๚ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส๚

วินยปิฏเก

ปาจิตฺติยปาฬิ

๕. ปาจิตฺติยกณฺฑํ

๑. มุสาวาทวโคฺค

๑. มุสาวาทสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายสฺมโนฺต เทฺวนวุติ ปาจิตฺติยา

ธมฺมา อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติ๚

๑. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม๚ เตน โข ปน สมเยน หตฺถโก สกฺยปุโตฺต วาทกฺขิโตฺต โหติ๚ โส ติตฺถิเยหิ สทฺธิํ สลฺลปโนฺต อวชานิตฺวา ปฏิชานาติ, ปฏิชานิตฺวา อวชานาติ, อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรติ, สมฺปชานมุสา ภาสติ, สเงฺกตํ กตฺวา วิสํวาเทติ๚ ติตฺถิยา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม หตฺถโก สกฺยปุโตฺต อเมฺหหิ สทฺธิํ สลฺลปโนฺต อวชานิตฺวา ปฏิชานิสฺสติ, ปฏิชานิตฺวา อวชานิสฺสติ, อเญฺญนญฺญํ ปฏิจริสฺสติ, สมฺปชานมุสา ภาสิสฺสติ, สเงฺกตํ กตฺวา วิสํวาเทสฺสตี’’ติ!

อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ ติตฺถิยานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ๚ อถ โข เต ภิกฺขู เยน หตฺถโก สกฺยปุโตฺต เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา หตฺถกํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ‘‘สจฺจํ กิร ตฺวํ, อาวุโส หตฺถก, ติตฺถิเยหิ สทฺธิํ สลฺลปโนฺต อวชานิตฺวา ปฏิชานาสิ, ปฏิชานิตฺวา อวชานาสิ, อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรสิ, สมฺปชานมุสา ภาสสิ, สเงฺกตํ กตฺวา วิสํวาเทสี’’ติ? ‘‘เอเต โข, อาวุโส, ติตฺถิยา นาม เยน เกนจิ เชตพฺพา; เนว เตสํ ชโย ทาตโพฺพ’’ติ๚ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม หตฺถโก สกฺยปุโตฺต ติตฺถิเยหิ สทฺธิํ สลฺลปโนฺต อวชานิตฺวา ปฏิชานิสฺสติ, ปฏิชานิตฺวา อวชานิสฺสติ, อเญฺญนญฺญํ ปฏิจริสฺสติ, สมฺปชานมุสา ภาสิสฺสติ, สเงฺกตํ กตฺวา วิสํวาเทสฺสตี’’ติ!

อถ โข เต ภิกฺขู หตฺถกํ สกฺยปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ๚ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา หตฺถกํ สกฺยปุตฺตํ ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร ตฺวํ, หตฺถก, ติตฺถิเยหิ สทฺธิํ สลฺลปโนฺต อวชานิตฺวา ปฏิชานาสิ, ปฏิชานิตฺวา อวชานาสิ, อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรสิ, สมฺปชานมุสา ภาสสิ, สเงฺกตํ กตฺวา วิสํวาเทสี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติ๚ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ติตฺถิเยหิ สทฺธิํ สลฺลปโนฺต อวชานิตฺวา ปฏิชานิสฺสสิ, ปฏิชานิตฺวา อวชานิสฺสสิ, อเญฺญนญฺญํ ปฏิจริสฺสสิ, สมฺปชานมุสา ภาสิสฺสสิ, สเงฺกตํ กตฺวา วิสํวาเทสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒. **‘‘สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติย’’**นฺติ๚

๓. **สมฺปชานมุสาวาโท** นาม วิสํวาทนปุเรกฺขารสฺส วาจา, คิรา, พฺยปฺปโถ, วจีเภโท, วาจสิกา วิญฺญตฺติ, อฎฺฐ อนริยโวหารา – อทิฎฺฐํ ทิฎฺฐํ เมติ, อสฺสุตํ สุตํ เมติ, อมุตํ มุตํ เมติ, อวิญฺญาตํ วิญฺญาตํ เมติ, ทิฎฺฐํ อทิฎฺฐํ เมติ, สุตํ อสฺสุตํ เมติ , มุตํ อมุตํ เมติ, วิญฺญาตํ อวิญฺญาตํ เมติฯ

อทิฎฺฐํ นาม น จกฺขุนา ทิฎฺฐํฯ **อสฺสุตํ** นาม น โสเตน สุตํฯ **อมุตํ** นาม น ฆาเนน ฆายิตํ, น ชิวฺหาย สายิตํ, น กาเยน ผุฎฺฐํฯ **อวิญฺญาตํ** นาม น มนสา วิญฺญาตํฯ **ทิฎฺฐํ** นาม จกฺขุนา ทิฎฺฐํฯ **สุตํ** นาม โสเตน สุตํฯ **มุตํ** นาม ฆาเนน ฆายิตํ, ชิวฺหาย สายิตํ, กาเยน ผุฎฺฐํฯ **วิญฺญาตํ** นาม มนสา วิญฺญาตํฯ

๔. ตีหากาเรหิ ''อทิฎฺฐํ ทิฎฺฐํ เม''ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ ''มุสา ภณิสฺส''นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ ''มุสา ภณามี''ติ, ภณิตสฺส โหติ ''มุสา มยา ภณิต''นฺติฯ

จตูหากาเรหิ ''อทิฎฺฐํ ทิฎฺฐํ เม''ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ ''มุสา ภณิสฺส''นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ ''มุสา ภณามี''ติ, ภณิตสฺส โหติ ''มุสา มยา ภณิต''นฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐิํฯ

ปญฺจหากาเรหิ ''อทิฎฺฐํ ทิฎฺฐํ เม''ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ ''มุสา ภณิสฺส''นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ ''มุสา ภณามี''ติ, ภณิตสฺส โหติ ''มุสา มยา ภณิต''นฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํฯ

ฉหากาเรหิ ''อทิฎฺฐํ ทิฎฺฐํ เม''ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ ''มุสา ภณิสฺส''นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ ''มุสา ภณามี''ติ, ภณิตสฺส โหติ ''มุสา มยา ภณิต''นฺติ , วินิธาย ทิฎฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํฯ

สตฺตหากาเรหิ ''อทิฎฺฐํ ทิฎฺฐํ เม''ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส'' – ปุพฺเพวสฺส โหติ ''มุสา ภณิสฺส''นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ ''มุสา ภณามี''ติ, ภณิตสฺส โหติ ''มุสา มยา ภณิต''นฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํ, วินิธาย ภาวํฯ

๕. ตีหากาเรหิ ''อสฺสุตํ สุตํ เม''ติ…เป.… อมุตํ มุตํ เมติ…เป.… อวิญฺญาตํ วิญฺญาตํ เมติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ ''มุสา ภณิสฺส''นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ ''มุสา ภณามี''ติ, ภณิตสฺส โหติ ''มุสา มยา ภณิต''นฺติฯ

จตูหากาเรหิ…เป.… ปญฺจหากาเรหิ…เป.… ฉหากาเรหิ…เป.… สตฺตหากาเรหิ ''อวิญฺญาตํ วิญฺญาตํ เม''ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ ''มุสา ภณิสฺส''นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ ''มุสา ภณามี''ติ, ภณิตสฺส โหติ ''มุสา มยา ภณิตนฺติ, วินิธาย ทิฎฺฐิํ, วินิธาย ขนฺติํ, วินิธาย รุจิํ, วินิธาย ภาวํฯ

๖. ตีหากาเรหิ ''อทิฎฺฐํ ทิฎฺฐญฺจ เม สุตญฺจา''ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.… ตีหากาเรหิ ''อทิฎฺฐํ ทิฎฺฐญฺจ เม มุตญฺจา''ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.… ตีหากาเรหิ ''อทิฎฺฐํ ทิฎฺฐญฺจ เม วิญฺญาตญฺจา''ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส …เป.… ตีหากาเรหิ อทิฎฺฐํ ''ทิฎฺฐญฺจ เม สุตญฺจ มุตญฺจา''ติ…เป.… ตีหากาเรหิ อทิฎฺฐํ ''ทิฎฺฐญฺจ เม สุตญฺจ วิญฺญาตญฺจา''ติ…เป.… ตีหากา

เรหิ อทิฏฺฐํ ‘‘ทิฏฺฐญฺจ เม สุตญฺจ มุตญฺจ วิญฺญาตญฺจา’’ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป….ฯ

ตีหากาเรหิ อสฺสุตํ ‘‘สุตญฺจ เม มุตญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ อสฺสุตํ ‘‘สุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ อสฺสุตํ ‘‘สุตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจา’’ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป…. ตีหากาเรหิ อสฺสุตํ ‘‘สุตญฺจ เม มุตญฺจ วิญฺญาตญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ อสฺสุตํ ‘‘สุตญฺจ เม มุตญฺจ ทิฏฺฐญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ อสฺสุตํ ‘‘สุตญฺจ เม มุตญฺจ วิญฺญาตญฺจ ทิฏฺฐญฺจา’’ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป….ฯ

ตีหากาเรหิ อมุตํ ‘‘มุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ อมุตํ ‘‘มุตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ อมุตํ ‘‘มุตญฺจ เม สุตญฺจา’’ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป…. ตีหากาเรหิ อมุตํ ‘‘มุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจ ทิฏฺฐญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ อมุตํ ‘‘มุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจ สุตญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ อมุตํ ‘‘มุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจ ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจา’’ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป….ฯ

ตีหากาเรหิ อวิญฺญาตํ ‘‘วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ อวิญฺญาตํ ‘‘วิญฺญาตญฺจ เม สุตญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ อวิญฺญาตํ ‘‘วิญฺญาตญฺจ เม มุตญฺจา’’ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป…. ตีหากาเรหิ อวิญฺญาตํ ‘‘วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ อวิญฺญาตํ ‘‘วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ มุตญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ อวิญฺญาตํ ‘‘วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจ มุตญฺจา’’ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป….ฯ

๗. ตีหากาเรหิ ทิฏฺฐํ ‘‘อทิฏฺฐํ เม’’ติ…เป…. สุตํ ‘‘อสฺสุตํ เม’’ติ…เป…. มุตํ ‘‘อมุตํ เม’’ติ…เป…. วิญฺญาตํ ‘‘อวิญฺญาตํ เม’’ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป….ฯ

๘. ตีหากาเรหิ ทิฏฺฐํ ‘‘สุตํ เม’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ ทิฏฺฐํ ‘‘มุตํ เม’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ ทิฏฺฐํ ‘‘วิญฺญาตํ เม’’ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป…. ตีหากาเรหิ ทิฏฺฐํ ‘‘สุตญฺจ เม มุตญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ ทิฏฺฐํ ‘‘สุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ ทิฏฺฐํ ‘‘สุตญฺจ เม มุตญฺจ วิญฺญาตญฺจา’’ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป….ฯ

ตีหากาเรหิ สุตํ ‘‘มุตํ เม’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ สุตํ ‘‘วิญฺญาตํ เม’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ สุตํ ‘‘ทิฏฺฐํ เม’’ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป…. ตีหากาเรหิ สุตํ ‘‘มุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ สุตํ ‘‘มุตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ สุตํ ‘‘มุตญฺจ เม วิญฺญาตญฺจ ทิฏฺฐญฺจา’’ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป….ฯ

ตีหากาเรหิ มุตํ ‘‘วิญฺญาตํ เม’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ มุตํ ‘‘ทิฏฺฐํ เม’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ มุตํ ‘‘สุตํ เม’’ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป…. ตีหากาเรหิ มุตํ ‘‘วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจา’’ติ…เป…. ตีหากาเรหิ มุตํ ‘‘วิญฺญาตญฺจ เม สุตญฺจา’’ติ…เป.

... ตีหากาเรหิ มุตํ “วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส...เป....ฯ

ตีหากาเรหิ วิญฺญาตํ “ทิฏฺฐํ เม”ติ...เป.... ตีหากาเรหิ วิญฺญาตํ “สุตํ เม”ติ ...เป.... ตีหากาเรหิ วิญฺญาตํ “มุตํ เม”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส...เป.... ตีหากาเรหิ วิญฺญาตํ “ทิฏฺฐญฺจ เม สุตญฺจา”ติ...เป.... ตีหากาเรหิ วิญฺญาตํ “ทิฏฺฐญฺจ เม มุตญฺจา”ติ...เป.... ตีหากาเรหิ วิญฺญาตํ “ทิฏฺฐญฺจ เม สุตญฺจ มุตญฺจา”ติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส...เป....ฯ

๙. ตีหากาเรหิ ทิเฏฺฐ เวมติโก ทิฏฺฐํ โนกปฺเปติ, ทิฏฺฐํ นสฺสรติ , ทิฏฺฐํ ปมุฏฺฐํ โหติ...เป.... สุเต เวมติโก สุตํ โนกปฺเปติ, สุตํ นสฺสรติ, สุตํ ปมุฏฺฐํ โหติ...เป.... มุเต เวมติโก มุตํ โนกปฺเปติ, มุตํ นสฺสรติ, มุตํ ปมุฏฺฐํ โหติ...เป.... วิญฺญาเต เวมติโก วิญฺญาตํ โนกปฺเปติ, วิญฺญาตํ นสฺสรติ, วิญฺญาตํ ปมุฏฺฐํ โหติ... วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจาติ...เป.... วิญฺญาตํ ปมุฏฺฐํ โหติ วิญฺญาตญฺจ เม สุตญฺจาติ...เป.... วิญฺญาตํ ปมุฏฺฐํ โหติ; วิญฺญาตญฺจ เม มุตญฺจาติ...เป.... วิญฺญาตํ ปมุฏฺฐํ โหติ; วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจาติ...เป.... วิญฺญาตํ ปมุฏฺฐํ โหติ; วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ มุตญฺจาติ...เป.... วิญฺญาตํ ปมุฏฺฐํ โหติ; วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจ มุตญฺจาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐. จตูหากาเรหิ...เป.... ปญฺจหากาเรหิ...เป.... ฉหากาเรหิ...เป.... สตฺตหากาเรหิ...เป.... วิญฺญาตํ ปมุฏฺฐํ โหติ, วิญฺญาตญฺจ เม ทิฏฺฐญฺจ สุตญฺจ มุตญฺจาติ สมฺปชานมุสา ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส – ปุพฺเพวสฺส โหติ “มุสา ภณิสฺส”นฺติ, ภณนฺตสฺส โหติ “มุสา ภณามี”ติ, ภณิตสฺส โหติ “มุสา มยา ภณิต”นฺติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ, วินิธาย ขนฺตึ, วินิธาย รุจึ, วินิธาย ภาวํฯ

๑๑. อนาปตฺติ ทวา ภณติ, รวา ภณติ [ทวาย ภณติ, รวาย ภณติ (สฺยา.)]ฯ **“ทวา ภณติ** นาม สหสา ภณติฯ **รวา ภณติ** นาม ‘อญฺญํ ภณิสฺสามี’ติ อญฺญํ ภณติ”ฯ อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

มุสาวาทสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. โอมสวาทสิกฺขาปทํ

๑๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เปสเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ภณฺฑนฺตา [ภเณฺฑนฺตา (อิติปิ)] เปสเล ภิกฺขู โอมสนฺติ – ชาติยาปิ, นาเมนปิ, โคตฺเตนปิ, กมฺเมนปิ, สิปฺเปนปิ, อาพาเธนปิ, ลิงฺเคนปิ, กิเลเสนปิ, อาปตฺติยาปิ; หีเนนปิ อกฺโกเสน ขุํเสนฺติ วมฺเภนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา...เป.... เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เปสเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ภณฺฑนฺตา เปสเล ภิกฺขู โอมสิสฺสนฺติ – ชาติยาปิ, นาเมนปิ, โคตฺเตนปิ, กมฺเมนปิ, สิปฺเปนปิ, อาพาเธนปิ, ลิงฺเคนปิ, กิเลเสนปิ, อาปตฺติยาปิ; หีเนนปิ อกฺโกเสน ขุํเสสฺสนฺติ วมฺเภสฺสนฺตี”ติ!

อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ...เป.... สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, เปสเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ภณฺฑนฺตา เปสเล ภิกฺขู โอมสถ –

ชาติยาปิ…เป.… หีเนนปิ อโกฺกเสน ขุํเสถ วเมฺภถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, เปสเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิํ ภณฺฑนฺตา เปสเล ภิกฺขู โอมสิสฺสถ – ชาติยาปิ…เป.… หีเนนปิ อโกฺกเสน ขุํเสสฺสถ วเมฺภสฺสถ ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ –

๑๓. ‘‘ภูตปุพฺพํ, ภิกฺขเว, ตกฺกสิลายํ [ตกฺกสีลายํ (ก.)] อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส นนฺทิวิสาโล นาม พลีพโทฺท [พลิวโทฺท (สี.), พลิพโทฺท (สฺยา.)] อโหสิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, นนฺทิวิสาโล พลีพโทฺท ตํ พฺราหฺมณํ เอตทโวจ – ‘‘คจฺฉ ตฺวํ, พฺราหฺมณ, เสฎฺฐินา สทฺธิํ สหเสฺสน อพฺภุตํ กโรหิ – มยฺหํ พลีพโทฺท สกฎสตํ อติพทฺธํ ปวเฎฺฎสฺสตี’’ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส พฺราหฺมโณ เสฎฺฐินา สทฺธิํ สหเสฺสน อพฺภุตํ อกาสิ – มยฺหํ พลีพโทฺท สกฎสตํ อติพทฺธํ ปวเฎฺฎสฺสตีติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส พฺราหฺมโณ สกฎสตํ อติพนฺธิตฺวา นนฺทิวิสาลํ พลีพทฺทํ ยุญฺชิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘คจฺฉ, กูฎ [อญฺฉ กูฎ (สี. สฺยา.)], วหสฺสุ, กูฎา’ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, นนฺทิวิสาโล พลีพโทฺท ตเตฺถว อฎฺฐาสิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส พฺราหฺมโณ สหเสฺสน ปราชิโต ปชฺฌายิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, นนฺทิวิสาโล พลีพโทฺท ตํ พฺราหฺมณํ เอตทโวจ – ‘‘กิสฺส ตฺวํ, พฺราหฺมณ, ปชฺฌายสี’’ติ? ‘ตถา หิ ปนาหํ, โภ, ตยา สหเสฺสน ปราชิโต’’ติฯ ‘กิสฺส ปน มํ ตฺวํ, พฺราหฺมณ, อกูฎํ กูฎวาเทน ปาเปสิ? คจฺฉ ตฺวํ, พฺราหฺมณ, เสฎฺฐินา สทฺธิํ ทฺวีหิ สหเสฺสหิ อพฺภุตํ กโรหิ – ‘‘มยฺหํ พลีพโทฺท สกฎสตํ อติพทฺธํ ปวเฎฺฎสฺสตี’’ติฯ ‘‘มา จ มํ อกูฎํ กูฎวาเทน ปาเปสี’’ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส พฺราหฺมโณ เสฎฺฐินา สทฺธิํ ทฺวีหิ สหเสฺสหิ อพฺภุตํ อกาสิ – ‘‘มยฺหํ พลีพโทฺท สกฎสตํ อติพทฺธํ ปวเฎฺฎสฺสตี’’ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส พฺราหฺมโณ สกฎสตํ อติพนฺธิตฺวา นนฺทิวิสาลํ พลีพทฺทํ ยุญฺชิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘อจฺฉ, ภทฺร, วหสฺสุ, ภทฺรา’’ติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, นนฺทิวิสาโล พลีพโทฺท สกฎสตํ อติพทฺธํ ปวเฎฺฎสิฯ

> [ชา. ๑.๑.๒๘ นนฺทิวิสาลชาตเกปิ, ตตฺถ ปน มนุญฺญสโทฺท ทิสฺสติ] ‘‘มนาปเมว ภาเสยฺย, นา, มนาปํ กุทาจนํ;
> มนาปํ ภาสมานสฺส, ครุํ ภารํ อุทพฺพหิ;
> ธนญฺจ นํ อลาเภสิ, เตน จ, ตฺตมโน อหูติฯ

‘‘ตทาปิ เม, ภิกฺขเว, อมนาปา ขุํสนา วมฺภนาฯ กิมงฺคํ ปน เอตรหิ มนาปา ภวิสฺสติ ขุํสนา วมฺภนา? เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.…ฯ ‘‘เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๔. **‘‘โอมสวาเท ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๕. **โอมสวาโท** นาม ทสหิ อากาเรหิ โอมสติ – ชาติยาปิ, นาเมนปิ, โคเตฺตนปิ, กเมฺมนปิ, สิเปฺปนปิ, อาพาเธนปิ, ลิเงฺคนปิ, กิเลเสนปิ, อาปตฺติยาปิ, อโกฺกเสนปิฯ

ชาติ นาม เทฺว ชาติโย – หีนา จ ชาติ อุกฺกฎฺฐา จ ชาติฯ **หีนา** นาม ชาติ – จณฺฑาลชาติ, เวนชาติ, เนสาทชาติ, รถการชาติ, ปุกฺกุสชาติฯ เอสา หีนา นาม ชาติฯ **อุกฺกฎฺฐา** นาม ชาติ – ขตฺติยชาติ, พฺราหฺมณชาติฯ เอสา อุกฺกฎฺฐา นาม ชาติฯ

นามํ นาม เทฺว นามานิ – หีนญฺจ นามํ อุกฺกฎฺฐญฺจ นามํ ฯ **หีนํ** นาม นามํ – อวกณฺณกํ, ชวกณฺณกํ, ธนิฎฺฐกํ, สวิฎฺฐกํ, กุลวฑฺฒกํ, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ โอญฺญาตํ อวญฺญาตํ หีฬิตํ ปริภูตํ อจิตฺตีกตํ, เอตํ หีนํ นาม นามํฯ **อุกฺกฎฺฐํ** นาม นามํ – พุทฺธปฺปฎิสํยุตฺตํ,

ธมฺมปฺปฏิสํยุตฺตํ, สงฺฆปฺปฏิสํยุตฺตํ, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ อโนญฺญาตํ อนวญฺญาตํ อหีฬิตํ อปริภูตํ จิตฺตีกตํ, เอตํ อุกฺกฏฺฐํ นาม นามํฯ

โคตฺตํ นาม เทฺว โคตฺตานิ – หีนญฺจ โคตฺตํ อุกฺกฏฺฐญฺจ โคตฺตํฯ **หีนํ** นาม โคตฺตํ – โกสิยโคตฺตํ, ภารทฺวาชโคตฺตํ, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ โอญฺญาตํ อวญฺญาตํ หีฬิตํ ปริภูตํ อจิตฺตีกตํ, เอตํ หีนํ นาม โคตฺตํฯ **อุกฺกฏฺฐํ** นาม โคตฺตํ – โคตมโคตฺตํ, โมคฺคลฺลานโคตฺตํ, กจฺจานโคตฺตํ, วาสิฏฺฐโคตฺตํ, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ อโนญฺญาตํ อนวญฺญาตํ อหีฬิตํ อปริภูตํ จิตฺตีกตํ, เอตํ อุกฺกฏฺฐํ นาม โคตฺตํฯ

กมฺมํ นาม เทฺว กมฺมานิ – หีนญฺจ กมฺมํ อุกฺกฏฺฐญฺจ กมฺมํฯ **หีนํ** นาม กมฺมํ – โกฏฺฐกกมฺมํ, ปุปฺผฉฑฺฑกกมฺมํ, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ โอญฺญาตํ อวญฺญาตํ หีฬิตํ ปริภูตํ อจิตฺตีกตํ, เอตํ หีนํ นาม กมฺมํฯ **อุกฺกฏฺฐํ** นาม กมฺมํ – กสิ, วณิชฺชา, โครกฺขา, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ อโนญฺญาตํ อนวญฺญาตํ อหีฬิตํ อปริภูตํ จิตฺตีกตํฯ เอตํ อุกฺกฏฺฐํ นาม กมฺมํฯ

สิปฺปํ นาม เทฺว สิปฺปานิ – หีนญฺจ สิปฺปํ อุกฺกฏฺฐญฺจ สิปฺปํ ฯ **หีนํ** นาม สิปฺปํ – นฬการสิปฺปํ, กุมฺภการสิปฺปํ, เปสการสิปฺปํ, จมฺมการสิปฺปํ, นหาปิตสิปฺปํ, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ โอญฺญาตํ อวญฺญาตํ หีฬิตํ ปริภูตํ อจิตฺตีกตํฯ เอตํ หีนํ นาม สิปฺปํฯ **อุกฺกฏฺฐํ** นาม สิปฺปํ – มุทฺทา, คณนา, เลขา, เตสุ เตสุ วา ปน ชนปเทสุ อโนญฺญาตํ อนวญฺญาตํ อหีฬิตํ อปริภูตํ จิตฺตีกตํ, เอตํ อุกฺกฏฺฐํ นาม สิปฺปํฯ

สเพฺพปิ **อาพาธา** หีนา, อปิจ มธุเมโห อาพาโธ อุกฺกโฏฺฐฯ

ลิงฺคํ นาม เทฺว ลิงฺคานิ – หีนญฺจ ลิงฺคํ อุกฺกฏฺฐญฺจ ลิงฺคํฯ **หีนํ** นาม ลิงฺคํ – อติทีฆํ, อติรสฺสํ, อติกณฺหํ, อโจฺจทาตํ, เอตํ หีนํ นาม ลิงฺคํฯ **อุกฺกฏฺฐํ** นาม ลิงฺคํ – นาติทีฆํ, นาติรสฺสํ, นาติกณฺหํ, นาโจฺจทาตํฯ เอตํ อุกฺกฏฺฐํ นาม ลิงฺคํฯ

สเพฺพปิ **กิเลสา** หีนาฯ

สพฺพาปิ **อาปตฺติโย** หีนาฯ อปิจ, โสตาปตฺติสมาปตฺติ อุกฺกฏฺฐาฯ

อโกฺกโส นาม เทฺว อโกฺกสา – หีโน จ อโกฺกโส อุกฺกโฏฺฐ จ อโกฺกโสฯ **หีโน** นาม อโกฺกโส – โอโฏฺฐสิ, เมโณฺฑสิ, โคโณสิ, คทฺรโภสิ, ติรจฺฉานคโตสิ, เนรยิโกสิ; นตฺถิ ตุยฺหํ สุคติ, ทุคฺคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขาติ, ยการเรน วา ภการเรน วา, กาฏโกฏจิกาย วา, เอโส หีโน นาม อโกฺกโสฯ **อุกฺกโฏฺฐ** นาม อโกฺกโส – ปณฺฑิโตสิ, พฺยโตฺตสิ , เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ, ธมฺมกถิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ, สุคติเยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขาติ, เอโส อุกฺกโฏฺฐ นาม อโกฺกโสฯ

๑๖. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, จณฺฑาลํ เวนํ เนสาทํ รถการํ ปุกฺกุสํ – ‘‘จณฺฑาโลสิ, เวโนสิ, เนสาโทสิ, รถกาโรสิ, ปุกฺกุโสสี’’ติ ภณติ [วเทตีติ อุเทฺทโสฯ ภณตีติ วิตฺถาโร (วชิรพุทฺธิ)], อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, ขตฺติยํ พฺราหฺมณํ – ‘‘จณฺฑาโลสิ, เวโนสิ, เนสาโทสิ, รถกาโรสิ, ปุกฺกุโสสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฏฺฐน หีนํ วเทติ, จณฺฑาลํ เวนํ เนสาทํ รถการํ ปุกฺกุสํ – ‘‘ขตฺติโยสิ, พฺราหฺมโณสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฏฺฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, ขตฺติยํ พฺราหฺมณํ – ‘‘ขตฺติโยสิ, พฺราหฺมโณสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๗. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, อวกณฺณกํ ชวกณฺณกํ ธนิฏฺฐกํ สวิฏฺฐกํ กุลวฑฺฒกํ – ‘‘อวกณฺณโกสิ, ชวกณฺณโกสิ, ธนิฏฺฐโกสิ, สวิฏฺฐโกสิ, กุลวฑฺฒโกสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, พุทฺธรกฺขิตํ ธมฺมรกฺขิตํ สงฺฆรกฺขิตํ – ‘‘อวกณฺณโกสิ, ชวกณฺณโกสิ, ธนิฏฺฐโกสิ, สวิฏฺฐโกสิ, กุลวฑฺฒโกสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฏฺฐน หีนํ วเทติ, อวกณฺณกํ ชวกณฺณกํ ธนิฏฺฐกํ สวิฏฺฐกํ กุลวฑฺฒกํ – ‘‘พุทฺธรกฺขิโตสิ, ธมฺมรกฺขิโตสิ, สงฺฆรกฺขิโตสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฏฺฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, พุทฺธรกฺขิตํ ธมฺมรกฺขิตํ สงฺฆรกฺขิตํ – ‘‘พุทฺธรกฺขิโตสิ, ธมฺมรกฺขิโตสิ, สงฺฆรกฺขิโตสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๘. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, โกสิยํ ภารทฺวาชํ – ‘‘โกสิโยสิ, ภารทฺวาโชสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, โคตมํ โมคฺคลฺลานํ กจฺจานํ วาสิฏฺฐํ – ‘‘โกสิโยสิ, ภารทฺวาโชสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฏฺฐน หีนํ วเทติ, โกสิยํ ภารทฺวาชํ – ‘‘โคตโมสิ, โมคฺคลฺลาโนสิ, กจฺจาโนสิ, วาสิโฏฺฐสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฏฺฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, โคตมํ โมคฺคลฺลานํ กจฺจานํ วาสิฏฺฐํ – ‘‘โคตโมสิ, โมคฺคลฺลาโนสิ, กจฺจาโนสิ, วาสิโฏฺฐสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๙. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, โกฏฺฐกํ ปุปฺผฉฑฺฑกํ – ‘‘โกฏฺฐโกสิ, ปุปฺผฉฑฺฑโกสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, กสฺสกํ วาณิชํ โครกฺขํ – ‘‘โกฏฺฐโกสิ, ปุปฺผฉฑฺฑโกสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฎฺฐน หีนํ วเทติ, โกฏฺฐกํ ปุปฺผฉฑฺฑกํ – ‘‘กสฺสโกสิ, วาณิโชสิ, โครโกฺขสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฎฺฐน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, กสฺสกํ วาณิชํ โครกฺขํ – ‘‘กสฺสโกสิ, วาณิโชสิ, โครโกฺขสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺส ฯ

๒๐. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, นฬการํ กุมฺภการํ เปสการํ จมฺมการํ นหาปิตํ – ‘‘นฬกาโรสิ, กุมฺภกาโรสิ, เปสกาโรสิ, จมฺมกาโรสิ, นหาปิโตสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, มุทฺทิกํ คณกํ เลขกํ – ‘‘นฬกาโรสิ, กุมฺภกาโรสิ, เปสกาโรสิ, จมฺมกาโรสิ, นหาปิโตสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฎฺฐน หีนํ วเทติ, นฬการํ กุมฺภการํ เปสการํ จมฺมการํ นหาปิตํ – ‘‘มุทฺทิโกสิ, คณโกสิ, เลขโกสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฎฺฐน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, มุทฺทิกํ คณกํ เลขกํ – ‘‘มุทฺทิโกสิ, คณโกสิ, เลขโกสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺส ฯ

๒๑. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, กุฏฺฐิกํ คณฺฑิกํ กิลาสิกํ โสสิกํ อปมาริกํ – ‘‘กุฏฺฐิโกสิ, คณฺฑิโกสิ, กิลาสิโกสิ, โสสิโกสิ, อปมาริโกสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, มธุเมหิกํ – ‘‘กุฏฺฐิโกสิ, คณฺฑิโกสิ, กิลาสิโกสิ, โสสิโกสิ, อปมาริโกสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฎฺฐน หีนํ วเทติ, กุฏฺฐิกํ คณฺฑิกํ กิลาสิกํ โสสิกํ อปมาริกํ – ‘‘มธุเมหิโกสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฎฺฐน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, มธุเมหิกํ – ‘‘มธุเมหิโกสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺส ฯ

๒๒. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, อติทีฆํ อติรสฺสํ อติกณฺหํ อโจฺจทาตํ – ‘‘อติทีโฆสิ, อติรโสฺสสิ, อติกโณฺหสิ, อโจฺจทาโตสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, นาติทีฆํ นาติรสฺสํ นาติกณฺหํ นาโจฺจทาตํ – ‘‘อติทีโฆสิ, อติรโสฺสสิ, อติกโณฺหสิ, อโจฺจทาโตสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฎฺฐน หีนํ วเทติ, อติทีฆํ อติรสฺสํ อติกณฺหํ อโจฺจทาตํ – ‘‘นาติทีโฆสิ, นาติรโสฺสสิ, นาติกโณฺหสิ, นาโจฺจทาโตสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฎฺฐน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, นาติทีฆํ นาติรสฺสํ นาติกณฺหํ นาโจฺจทาตํ – ‘‘นาติทีโฆสิ, นาติรโสฺสสิ, นาติกโณฺหสิ, นาโจฺจทาโตสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๓. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, ราคปริยุฎฺฐิตํ โทสปริยุฎฺฐิตํ โมหปริยุฎฺฐิตํ – ‘‘ราคปริยุฎฺฐิโตสิ, โทสปริยุฎฺฐิโตสิ, โมหปริยุฎฺฐิโตสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, วีตราคํ วีตโทสํ วีตโมหํ – ‘‘ราคปริยุฎฺฐิโตสิ , โทสปริยุฎฺฐิโตสิ, โมหปริยุฎฺฐิโตสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฎฺฐน หีนํ วเทติ, ราคปริยุฎฺฐิตํ โทสปริยุฎฺฐิตํ โมหปริยุฎฺฐิตํ – ‘‘วีตราโคสิ, วีตโทโสสิ, วีตโมโหสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฎฺฐน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, วีตราคํ วีตโทสํ วีตโมหํ – ‘‘วีตราโคสิ, วีตโทโสสิ, วีตโมโหสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๔. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺนํ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺนํ ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปนฺนํ ปาจิตฺติยํ อชฺฌาปนฺนํ ปาฎิเทสนียํ อชฺฌาปนฺนํ ทุกฺกฎํ อชฺฌาปนฺนํ ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺนํ – ‘‘ปาราชิกํ อชฺฌาปโนฺนสิ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปโนฺนสิ, ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปโนฺนสิ, ปาจิตฺติยํ อชฺฌาปโนฺนสิ, ปาฎิเทสนียํ อชฺฌาปโนฺนสิ, ทุกฺกฎํ อชฺฌาปโนฺนสิ, ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปโนฺนสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, โสตาปนฺนํ – ‘‘ปาราชิกํ อชฺฌาปโนฺนสิ…เป.… ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปโนฺนสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฏฺฐน หีนํ วเทติ, ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺนํ…เป…. ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺนํ – ‘‘โสตาปโนฺนสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฏฺฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, โสตาปนฺนํ – ‘‘โสตาปโนฺนสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๕. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ, โอฏฺฐํ เมณฺฑํ โคณํ คทฺรภํ ติรจฺฉานคตํ เนรยิกํ – ‘‘โอโฏฺฐสิ, เมโณฺฑสิ, โคโณสิ, คทฺรโภสิ, ติรจฺฉานคโตสิ, เนรยิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ สุคติ, ทุคฺคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, ปณฺฑิตํ พฺยตฺตํ เมธาวิ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ – ‘‘โอโฏฺฐสิ, เมโณฺฑสิ, โคโณสิ, คทฺรโภสิ, ติรจฺฉานคโตสิ, เนรยิโกสิ; นตฺถิ ตุยฺหํ สุคติ, ทุคฺคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฏฺฐน หีนํ วเทติ, โอฏฺฐํ เมณฺฑํ โคณํ คทฺรภํ ติรจฺฉานคตํ เนรยิกํ – ‘‘ปณฺฑิโตสิ, พฺยโตฺตสิ, เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ, ธมฺมกถิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม อุกฺกเฏฺฐน อุกฺกฏฺฐํ วเทติ, ปณฺฑิตํ พฺยตฺตํ เมธาวิํ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ – ‘‘ปณฺฑิโตสิ, พฺยโตฺตสิ, เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ, ธมฺมกถิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๖. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ ขตฺติยา, พฺราหฺมณา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

๒๗. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ อวกณฺณกา ชวกณฺณกา ธนิฏฺฐกา สวิฏฺฐกา กุลวฑฺฒกา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ พุทฺธรกฺขิตา ธมฺมรกฺขิตา สงฺฆรกฺขิตา’’ติ ภณติ …เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ โกสิยา ภารทฺวาชา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ โคตมา โมคฺคลฺลานา กจฺจานา วาสิฏฺฐา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ โกฏฺฐกา ปุปฺผฉฑฺฑกา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ กสฺสกา วาณิชา โครกฺขา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ นฬการา กุมฺภการา เปสการา จมฺมการา นหาปิตา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ มุทฺทิกา คณกา เลขกา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ กุฏฺฐิกา คณฺฑิกา กิลาสิกา โสสิกา อปมาริกา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ มธุเมหิกา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ อติทีฆา อติ

รสฺสา อติกณฺหา อโจฺจทาตา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ นาติทีฆา นาติรสฺสา นาติกณฺหา นาโจฺจทาตา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ ราคปริยุฎฺฐิตา โทสปริยุฎฺฐิตา โมหปริยุฎฺฐิตา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ วีตราคา วีตโทสา วีตโมหา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺนา…เป…. ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺนา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ โสตาปนฺนา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ โอฎฺฐา เมณฺฑา โคณา คทฺรภา ติรจฺฉานคตา เนรยิกา, นตฺถิ เตสํ สุคติ, ทุคฺคติเยว เตสํ ปาฎิกงฺขา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฎสฺสฯ

๒๘. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา, เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถิ เตสํ ทุคฺคติ, สุคติเยว เตสํ ปาฎิกงฺขา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฎสฺสฯ

๒๙. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, ‘‘เย นูน จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฎสฺส…เป….ฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, ‘‘เย นูน ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฎสฺสฯ

๓๐. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, ‘‘น มยํ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘น มยํ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถมฺหากํ ทุคฺคติ, สุคติเยว อมฺหากํ ปาฎิกงฺขา’’ติ ภณติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฎสฺสฯ

๓๑. อุปสมฺปโนฺน อนุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม หีเนน หีนํ วเทติ,…เป…. หีเนน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ…เป…. อุกฺกเฎฺฐน หีนํ วเทติ…เป…. อุกฺกเฎฺฐน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, ปณฺฑิตํ พฺยตฺตํ เมธาวิํ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ – ‘‘ปณฺฑิโตสิ, พฺยโตฺตสิ, เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ, ธมฺมกถิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ, สุคติเยว ตุยฺหํ ปาฎิกงฺขา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฎสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อนุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถิ เตสํ ทุคฺคติ, สุคติเยว เตสํ ปาฎิกงฺขา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฎสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อนุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, ‘‘เย นูน จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘เย นูน ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฎสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อนุปสมฺปนฺนํ ขุํเสตุกาโม วเมฺภตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ, ‘‘น มยํ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’’ติ ภณติ…เป….ฯ ‘‘น มยํ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถมฺหากํ ทุคฺคติ, สุคติเยว อมฺหากํ ปาฎิกงฺขา’’ติ ภณติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฎสฺสฯ

๓๒. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วเมฺภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา หีเนน หีนํ วเทติ, จณฺฑาลํ เวนํ เนสาทํ รถการํ ปุกฺกุสํ – ‘‘จณฺฑาโลสิ, เวโนสิ, เนสาโทสิ, รถกาโรสิ , ปุกฺกุโสสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วเมฺภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา หีเนน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, ขตฺติยํ พฺราหฺมณํ – ‘‘จณฺฑาโลสิ, เวโนสิ, เนสาโทสิ, รถกาโรสิ, ปุกฺกุโสสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วเมฺภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา อุกฺกเฎฺฐน หีนํ วเทติ, จณฺฑาลํ เวนํ เนสาทํ รถการํ ปุกฺกุสํ – ‘‘ขตฺติโยสิ, พฺราหฺมโณสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วเมฺภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา อุกฺกเฎฺฐน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, ขตฺติยํ พฺราหฺมณํ – ‘‘ขตฺติโยสิ, พฺราหฺมโณสี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วเมฺภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา หีเนน หีนํ วเทติ…เป.… หีเนน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ…เป.… อุกฺกเฎฺฐน หีนํ วเทติ…เป.… อุกฺกเฎฺฐน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, ปณฺฑิตํ พฺยตฺตํ เมธาวิํ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ – ‘‘ปณฺฑิโตสิ, พฺยโตฺตสิ, เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ, ธมฺมกถิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว ตุยฺหํ ปาฎิกงฺขา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

๓๓. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วเมฺภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา เอวํ วเทติ, ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’’ติ ภณติ…เป.…ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถิ เตสํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว เตสํ ปาฎิกงฺขา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วเมฺภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา เอวํ วเทติ, ‘‘เย นูน จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’’ติ ภณติ…เป.…ฯ ‘‘เย นูน ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วเมฺภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา เอวํ วเทติ, ‘‘น มยํ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’’ติ ภณติ…เป.…ฯ ‘‘น มยํ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถมฺหากํ ทุคฺคติ, สุคติเยว อมฺหากํ ปาฎิกงฺขา’’ติ ภณติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

๓๔. อุปสมฺปโนฺน อนุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วเมฺภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา หีเนน หีนํ วเทติ…เป.… หีเนน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ…เป.… อุกฺกเฎฺฐน หีนํ วเทติ…เป.… อุกฺกเฎฺฐน อุกฺกฎฺฐํ วเทติ, ปณฺฑิตํ พฺยตฺตํ เมธาวิํ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ – ‘‘ปณฺฑิโตสิ , พฺยโตฺตสิ, เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ ธมฺมกถิโกสิ, นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ; สุคติ เยว ตุยฺหํ ปาฎิกงฺขา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อนุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วเมฺภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา เอวํ วเทติ, ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’’ติ ภณติ…เป.…ฯ ‘‘สนฺติ อิเธกเจฺจ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถิ เตสํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว เตสํ ปาฏิกงฺขา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อนุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วเมฺภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา เอวํ วเทติ, ‘‘เย นูน จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’’ติ ภณติ…เป.…ฯ ‘‘เย นูน ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อนุปสมฺปนฺนํ น ขุํเสตุกาโม น วเมฺภตุกาโม น มงฺกุกตฺตุกาโม, ทวกมฺยตา เอวํ วเทติ, ‘‘น มยํ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’’ติ ภณติ…เป.…ฯ ‘‘น มยํ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถมฺหากํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว อมฺหากํ ปาฏิกงฺขา’’ติ ภณติ, อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุพฺภาสิตสฺสฯ

๓๕. อนาปตฺติ อตฺถปุเรกฺขารสฺส, ธมฺมปุเรกฺขารสฺส, อนุสาสนิปุเรกฺขารสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, ขิตฺตจิตฺตสฺส, เวทนาฏฺฏสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

โอมสวาทสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. เปสุญฺญสิกฺขาปทํ

๓๖. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ เปสุญฺญํ อุปสํหรนฺติ; อิมสฺส สุตฺวา อมุสฺส อกฺขายนฺติ, อิมสฺส เภทาย; อมุสฺส สุตฺวา อิมสฺส อกฺขายนฺติ, อมุสฺส เภทายฯ เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ เปสุญฺญํ อุปสํหริสฺสนฺติ, อิมสฺส สุตฺวา อมุสฺส อกฺขายิสฺสนฺติ, อิมสฺส เภทาย; อมุสฺส สุตฺวา อิมสฺส อกฺขายิสฺสนฺติ, อมุสฺส เภทาย! เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺตี’’ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ เปสุญฺญํ อุปสํหรถ, อิมสฺส สุตฺวา อมุสฺส อกฺขายถ, อิมสฺส เภทาย, อมุสฺส สุตฺวา อิมสฺส อกฺขายถ, อมุสฺส เภทาย? เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺตี’’ติ? ‘‘สจฺจํ , ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ เปสุญฺญํ อุปสํหริสฺสถ! อิมสฺส สุตฺวา อมุสฺส อกฺขายิสฺสถ, อิมสฺส เภทาย! อมุสฺส สุตฺวา อิมสฺส อกฺขายิสฺสถ, อมุสฺส เภทาย! เตน อนุปฺปนฺนานิ เจว ภณฺฑนานิ อุปฺปชฺชนฺติ, อุปฺปนฺนานิ จ ภณฺฑนานิ ภิโยฺยภาวาย เวปุลฺลาย สํวตฺตนฺติฯ เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทายฯ ปสนฺนานํ วา ภิโยฺยภาวาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๗. ‘‘***ภิกฺขุเปสุเญฺญ ปาจิตฺติย***’’นฺติฯ

๓๘. **เปสุญฺญํ** นาม ทฺวีหากาเรหิ เปสุญฺญํ โหติ – ปิยกมฺยสฺส วา เภทาธิปฺปายสฺส วาฯ ทสหากาเรหิ เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ชาติโตปิ, นามโตปิ, โคตฺตโตปิ, กมฺมโตปิ, สิปฺปโตปิ, อาพาธโตปิ, ลิงฺคโตปิ, กิเลสโตปิ, อาปตฺติโตปิ, อโกฺกสโตปิฯ

ชาติ นาม เทฺว ชาติโย – หีนา จ ชาติ อุกฺกฏฺฐา จ ชาติฯ **หีนา** นาม ชาติ – จณฺฑาลชาติ เวนชาติ เนสาทชาติ รถการชาติ ปุกฺกุสชาติ ฯ เอสา หีนา นาม ชาติฯ **อุกฺกฏฺฐา** นาม ชาติ – ขตฺติยชาติ พฺราหฺมณชาติฯ เอสา อุกฺกฏฺฐา นาม ชาติ…เป….ฯ

อโกฺกโส นาม เทฺว อโกฺกสา – หีโน จ อโกฺกโส อุกฺกโฏฺฐ จ อโกฺกโสฯ **หีโน** นาม อโกฺกโส – โอโฏฺฐสิ, เมโณฺฑสิ, โคโณสิ, คทฺรโภสิ, ติรจฺฉานคโตสิ, เนรยิโกสิ; นตฺถิ ตุยฺหํ สุคติ; ทุคฺคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขาติ, ยกาเรน วา ภกาเรน วา กาฏโกฏจิกาย วาฯ เอโส หีโน นาม อโกฺกโสฯ **อุกฺกโฏฺฐ** นาม อโกฺกโส – ปณฺฑิโตสิ, พฺยโตฺตสิ, เมธาวีสิ, พหุสฺสุโตสิ, ธมฺมกถิโกสิ; นตฺถิ ตุยฺหํ ทุคฺคติ; สุคติ เยว ตุยฺหํ ปาฏิกงฺขาติฯ เอโส อุกฺกโฏฺฐ นาม อโกฺกโสฯ

๓๙. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘จณฺฑาโล เวโน เนสาโท รถกาโร ปุกฺกุโส’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘ขตฺติโย พฺราหฺมโณ’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘อวกณฺณโก ชวกณฺณโก ธนิฏฺฐโก สวิฏฺฐโก กุลวฑฺฒโก’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘พุทฺธรกฺขิโต ธมฺมรกฺขิโต สงฺฆรกฺขิโต’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘โกสิโย ภารทฺวาโช’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘โคตโม โมคฺคลฺลาโน กจฺจาโน วาสิโฏฺฐ’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘โกฏฺฐโก ปุปฺผฉฑฺฑโก’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘กสฺสโก วาณิโช โครกฺข’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘นฬกาโร กุมฺภกาโร เปสกาโร จมฺมกาโร นหาปิโต’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘มุทฺทิโก คณโก เลขโก’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๐. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘กุฏฺฐิโก คณฺฑิโก กิลาสิโก โสสิโก อปมาริโก’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘มธุเมหิโก’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘อติทีโฆ อติรโสฺส อติกโณฺห อโจฺจทาโต’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘นาติทีโฆ นาติรโสฺส นาติกโณฺห นาโจฺจทาโต’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘ราคปริยุฏฺฐิโต โทสปริยุฏฺฐิโต โมหปริยุฏฺฐิโต’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘วีตราโค วีตโทโส วีตโมโห’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘ปาราชิกํ อชฺฌาปโนฺน, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปโนฺน, ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปโนฺน, ปาจิตฺติยํ อชฺฌาปโนฺน , ปาฏิเทสนียํ อชฺฌาปโนฺน, ทุกฺกฏํ อชฺฌาปโนฺน, ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปโนฺน’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘โสตาปโนฺน’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘โอโฏฺฐ เมโณฺฑ โคโณ คทฺรโภ ติรจฺฉานคโต เนรยิโก, นตฺถิ ตสฺส สุคติ, ทุคฺคติเยว ตสฺส ปาฏิกงฺขา’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ตํ ‘ปณฺฑิโต พฺยโตฺต เมธาวี พหุสฺสุโต ธมฺมกถิโก, นตฺถิ ตสฺส ทุคฺคติ, สุคติ เยว ตสฺส ปาฏิกงฺขา’ติ ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๑. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ‘สนฺติ อิเธกเจฺจ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา, ปุกฺกุสา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตเญฺญว ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ‘สนฺติ อิเธกเจฺจ ขตฺติยา พฺราหฺมณา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตเญฺญว ภณตี’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺส…เป….ฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ‘สนฺติ อิเธกเจฺจ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถิ เตสํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว เตสํ ปาฏิกงฺขา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตเญฺญว ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ‘เย นูน จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตเญฺญว ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ‘เย นูน ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตเญฺญว ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ‘น มยํ จณฺฑาลา เวนา เนสาทา รถการา ปุกฺกุสา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตเญฺญว ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ – ‘‘อิตฺถนฺนาโม ‘น มยํ ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวี พหุสฺสุตา ธมฺมกถิกา, นตฺถมฺหากํ ทุคฺคติ, สุคติ เยว อมฺหากํ ปาฏิกงฺขา’ติ ภณติ, น โส อญฺญํ ภณติ, ตเญฺญว ภณตี’’ติฯ อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๒. อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ; อาปตฺติ วาจาย, วาจาย ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อนุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อนุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อุปสมฺปโนฺน อนุปสมฺปนฺนสฺส สุตฺวา อนุปสมฺปนฺนสฺส เปสุญฺญํ อุปสํหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๓. อนาปตฺติ นปิยกมฺยสฺส, นเภทาธิปฺปายสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เปสุญฺญสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. ปทโสธมฺมสิกฺขาปทํ

๔๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปาสเก ปทโส ธมฺมํ วาเจนฺติฯ อุปาสกา ภิกฺขูสุ อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควุตฺติกา วิหรนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปาสเก ปทโส ธมฺมํ วาเจสฺสนฺติ! อุปาสกา ภิกฺขูสุ อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควุตฺติกา วิหรนฺตี’’ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อุปาสเก ปทโส ธมฺมํ วาเจถ; อุปาสกา ภิกฺขูสุ อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควุตฺติกา วิหรนฺตี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อุปาสเก ปทโส ธมฺมํ วาเจสฺสถ! อุปาสกา ภิกฺขูสุ อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควุตฺติกา วิหรนฺติ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิโยฺยภาวาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๕. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมํ วาเจยฺย ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๔๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อนุปสมฺปโนฺน นาม ภิกฺขุญฺจ ภิกฺขุนิญฺจ ฐเปตฺวา อวเสโส อนุปสมฺปโนฺน นามฯ

ปทโส นาม ปทํ, อนุปทํ, อนฺวกฺขรํ, อนุพฺยญฺชนํฯ

ปทํ นาม เอกโต ปฏฺฐเปตฺวา เอกโต โอสาเปนฺติฯ **อนุปทํ** นาม ปาเฏกฺกํ ปฏฺฐเปตฺวา เอกโต โอสาเปนฺติฯ **อนฺวกฺขรํ** นาม ‘‘รูปํ อนิจฺจ’’นฺติ วุจฺจมาโน, ‘‘รู’’นฺติ โอปาเตติฯ **อนุพฺยญฺชนํ** นาม ‘‘รูปํ อนิจฺจ’’นฺติ วุจฺจมาโน, ‘‘เวทนา อนิจฺจา’’ติ สทฺทํ นิจฺฉาเรติฯ

ยญฺจ ปทํ, ยญฺจ อนุปทํ, ยญฺจ อนฺวกฺขรํ, ยญฺจ อนุพฺยญฺชนํ – สพฺพเมตํ ปทโส [ปทโส ธโมฺม (อิติปิ)] นามฯ

ธโมฺม นาม พุทฺธภาสิโต, สาวกภาสิโต, อิสิภาสิโต, เทวตาภาสิโต, อตฺถูปสญฺหิโต, ธมฺมูปสญฺหิโตฯ

วาเจยฺยาติ ปเทน วาเจติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อกฺขราย วาเจติ, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๗. อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี ปทโส ธมฺมํ วาเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติโก ปทโส ธมฺมํ วาเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี ปทโส ธมฺมํ วาเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๘. อนาปตฺติ เอกโต อุทฺทิสาเปโนฺต, เอกโต สชฺฌายํ กโรโนฺต , เยภุเยฺยน ปคุณํ คนฺถํ ภณนฺตํ โอปาเตติ, โอสาเรนฺตํ โอปาเตติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปทโสธมฺมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. สหเสยฺยสิกฺขาปทํ

๔๙. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเยฯ เตน โข ปน สมเยน อุปาสกา อารามํ อาคจฺฉนฺติ ธมฺมสฺสวนายฯ ธมฺเม ภาสิเต เถรา ภิกฺขู ยถาวิหารํ คจฺฉนฺติฯ นวกา ภิกฺขู ตเตฺถว อุปฏฺฐานสาลายํ อุปาสเกหิ สทฺธึ มุฏฺฐสฺสตี, อสมฺปชานา, นคฺคา, วิกูชมานา, กากจฺฉมานา เสยฺยํ กเปฺปนฺติฯ อุปาสกา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภทนฺตา มุฏฺฐสฺสตี อสมฺปชานา นคฺคา วิกูชมานา กากจฺฉมานา เสยฺยํ กเปฺปสฺสนฺตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ อุปาสกานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขู อนุปสมฺปเนฺนน สหเสยฺยํ กเปฺปสฺสนฺตี’’ติ! อถ โข เต ภิกฺขู เต นวเก ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อนุปสมฺปเนฺนน สหเสยฺยํ กเปฺปนฺตี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา อนุปสมฺปเนฺนน สหเสยฺยํ กเปฺปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขุ อนุปสมฺปเนฺนน สหเสยฺยํ กเปฺปยฺย ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๐. อถ โข ภควา อาฬวิยํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน โกสมฺพี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อนุปุเพฺพน จาริกํ จรมาโน เยน โกสมฺพี ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ พทริการาเมฯ ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ราหุลํ เอตทโวจุํ – ‘‘ภควตา, อาวุโส ราหุล, สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – ‘น อนุปสมฺปเนฺนน สหเสยฺยา กเปฺปตพฺพา’ติฯ เสยฺยํ, อาวุโส ราหุล, ชานาหี’’ติฯ อถ โข อายสฺมา ราหุโล เสยฺยํ อลภมาโน วจฺจกุฏิยา เสยฺยํ กเปฺปสิฯ อถ โข ภควา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย เยน วจฺจกุฏิ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อุกฺกาสิฯ อายสฺมาปิ ราหุโล อุกฺกาสิฯ ‘‘โก เอตฺถา’’ติ? ‘‘อหํ, ภควา, ราหุโล’’ติฯ ‘‘กิสฺส ตฺวํ, ราหุล, อิธ นิสิโนฺนสี’’ติ? อถ โข อายสฺมา ราหุโล ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อนุปสมฺปเนฺนน ทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กเปฺปตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๑. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ อนุปสมฺปเนฺนน อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กเปฺปยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๕๒. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

อนุปสมฺปโนฺน นาม ภิกฺขุํ ฐเปตฺวา อวเสโส อนุปสมฺปโนฺน นามฯ

อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตนฺติ อติเรกทิรตฺตติรตฺตํฯ

สหาติ เอกโตฯ

เสยฺยา นาม สพฺพจฺฉนฺนา, สพฺพปริจฺฉนฺนา, เยภุยฺเยนจฺฉนฺนา, เยภุยฺเยน ปริจฺฉนฺนาฯ

เสยฺยํ กเปฺปยฺยาติ จตฺเตฺถ ทิวเส อตฺถงฺคเต สูริเย, อนุปสมฺปเนฺน นิปเนฺน, ภิกฺขุ นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ นิปเนฺน, อนุปสมฺปโนฺน นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุฎฺฐหิตฺวา ปุนปฺปุนํ นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๕๓. อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติโก อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปฑฺฒจฺฉเนฺน อุปฑฺฒปริจฺฉเนฺน, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๔. อนาปตฺติ เทฺวติโสฺส รตฺติโย วสติ, อูนกเทฺวติโสฺส รตฺติโย วสติ, เทฺว รตฺติโย วสิตฺวา ตติยาย รตฺติยา ปุรารุณา นิกฺขมิตฺวา ปุน วสติ, สพฺพจฺฉเนฺน, สพฺพอปริจฺฉเนฺน, สพฺพปริจฺฉเนฺน สพฺพอจฺฉเนฺน [วสติ, สพฺพอจฺฉเนฺน สพฺพอปริจฺฉเนฺน, (สี.)], เยภุยฺเยน อจฺฉเนฺน, เยภุยฺเยน อปริจฺฉเนฺน, อนุปสมฺปเนฺน นิปเนฺน ภิกฺขุ นิสีทติ, ภิกฺขุ นิปเนฺน อนุปสมฺปโนฺน นิสีทติ, อุโภ วา นิสีทนฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สหเสยฺยสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. ทุติยสหเสยฺยสิกฺขาปทํ

๕๕. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อนุรุโทฺธ โกสเลสุ ชนปเท [เอตฺถ อมฺพฎฺฐสุตฺตาทิฎีกา โอโลเกตพฺพา] สาวตฺถึ คจฺฉโนฺต สายํ อญฺญตรํ คามํ อุปคจฺฉิฯ เตน โข ปน สมเยน ตสฺมึ คาเม อญฺญตริสฺสา อิตฺถิยา อาวสถาคารํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ อถ โข อายสฺมา อนุรุโทฺธ เยน สา อิตฺถี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – ‘‘สเจ เต, ภคินิ, อครุ, วเสยฺยาม เอกรตฺตํ อาวสถาคาเร’’ติฯ ‘‘วเสยฺยาถ, ภเนฺต’’ติฯ อเญฺญปิ อทฺธิกา เยน สา อิตฺถี เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อิตฺถึ เอตทโวจุํ – ‘‘สเจ เต, อเยฺย, อครุ วเสยฺยาม เอกรตฺตํ อาวสถาคาเร’’ติ ฯ ‘‘เอโส โข อโยฺย สมโณ ปฐมํ อุปคโต; สเจ โส อนุชานาติ, วเสยฺยาถา’’ติฯ อถ โข เต อทฺธิกา เยนายสฺมา อนุรุโทฺธ เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจุํ – ‘‘สเจ เต, ภเนฺต, อครุ, วเสยฺยาม เอกรตฺตํ อาวสถาคาเร’’ติฯ ‘‘วเสยฺยาถ, อาวุโส’’ติฯ อถ โข สา อิตฺถี อายสฺมเนฺต อนุรุเทฺธ สห ทสฺสเนน ปฎิพทฺธจิตฺตา อโหสิฯ อถ โข สา อิตฺถี เยนายสฺมา อนุรุโทฺธ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจ – ‘‘อโยฺย, ภเนฺต, อิเมหิ มนุเสฺสหิ อากิโณฺณ น ผาสุ วิหริสฺสติฯ สาธาหํ, ภเนฺต, อยฺยสฺส มญฺจกํ อพฺภนฺตรํ ปญฺญเปยฺย’’นฺติฯ อธิวาเสสิ โข อายสฺมา อนุรุโทฺธ ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข สา อิตฺถี อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส มญฺจกํ อพฺภนฺตรํ ปญฺญเปตฺวา อลงฺกตปฺปฎิยตฺตา คนฺธคนฺธินี เยนายสฺมา อนุรุโทฺธ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจ – ‘‘อโยฺย, ภเนฺต, อภิรูโป ทสฺสนีโย ปาสาทิโก, อหํ จมฺหิ อภิรูปา ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ สาธาหํ, ภเนฺต, อยฺยสฺส ปชาปติ ภเวยฺย’’นฺติฯ เอวํ วุเตฺต อายสฺมา อนุรุโทฺธ ตุณฺหี อโหสิฯ ทุติยมฺปิ โข…เป…. ตติยมฺปิ

โข สา อิตฺถี อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจ – ‘‘อโยฺย, ภเนฺต, อภิรูโป ทสฺสนีโย ปาสาทิโก, อหญฺจมฺหิ อภิรูปา ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ สาธุ, ภเนฺต, อโยฺย มเญฺจว ปฏิจฺฉตุ [สมฺปฏิจฺฉตุ (สฺยา.)] สพฺพญฺจ สาปเตยฺย’’นฺติฯ ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อนุรุโทฺธ ตุณฺหี อโหสิฯ อถ โข สา อิตฺถี สาฏกํ นิกฺขิปิตฺวา อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส ปุรโต จงฺกมติปิ ติฎฺฐติปิ นิสีทติปิ เสยฺยมฺปิ กเปฺปติฯ อถ โข อายสฺมา อนุรุโทฺธ อินฺทฺริยานิ โอกฺขิปิตฺวา ตํ อิตฺถิํ เนว โอโลเกสิ นปิ อาลปิฯ อถ โข สา อิตฺถี – ‘‘อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ! พหู เม มนุสฺสา สเตนปิ สหเสฺสนปิ ปหิณนฺติฯ อยํ ปน สมโณ – มยา สามํ ยาจิยมาโน – น อิจฺฉติ มเญฺจว ปฏิจฺฉิตุํ สพฺพญฺจ สาปเตยฺย’’นฺติ สาฏกํ นิวาเสตฺวา อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจ – ‘‘อจฺจโย มํ, ภเนฺต, อจฺจคมา ยถาพาลํ ยถามูฬฺหํ ยถาอกุสลํ ยาหํ เอวมกาสิํฯ ตสฺสา เม, ภเนฺต, อโยฺย อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏิคฺคณฺหาตุ อายติํ สํวรายา’’ติฯ ‘‘ตคฺฆ ตฺวํ, ภคินิ, อจฺจโย อจฺจคมา ยถาพาลํ ยถามูฬฺหํ ยถาอกุสลํ ยา ตฺวํ เอวมกาสิฯ ยโต จ โข ตฺวํ, ภคินิ, อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรสิ, ตํ เต มยํ ปฏิคฺคณฺหามฯ วุทฺธิ เหสา, ภคินิ, อริยสฺส วินเย โย อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรติ อายติญฺจ สํวรํ อาปชฺชตี’’ติฯ

อถ โข สา อิตฺถี ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตเปฺปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา, อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ ภุตฺตาวิํ โอนีตปตฺตปาณิํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ตํ อิตฺถิํ อายสฺมา อนุรุโทฺธ ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสสิ สมาทเปสิ สมุเตฺตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข สา อิตฺถี – อายสฺมตา อนุรุเทฺธน ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุเตฺตชิตา สมฺปหํสิตา – อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ เอตทโวจ – ‘‘อภิกฺกนฺตํ, ภเนฺต, อภิกฺกนฺตํ, ภเนฺต! เสยฺยถาปิ, ภเนฺต, นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุเชฺชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิเกฺขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปโชฺชตํ ธาเรยฺย – จกฺขุมโนฺต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ, เอวเมวํ อเยฺยน อนุรุเทฺธน อเนกปริยาเยน ธโมฺม ปกาสิโตฯ เอสาหํ, ภเนฺต, ตํ ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจฯ อุปาสิกํ มํ อโยฺย ธาเรตุ อชฺชตเคฺค ปาณุเปตํ สรณํ คต’’นฺติฯ

อถ โข อายสฺมา อนุรุโทฺธ สาวตฺถิํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา อนุรุโทฺธ มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กเปฺปสฺสตี’’ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตฺวํ, อนุรุทฺธ, มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กเปฺปสี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติ ฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, อนุรุทฺธ, มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กเปฺปสฺสสิ! เนตํ, อนุรุทฺธ, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๖. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กเปฺปยฺย ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๕๗. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี, น ยกฺขี [ยกฺขินี (ก.)], น เปตี, น ติรจฺฉานคตา; อนฺตมโส ตทหุชาตาปิ ทาริกา, ปเคว มหตฺตรีฯ

สหาติ เอกโตฯ

เสยฺยา นาม สพฺพจฺฉนฺนา, สพฺพปริจฺฉนฺนา, เยภุเยฺยนจฺฉนฺนา, เยภุเยฺยน ปริจฺฉนฺนาฯ

เสยฺยํ กเปฺปยฺยาติ อตฺถงฺคเต สูริเย, มาตุคาเม นิปนฺเน ภิกฺขุ นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ นิปนฺเน มาตุคาโม นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุฏฺฐหิตฺวา ปุนปฺปุนํ นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๕๘. มาตุคาเม มาตุคามสญฺญี สหเสยฺยํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม เวมติโก สหเสยฺยํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี สหเสยฺยํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปฑฺฒจฺฉเนฺน อุปฑฺฒปริจฺฉเนฺน, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยกฺขิยา วา เปติยา วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคติตฺถิยา วา สหเสยฺยํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม มาตุคามสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๙. อนาปตฺติ สพฺพจฺฉเนฺน สพฺพอปริจฺฉเนฺน, สพฺพปริจฺฉเนฺน สพฺพอจฺฉเนฺน [อนาปตฺติ สพฺพอจฺฉเนฺน สพฺพอปริจฺฉเนฺน, (สี.)], เยภุเยฺยน อจฺฉเนฺน, เยภุเยฺยน อปริจฺฉเนฺน, มาตุคาเม นิปเนฺน ภิกฺขุ นิสีทติ , ภิกฺขุ นิปเนฺน มาตุคาโม นิสีทติ, อุโภ วา นิสีทนฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสหเสยฺยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. ธมฺมเทสนาสิกฺขาปทํ

๖๐. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี สาวตฺถิยํ กุลูปโก โหติ, พหุกานิ กุลานิ อุปสงฺกมติฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน อญฺญตรํ กุลํ เตนุปสงฺกมิฯ เตน โข ปน สมเยน ฆรณี นิเวสนทฺวาเร นิสินฺนา โหติ, ฆรสุณฺหา อาวสถทฺวาเร นิสินฺนา โหติฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี เยน ฆรณี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ฆรณิยา อุปกณฺณเก ธมฺมํ เทเสสิฯ อถ โข ฆรสุณฺหาย เอตทโหสิ – “กิ นุ โข โส สมโณ สสฺสุยา ชาโร อุทาหุ โอภาสตี”ติ?

อถ โข อายสฺมา อุทายี ฆรณิยา อุปกณฺณเก ธมฺมํ เทเสตฺวา เยน ฆรสุณฺหา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ฆรสุณฺหาย อุปกณฺณเก ธมฺมํ เทเสสิฯ อถ โข ฆรณิยา เอตทโหสิ – “กิํ นุ โข โส สมโณ ฆรสุณฺหาย ชาโร อุทาหุ โอภาสตี”ติ ? อถ โข อายสฺมา อุทายี ฆรสุณฺหาย อุปกณฺณเก ธมฺมํ เทเสตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ฆรณี ฆรสุณฺหํ เอตทโวจ – “เห เช, กิํ เต เอโส สมโณ อโวจา”ติ? “ธมฺมํ เม, อเยฺย, เทเสสิ”ฯ “อยฺยาย ปน กิํ อโวจา”ติ? “มยฺหมฺปิ ธมฺมํ เทเสสี”ติฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อโยฺย อุทายี มาตุคามสฺส อุปกณฺณเก ธมฺมํ เทเสสฺสติ! นนุ นาม วิสฺสเฏฺฐน วิวเฎน ธโมฺม เทเสตโพฺพ”ติ?

อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู ตาสํ อิตฺถีนํ อุชฺฌายนฺตีนํ ขิยฺยนฺตีนํ วิปาเจนฺตีนํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสตี”ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ อุทายิํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสสี”ติ?

‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสสิฯ เนตํ โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขุ มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสยฺย ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๑. เตน โข ปน สมเยน อุปาสิกา ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา เอตทโวจุํ – ‘‘อิงฺฆายฺยา ธมฺมํ เทเสถา’’ติฯ ‘‘น, ภคินี, กปฺปติ มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสตุ’’นฺติฯ ‘‘อิงฺฆายฺยา ฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสถ, สกฺกา เอตฺตเกนปิ ธมฺโม อญฺญาตุ’’นฺติฯ ‘‘น, ภคินี, กปฺปติ มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสตุ’’นฺติฯ กุกฺกุจฺจายนฺตา น เทเสสุํฯ อุปาสิกา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา อเมฺหหิ ยาจิยมานา ธมฺมํ น เทเสสฺสนฺตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู ตาสํ อุปาสิกานํ อุชฺฌายนฺตีนํ ขิยฺยนฺตีนํ วิปาเจนฺตีนํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มาตุคามสฺส ฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขู มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๒. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – ‘‘ภควตา อนุญฺญาตํ มาตุคามสฺส ฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสตุ’’นฺติ เต อวิญฺญุํ ปุริสวิคฺคหํ อุปนิสีทาเปตฺวา มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อวิญฺญุํ ปุริสวิคฺคหํ อุปนิสีทาเปตฺวา มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสสฺสนฺตี’’ติ!

อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. ‘‘สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อวิญฺญุํ ปุริสวิคฺคหํ อุปนิสีทาเปตฺวา มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสถา’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, อวิญฺญุํ ปุริสวิคฺคหํ อุปนิสีทาเปตฺวา มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๓. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสยฺย, อญฺญตฺร วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหน, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๖๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี; น ยกฺขี น เปตี น ติรจฺฉานคตา; วิญฺญู, ปฏิพลา สุภาสิตทุพฺภาสิตํ ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาชานิตุํฯ

อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหีติ อติเรกฉปฺปญฺจวาจาหิฯ

ธมฺโม นาม พุทฺธภาสิโต, สาวกภาสิโต, อิสิภาสิโต, เทวตาภาสิโต, อตฺถูปสญฺหิโต, ธมฺมูปสญฺหิโตฯ

เทเสยฺยาติ ปเทน เทเสติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อกฺขราย เทเสติ, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหนาติ ฐเปตฺวา วิญฺญุํ ปุริสวิคฺคหํฯ วิญฺญู นาม ปุริสวิคฺคโห, ปฏิพโล โหติ สุภาสิตทุพฺภาสิตํ ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาชานิตุํฯ

๖๕. มาตุคาเม มาตุคามสญฺญี อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสติ, อญฺญตฺร วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม เวมติโก อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสติ, อญฺญตฺร วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสติ, อญฺญตฺร วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยกฺขิยา วา เปติยา วา ปณฺฑกสฺส วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหิตฺถิยา วา อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสติ, อญฺญตฺร วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหน, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม มาตุคามสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๖๖. อนาปตฺติ วิญฺญุนา ปุริสวิคฺคเหน, ฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสติ, อูนกฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสติ, อุฏฺฐหิตฺวา ปุน นิสีทิตฺวา เทเสติ, มาตุคาโม อุฏฺฐหิตฺวา ปุน นิสีทติ ตสฺมึ เทเสติ, อญฺญสฺส มาตุคามสฺส เทเสติ, ปญฺหํ ปุจฺฉติ, ปญฺหํ ปุฏฺโฐ กเถติ, อญฺญสฺสตฺถาย ภณนฺตํ มาตุคาโม สุณาติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ธมฺมเทสนาสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. ภูตาโรจนสิกฺขาปทํ

๖๗. [ปารา. ๑๙๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา สนฺทิฏฺฐา สมฺภตฺตา ภิกฺขู วคฺคุมุทาย นทิยา ตีเร วสฺสํ อุปคจฺฉึสุฯ เตน โข ปน สมเยน วชฺชี ทุพฺภิกฺขา โหติ – ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตา, น สุกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ อถ โข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘เอตรหิ โข วชฺชี ทุพฺภิกฺขา – ทฺวีหิติกา เสตฏฺฐิกา สลากาวุตฺตา, น สุกรา อุญฺเฉน ปคฺคเหน ยาเปตุํฯ เกน นุ โข มยํ อุปาเยน สมคฺคา สโมฺมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วเสยฺยาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลเมยฺยามา’’ติ? เอกเจฺจ เอวมาหํสุ – ‘‘หนฺท มยํ, อาวุโส, คิหีนํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺฐฐามฯ เอวํ เต อมฺหากํ ทาตุํ มญฺญิสฺสนฺติฯ เอวํ มยํ สมคฺคา สโมฺมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิสฺสาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิสฺสามา’’ติฯ เอกเจฺจ เอวมาหํสุ – ‘‘อลํ, อาวุโส, กึ คิหีนํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺฐิเตน? หนฺท มยํ, อาวุโส, คิหีนํ ทูเตยฺยํ หรามฯ เอวํ เต อมฺหากํ ทาตุํ มญฺญิสฺสนฺติฯ เอวํ มยํ สมคฺคา สโมฺมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิสฺสาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิสฺสามา’’ติฯ เอกเจฺจ เอวมาหํสุ – ‘‘อลํ, อาวุโส; กึ คิหีนํ กมฺมนฺตํ อธิฏฺฐิเตน! กึ คิหีนํ ทูเตยฺยํ หเฏน! หนฺท มยํ, อาวุโส, คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสิสฺสาม – ‘อสุโก ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ ทุติยสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ ตติยสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุ

โก ภิกฺขุ จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, อสุโก ภิกฺขุ โสตาปนฺโน, อสุโก ภิกฺขุ สกทาคามี, อสุโก ภิกฺขุ อนาคามี, อสุโก ภิกฺขุ อรหา, อสุโก ภิกฺขุ เตวิชฺโช, อสุโก ภิกฺขุ ฉฬภิญฺโญติฯ เอวํ เต อมฺหากํ ทาตุํ มญฺญิสฺสนฺติฯ เอวํ มยํ สมคฺคา สโมฺมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิสฺสาม, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิสฺสามา''ติฯ เอโส เยว โข, อาวุโส, เสยฺโย, โย อมฺหากํ คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วโณฺณ ภาสิโต''ติฯ

อถ โข เต ภิกฺขู คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสึสุ – ''อสุโก ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี…เป.… อสุโก ภิกฺขุ ฉฬภิญฺญ''ติฯ อถ โข เต มนุสฺสา – ''ลาภา วต โน, สุลทฺธํ วต โน, เยสํ โน เอวรูปา ภิกฺขู วสฺสํ อุปคตา, น วต โน อิโต ปุเพฺพ เอวรูปา ภิกฺขู วสฺสํ อุปคตา, ยถยิเม ภิกฺขู สีลวโนฺต กลฺยาณธมฺมา''ติฯ เต น ตาทิสานิ โภชนานิ อตฺตนา ภุญฺชนฺติ, มาตาปิตูนํ เทนฺติ ปุตฺตทารสฺส เทนฺติ ทาสกมฺมกรโปริสสฺส เทนฺติ มิตฺตามจฺจานํ เทนฺติ ญาติสาโลหิตานํ เทนฺติ ยาทิสานิ ภิกฺขูนํ เทนฺติฯ น ตาทิสานิ ขาทนียานิ สายนียานิ ปานานิ อตฺตนา ขาทนฺติ สายนฺติ ปิวนฺติ [อตฺตนา ปิวนฺติ (สฺยา. ก.)] มาตาปิตูนํ เทนฺติ ปุตฺตทารสฺส เทนฺติ ทาสกมฺมกรโปริสสฺส เทนฺติ มิตฺตามจฺจานํ เทนฺติ ญาติสาโลหิตานํ เทนฺติ , ยาทิสานิ ภิกฺขูนํ เทนฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู วณฺณวา อเหสุํ ปีณินฺทฺริยา ปสนฺนมุขวณฺณา วิปฺปสนฺนฉวิวณฺณาฯ

๖๘. อาจิณฺณํ โข ปเนตํ วสฺสํวุฏฺฐานํ ภิกฺขูนํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํฯ อถ โข เต ภิกฺขู วสฺสํวุฏฺฐา เตมาสจฺจเยน เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน เวสาลี เตน ปกฺกมึสุฯ อนุปุเพฺพน เยน เวสาลี มหาวนํ กูฏาคารสาลา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เตน โข ปน สมเยน ทิสาสุ วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขู กิสา โหนฺติ ลูขา ทุพฺพณฺณา อุปฺปณฺฑุปฺปณฺฑุกชาตา ธมนิสนฺถตคตฺตาฯ วคฺคุมุทาตีริยา ปน ภิกฺขู วณฺณวา โหนฺติ ปีณินฺทฺริยา ปสนฺนมุขวณฺณา วิปฺปสนฺนฉวิวณฺณาฯ อาจิณฺณํ โข ปเนตํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ปฏิสโมฺมทิตุํฯ อถ โข ภควา วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู เอตทโวจ – ''กจฺจิ, ภิกฺขเว, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียํ, กจฺจิ สมคฺคา สโมฺมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิตฺถ, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิตฺถา''ติ? ''ขมนียํ ภควา, ยาปนียํ ภควาฯ สมคฺคา จ มยํ, ภเนฺต, สโมฺมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิมฺหา, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิมฺหา''ติฯ ชานนฺตาปิ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, ชานนฺตาปิ น ปุจฺฉนฺติฯ กาลํ วิทิตฺวา ปุจฺฉนฺติ , กาลํ วิทิตฺวา น ปุจฺฉนฺติฯ อตฺถสญฺหิตํ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ, โน อนตฺถสญฺหิตํฯ อนตฺถสญฺหิเต เสตุฆาโต ตถาคตานํฯ ทฺวีหากาเรหิ พุทฺธา ภควโนฺต ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉนฺติ – ธมฺมํ วา เทเสสฺสาม, สาวกานํ วา สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามาติฯ

อถ โข ภควา วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู เอตทโวจ – ''ยถา กถํ ปน ตุเมฺห, ภิกฺขเว, สมคฺคา สโมฺมทมานา อวิวทมานา ผาสุกํ วสฺสํ วสิตฺถ, น จ ปิณฺฑเกน กิลมิตฺถา''ติ? อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''กจฺจิ ปน โว, ภิกฺขเว, ภูต''นฺติ? ''ภูตํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อุทรสฺส การณา คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสิสฺสถ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๖๙. **''โย ปน ภิกฺขุ อนุปสมฺปนฺนสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อาโรเจยฺย ภูตสฺมึ, ปาจิตฺติย**''นฺติฯ

๗๐. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

อนุปสมฺปโนฺน นาม ภิกฺขุญฺจ ภิกฺขุนิญฺจ ฐเปตฺวา, อวเสโส อนุปสมฺปโนฺน นามฯ

[ปารา. ๑๙๘] **อุตฺตริมนุสฺสธมฺโม** นาม ฌานํ, วิโมโกฺข, สมาธิ, สมาปตฺติ, ญาณทสฺสนํ, มคฺคภาวนา, ผลสจฺฉิกิริยา, กิเลสปฺปหานํ, วินีวรณตา จิตฺตสฺส, สุญฺญาคาเร อภิรติฯ

[ปารา. ๑๙๙] **ฌาน**นฺติ ปฐมํ ฌานํ, ทุติยํ ฌานํ, ตติยํ ฌานํ, จตุตฺถํ ฌานํฯ

[ปารา. ๑๙๙] **วิโมโกฺข**ติ สุญฺญโต วิโมโกฺข, อนิมิโตฺต วิโมโกฺข, อปฺปณิหิโต วิโมโกฺขฯ

[ปารา. ๑๙๙] **สมาธี**ติ สุญฺญโต สมาธิ, อนิมิโตฺต สมาธิ, อปฺปณิหิโต สมาธิฯ

[ปารา. ๑๙๙] **สมาปตฺตี**ติ สุญฺญตา สมาปตฺติ, อนิมิตฺตา สมาปตฺติ, อปฺปณิหิตา สมาปตฺติฯ

[ปารา. ๑๙๙] **ญาณทสฺสน**นฺติ ติโสฺส วิชฺชาฯ

[ปารา. ๑๙๙] **มคฺคภาวนา**ติ จตฺตาโร สติปฏฺฐานา, จตฺตาโร สมฺมปฺปธานา, จตฺตาโร อิทฺธิปาทา, ปญฺจินฺทฺริยานิ, ปญฺจ พลานิ, สตฺต โพชฺฌงฺคา, อริโย อฎฺฐงฺคิโก มโคฺคฯ

[ปารา. ๑๙๙] **ผลสจฺฉิกิริยา**ติ โสตาปตฺติผลสฺส สจฺฉิกิริยา, สกทาคามิผลสฺส สจฺฉิกิริยา, อนาคามิผลสฺส สจฺฉิกิริยา, อรหตฺตสฺส [อรหตฺตผลสฺส (สฺยา.)] สจฺฉิกิริยาฯ

[ปารา. ๑๙๙] **กิเลสปฺปหาน**นฺติ ราคสฺส ปหานํ, โทสสฺส ปหานํ, โมหสฺส ปหานํฯ

[ปารา. ๑๙๙] **วินีวรณตา จิตฺตสฺสา**ติ ราคา จิตฺตํ วินีวรณตา, โทสา จิตฺตํ วินีวรณตา, โมหา จิตฺตํ วินีวรณตาฯ

[ปารา. ๑๙๙] **สุญฺญาคาเร อภิรตี**ติ ปฐเมน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติ, ทุติเยน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติ, ตติเยน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติ, จตุเตฺถน ฌาเนน สุญฺญาคาเร อภิรติฯ

๗๑. อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ’’นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามี’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมํ ฌานํ สมาปโนฺน’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภิมฺหี’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมสฺส ฌานสฺส วสิมฺหี’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ทุติยํ ฌานํ… ตติยํ ฌานํ… จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘สุญฺญตํ วิโมกฺขํ… อนิมิตฺตํ วิโมกฺขํ… อปฺปณิหิตํ วิโมกฺขํ… สุญฺญตํ สมาธึ… อนิมิตฺตํ สมาธึ… อปฺปณิหิตํ สมาธึ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; อปฺปณิหิตสฺส สมาธิสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; อปฺปณิหิโต สมาธิ สจฺฉิกโต มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘สุญฺญตํ สมาปตฺตึ… อนิมิตฺตํ สมาปตฺตึ… อปฺปณิหิตํ สมาปตฺตึ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; อปฺปณิหิตาย สมาปตฺติยา ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; อปฺปณิหิตา สมาปตฺติ สจฺฉิกตา มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ติโสฺส วิชฺชา สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ติสฺสนฺนํ วิชฺชานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ติโสฺส วิชฺชา สจฺฉิกตา มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน… จตฺตาโร สมฺมปฺปธาเน… จตฺตาโร อิทฺธิปาเท สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; จตุนฺนํ อิทฺธิปาทานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; จตฺตาโร อิทฺธิปาทา สจฺฉิกตา มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปญฺจินฺทฺริยานิ… ปญฺจ พลานิ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ , สมาปนฺโน; ปญฺจนฺนํ พลานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปญฺจ พลานิ สจฺฉิกตานิ มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘สตฺต โพชฺฌงฺเค สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; สตฺตนฺนํ โพชฺฌงฺคานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; สตฺต โพชฺฌงฺคา สจฺฉิกตา มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; อริยสฺส อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค สจฺฉิกโต มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘โสตาปตฺติผลํ… สกทาคามิผลํ… อนาคามิผลํ… อรหตฺตํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; อรหตฺตสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; อรหตฺตํ [อรหตฺต

ผลํ (สฺยา.)] สจฺฉิกตํ มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ราโค เม จโตฺต... โทโส เม จโตฺต... โมโห เม จโตฺต, วโนฺต, มุโตฺต, ปหีโน, ปฏินิสฺสโฏฺฐ, อุเกฺขฏิโต , สมุเกฺขฏิโต’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ราคา เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โทสา เม จิตฺต วินีวรณํ... โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณ’’นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘สุญฺญาคาเร ปฐมํ ฌานํ... ทุติยํ ฌานํ... ตติยํ ฌานํ... จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิํ, สมาปชฺชามิ, สมาปโนฺน; สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๗๒. **อาโรเจยฺยา**ติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ สมาปชฺชิํ, สมาปชฺชามิ, สมาปโนฺน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ... ปฐมญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สมาปชฺชิํ, สมาปชฺชามิ, สมาปโนฺน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส จตุตฺถสฺส จ ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ... อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ... อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ... สุญฺญตญฺจ สมาธิํ... อนิมิตฺตญฺจ สมาธิํ... อปฺปณิหิตญฺจ สมาธิํ สมาปชฺชิํ, สมาปชฺชามิ, สมาปโนฺน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อปฺปณิหิตสฺส จ สมาธิสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิโต จ สมาธิ สจฺฉิกโต มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺติํ... อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺติํ... อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺติํ สมาปชฺชิํ, สมาปชฺชามิ, สมาปโนฺน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อปฺปณิหิตาย จ สมาปตฺติยา ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ อปฺปณิหิตา จ สมาปตฺติ สจฺฉิกตา มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมญฺจ ฌานํ ติโสฺส จ วิชฺชา สมาปชฺชิํ, สมาปชฺชามิ, สมาปโนฺน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ติสฺสนฺนญฺจ วิชฺชานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ ติโสฺส จ วิชฺชา สจฺฉิกตา มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมญฺจ ฌานํ จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน...เป.... จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน... จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท สมาปชฺชิํ, สมาปชฺชามิ, สมาปโนฺน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส จตุนฺนญฺจ อิทฺธิปาทานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ จตฺตาโร จ อิทฺธิปาทา สจฺฉิกตา มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมญฺจ ฌานํ, ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ... ปญฺจ จ พลานิ สมาปชฺชิํ, สมาปชฺชามิ, สมาปโนฺน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ปญฺจนฺนญฺจ พลานํ ลาภิมฺหิ, ว

สิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ ปญฺจ จ พลานิ สจฺฉิกตานิ มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมญฺจ ฌานํ สตฺต จ โพชฺฌงฺเค สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส สตฺตนฺนญฺจ โพชฺฌงฺคานํ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ สตฺต จ โพชฺฌงฺคา สจฺฉิกตา มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมญฺจ ฌานํ อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อริยสฺส จ อฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ อริโย จ อฏฺฐงฺคิโก มโคฺค สจฺฉิกโต มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมญฺจ ฌานํ โสตาปตฺติผลญฺจ... สกทาคามิผลญฺจ... อนาคามิผลญฺจ... อรหตฺตญฺจ [อรหตฺตผลญฺจ (สฺยา.)] สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ปฐมสฺส จ ฌานสฺส อรหตฺตสฺส [อรหตฺตผลสฺส (สฺยา.)] จ ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ปฐมญฺจ ฌานํ อรหตฺตญฺจ สจฺฉิกตํ มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน... ราโค จ เม จโตฺต... โทโส จ เม จโตฺต... โมโห จ เม จโตฺต, วโนฺต, มุโตฺต, ปหีโน, ปฏินิสฺสโฏฺฐ, อุเกฺขฏิโต, สมุเกฺขฏิโต’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน... ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณ’’นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๗๓. **อาโรเจยฺยา**ติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ... ทุติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ทุติยสฺส จ ฌานสฺส จตุตฺถสฺส จ ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ทุติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ทุติยญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ...เป.... โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณ’’นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ทุติยญฺจ ฌานํ ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; ทุติยสฺส จ ฌานสฺส ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; ทุติยญฺจ ฌานํ ปฐมญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส...เป....ฯ

มูลํ สํขิตฺตํฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, ปฐมญฺจ ฌานํ สมาปชฺชึ, สมาปชฺชามิ, สมาปนฺโน; โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, ปฐมสฺส จ ฌานสฺส ลาภิมฺหิ, วสิมฺหิ; โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, ปฐมญฺจ ฌานํ สจฺฉิกตํ มยา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส...เป....ฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณ”นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส…เป.…ฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ สุญฺญตญฺจ วิโมกฺขํ อนิมิตฺตญฺจ วิโมกฺขํ อปฺปณิหิตญฺจ วิโมกฺขํ สุญฺญตญฺจ สมาธึ อนิมิตฺตญฺจ สมาธึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาธึ สุญฺญตญฺจ สมาปตฺตึ อนิมิตฺตญฺจ สมาปตฺตึ อปฺปณิหิตญฺจ สมาปตฺตึ ติโสฺส จ วิชฺชา จตฺตาโร จ สติปฏฺฐาเน จตฺตาโร จ สมฺมปฺปธาเน จตฺตาโร จ อิทฺธิปาเท ปญฺจ จ อินฺทฺริยานิ ปญฺจ จ พลานิ สตฺต จ โพชฺฌงฺเค อริยญฺจ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ โสตาปตฺติผลญฺจ สกทาคามิผลญฺจ อนาคามิผลญฺจ อรหตฺตญฺจ [อรหตฺตผลญฺจ (สฺยา.)] สมาปชฺชึ…เป.… ราโค จ เม จโตฺต, โทโส จ เม จโตฺต, โมโห จ เม จโตฺต, วโนฺต, มุโตฺต, ปหีโน, ปฏินิสฺสโฏฺฐ, อุเกฺขฏิโต สมุเกฺขฏิโต, ราคา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณ”นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๗๔. **อาโรเจยฺยา**ติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ”นฺติ วตฺตุกาโม “ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชิ”นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ”นฺติ วตฺตุกาโม “ตติยํ ฌานํ…เป.… จตุตฺถํ ฌานํ, สุญฺญตํ วิโมกฺขํ, อนิมิตฺตํ วิโมกฺขํ, อปฺปณิหิตํ วิโมกฺขํ, สุญฺญตํ สมาธึ, อนิมิตฺตํ สมาธึ, อปฺปณิหิตํ สมาธึ, สุญฺญตํ สมาปตฺตึ, อนิมิตฺตํ สมาปตฺตึ, อปฺปณิหิตํ สมาปตฺตึ, ติโสฺส วิชฺชา, จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน, จตฺตาโร สมฺมปฺปธาเน, จตฺตาโร อิทฺธิปาเท, ปญฺจินฺทฺริยานิ, ปญฺจ พลานิ, สตฺต โพชฺฌงฺเค, อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ, โสตาปตฺติผลํ, สกทาคามิผลํ, อนาคามิผลํ, อรหตฺตํ [อรหตฺตผลํ (สฺยา.)] สมาปชฺชึ…เป.… ราโค เม จโตฺต, โทโส เม จโตฺต, โมโห เม จโตฺต, วโนฺต, มุโตฺต, ปหีโน; ปฏินิสฺสโฏฺฐ, อุเกฺขฏิโต, สมุเกฺขฏิโต; ราคา เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โทสา เม จิตฺตํ วินีวรณํ, โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณ”นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชิ”นฺติ วตฺตุกาโม…เป.… “โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณ”นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชิ”นฺติ วตฺตุกาโม – “ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ”นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

มูลํ สํขิตฺตํฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณ”นฺติ วตฺตุกาโม – “ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ”นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป.…ฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – “โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณ”นฺติ วตฺตุกาโม – “โทสา เม จิตฺตํ วินีวรณ”นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อา

ปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป….ฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ปฐมญฺจ ฌานํ ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ …เป…. โทสา จ เม จิตฺตํ วินีวรณ’’นฺติ วตฺตุกาโม – ‘‘โมหา เม จิตฺตํ วินีวรณ’’นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘ทุติยญฺจ ฌานํ ตติยญฺจ ฌานํ จตุตฺถญฺจ ฌานํ…เป…. โมหา จ เม จิตฺตํ วินีวรณ’’นฺติ วตฺตุกาโม – ‘‘ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ’’นฺติ ภณนฺตสฺส ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส, น ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป….ฯ

๗๕. **อาโรเจยฺยา**ติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ ปฐมสฺส ฌานสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา ปฐมํ ฌานํ สจฺฉิกต’’นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ ทุติยํ ฌานํ…เป…. ตติยํ ฌานํ จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกต’’นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ สุญฺญตํ วิโมกฺขํ…เป…. อนิมิตฺตํ วิโมกฺขํ อปฺปณิหิตํ วิโมกฺขํ สุญฺญตํ สมาธิํ อนิมิตฺตํ สมาธิํ อปฺปณิหิตํ สมาธิํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ อปฺปณิหิตสฺส สมาธิสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา อปฺปณิหิโต สมาธิ สจฺฉิกโต’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ สุญฺญตํ สมาปตฺติํ…เป…. อนิมิตฺตํ สมาปตฺติํ อปฺปณิหิตํ สมาปตฺติํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; อปฺปณิหิตาย สมาปตฺติยา ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา อปฺปณิหิตา สมาปตฺติ สจฺฉิกตา’’ติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ ติสฺส วิชฺชา …เป…. จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน, จตฺตาโร สมฺมปฺปธาเน, จตฺตาโร อิทฺธิปาเท, ปญฺจินฺทฺริยานิ, ปญฺจ พลานิ, สตฺต โพชฺฌงฺเค, อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ, โสตาปตฺติผลํ, สกทาคามิผลํ, อนาคามิผลํ, อรหตฺตํ [อรหตฺตผลํ (สฺยา.)] สมาปชฺชิ…เป…. สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน…เป…. ตสฺส ภิกฺขุโน ราโค จตฺโต, โทโส จตฺโต, โมโห จตฺโต, วนฺโต, มุตฺโต, ปหีโน, ปฏินิสฺสฏฺโฐ, อุกฺเขฏิโต, สมุกฺเขฏิโต; ตสฺส ภิกฺขุโน ราคา จิตฺตํ วินีวรณํ, โทสา จิตฺตํ วินีวรณํ, โมหา จิตฺตํ วินีวรณ’’นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘โย เต วิหาเร วสิ โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร ปฐมํ ฌานํ…เป…. ทุติยํ ฌานํ ตติยํ ฌานํ จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกต’’นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ‘‘โย เต จีวรํ ปริภุญฺชิ, โย เต ปิณฺฑปาตํ ปริภุญฺชิ, โย เต เสนาสนํ ปริภุญฺชิ, โย เต คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ ปริภุญฺชิ โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร

จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกต''นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๖. **อาโรเจยฺยา**ติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ''เยน เต วิหาโร ปริภุตฺโต…เป.… เยน เต จีวรํ ปริภุตฺตํ, เยน เต ปิณฺฑปาโต ปริภุตฺโต, เยน เต เสนาสนํ ปริภุตฺตํ, เยน เต คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาโร ปริภุตฺโต โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกต''นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อาโรเจยฺยาติ อนุปสมฺปนฺนสฺส – ''ยํ ตฺวํ อาคมฺม วิหารํ อทาสิ…เป.… จีวรํ อทาสิ, ปิณฺฑปาตํ อทาสิ, เสนาสนํ อทาสิ, คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ อทาสิ โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชิ, สมาปชฺชติ, สมาปนฺโน; โส ภิกฺขุ สุญฺญาคาเร จตุตฺถสฺส ฌานสฺส ลาภี, วสี; เตน ภิกฺขุนา สุญฺญาคาเร จตุตฺถํ ฌานํ สจฺฉิกต''นฺติ ภณนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๗. อนาปตฺติ อุปสมฺปนฺนสฺส, ภูตํ อาโรเจติ, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ภูตาโรจนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. ทุฏฺฐุลฺลาโรจนสิกฺขาปทํ

๗๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ฉพฺพคฺคิเยหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ภณฺฑนกโต โหติฯ โส สเญฺจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา สงฺฆํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สโงฺฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ อทาสิฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อญฺญตรสฺส ปูคสฺส สงฺฆภตฺตํ โหติฯ โส ปริวสนฺโต ภตฺตเคฺค อาสนปริยนฺเต นิสีทิฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เต อุปาสเก เอตทโวจุํ – ''เอโส, อาวุโส, อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ตุมฺหากํ สมฺภาวิโต กุลูปโก; เยเนว หตฺเถน สทฺธาเทยฺยํ ภุญฺชติ เตเนว หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจสิฯ โส สเญฺจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฏฺฐึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา สงฺฆํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สโงฺฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ อทาสิ ฯ โส ปริวสนฺโต อาสนปริยนฺเต นิสิโนฺน''ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจสฺสนฺตี''ติ…เป.… ''สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจถา''ติ? ''สจฺจํ , ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๗๙. **''โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจยฺย, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา** [ภิกฺขุสมฺมติยา (สฺยา.)], **ปาจิตฺติย**''นฺติฯ

๘๐. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

ทุฏฺฐุลฺลา นาม อาปตฺติ – จตฺตาริ จ ปาราชิกานิ, เตรส จ สงฺฆาทิเสสาฯ

อนุปสมฺปนฺโน นาม ภิกฺขุญฺจ ภิกฺขุนิญฺจ ฐเปตฺวา อวเสโส อนุปสมฺปนฺโน นามฯ

อาโรเจยฺยาติ อาโรเจยฺย อิตฺถิยา วา ปุริสสฺส วา คหฏฺฐสฺส วา ปพฺพชิตสฺส วาฯ

อญฺญตฺร *ภิกฺขุสมฺมุติยา*ติ ฐเปตฺวา ภิกฺขุสมฺมุตึฯ

อตฺถิ ภิกฺขุสมฺมุติ อาปตฺติปริยนฺตา, น กุลปริยนฺตาฯ อตฺถิ ภิกฺขุสมฺมุติ กุลปริยนฺตา, น อาปตฺติปริยนฺตา, อตฺถิ ภิกฺขุสมฺมุติ อาปตฺติปริยนฺตา จ กุลปริยนฺตา จ, อตฺถิ ภิกฺขุสมฺมุติ เนว อาปตฺติปริยนฺตา น กุลปริยนฺตาฯ

อาปตฺติปริยนฺตา นาม อาปตฺติโย ปริคฺคหิตาโย โหนฺติ – ‘‘เอตฺตกาหิ อาปตฺตีหิ อาโรเจตโพฺพ’’ติฯ

กุลปริยนฺตา นาม กุลานิ ปริคฺคหิตานิ โหนฺติ – ‘‘เอตฺตเกสุ กุเลสุ อาโรเจตโพฺพ’’ติฯ **อาปตฺติปริยนฺตา จ กุลปริยนฺตา จ** นาม อาปตฺติโย จ ปริคฺคหิตาโย โหนฺติ, กุลานิ จ ปริคฺคหิตานิ โหนฺติ – ‘‘เอตฺตกาหิ อาปตฺตีหิ เอตฺตเกสุ กุเลสุ อาโรเจตโพฺพ’’ติฯ **เนว อาปตฺติปริยนฺตา น กุลปริยนฺตา** นาม อาปตฺติโย จ อปริคฺคหิตาโย โหนฺติ, กุลานิ จ อปริคฺคหิตานิ โหนฺติ – ‘‘เอตฺตกาหิ อาปตฺตีหิ เอตฺตเกสุ กุเลสุ อาโรเจตโพฺพ’’ติฯ

๘๑. อาปตฺติปริยเนฺต ยา อาปตฺติโย ปริคฺคหิตาโย โหนฺติ, ตา อาปตฺติโย ฐเปตฺวา อญฺญาหิ อาปตฺตีหิ อาโรเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

กุลปริยเนฺต ยานิ กุลานิ ปริคฺคหิตานิ โหนฺติ, ตานิ กุลานิ ฐเปตฺวา อเญฺญสุ กุเลสุ อาโรเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาปตฺติปริยเนฺต จ กุลปริยเนฺต จ ยา อาปตฺติโย ปริคฺคหิตาโย โหนฺติ, ตา อาปตฺติโย ฐเปตฺวา ยานิ กุลานิ ปริคฺคหิตานิ โหนฺติ, ตานิ กุลานิ ฐเปตฺวา อญฺญาหิ อาปตฺตีหิ อเญฺญสุ กุเลสุ อาโรเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เนว อาปตฺติปริยเนฺต น กุลปริยเนฺต, อนาปตฺติฯ

๘๒. ทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจติ, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา เวมติโก อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจติ, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา อทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจติ, อญฺญตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ วา อทุฏฺฐุลฺลํ วา อชฺฌาจารํ อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา อทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๓. อนาปตฺติ วตฺถุํ อาโรเจติ โน อาปตฺตึ, อาปตฺตึ อาโรเจติ โน วตฺถุํ, ภิกฺขุสมฺมุติยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุฏฺฐุลฺลาโรจนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. ปถวีขณนสิกฺขาปทํ

๘๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเยฯ เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา [อาฬวิกา (สฺยา.)] ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา ปถวึ ขณนฺติปิ ขณาเปนฺติปิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ปถวึ ขณิสฺสนฺติปิ ขณาเปสฺสนฺติปิ! เอกินฺทฺริยํ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชีวํ วิเหเฐนฺตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อาฬวกา ภิกฺขู ปถวึ ขณิสฺสนฺติปิ ขณาเปสฺสนฺติปี’’ติ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ปถวึ ขณถปิ ขณาเปถปี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ปถวึ ขณิสฺสถปิ ขณาเปสฺสถปิ! ชีวสญฺญิโน หิ, โมฆปุริสา, มนุสฺสา ปถวิยาฯ เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๘๕. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ปถวึ ขเณยฺย วา ขณาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๘๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ปถวี นาม เทฺว ปถวิโย – ชาตา จ ปถวี อชาตา จ ปถวีฯ

ชาตา นาม ปถวี – สุทฺธปํสุ สุทฺธมตฺติกา อปฺปปาสาณา อปฺปสกฺขรา อปฺปกฐลา อปฺปมรุมฺพา อปฺปวาลิกา, เยภุเยฺยนปํสุกา, เยภุเยฺยนมตฺติกาฯ อทฑฺฒาปิ วุจฺจติ ชาตา ปถวีฯ โยปิ ปํสุปุโญฺช วา มตฺติกาปุโญฺช วา อติเรกจาตุมาสํ โอวโฏฺฐ, อยมฺปิ วุจฺจติ ชาตา ปถวีฯ

อชาตา นาม ปถวี – สุทฺธปาสาณา สุทฺธสกฺขรา สุทฺธกฐลา สุทฺธมรุมฺพา สุทฺธวาลิกา อปฺปปํสุกา อปฺปมตฺติกา, เยภุเยฺยนปาสาณา, เยภุเยฺยนสกฺขรา, เยภุเยฺยนกฐลา, เยภุเยฺยนมรุมฺพา, เยภุเยฺยนวาลิกาฯ ทฑฺฒาปิ วุจฺจติ อชาตา ปถวีฯ โยปิ ปํสุปุโญฺช วา มตฺติกาปุโญฺช วา โอมกจาตุมาสํ โอวโฏฺฐ, อยมฺปิ วุจฺจติ อชาตา ปถวีฯ

ขเณยฺยาติ สยํ ขณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ขณาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สกึ อาณตฺโต พหุกมฺปิ ขณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๗. ปถวิยา ปถวิสญฺญี ขณติ วา ขณาเปติ วา, ภินฺทติ วา เภทาเปติ วา, ทหติ วา ทหาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปถวิยา เวมติโก ขณติ วา ขณาเปติ วา, ภินฺทติ วา เภทาเปติ วา, ทหติ วา ทหาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปถวิยา อปถวิสญฺญี ขณติ วา ขณาเปติ วา, ภินฺทติ วา เภทาเปติ วา, ทหติ วา ทหาเปติ วา, อนาปตฺติฯ

อปถวิยา ปถวิสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปถวิยา เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปถวิยา อปถวิสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๘๘. อนาปตฺติ – ‘‘อิมํ ชาน, อิมํ เทหิ, อิมํ อาหร, อิมินา อตฺโถ, อิมํ กปฺปิยํ กโรหี’’ติ ภณติ, อสญฺจิจฺจ, อสติยา, อชานนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปถวีขณนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

มุสาวาทวคฺโค ปฐโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

มุสา โอมสเปสุญฺญํ, ปทเสยฺยาย เว ทุเว;
อญฺญตฺร วิญฺญุนา ภูตา, ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติ ขณนาติฯ

๒. ภูตคามวคฺโค

๑. ภูตคามสิกฺขาปทํ

๘๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเยฯ เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา รุกฺขํ ฉินฺทนฺติปิ เฉทาเปนฺติปิฯ อญฺญตโรปิ อาฬวโก ภิกฺขุ รุกฺขํ ฉินฺทติฯ ตสฺมิํ รุกฺเข อธิวตฺถา เทวตา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘มา, ภนฺเต, อตฺตโน ภวนํ กตฺตุกาโม มยฺหํ ภวนํ ฉินฺที’’ติฯ โส ภิกฺขุ อนาทิยนฺโต ฉินฺทิ เยว, ตสฺสา จ เทวตาย ทารกสฺส พาหุํ อาโกเฏสิฯ อถ โข ตสฺสา เทวตาย เอตทโหสิ – ‘‘ยํนฺนูนาหํ อิมํ ภิกฺขุํ อิเธว ชีวิตา โวโรเปยฺย’’นฺติฯ อถ โข ตสฺสา เทวตาย เอตทโหสิ – ‘‘น โข เมตํ ปติรูปํ ยาหํ อิมํ ภิกฺขุํ อิเธว ชีวิตา โวโรเปยฺยํฯ ยนฺนูนาหํ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจยฺย’’นฺติฯ อถ โข สา เทวตา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ‘‘สาธุ สาธุ เทวเต! สาธุ โข ตฺวํ, เทวเต, ตํ ภิกฺขุํ ชีวิตา น โวโรเปสิฯ สจชฺช ตฺวํ, เทวเต, ตํ ภิกฺขุํ ชีวิตา โวโรเปยฺยาสิ, พหุญฺจ ตฺวํ, เทวเต, อปุญฺญํ ปสเวยฺยาสิฯ คจฺฉ ตฺวํ, เทวเต, อมุกสฺมิํ โอกาเส รุกฺโข วิวิตฺโต ตสฺมิํ อุปคจฺฉา’’ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา รุกฺขํ ฉินฺทิสฺสนฺติปิ เฉทาเปสฺสนฺติปิ เอกินฺทฺริยํ สมณา สกฺยปุตฺติยา ชีวํ วิเหเฐสฺสนฺตี’’ติ!

อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อาฬวกา ภิกฺขู รุกฺขํ ฉินฺทิสฺสนฺติปิ เฉทาเปสฺสนฺติปี’’ติ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, รุกฺขํ ฉินฺทถาปิ เฉทาเปถาปี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, รุกฺขํ ฉินฺทิสฺสถาปิ, เฉทาเปสฺสถาปิ! ชีวสญฺญิโน หิ, โมฆปุริสา, มนุสฺสา รุกฺขสฺมิํ, เนตํ โมฆปุริสา อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๙๐. **‘‘ภูตคามปาตพฺยตาย ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๙๑. **ภูตคาโม** นาม ปญฺจ พีชชาตานิ – มูลพีชํ, ขนฺธพีชํ, ผฬุพีชํ, อคฺคพีชํ, พีชพีชเมว [พีชพีชญฺจาติ (อิติปิ)] ปญฺจมํฯ

มูลพีชํ นาม – หลิทฺทิ, สิงฺคิเวรํ, วจา, วจตฺตํ, อติวิสา, กฏุกโรหิณี, อุสีรํ, ภทฺทมุตฺตกํ, ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ มูเล ชายนฺติ, มูเล สญฺชายนฺติ, เอตํ มูลพีชํ นามฯ

ขนฺธพีชํ นาม – อสฺสตฺโถ, นิโคฺรโธ, ปิลกฺโข, อุทุมฺพโร, กจฺฉโก, กปิตฺถโน, ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ ขนฺเธ ชายนฺติ, ขนฺเธ สญฺชายนฺติ, เอตํ ขนฺธพีชํ นามฯ

ผฬุพีชํ นาม – อุจฺฉุ, เวฬุ, นโฬ, ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ ปพฺเพ ชายนฺติ, ปพฺเพ สญฺชายนฺติ, เอตํ ผฬุพีชํ นามฯ

อคฺคพีชํ นาม – อชฺชุกํ, ผณิชฺชกํ, หิริเวรํ, ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ อเคฺค ชายนฺติ, อเคฺค สญฺชายนฺติ, เอตํ อคฺคพีชํ นามฯ

พีชพีชํ นาม – ปุพฺพณฺณํ, อปรณฺณํ, ยานิ วา ปนญฺญานิปิ อตฺถิ พีเช ชายนฺติ, พีเช สญฺชายนฺติ, เอตํ พีชพีชํ นามฯ

๙๒. พีเช พีชสญฺญี ฉินฺทติ วา เฉทาเปติ วา, ภินฺทติ วา เภทาเปติ วา, ปจติ วา ปจาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ พีเช เวมติโก ฉินฺทติ วา เฉทาเปติ วา, ภินฺทติ วา เภทาเปติ วา, ปจติ วา ปจาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ พีเช อพีชสญฺญี ฉินฺทติ วา เฉทาเปติ วา, ภินฺทติ วา เภทาเปติ วา, ปจติ วา ปจาเปติ วา, อนาปตฺติฯ อพีเช พีชสญฺญี อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อพีเช เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อพีเช อพีชสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๙๓. อนาปตฺติ – ‘‘อิมํ ชาน, อิมํ เทหิ, อิมํ อาหร, อิมินา อโตฺถ, อิมํ กปฺปิยํ กโรหี’’ติ ภณติ, อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ภูตคามสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. อญฺญวาทกสิกฺขาปทํ

๙๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ฉนฺโน อนาจารํ อาจริตฺวา สงฺฆมเชฺฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรติ – ‘‘โก อาปโนฺน, กิํ อาปโนฺน, กิสฺมิํ อาปโนฺน, กถํ อาปโนฺน, กํ ภณถ, กิํ ภณถา’’ติ? เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉ

โนฺน สงฺฆมเชฺฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน อเญฺญนญฺญํ ปฏิจริสฺสติ – โก อาปโนฺน, กึ อาปโนฺน, กิสฺมึ อาปโนฺน, กถํ อาปโนฺน, กํ ภณถ, กึ ภณถา''ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตฺวํ, ฉนฺน, สงฺฆมเชฺฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรสิ – โก อาปโนฺน, กึ อาปโนฺน, กิสฺมึ อาปโนฺน, กถํ อาปโนฺน, กํ ภณถ, กึ ภณถาติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สงฺฆมเชฺฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน อเญฺญนญฺญํ ปฏิจริสฺสสิ – โก อาปโนฺน, กึ อาปโนฺน, กิสฺมึ อาปโนฺน, กถํ อาปโนฺน, กํ ภณถ, กึ ภณถาติ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ''เตน หิ, ภิกฺขเว, สโงฺฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน อญฺญวาทกํ โรเปตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว , โรเปตพฺพํฯ พฺยเตฺตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๙๕. ''สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ อยํ ฉโนฺน ภิกฺขุ สงฺฆมเชฺฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน อญฺญวาทกํ โรเปยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

''สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ อยํ ฉโนฺน ภิกฺขุ สงฺฆมเชฺฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรติฯ สโงฺฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน อญฺญวาทกํ โรเปติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน อญฺญวาทกสฺส โรปนา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

''โรปิตํ สเงฺฆน ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน อญฺญวาทกํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี''ติฯ

อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

''อญฺญวาทเก ปาจิตฺติย''นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๙๖. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ฉโนฺน สงฺฆมเชฺฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน ''อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรโนฺต – ''อาปตฺตึ อาปชฺชิสฺสามี''ติ ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉโนฺน สงฺฆมเชฺฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสสฺสตี''ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตฺวํ, ฉนฺน, สงฺฆมเชฺฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสสีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สงฺฆมเชฺฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ''เตน หิ, ภิกฺขเว, สโงฺฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน วิเหสกํ โรเปตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, โรเปตพฺพํฯ พฺยเตฺตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๙๗. ''สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ อยํ ฉโนฺน ภิกฺขุ สงฺฆมเชฺฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน วิเหสกํ โรเปยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺโฆฯ อยํ ฉนฺโน ภิกฺขุ สงฺฆมเชฺฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชียมาโน ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสติฯ สโงฺฆ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน วิเหสกํ โรเปติฯ ยสฺสายสฺมาโต ขมติ ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน วิเหสกสฺส โรปนา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

‘‘โรปิตํ สเงฺฆน ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน วิเหสกํฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๙๘. **‘‘อญฺญวาทเก วิเหสเก ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๙๙. **อญฺญวาทโก** นาม สงฺฆมเชฺฌ วตฺถุสฺมิํ วา อาปตฺติยา วา อนุยุญฺชียมาโน ตํ น กเถตุกาโม ตํ น อุคฺฆาเฏตุกาโม อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรติ – ‘‘โก อาปโนฺน, กิํ อาปโนฺน, กิสฺมิํ อาปโนฺน, กถํ อาปโนฺน, กํ ภณถ, กิํ ภณถา’’ติฯ เอโส อญฺญวาทโก นามฯ

วิเหสโก นาม สงฺฆมเชฺฌ วตฺถุสฺมิํ วา อาปตฺติยา วา อนุยุญฺชียมาโน ตํ น กเถตุกาโม ตํ น อุคฺฆาเฏตุกาโม ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสติฯ เอโส วิเหสโก นามฯ

๑๐๐. อาโรปิเต อญฺญวาทเก สงฺฆมเชฺฌ วตฺถุสฺมิํ วา อาปตฺติยา วา อนุยุญฺชียมาโน ตํ น กเถตุกาโม ตํ น อุคฺฆาเฏตุกาโม อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรติ – ‘‘โก อาปโนฺน, กิํ อาปโนฺน, กิสฺมิํ อาปโนฺน, กถํ อาปโนฺน, กํ ภณถ, กิํ ภณถา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาโรปิเต วิเหสเก สงฺฆมเชฺฌ วตฺถุสฺมิํ วา อาปตฺติยา วา อนุยุญฺชียมาโน ตํ น กเถตุกาโม ตํ น อุคฺฆาเฏตุกาโม ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โรปิเต อญฺญวาทเก สงฺฆมเชฺฌ วตฺถุสฺมิํ วา อาปตฺติยา วา อนุยุญฺชียมาโน ตํ น กเถตุกาโม ตํ น อุคฺฆาเฏตุกาโม อเญฺญนญฺญํ ปฏิจรติ – ‘‘โก อาปโนฺน, กิํ อาปโนฺน, กิสฺมิํ อาปโนฺน, กถํ อาปโนฺน, กํ ภณถ, กิํ ภณถา’’ติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ โรปิเต วิเหสเก สงฺฆมเชฺฌ วตฺถุสฺมิํ วา อาปตฺติยา วา อนุยุญฺชียมาโน ตํ น กเถตุกาโม ตํ น อุคฺฆาเฏตุกาโม ตุณฺหีภูโต สงฺฆํ วิเหเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๑. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี อญฺญวาทเก วิเหสเก, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติโก อญฺญวาทเก วิเหสเก, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี อญฺญวาทเก วิเหสเก, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๒. อนาปตฺติ อชานโนฺต ปุจฺฉติ, คิลาโน วา น กเถติ; ‘‘สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ วา กลโห วา วิคฺคโห วา วิวาโท วา ภวิสฺสตี’’ติ น กเถติ; ‘‘สงฺฆเภโท วา สงฺฆราชิ วา ภวิสฺสตี’’ติ น กเถติ; ‘‘อธเมฺมน วา วเคฺคน วา นกมฺมารหสฺส วา กมฺมํ กริสฺสตี’’ติ น กเถติ; อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อญฺญวาทกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. อุชฺฌาปนกสิกฺขาปทํ

๑๐๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต สงฺฆสฺส เสนาสนญฺจ ปญฺญเปติ ภตฺตานิ จ อุทฺทิสติฯ เตน โข ปน สมเยน เมตฺติยภูมชกา [เมตฺติยภุมฺมชกา (สี. สฺยา.)] ภิกฺขู นวกา เจว โหนฺติ อปฺปปุญฺญา จ ฯ ยานิ สงฺฆสฺส ลามกานิ เสนาสนานิ ตานิ เตสํ ปาปุณนฺติ ลามกานิ จ ภตฺตานิฯ เต อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ภิกฺขู อุชฺฌาเปนฺติ – ''ฉนฺทาย ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ฉนฺทาย จ ภตฺตานิ อุทฺทิสตี''ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ภิกฺขู อุชฺฌาเปสฺสนฺตี''ติ…เป.… ''สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ภิกฺขู อุชฺฌาเปถา''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ภิกฺขู อุชฺฌาเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

''อุชฺฌาปนเก ปาจิตฺติย''นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๐๔. เตน โข ปน สมเยน เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู – ''ภควตา อุชฺฌาปนกํ ปฏิกฺขิตฺต''นฺติ, ''เอตฺตาวตา ภิกฺขู โสสฺสนฺตี''ติ [วิเหสิสฺสนฺตีติ (อิติปิ)] ภิกฺขูนํ สามนฺตา อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ขิยฺยนฺติ – ''ฉนฺทาย ทพฺโพ มลฺลปุตฺโต เสนาสนํ ปญฺญเปติ, ฉนฺทาย จ ภตฺตานิ อุทฺทิสตี''ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม เมตฺติยภูมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ขิยฺยิสฺสนฺตี''ติ…เป.… ''สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ขิยฺยถา''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ขิยฺยิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๐๕. **''อุชฺฌาปนเก ขิยฺยนเก ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๑๐๖. **อุชฺฌาปนกํ** นาม อุปสมฺปนฺนํ สงฺเฆน สมฺมตํ เสนาสนปญฺญาปกํ วา ภตฺตุเทฺทสกํ วา ยาคุภาชกํ วา ผลภาชกํ วา ขชฺชภาชกํ วา อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกํ วา อวณฺณํ กตฺตุกาโม, อยสํ กตฺตุกาโม, มงฺกุกตฺตุกาโม, อุปสมฺปนฺนํ อุชฺฌาเปติ วา ขิยฺยติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี อุชฺฌาปนเก ขิยฺยนเก อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติโก อุชฺฌาปนเก ขิยฺยนเก อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี อุชฺฌาปนเก ขิยฺยนเก อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนํ อุชฺฌาเปติ วา ขิยฺยติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุปสมฺปนฺนํ สงฺเฆน อสมฺมตํ เสนาสนปญฺญาปกํ วา ภตฺตุเทฺทสกํ วา ยาคุภาชกํ วา ผลภาชกํ วา ขชฺชภาชกํ วา อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกํ วา อวณฺณํ กตฺตุกาโม, อยสํ กตฺตุกาโม, มงฺกุกตฺตุกาโม, อุปสมฺปนฺนํ วา อนุปสมฺปนฺนํ วา อุชฺฌาเปติ วา ขิยฺยติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ สงฺเฆน สมฺมตํ วา อสมฺมตํ วา เสนาสนปญฺญาปกํ วา ภตฺตุเทฺทสกํ วา ยาคุภาชกํ วา ผลภาชกํ วา ขชฺชภาชกํ วา อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกํ วา อวณฺณํ กตฺตุกาโม, อยสํ กตฺตุกาโม, มงฺกุกตฺตุกาโม, อุปสมฺปนฺนํ วา อนุปสมฺปนฺนํ วา อุชฺฌาเปติ วา ขิยฺยติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๗. อนาปตฺติ ปกติยา ฉนฺทา โทสา โมหา ภยา กโรนฺตํ อุชฺฌาเปติ วา ขิยฺยติ วา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุชฺฌาปนกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. ปฐมเสนาสนสิกฺขาปทํ

๑๐๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู เหมนฺติเก กาเล อโชฺฌกาเส เสนาสนํ ปญฺญเปตฺวา กายํ โอตาเปนฺตา กาเล อาโรจิเต ตํ ปกฺกมนฺตา เนว อุทฺธรึสุ น อุทฺธราเปสุํ, อนาปุจฺฉา ปกฺกมึสุฯ เสนาสนํ โอวฏฺฐํ โหติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถํ หิ นาม ภิกฺขู อโชฺฌกาเส เสนาสนํ ปญฺญเปตฺวา ตํ ปกฺกมนฺตา เนว อุทฺธริสฺสนฺติ น อุทฺธราเปสฺสนฺติ, อนาปุจฺฉา ปกฺกมิสฺสนฺติ, เสนาสนํ โอวฏฺฐ’’นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู เต อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อโชฺฌกาเส…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๐๙. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ สงฺฆิกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา ภิสึ วา โกจฺฉํ วา อโชฺฌกาเส สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๑๐. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อโชฺฌกาเส วสิตฺวา กาลเสฺสว เสนาสนํ อภิหรนฺติฯ อทฺทสา โข ภควา เต ภิกฺขู กาลเสฺสว เสนาสนํ อภิหรนฺเตฯ ทิสฺวาน เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฏฺฐ มาเส อวสฺสิกสเงฺกเต [วสิตุํ อวสฺสิกสํเกเต (อิติปิ)] มณฺฑเป วา รุกฺขมูเล วา ยตฺถ กากา วา กุลลา วา น อูหทนฺติ ตตฺถ เสนาสนํ นิกฺขิปิตุ’’นฺติฯ

๑๑๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

สงฺฆิกํ นาม สงฺฆสฺส ทินฺนํ โหติ ปริจฺจตฺตํฯ

มโญฺจ นาม จตฺตาโร มญฺจา – มสารโก, พุนฺทิกาพโทฺธ, กุฬีรปาทโก, อาหจฺจปาทโกฯ

ปีฐํ นาม จตฺตาริ ปีฐานิ – มสารกํ, พุนฺทิกาพทฺธํ, กุฬีรปาทกํ, อาหจฺจปาทกํฯ

ภิสิ นาม ปญฺจ ภิสิโย – อุณฺณภิสิ, โจฬภิสิ, วากภิสิ, ติณภิสิ, ปณฺณภิสิฯ

โกจฺฉํ นาม – วากมยํ วา อุสีรมยํ วา มุญฺชมยํ วา ปพฺพชมยํ [พพฺพชมยํ (สี.)] วา อโนฺต สํเวเฐตฺวา พทฺธํ โหติฯ

สนฺถริตฺวาติ สยํ สนฺถริตฺวาฯ

สนฺถราเปตฺวาติ อญฺญํ สนฺถราเปตฺวาฯ อนุปสมฺปนฺนํ สนฺถราเปติ, ตสฺส ปลิโพโธฯ อุปสมฺปนฺนํ สนฺถราเปติ, สนฺถารกสฺส [สนฺถตสฺส (อิติปิ)] ปลิโพโธฯ

ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺยาติ น สยํ อุทฺธเรยฺยฯ

น อุทฺธราเปยฺยาติ น อญฺญํ อุทฺธราเปยฺยฯ

อนาปุจฺฉํ วา คเจฺฉยฺยาติ ภิกฺขุํ วา สามเณรํ วา อารามิกํ วา อนาปุจฺฉา มชฺฌิมสฺส ปุริสสฺส เลฑฺฑุปาตํ อติกฺกมนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๒. สงฺฆิเก สงฺฆิกสญฺญี อโชฺฌกาเส สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย อนาปุจฺฉํ วา คเจฺฉยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก เวมติโก…เป.… สงฺฆิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อโชฺฌกาเส สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คเจฺฉยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

จิมิลิกํ วา อุตฺตรตฺถรณํ วา ภูมตฺถรณํ วา ตฎฺฎิกํ วา จมฺมขณฺฑํ วา ปาทปุญฺฉนิํ วา ผลกปีฐํ วา อโชฺฌกาเส สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คเจฺฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ ปุคฺคลิเก สงฺฆิกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ ปุคฺคลิเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ ปุคฺคลิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อญฺญสฺส ปุคฺคลิเก, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อตฺตโน ปุคฺคลิเก อนาปตฺติฯ

๑๑๓. อนาปตฺติ อุทฺธริตฺวา คจฺฉติ, อุทฺธราเปตฺวา คจฺฉติ, อาปุจฺฉํ คจฺฉติ, โอตาเปนฺโต คจฺฉติ, เกนจิ ปลิพุทฺธํ โหติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมเสนาสนสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. ทุติยเสนาสนสิกฺขาปทํ

๑๑๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู สหายกา โหนฺติฯ เต วสนฺตาปิ เอกโตว วสนฺติ, ปกฺกมนฺตาปิ เอกโตว ปกฺกมนฺติฯ เต อญฺญตรสฺมิํ สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา ตํ ปกฺกมนฺตา เนว อุทฺธริํสุ น อุทฺธราเปสุํ, อนาปุจฺฉา ปกฺกมิํสุฯ เสนาสนํ อุปจิกาหิ ขายิตํ โหติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา ตํ ปกฺกมนฺตา เนว อุทฺธริสฺสนฺติ น อุทฺธราเปสฺสนฺติ, อนาปุจฺฉา ปกฺกมิสฺสนฺติ, เสนาสนํ อุปจิกาหิ ขายิต’’นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา ตํ ปกฺกมนฺตา เนว อุทฺธริํสุ น อุทฺธราเปสุํ, อนาปุจฺฉา ปกฺกมิํสุ, เสนาสนํ อุปจิกาหิ ขายิต’’นฺติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา ตํ ปกฺกมนฺตา เนว อุทฺธริสฺสนฺติ น อุทฺธราเปสฺสนฺติ, อนาปุจฺฉา ปกฺกมิสฺสนฺติ, เสนาสนํ อุปจิกาหิ ขายิตํ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน , ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๑๕. **“โย ปน ภิกฺขุ สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คเจฺฉยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

สงฺฆิโก นาม วิหาโร สงฺฆสฺส ทิโนฺน โหติ ปริจฺจโตฺตฯ

เสยฺยํ นาม ภิสิ, จิมิลิกา อุตฺตรตฺถรณํ, ภูมตฺถรณํ, ตฎฺฎิกา, จมฺมขโณฺฑ, นิสีทนํ, ปจฺจตฺถรณํ, ติณสนฺถาโร, ปณฺณสนฺถาโรฯ

สนฺถริตฺวาติ สยํ สนฺถริตฺวาฯ

สนฺถราเปตฺวาติ อญฺญํ สนฺถราเปตฺวาฯ

ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺยาติ น สยํ อุทฺธเรยฺยฯ

น อุทฺธราเปยฺยาติ น อญฺญํ อุทฺธราเปยฺยฯ

อนาปุจฺฉํ วา คเจฺฉยฺยาติ ภิกฺขุํ วา สามเณรํ วา อารามิกํ วา อนาปุจฺฉา ปริกฺขิตฺตสฺส อารามสฺส ปริเกฺขปํ อติกฺกมนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปริกฺขิตฺตสฺส อารามสฺส อุปจารํ อติกฺกมนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก สงฺฆิกสญฺญี เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คเจฺฉยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก เวมติโก เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คเจฺฉยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก ปุคฺคลิกสญฺญี เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คเจฺฉยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๗. วิหารสฺส อุปจาเร วา อุปฎฺฐานสาลายํ วา มณฺฑเป วา รุกฺขมูเล วา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คเจฺฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ มญฺจํ วา ปีฐํ วา วิหาเร วา วิหารสฺสูปจาเร วา อุปฎฺฐานสาลายํ วา มณฺฑเป วา รุกฺขมูเล วา สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย น อุทฺธราเปยฺย, อนาปุจฺฉํ วา คเจฺฉยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ

ปุคฺคลิเก สงฺฆิกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ ปุคฺคลิเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ ปุคฺคลิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อญฺญสฺส ปุคฺคลิเก อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อตฺตโน ปุคฺคลิเก อนาปตฺติฯ

๑๑๘. อนาปตฺติ อุทฺธริตฺวา คจฺฉติ, อุทฺธราเปตฺวา คจฺฉติ, อาปุจฺฉํ คจฺฉติ, เกนจิ ปลิพุทฺธํ โหติ, สาเปโกฺข คนฺตฺวา ตตฺถ ฐิโต อาปุจฺฉติ, เกนจิ ปลิพุโทฺธ โหติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยเสนาสนสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. อนุปขชฺชสิกฺขาปทํ

๑๑๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วรเสยฺยาโย ปลิพุเนฺธนฺติ, เถรา ภิกฺขู วุฏฺฐาเปนฺติ [เอตฺถ เต อิติ กมฺมปทํ อูนํ วิย ทิสฺสติ]ฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''เกน นุ โข มยํ อุปาเยน อิเธว วสฺสํ วเสยฺยามา''ติ? อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช เสยฺยํ กเปฺปนฺติ – ยสฺส สมฺพาโธ ภวิสฺสติ โส ปกฺกมิสฺสตีติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช เสยฺยํ กเปฺปสฺสนฺตี''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ …เป…. ''สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช เสยฺยํ กเปฺปถา''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช เสยฺยํ กเปฺปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๒๐. **''โย ปน ภิกฺขุ สงฺฆิเก วิหาเร ชานํ ปุพฺพุปคตํ ภิกฺขุํ อนุปขชฺช เสยฺยํ กเปฺปยฺย – ยสฺส สมฺพาโธ ภวิสฺสติ โส ปกฺกมิสฺสตี'ติ, เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญํ, ปาจิตฺติย**''นฺติฯ

๑๒๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ ๒.๐๒๕๑ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

สงฺฆิโก นาม วิหาโร สงฺฆสฺส ทิโนฺน โหติ ปริจฺจโตฺตฯ

ชานาติ นาม วุโฑฺฒติ ชานาติ, คิลาโนติ ชานาติ, สเงฺฆน ทิโนฺนติ ชานาติฯ

อนุปขชฺชาติ อนุปวิสิตฺวาฯ

เสยฺยํ กเปฺปยฺยาติ มญฺจสฺส วา ปีฐสฺส วา ปวิสนฺตสฺส วา นิกฺขมนฺตสฺส วา อุปจาเร เสยฺยํ สนฺถรติ วา สนฺถราเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญนฺติ น อโญฺญ โกจิ ปจฺจโย โหติ อนุปขชฺช เสยฺยํ กเปฺปตุํฯ

๑๒๒. สงฺฆิเก สงฺฆิกสญฺญี อนุปขชฺช เสยฺยํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก เวมติโก อนุปขชฺช เสยฺยํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อนุปขชฺช เสยฺยํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มญฺจสฺส วา ปีฐสฺส วา ปวิสนฺตสฺส วา นิกฺขมนฺตสฺส วา อุปจารํ ฐเปตฺวา เสยฺยํ สนฺถรติ วา สนฺถราเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วิหารสฺส อุปจาเร วา อุปฏฺฐานสาลายํ วา มณฺฑเป วา รุกฺขมูเล วา อโชฺฌกาเส วา เสยฺยํ สนฺถรติ วา สนฺถราเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อภินิสีทติ วา อภินิปฺปชฺชติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก สงฺฆิกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อญฺญสฺส ปุคฺคลิเก อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อตฺตโน ปุคฺคลิเก อนาปตฺติฯ

๑๒๓. อนาปตฺติ คิลาโน ปวิสติ, สีเตน วา อุเณฺหน วา ปีฬิโต ปวิสติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อนุปขชฺชสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. นิกฺกฑฺฒนสิกฺขาปทํ

๑๒๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู อญฺญตรํ ปจฺจนฺติมํ มหาวิหารํ ปฏิสงฺขโรนฺติ – ‘‘อิธ มยํ วสฺสํ วสิสฺสามา’’ติ ฯ อทฺทสํสุ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู วิหารํ ปฏิสงฺขโรเนฺตฯ ทิสฺวาน เอวมาหํสุ – ‘‘อิเม, อาวุโส, สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู วิหารํ ปฏิสงฺขโรนฺติฯ หนฺท เน วุฏฺฐาเปสฺสามา’’ติ! เอกเจฺจ เอวมาหํสุ – ‘‘อาคเมถาวุโส, ยาว ปฏิสงฺขโรนฺติ; ปฏิสงฺขเต วุฏฺฐาเปสฺสามา’’ติฯ

อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘อุเฎฺฐถาวุโส, อมฺหากํ วิหาโร ปาปุณาตี’’ติฯ ‘‘นนุ, อาวุโส, ปฏิกเจฺจว [ปฏิคเจฺจว (สี.)] อาจิกฺขิตพฺพํ, มยญฺจญฺญํ ปฏิสงฺขเรยฺยามา’’ติฯ ‘‘นนุ, อาวุโส, สงฺฆิโก วิหาโร’’ติ? ‘‘อามาวุโส, สงฺฆิโก วิหาโร’’ติฯ ‘‘อุเฎฺฐถาวุโส, อมฺหากํ วิหาโร ปาปุณาตี’’ติฯ ‘‘มหลฺลโก, อาวุโส, วิหาโรฯ ตุเมฺหปิ วสถ, มยมฺปิ วสิสฺสามา’’ติฯ ‘‘อุเฎฺฐถาวุโส, อมฺหากํ วิหาโร ปาปุณาตี’’ติ กุปิตา อนตฺตมนา คีวายํ คเหตฺวา นิกฺกฑฺฒนฺติฯ เต นิกฺกฑฺฒิยมานา โรทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘กิสฺส ตุเมฺห, อาวุโส, โรทถา’’ติ? ‘‘อิเม, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา อเมฺห สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒนฺตี’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขู สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒิสฺสนฺตี’’ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขู สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒถา’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขู สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒิสฺสถ? เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๒๕. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ กุปิโต อนตฺตมโน สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกเฑฺฒยฺย วา นิกฺกฑฺฒาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๒๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนฺติ อญฺญํ ภิกฺขุํฯ

กุปิโต อนตฺตมโนติ อนภิรทฺโธ อาหตจิโตฺต ขิลชาโตฯ

สงฺฆิโก นาม วิหาโร สงฺฆสฺส ทิโนฺน โหติ ปริจฺจโตฺตฯ

นิกฺกเฑฺฒยฺยาติ คเพฺภ คเหตฺวา ปมุขํ นิกฺกฑฺฒติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปมุเข คเหตฺวา พหิ นิกฺกฑฺฒติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เอเกน ปโยเคน พหุเกปิ ทฺวาเร อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นิกฺกฑฺฒาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส [ทุกฺกฏสฺส (กตฺถจิ)]ฯ สกึ อาณตฺโต พหุเกปิ ทฺวาเร อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๗. สงฺฆิเก สงฺฆิกสญฺญี กุปิโต อนตฺตมโน นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก เวมติโก กุปิโต อนตฺตมโน นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก ปุคฺคลิกสญฺญี กุปิโต อนตฺตมโน นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วิหารสฺส อุปจารา วา อุปฏฺฐานสาลาย วา มณฺฑปา วา รุกฺขมูลา วา อโชฺฌกาสา วา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ วิหารา วา วิหารสฺส อุปจารา วา อุปฏฺฐานสาลาย วา มณฺฑปา วา รุกฺขมูลา วา อโชฺฌกาสา วา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ปุคฺคลิเก สงฺฆิกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อญฺญสฺส ปุคฺคลิเก อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อตฺตโน ปุคฺคลิเก อนาปตฺติฯ

๑๒๘. อนาปตฺติ อลชฺชึ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อุมฺมตฺตกํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ภณฺฑนการกํ กลหการกํ วิวาทการกํ ภสฺสการกํ สงฺเฆ อธิกรณการกํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อเนฺตวาสิกํ วา สทฺธิวิหาริกํ วา น สมฺมา วตฺตนฺตํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺส ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นิกฺกฑฺฒนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. เวหาสกุฏิสิกฺขาปทํ

๑๒๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน เทฺว ภิกฺขู สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา วิหรนฺติ?ฯ เอโก เหฏฺฐา วิหรติ [วิหรนฺติ, เอโก เหฏฺฐา (?)], เอโก อุปริฯ อุปริโม ภิกฺขุ อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ สหสา อภินิสีทิฯ มญฺจปาโท นิปฺปติตฺวา [ปติตฺวา (สฺยา.)] เหฏฺฐิมสฺส ภิกฺขุโน มตฺถเก อวตฺถาสิฯ โส ภิกฺขุ วิสฺสรมกาสิฯ ภิกฺขู อุปธาวิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – ''กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส, วิสฺสรมกาสี''ติ? อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ สหสา อภินิสีทิสฺสตี''ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ''สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ สหสา อภินิสีทสี''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ สหสา อภินิสีทิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๓๐. **“โย ปน ภิกฺขุ สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา อภินิสีเทยฺย วา อภินิปเชฺชยฺย วา, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๑๓๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สงฺฆิโก นาม วิหาโร สงฺฆสฺส ทินฺโน โหติ ปริจฺจตฺโตฯ

เวหาสกุฏิ นาม มชฺฌิมสฺส ปุริสสฺส อสีสฆฏฺฏาฯ

อาหจฺจปาทโก นาม **มโญฺจ** องฺเค วิชฺฌิตฺวา ฐิโต โหติฯ **อาหจฺจปาทกํ** นาม **ปีฐํ** องฺเค วิชฺฌิตฺวา ฐิตํ โหติฯ

อภินิสีเทยฺยาติ ตสฺมึ อภินิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อภินิปเชฺชยฺยาติ ตสฺมึ อภินิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๓๒. สงฺฆิเก สงฺฆิกสญฺญี อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สงฺฆิเก เวมติโก…เป.… สงฺฆิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปุคฺคลิเก สงฺฆิกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลิเก ปุคฺคลิกสญฺญี อญฺญสฺส ปุคฺคลิเก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อตฺตโน ปุคฺคลิเก, อนาปตฺติฯ

๑๓๓. อนาปตฺติ – อเวหาสกุฏิยา สีสฆฏฺฏาย เหฏฺฐา อปริโภคํ โหติ, ปทรสญฺจิตํ โหติ, ปฏาณิ ทินฺนา โหติ, ตสฺมึ ฐิโต คณฺหติ วา ลเคฺคติ วา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เวหาสกุฏิสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. มหลฺลกวิหารสิกฺขาปทํ

๑๓๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต ฉนฺนสฺส อุปฏฺฐาโก มหามตฺโต อายสฺมโต ฉนฺนสฺส วิหารํ การาเปติฯ อถ โข อายสฺมา ฉนฺโน กตปริโยสิตํ วิหารํ ปุนปฺปุนํ ฉาทาเปติ, ปุนปฺปุนํ เลปาเปติฯ อติภาริโต วิหาโร ปริปติฯ อถ โข อายสฺมา ฉนฺโน ติณญฺจ กฏฺฐญฺจ สํกฑฺฒนฺโต อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส ยวเขตฺตํ ทูเสสิฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภทนฺตา อมฺหากํ ยวเขตฺตํ ทูเสสฺสนฺตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉนฺโน กตปริโยสิตํ วิหารํ ปุนปฺปุนํ ฉาทาเปสฺสติ, ปุนปฺปุนํ เลปาเปสฺสติ, อติภาริโต วิหาโร ปริปตี’’ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตฺวํ, ฉนฺน, กตปริโยสิตํ วิหารํ ปุนปฺปุนํ ฉาทาเปสิ, ปุนปฺปุนํ เลปาเปสิ, อติภาริโต วิหาโร ปริปตี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ

ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, กตปริโยสิตํ วิหารํ ปุนปฺปุนํ ฉาทาเปสฺสสิ, ปุนปฺปุนํ เลปาเปสฺสสิ , อติภาริโต วิหาโร ปริปติ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๓๕. “**มหลฺลกํ ปน ภิกฺขุนา วิหารํ การยมาเนน ยาวทฺวารโกสา อคฺคฬฏฺฐปนาย อาโลกสนฺธิปริกมฺมาย ทฺวตฺติจฺฉทนสฺส ปริยาย อปฺปหริเต ฐิเตน อธิฏฺฐาตพฺพํฯ ตโต เจ อุตฺตริํ อปฺปหริเตปิ ฐิโต อธิฏฺฐเหยฺย ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๑๓๖. **มหลฺลโก** นาม วิหาโร สสฺสามิโก วุจฺจติฯ

วิหาโร นาม อุลฺลิตฺโต วา โหติ อวลิตฺโต วา อุลฺลิตฺตาวลิตฺโต วาฯ

การยมาเนนาติ กโรนฺโต วา การาเปนฺโต วาฯ

ยาว ทฺวารโกสาติ ปิฏฺฐสงฺฆาฏสฺส [ปิฐสํฆาฏสฺส (อิติปิ), ปิฏฺฐิสงฺฆาฏสฺส (สฺยา.)] สมนฺตา หตฺถปาสาฯ

อคฺคฬฏฺฐปนายาติ ทฺวารฏฺฐปนายฯ

อาโลกสนฺธิปริกมฺมายาติ วาตปานปริกมฺมาย เสตวณฺณํ กาฬวณฺณํ เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนฺตกํ ปญฺจปฏิกํฯ

ทฺวตฺติจฺฉทนสฺส ปริยายํ อปฺปหริเต ฐิเตน อธิฏฺฐาตพฺพนฺติ – หริตํ นาม ปุพฺพณฺณํ อปรณฺณํฯ สเจ หริเต ฐิโต อธิฏฺฐาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มเคฺคน ฉาเทนฺตสฺส เทฺว มเคฺค อธิฏฺฐหิตฺวา ตติยํ มคฺคํ อาณาเปตฺวา ปกฺกมิตพฺพํฯ ปริยาเยน ฉาเทนฺตสฺส เทฺว ปริยาเย อธิฏฺฐหิตฺวา ตติยํ ปริยายํ อาณาเปตฺวา ปกฺกมิตพฺพํฯ

๑๓๗. **ตโต เจ อุตฺตริ อปฺปหริเตปิ ฐิโต อธิฏฺฐเหยฺยา**ติ อิฏฺฐกาย ๒.๐๒๖๒ ฉาเทนฺตสฺส อิฏฺฐกิฏฺฐกาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สิลาย ฉาเทนฺตสฺส สิลาย สิลาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สุธาย ฉาเทนฺตสฺส ปิเณฺฑ ปิเณฺฑ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ติเณน ฉาเทนฺตสฺส กรเฬ กรเฬ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเณฺณน ฉาเทนฺตสฺส ปเณฺณ ปเณฺณ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อติเรกทฺวตฺติปริยาเย อติเรกสญฺญี อธิฏฺฐาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกทฺวตฺติปริยาเย เวมติโก อธิฏฺฐาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกทฺวตฺติปริยาเย อูนกสญฺญี อธิฏฺฐาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อูนกทฺวตฺติปริยาเย อติเรกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺวตฺติปริยาเย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺวตฺติปริยาเย อูนกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๓๘. อนาปตฺติ ทฺวตฺติปริยาเย, อูนกทฺวตฺติปริยาเย, เลเณ, คุหาย, ติณกุฏิกาย, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, วาสาคารํ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถ อนาปตฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

มหลฺลกวิหารสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. สปฺปาณกสิกฺขาปทํ

๑๓๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเยฯ เตน โข ปน สมเยน อาฬวกา ภิกฺขู นวกมฺมํ กโรนฺตา ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณมฺปิ มตฺติกมฺปิ สิญฺจนฺติปิ สิญฺจาเปนฺติปิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อาฬวกา ภิกฺขู ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณมฺปิ มตฺติกมฺปิ สิญฺจิสฺสนฺติปิ สิญฺจาเปสฺสนฺติปี’’ติ! อถ โข เต ภิกฺขู อาฬวเก ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณมฺปิ มตฺติกมฺปิ สิญฺจถปิ สิญฺจาเปถปี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณมฺปิ มตฺติกมฺปิ สิญฺจิสฺสถปิ สิญฺจาเปสฺสถปิ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๔๐. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺเจยฺย วา สิญฺจาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๔๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม [ชานํ นาม (สฺยา.)] สามํ วา ชานาติ อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติฯ

สิญฺเจยฺยาติ สยํ สิญฺจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สิญฺจาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส [อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส (กตฺถจิ)]ฯ สกึ อาณตฺโต พหุกมฺปิ สิญฺจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๔๒. สปฺปาณเก สปฺปาณกสญฺญี ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺจติ วา สิญฺจาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สปฺปาณเก เวมติโก ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺจติ วา สิญฺจาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สปฺปาณเก อปฺปาณกสญฺญี ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺจติ วา สิญฺจาเปติ วา, อนาปตฺติฯ อปฺปาณเก สปฺปาณกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปาณเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปาณเก อปฺปาณกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๔๓. อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สปฺปาณกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

ภูตคามวคฺโค ทุติโยฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ภูตํ อญฺญาย อุชฺฌายํ, ปกฺกมเนฺตน เต ทุเว;
ปุเพฺพ นิกฺกฑฺฒนาหจฺจ, ทฺวารํ สปฺปาณเกน จาติฯ

๓. โอวาทวคฺโค

๑. โอวาทสิกฺขาปทํ

๑๔๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตา ลาภิโน โหนฺติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ''เอตรหิ โข, อาวุโส, เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตา ลาภิโน โหนฺติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํฯ หนฺทาวุโส, มยมฺปิ ภิกฺขุนิโย โอวทามา''ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – ''อมฺเหปิ, ภคินิโย, อุปสงฺกมถ; มยมฺปิ โอวทิสฺสามา''ติฯ

อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีนํ ปริตฺตเญฺญว ธมฺมึ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุโยฺยเชสุํ – ''คจฺฉถ, ภคินิโย''ติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข ตา ภิกฺขุนิโย ภควา เอตทโวจ – ''กจฺจิ, ภิกฺขุนิโย, โอวาโท อิทฺโธ อโหสี''ติ? ''กุโต, ภเนฺต, โอวาโท อิทฺโธ ภวิสฺสติ! อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา ปริตฺตเญฺญว ธมฺมึ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุโยฺยเชสุ''นฺติฯ อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสสิ สมาทเปสิ สมุเตฺตเชสิ สมฺปหํเสสิ ฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุเตฺตชิตา สมฺปหํสิตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกมึสุฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ''สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ ปริตฺตเญฺญว ธมฺมึ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุโยฺยเชถา''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุนีนํ ปริตฺตเญฺญว ธมฺมึ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุโยฺยเชสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมฺมนฺนิตโพฺพฯ ปฐมํ ภิกฺขุ ยาจิตโพฺพฯ ยาจิตฺวา พฺยเตฺตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๑๔๕. ''สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมเนฺนยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

''สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุโนวาทกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

''ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุโนวาทกสฺส สมฺมุติ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

''สมฺมโต สเงฺฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโกฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี''ติฯ

อถ โข ภควา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๔๖. **“โย ปน ภิกฺขุ อสมฺมโต ภิกฺขุนิโย โอวเทยฺย ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๔๗. เตน โข ปน สมเยน เถรา ภิกฺขู สมฺมตา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตา ตเถว ลาภิโน โหนฺติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เอตรหิ โข, อาวุโส, เถรา ภิกฺขู สมฺมตา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตา ตเถว ลาภิโน โหนฺติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํฯ หนฺทาวุโส, มยมฺปิ นิสฺสีมํ คนฺตฺวา อญฺญมญฺญํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทามา’’ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นิสฺสีมํ คนฺตฺวา อญฺญมญฺญํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนิตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – “มยมฺปิ, ภคินิโย, สมฺมตาฯ อเมฺหปิ อุปสงฺกมถฯ มยมฺปิ โอวทิสฺสามา’’ติฯ

อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีนํ ปริตฺตเญฺญว ธมฺมึ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุโยฺยเชสุํ – “คจฺฉถ ภคินิโย”ติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฎฺฐํสุฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข ตา ภิกฺขุนิโย ภควา เอตทโวจ – “กจฺจิ, ภิกฺขุนิโย, โอวาโท อิโทฺธ อโหสี”ติ? “กุโต, ภเนฺต, โอวาโท อิโทฺธ ภวิสฺสติ! อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา ปริตฺตเญฺญว ธมฺมึ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุโยฺยเชสุ’’นฺติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสสิ…เป.… อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุเตฺตชิตา สมฺปหํสิตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกมึสุฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู ปฎิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ ปริตฺตเญฺญว ธมฺมึ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุโยฺยเชถา’’ติ? “สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุนีนํ ปริตฺตเญฺญว ธมฺมึ กถํ กตฺวา ทิวสํ ติรจฺฉานกถาย วีตินาเมตฺวา อุโยฺยเชสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฎฺฐหเงฺคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนิตุํฯ สีลวา โหติ , ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปโนฺน อณุมเตฺตสุ วเชฺชสุ ภยทสฺสาวี, สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ; พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มเชฺฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ ตถารูปาสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธาตา วจสา ปริจิตา มนสา อนุเปกฺขิตา ทิฎฺฐิยา สุปฺปฎิวิทฺธา; อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส; กลฺยาณวาโจ โหติ กลฺยาณวากฺกรโณ; เยภุเยฺยน ภิกฺขุนีนํ ปิโย โหติ มนาโป; ปฎิพโล โหติ ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํ; น โข ปเนตํ [ปน ตํ (?)] ภควนฺตํ อุทฺทิสฺส ปพฺพชิตาย กาสายวตฺถวสนาย ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺนปุโพฺพ โหติ; วีสติวโสฺส วา โหติ อติเรกวีสติวโสฺส วา – อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมหิ อฎฺฐหเงฺคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ ภิกฺขุโนวาทกํ สมฺมนฺนิตุ’’นฺติฯ

๑๔๘. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป…. ***ภิกฺขู***ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

อสมฺมโต นาม ญตฺติจตุเตฺถน กเมฺมน อสมฺมโตฯ

ภิกฺขุนิโย นาม อุภโตสเงฺฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

โอวเทยฺยาติ อฎฺฐหิ ครุธเมฺมหิ โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อเญฺญน ธเมฺมน โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนํ โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ

๑๔๙. เตน สมฺมเตน ภิกฺขุนา ปริเวณํ สมฺมชฺชิตฺวา ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฎฺฐาเปตฺวา อาสนํ ปญฺญเปตฺวา ทุติยํ คเหตฺวา นิสีทิตพฺพํฯ ภิกฺขุนีหิ ตตฺถ คนฺตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิตพฺพํฯ เตน ภิกฺขุนา ปุจฺฉิตพฺพา – ‘‘สมคฺคาตฺถ, ภคินิโย’’ติ? สเจ ‘‘สมคฺคามฺหายฺยา’’ติ ภณนฺติ, ‘‘วตฺตนฺติ, ภคินิโย, อฎฺฐ ครุธมฺมา’’ติ? สเจ ‘‘วตฺตนฺตายฺยา’’ติ ภณนฺติ, ‘‘เอโส, ภคินิโย, โอวาโท’’ติ นิยฺยาเทตพฺโพ [นิยฺยาเตตพฺโพ (อิติปิ)]ฯ สเจ ‘‘น วตฺตนฺตายฺยา’’ติ ภณนฺติ, โอสาเรตพฺพาฯ ‘‘วสฺสสตูปสมฺปนฺนาย ภิกฺขุนิยา ตทหุปสมฺปนฺนสฺส ภิกฺขุโน อภิวาทนํ ปจฺจุฎฺฐานํ อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ กาตพฺพํ; อยมฺปิ ธโมฺม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ น ภิกฺขุนิยา อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสิตพฺพํ; อยมฺปิ ธโมฺม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโยฯ อนฺวทฺธมาสํ ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุสงฺฆโต เทฺว ธมฺมา ปจฺจาสีสิตพฺพา [ปจฺจาสึสิตพฺพา (อิติปิ)] อุโปสถปุจฺฉกญฺจ โอวาทุปสงฺกมนญฺจ, อยมฺปิ ธโมฺม…เป…. วสฺสํ วุฎฺฐาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสเงฺฆ ตีหิ ฐาเนหิ ปวาเรตพฺพํ ทิเฎฺฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วา; อยมฺปิ ธโมฺม…เป…. ครุธมฺมํ อชฺฌาปนฺนาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสเงฺฆ ปกฺขมานตฺตํ จริตพฺพํ; อยมฺปิ ธโมฺม…เป…. เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย อุภโตสเงฺฆ อุปสมฺปทา ปริเยสิตพฺพา; อยมฺปิ ธโมฺม…เป…. น ภิกฺขุนิยา เกน จิ ปริยาเยน ภิกฺขุ อโกฺกสิตโพฺพ ปริภาสิตโพฺพ; อยมฺปิ ธโมฺม…เป…. อชฺชตเคฺค โอวโฎ ภิกฺขุนีนํ ภิกฺขูสุ วจนปโถ, อโนวโฎ ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีสุ วจนปโถ; อยมฺปิ ธโมฺม สกฺกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปูเชตฺวา ยาวชีวํ อนติกฺกมนีโย’’ติฯ

สเจ ‘‘สมคฺคามฺหายฺยา’’ติ ภณนฺตํ อญฺญํ ธมฺมํ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ สเจ ‘‘วคฺคามฺหายฺยา’’ติ ภณนฺตํ อฎฺฐ ครุธเมฺม ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ โอวาทํ อนิยฺยาเทตฺวา อญฺญํ ธมฺมํ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ

๑๕๐. อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนีสงฺฆํ เวมติโก โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม เวมติโก วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติโก วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ เวมติโก โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อธมฺมกเมฺม เวมติโก วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ เวมติโก โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺ

ติยสฺส ฯ อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ เวมติโก โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อธมฺมกเมฺม เวมติโก สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ…เป…. เวมติโก โอวทติ…เป…. สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ…เป…. เวมติโก โอวทติ…เป…. สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

๑๕๑. ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ เวมติโก โอวทติ…เป…. สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

ธมฺมกเมฺม เวมติโก วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ…เป…. เวมติโก โอวทติ…เป.… สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี วคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ…เป…. เวมติโก โอวทติ…เป…. สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ…เป…. เวมติโก โอวทติ…เป…. สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

ธมฺมกเมฺม เวมติโก สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ…เป…. เวมติโก โอวทติ…เป…. สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ วคฺคสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ เวมติโก โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี สมคฺคํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ สมคฺคสญฺญี โอวทติ, อนาปตฺติ ฯ

๑๕๒. อนาปตฺติ อุเทฺทสํ เทนฺโต, ปริปุจฺฉํ เทนฺโต, ‘‘โอสาเรหิ อยฺยา’’ติ วุจฺจมาโน, โอสาเรติ, ปญฺหํ ปุจฺฉติ, ปญฺหํ ปุโฏฺฐ กเถติ, อญฺญสฺสตฺถาย ภณนฺตํ ภิกฺขุนิโย สุณนฺติ, สิกฺขมานาย, สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

โอวาทสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํ ปฐมํ ฯ

๒. อตฺถงฺคตสิกฺขาปทํ

๑๕๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺติ ปริยาเยน ฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต จูฬปนฺถกสฺส ปริยาโย โหติ ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํ ฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – ‘‘น ทานิ อชฺช โอ

วาโท อิโทฺธ ภวิสฺสติ, ตเญฺญว ทานิ อุทานํ อโยฺย จูฬปนฺถโก ปุนปฺปุนํ ภณิสฺสตี’’ติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เยนายสฺมา จูฬปนฺถโก เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ จูฬปนฺถกํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิํสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข ตา ภิกฺขุนิโย อายสฺมา จูฬปนฺถโก เอตทโวจ – ‘‘สมคฺคาตฺถ, ภคินิโย’’ติ? ‘‘สมคฺคามฺหายฺยา’’ติฯ ‘‘วตฺตนฺติ, ภคินิโย, อฏฺฐ ครุธมฺมา’’ติ? ‘‘วตฺตนฺตายฺยา’’ติฯ ‘‘เอโส, ภคินิโย, โอวาโท’’ติ นิยฺยาเทตฺวา อิมํ อุทานํ ปุนปฺปุนํ อภาสิ –

[อุทา. ๓๗] ‘‘อธิเจตโส อปฺปมชฺชโต, มุนิโน โมนปเถสุ สิกฺขโต;
โสกา น ภวนฺติ ตาทิโน, อุปสนฺตสฺส สทา สตีมโต’’ติฯ

ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – ‘‘นนุ อโวจุมฺหา – น ทานิ อชฺช โอวาโท อิโทฺธ ภวิสฺสติ, ตเญฺญว ทานิ อุทานํ อโยฺย จูฬปนฺถโก ปุนปฺปุนํ ภณิสฺสตี’’ติ! อโสฺสสิ โข อายสฺมา จูฬปนฺถโก ตาสํ ภิกฺขุนีนํ อิมํ กถาสลฺลาปํฯ อถ โข อายสฺมา จูฬปนฺถโก เวหาสํ อพฺภุคฺคนฺตฺวา อากาเส อนฺตลิเกฺข จงฺกมติปิ ติฏฺฐติปิ นิสีทติปิ เสยฺยมฺปิ กเปฺปติ ธูมายติปิ ปชฺชลติปิ อนฺตรธายติปิ, ตเญฺจว [ตเญฺญว (อิติปิ)] อุทานํ ภณติ อญฺญญฺจ พหุํ พุทฺธวจนํฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – ‘‘อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ, น วต โน อิโต ปุเพฺพ โอวาโท เอวํ อิโทฺธ ภูตปุโพฺพ ยถา อยฺยสฺส จูฬปนฺถกสฺสา’’ติฯ อถ โข อายสฺมา จูฬปนฺถโก ตา ภิกฺขุนิโย ยาว สมนฺธการา โอวทิตฺวา อุโยฺยเชสิ – คจฺฉถ ภคินิโยติฯ

อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย นครทฺวาเร ถกิเต พหินคเร วสิตฺวา กาลเสฺสว นครํ ปวิสนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘อพฺรหฺมจาริโนิโย อิมา ภิกฺขุนิโย; อาราเม ภิกฺขูหิ สทฺธิํ วสิตฺวา อิทานิ นครํ ปวิสนฺตี’’ติฯ อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา จูฬปนฺถโก อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวทิสฺสตี’’ติ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตฺวํ, จูฬปนฺถก, อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวทสี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, จูฬปนฺถก, อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวทิสฺสสิ! เนตํ, จูฬปนฺถก, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๕๔. ‘‘สมฺมโตปิ เจ ภิกฺขุ อตฺถงฺคเต สูริเย ภิกฺขุนิโย โอวเทยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

๑๕๕. สมฺมโต นาม ญตฺติจตุเตฺถน กเมฺมน สมฺมโตฯ

อตฺถงฺคเต สูริเยติ โอคฺคเต สูริเยฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสเงฺฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

โอวเทยฺยาติ อฏฺฐหิ วา ครุธเมฺมหิ อเญฺญน วา ธเมฺมน โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๕๖. อตฺถงฺคเต อตฺถงฺคตสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺถงฺคเต เวมติโก โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺถงฺคเต อนตฺถงฺคตสญฺญี โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกโตอุปสมฺปนฺนาย โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนตฺถงฺคเต อตฺถงฺคตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนตฺถงฺคเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนตฺถงฺคเต อนตฺถงฺคตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๕๗. อนาปตฺติ อุเทฺทสํ เทโนฺต, ปริปุจฺฉํ เทโนฺต, ‘‘โอสาเรหิ อยฺยา’’ติ วุจฺจมาโน, โอสาเรติ, ปญฺหํ ปุจฺฉติ, ปญฺหํ ปุโฏฺฐ กเถติ, อญฺญสฺสตฺถาย ภณนฺตํ ภิกฺขุนิโย สุณนฺติ, สิกฺขมานาย สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อตฺถงฺคตสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. ภิกฺขุนุปสฺสยสิกฺขาปทํ

๑๕๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สเกฺกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิโคฺรธาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺติฯ ภิกฺขุนิโย ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ‘‘เอถาเยฺย, โอวาทํ คมิสฺสามา’’ติฯ ‘‘ยมฺปิ [ยํ หิ (ก.)] มยํ, อเยฺย, คเจฺฉยฺยาม โอวาทสฺส การณา, อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา อิเธว อาคนฺตฺวา อมฺเห โอวทนฺตี’’ติฯ ภิกฺขุนิโย อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทิสฺสนฺตี’’ติ [ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉิสฺสนฺตีติ (สี.)]! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทถา’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวเทยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๕๙. เตน โข ปน สมเยน มหาปชาปติ โคตมี คิลานา โหติฯ เถรา ภิกฺขู เยน มหาปชาปติ โคตมี เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา มหาปชาปตึ โคตมึ เอตทโวจุํ – ‘‘กจฺจิ เต, โคตมิ, ขมนียํ กจฺจิ ยาปนีย’’นฺติ? ‘‘น เม, อยฺยา, ขมนียํ น ยาปนียํ’’ฯ ‘‘อิงฺฆยฺยา, ธมฺมํ เทเสถา’’ติฯ ‘‘น, ภคินิ, กปฺปติ ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย ธมฺมํ เทเสตุ’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น เทเสสุํฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน มหาปชาปติ โคตมี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญเตฺต อาสเน นิสีทิฯ นิสชฺช โข ภควา มหาปชาปตึ โคตมึ เอตทโวจ – ‘‘กจฺจิ เต, โคตมิ, ขมนียํ กจฺจิ ยาปนีย’’นฺติ ? ‘‘ปุเพฺพ เม, ภเนฺต, เถรา ภิกฺขู อาคนฺตฺวา ธมฺมํ เทเสนฺติฯ เตน เม ผาสุ โหติฯ อิทานิ ปน – ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ, กุกฺกุจฺจายนฺตา น เทเสนฺติฯ เตน เม น ผาสุ โหตี’’ติฯ อถ โข ภควา มหาปชาปตึ โคตมึ ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุเตฺตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฎฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา คิลานํ ภิกฺขุนึ โอวทิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๖๐. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวเทยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํ ฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานา โหติ ภิกฺขุนี – อยํ ตตฺถ สมโย’’**ติฯ

๑๖๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนุปสฺสโย นาม ยตฺถ ภิกฺขุนิโย เอกรตฺตมฺปิ วสนฺติฯ

อุปสงฺกมิตฺวาติ ตตฺถ คนฺตฺวาฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสเงฺฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

โอวเทยฺยาติ อฏฺฐหิ ครุธเมฺมหิ โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร สมยาติ ฐเปตฺวา สมยํฯ

คิลานา นาม ภิกฺขุนี น สโกฺกติ โอวาทาย วา สํวาสาย วา คนฺตุํฯ

๑๖๒. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญี ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา อญฺญตฺร สมยา โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติโก ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา อญฺญตฺร สมยา โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญี ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา อญฺญตฺร สมยา โอวทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อเญฺญน ธเมฺมน โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนาย โอวทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๖๓. อนาปตฺติ สมเย, อุเทฺทสํ เทโนฺต, ปริปุจฺฉํ เทโนฺต, ‘‘โอสาเรหิ อยฺยา’’ติ วุจฺจมาโน โอสาเรติ, ปญฺหํ ปุจฺฉติ, ปญฺหํ ปุโฏฺฐ กเถติ, อญฺญสฺสตฺถาย ภณนฺตํ ภิกฺขุนิโย สุณนฺติ, สิกฺขมานาย สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ภิกฺขุนุปสฺสยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. อามิสสิกฺขาปทํ

๑๖๔. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตา ลาภิโน โหนฺติ จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารานํฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอวํ วทนฺติ – ‘‘น พหุกตา เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํ; อามิสเหตุ เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตี’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอวํ วกฺขนฺติ – ‘น พหุกตา เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํ; อามิสเหตุ เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตี’’’ติ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, เอวํ วเทถ – ‘น พหุกตา เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํ; อามิสเหตุ เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตี’’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, เอวํ วกฺขถ – น พหุกตา เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทิตุํ; อามิสเหตุ เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตีติ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๖๕. **“โย ปน ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย – ‘อามิสเหตุ เถรา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวนฺทตี’ติ, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๖๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อามิสเหตูติ จีวรเหตุ ปิณฺฑปาตเหตุ เสนาสนเหตุ คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารเหตุ สกฺการเหตุ ครุการเหตุ มานนเหตุ วนฺทนเหตุ ปูชนเหตุฯ

เอวํ วเทยฺยาติ อุปสมฺปนฺนํ สงฺเฆน สมฺมตํ ภิกฺขุโนวาทกํ อวณฺณํ กตฺตุกาโม อยสํ กตฺตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ – “จีวรเหตุ ปิณฺฑปาตเหตุ เสนาสนเหตุ คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารเหตุ สกฺการเหตุ ครุการเหตุ มานนเหตุ วนฺทนเหตุ ปูชนเหตุ โอวทตี”ติ ภณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๖๗. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี เอวํ วเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติโก เอวํ วเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี เอวํ วเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปสมฺปนฺนํ สงฺเฆน อสมฺมตํ ภิกฺขุโนวาทกํ อวณฺณํ กตฺตุกาโม อยสํ กตฺตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ – “จีวรเหตุ…เป.… ปูชนเหตุ โอวทตี”ติ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ สงฺเฆน สมฺมตํ วา อสมฺมตํ วา ภิกฺขุโนวาทกํ อวณฺณํ กตฺตุกาโม อยสํ กตฺตุกาโม มงฺกุกตฺตุกาโม เอวํ วเทติ – “จีวรเหตุ ปิณฺฑปาตเหตุ เสนาสนเหตุ คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารเหตุ สกฺการเหตุ ครุการเหตุ มานนเหตุ วนฺทนเหตุ ปูชนเหตุ โอวทตี”ติ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๖๘. อนาปตฺติ ปกติยา จีวรเหตุ ปิณฺฑปาตเหตุ เสนาสนเหตุ คิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารเหตุ สกฺการเหตุ ครุการเหตุ มานนเหตุ วนฺทนเหตุ ปูชนเหตุ โอวทนฺตํ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อามิสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. จีวรทานสิกฺขาปทํ

๑๖๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สาวตฺถิยํ อญฺญตริสฺสา วิสิขาย ปิณฺฑาย จรติฯ อญฺญตราปิ ภิกฺขุนี ตสฺสา วิสิขาย ปิณฺฑาย จรติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “คจฺฉ, ภคินิ, อมุกสฺมึ โอกาเส ภิกฺขา ทิยฺยตี”ติฯ สาปิ โข เอวมาห – “คจฺฉายฺย, อมุกสฺมึ โอกาเส ภิกฺขา ทิยฺยตี”ติฯ เต อภิณฺหทสฺสเนน สนฺทิฏฺฐา อเหสุํฯ เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส จีวรํ ภาชียติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี โอวาทํ คนฺตฺวา เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิตํ โข ตํ ภิกฺขุนึ โส ภิกฺขุ เอตทโวจ – “อยํ เม, ภคินิ, จีวรปฏิวีโส [ปฏิวึโส (สี.), ปฏิวิโส (อิติปิ)]; สาทิยิสฺสสี”ติ? “อามายฺย, ทุพฺพลจีวรามฺหี”ติฯ

อถ โข โส ภิกฺขุ ตสฺสา ภิกฺขุนิยา จีวรํ อทาสิฯ โสปิ โข ภิกฺขุ ทุพฺพลจีวโร โหติฯ ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – ‘‘กโรหิ ทานิ เต, อาวุโส, จีวร’’นฺติ ฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา...เป.... เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา จีวรํ ทสฺสตี’’ติ...เป.... ‘‘สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, ภิกฺขุนิยา จีวรํ อทาสี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ ‘‘ญาติกา เต , ภิกฺขุ, อญฺญาติกา’’ติ? ‘‘อญฺญาติกา, ภควา’’ติฯ ‘‘อญฺญาตโก, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย น ชานาติ ปติรูปํ วา อปฺปติรูปํ วา สนฺตํ วา อสนฺตํ วาฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ ทสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ ทเทยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๗๐. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา ภิกฺขุนีนํ ปาริวตฺตกํ [ปาริวฏฺฏกํ (อิติปิ)] จีวรํ น เทนฺติฯ ภิกฺขุนิโย อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา อมฺหากํ ปาริวตฺตกํ จีวรํ น ทสฺสนฺตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู ตาสํ ภิกฺขุนีนํ อุชฺฌายนฺตีนํ ขิยฺยนฺตีนํ วิปาเจนฺตีนํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปญฺจนฺนํ ปาริวตฺตกํ ทาตุํฯ ภิกฺขุสฺส, ภิกฺขุนิยา, สิกฺขมานาย, สามเณรสฺส, สามเณริยา – อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อิเมสํ ปญฺจนฺนํ ปาริวตฺตกํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๗๑. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ ทเทยฺย, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๗๒. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส...เป.... **ภิกฺขู**ติ...เป.... อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

อญฺญาติกา นาม มาติโต วา ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺธาฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสเงฺฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํ [วิกปฺปนุปคปจฺฉิมํ (สี.)]ฯ

อญฺญตฺร ปาริวตฺตกาติ ฐเปตฺวา ปาริวตฺตกํ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๗๓. อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี จีวรํ เทติ, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อญฺญาติกาย เวมติโก จีวรํ เทติ, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อญฺญาติกาย ญาติกสญฺญี จีวรํ เทติ, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกโต อุปสมฺปนฺนาย จีวรํ เทติ, อญฺญตฺร ปาริวตฺตกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย ญาติกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๗๔. อนาปตฺติ ญาติกาย, ปาริวตฺตกํ ปริเตฺตน วา วิปุลํ, วิปุเลน วา ปริตฺตํ, ภิกฺขุนี วิสฺสาสํ คณฺหาติ, ตาวกาลิกํ คณฺหาติ, จีวรํ ฐเปตฺวา อญฺญํ ปริกฺขารํ เทติ, สิกฺขมานาย, สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จีวรทานสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. จีวรสิพฺพนสิกฺขาปทํ

๑๗๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี ปโฏฺฐ [ปโฏฺฐ (สี. สฺยา.)] โหติ จีวรกมฺมํ กาตุํฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายิํ เอตทโวจ – ‘‘สาธุ เม, ภเนฺต, อโยฺย จีวรํ สิพฺพตู’’ติฯ อถ โข อายสฺมา อุทายี ตสฺสา ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺพิตฺวา สุรตฺตํ สุปริกมฺมกตํ กตฺวา มเชฺฌ ปฏิภานจิตฺตํ วุฏฺฐาเปตฺวา สํหริตฺวา นิกฺขิปิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุทายิํ เอตทโวจ – ‘‘กหํ ตํ, ภเนฺต, จีวร’’นฺติ? ‘‘หนฺท, ภคินิ , อิมํ จีวรํ ยถาสํหฎํ หริตฺวา นิกฺขิปิตฺวา ยทา ภิกฺขุนิสโงฺฆ โอวาทํ อาคจฺฉติ ตทา อิมํ จีวรํ ปารุปิตฺวา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อาคจฺฉา’’ติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ ยถาสํหฎํ หริตฺวา นิกฺขิปิตฺวา ยทา ภิกฺขุนิสโงฺฆ โอวาทํ อาคจฺฉติ ตทา ตํ จีวรํ ปารุปิตฺวา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อาคจฺฉติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘ยาว ฉินฺนิกา อิมา ภิกฺขุนิโย ธุตฺติกา อหิริกาโย, ยตฺร หิ นาม จีวเร ปฏิภานจิตฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ!

ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – ‘‘กสฺสิทํ กมฺม’’นฺติ? ‘‘อยฺยสฺส อุทายิสฺสา’’ติฯ ‘‘เยปิ เต ฉินฺนกา ธุตฺตกา อหิริกา เตสมฺปิ เอวรูปํ น โสเภยฺย, กิํ ปน อยฺยสฺส อุทายิสฺสา’’ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺพิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺพสี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ ‘‘ญาติกา เต, อุทายิ, อญฺญาติกา’’ติ? ‘‘อญฺญาติกา, ภควา’’ติฯ ‘‘อญฺญาตโก, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย น ชานาติ ปติรูปํ วา อปฺปติรูปํ วา ปาสาทิกํ วา อปาสาทิกํ วาฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺพิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๗๖. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิเพฺพยฺย วา สิพฺพาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๗๗. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

อญฺญาติกา นาม มาติโต วา ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺธาฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสเงฺฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํฯ

สิเพฺพยฺยาติ สยํ สิพฺพติ อาราปเถ อาราปเถ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สิพฺพาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สกึ อาณตฺโต พหุกมฺปิ สิพฺพติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๗๘. อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี จีวรํ สิพฺพติ วา สิพฺพาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อญฺญาติกาย เวมติโก จีวรํ สิพฺพติ วา สิพฺพาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อญฺญาติกาย ญาติกสญฺญี จีวรํ สิพฺพติ วา สิพฺพาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกโตอุปสมฺปนฺนาย จีวรํ สิพฺพติ วา สิพฺพาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย ญาติกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๗๙. อนาปตฺติ ญาติกาย, จีวรํ ฐเปตฺวา อญฺญํ ปริกฺขารํ สิพฺพติ วา สิพฺพาเปติ วา, สิกฺขมานาย, สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จีวรสิพฺพนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. สํวิธานสิกฺขาปทํ

๑๘๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''ยเถว มยํ สปชาปติกา อาหิณฺฑาม, เอวเมวิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย อาหิณฺฑนฺตี''ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิสฺสนฺตี''ติ…เป.… ''สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชถา''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถฯ

''โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปเชฺชยฺย, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, ปาจิตฺติย''นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๘๑. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ สาเกตา สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ''มยมฺปิ อเยฺยหิ สทฺธึ คมิสฺสามา''ติฯ ''น, ภคินี, กปฺปติ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิตุํฯ ตุเมฺห วา ปฐมํ คจฺฉถ มยํ วา คมิสฺสามา''ติฯ ''อยฺยา, ภเนฺต, อคฺคปุริสาฯ อยฺยาว ปฐมํ คจฺฉนฺตู''ติฯ อถ โข ตาสํ ภิกฺขุนีนํ ปจฺฉา คจฺฉนฺตีนํ อนฺตรามเคฺค โจรา อจฺฉินฺทึสุ จ ทูเสสุญฺจฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สตฺถคมนีเย มเคฺค สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๘๒. **“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺเชยฺย, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโย ฯ สตฺถคมนีโย โหติ มโคฺค สาสงฺกสมฺมโต สปฺปฏิภโย – อยํ ตตฺถ สมโย”**ติฯ

๑๘๓. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

สํวิธายาติ – ‘‘คจฺฉาม, ภคินิ, คจฺฉามายฺย; คจฺฉามายฺย, คจฺฉาม, ภคินิ; อชฺช วา หิโยฺย วา ปเร วา คจฺฉามา’’ติ สํวิทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนฺตมโส คามนฺตรมฺปีติ กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม, คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคามเก อรเญฺญ, อทฺธโยชเน อทฺธโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร สมยาติ ฐเปตฺวา สมยํฯ

สตฺถคมนีโย นาม มโคฺค น สกฺกา โหติ วินา สเตฺถน คนฺตุํฯ

สาสงฺกํ นาม ตสฺมึ มเคฺค [ยสฺมึ มเคฺค (?)] โจรานํ นิวิโฎฺฐกาโส ทิสฺสติ, ภุโตฺตกาโส ทิสฺสติ, ฐิโตกาโส ทิสฺสติ, นิสิโนฺนกาโส ทิสฺสติ, นิปโนฺนกาโส ทิสฺสติฯ

สปฺปฏิภยํ นาม ตสฺมึ มเคฺค โจเรหิ มนุสฺสา หตา ทิสฺสนฺติ, วิลุตฺตา ทิสฺสนฺติ, อาโกฏิตา ทิสฺสนฺติ, สปฺปฏิภยํ คนฺตฺวา อปฺปฏิภยํ ทเสฺสตฺวา อุโยฺยเชตพฺพา – ‘‘คจฺฉถ ภคินิโย’’ติฯ

๑๘๔. สํวิทหิเต สํวิทหิตสญฺญี เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อญฺญตฺร สมยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สํวิทหิเต เวมติโก เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อญฺญตฺร สมยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สํวิทหิเต, อสํวิทหิตสญฺญี เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อญฺญตฺร สมยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุ สํวิทหติ ภิกฺขุนี น สํวิทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสํวิทหิเต สํวิทหิตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสํวิทหิเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสํวิทหิเต อสํวิทหิตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๘๕. อนาปตฺติ สมเย, อสํวิทหิตฺวา คจฺฉติ, ภิกฺขุนี สํวิทหติ , ภิกฺขุ น สํวิทหติ, วิสงฺเกเตน คจฺฉนฺติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สํวิธานสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. นาวาภิรุหนสิกฺขาปทํ

๑๘๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ [เอกนาวํ (สฺยา.)] อภิรุ

หนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘ยเถว มยํ สปชาปติกา นาวาย [เอกนาวาย (สฺยา.)] กีฬาม, เอวเมวิเม สมณา สกฺยปุตฺติยา ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย นาวาย กีฬนฺตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหถา’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ [เอกนาวํ (สฺยา.)] **อภิรุเหยฺย, อุทฺธํคามินึ วา อโธคามินึ วา, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๘๗. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ สาเกตา สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ อนฺตรามคฺเค นที ตริตพฺพา [อุตฺตริตพฺพา (สฺยา.)] โหติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘มยมฺปิ อเยฺยหิ สทฺธึ อุตฺตริสฺสามา’’ติฯ ‘‘น, ภคินี, กปฺปติ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหิตุํ; ตุเมฺห วา ปฐมํ อุตฺตรถ มยํ วา อุตฺตริสฺสามา’’ติ ฯ ‘‘อยฺยา, ภเนฺต, อคฺคปุริสาฯ อยฺยาว ปฐมํ อุตฺตรนฺตู’’ติฯ อถ โข ตาสํ ภิกฺขุนีนํ ปจฺฉา อุตฺตรนฺตีนํ โจรา อจฺฉินฺทึสุ จ ทูเสสุญฺจ ฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ติริยํ ตรณาย ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุหิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๘๘. ‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกํ นาวํ อภิรุเหยฺย อุทฺธํคามินึ วา อโธคามินึ วา, อญฺญตฺร ติริยํ ตรณาย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

๑๘๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสเงฺฆ อุปสมฺปนฺนา ฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

สํวิธายาติ ‘‘อภิรุหาม, ภคินิ, อภิรุหามายฺย; อภิรุหามายฺย, อภิรุหาม, ภคินิ; อชฺช วา หิโยฺย วา ปเร วา อภิรุหามา’’ติ สํวิทหติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ภิกฺขุนิยา อภิรุเฬฺห ภิกฺขุ อภิรุหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุมฺหิ อภิรุเฬฺห ภิกฺขุนี อภิรุหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา อภิรุหนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุทฺธํคามินินฺติ อุชฺชวนิกายฯ

อโธคามินินฺติ โอชวนิกายฯ

อญฺญตฺร ติริยํ ตรณายาติ ฐเปตฺวา ติริยํ ตรณํฯ

กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม, คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคามเก อรเญฺญ, อฑฺฒโยชเน อฑฺฒโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๙๐. สํวิทหิเต สํวิทหิตสญฺญี เอกํ นาวํ อภิรุหติ อุทฺธํคามินึ วา อโธคามินึ วา, อญฺญตฺร ติริยํ ตรณาย , อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สํวิทหิเต เวมติโก เอกํ นาวํ อภิรุหติ อุทฺธํคามินึ วา อโธคามินึ วา, อญฺญตฺร ติริยํ ตรณาย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สํวิทหิเต อสํวิทหิตสญฺญี เอกํ นาวํ อภิรุหติ อุทฺธํคามินึ วา อโธคามินึ วา, อญฺญตฺร ติริยํ ตรณาย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุ สํวิทหติ, ภิกฺขุนี น สํวิทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสํวิทหิเต สํวิทหิตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสํวิทหิเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสํวิทหิเต, อสํวิทหิตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๙๑. อนาปตฺติ ติริยํ ตรณาย, อสํวิทหิตฺวา อภิรุหนฺติ, ภิกฺขุนี สํวิทหติ, ภิกฺขุ น สํวิทหติ, วิสงฺเกเตน อภิรุหนฺติ, อาปทาสุ อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นาวาภิรุหนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. ปริปาจิตสิกฺขาปทํ

๑๙๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญตรสฺส กุลสฺส กุลูปิกา โหติ นิจฺจภตฺติกาฯ เตน จ คหปตินา เถรา ภิกฺขู นิมนฺติตา โหนฺติฯ อถ โข ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ตํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ คหปตึ เอตทโวจ – ‘‘กิมิทํ, คหปติ, ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยตฺต’’นฺติ? ‘‘เถรา มยา, อเยฺย, นิมนฺติตา’’ติฯ ‘‘เก ปน เต, คหปติ, เถรา’’ติ? ‘‘อโยฺย สาริปุตฺโต อโยฺย มหาโมคฺคลฺลาโน อโยฺย มหากจฺจาโน อโยฺย มหาโกฏฺฐิโก อโยฺย มหากปฺปิโน อโยฺย มหาจุนฺโท อโยฺย อนุรุทฺโธ อโยฺย เรวโต อโยฺย อุปาลิ อโยฺย อานนฺโท อโยฺย ราหุโล’’ติฯ ‘‘กึ ปน ตฺวํ, คหปติ, มหานาเค ติฏฺฐมาเน เจฏเก นิมเนฺตสี’’ติ?

‘‘เก ปน เต, อเยฺย, มหานาคา’’ติ? ‘‘อโยฺย เทวทตฺโต อโยฺย โกกาลิโก อโยฺย กฏโมทกติสฺสโก [กฏโมรกติสฺสโก (สี.) กตโมรกติสฺสโก (สฺยา.)] อโยฺย ขณฺฑเทวิยา ปุตฺโต อโยฺย สมุทฺททตฺโต’’ติฯ อยํ จรหิ ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรา กถา วิปฺปกตา, อถ เต เถรา ภิกฺขู ปวิสึสุฯ ‘‘สจฺจํ มหานาคา โข ตยา, คหปติ, นิมนฺติตา’’ติฯ ‘‘อิทาเนว โข ตฺวํ, อเยฺย, เจฏเก อกาสิ; อิทานิ มหานาเค’’ติฯ ฆรโต จ นิกฺกฑฺฒิ, นิจฺจภตฺตญฺจ ปจฺฉินฺทิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม เทวทตฺโต ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสตี’’ติ…เป.… ‘‘สจฺจํ กิร ตฺวํ, เทวทตฺต, ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชสี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสสิฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขุ ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุเญฺชยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๙๓. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ราชคหา ปพฺพชิโต ญาติกุลํ อคมาสิฯ มนุสฺสา – ‘‘จิรสฺสมฺปิ ภทนฺโต อาคโต’’ติ สกฺกจฺจํ ภตฺตํ อกํสุฯ ตสฺส กุลสฺส กุลูปิกา ภิกฺขุนี เต มนุสฺเส เอตทโวจ – ‘‘เทถยฺยสฺส, อาวุโส, ภตฺต’’นฺติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิตุ’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺโต น ปฏิคฺคเหสิฯ นาสกฺขิ ปิณฺฑาย จริตุํ, ฉินฺนภตฺโต อโหสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๙๔. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ชานํ ภิกฺขุนิปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุเญฺชยฺย, อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๙๕. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ อเญฺญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ สา วา อาโรเจติฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสเงฺฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

ปริปาเจติ นาม ปุพฺเพ อทาตุกามานํ อกตฺตุกามานํ – ‘‘อโยฺย ภาณโก, อโยฺย พหุสฺสุโต, อโยฺย สุตฺตนฺติโก, อโยฺย วินยธโร, อโยฺย ธมฺมกถิโก, เทถ อยฺยสฺส, กโรถ อยฺยสฺสา’’ติ เอสา ปริปาเจติ นามฯ

ปิณฺฑปาโต นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตรํ โภชนํฯ

อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภาติ ฐเปตฺวา คิหิสมารมฺภํฯ

คิหิสมารโมฺภ นาม ญาตกา วา โหนฺติ ปวาริตา วา ปกติปฏิยตฺตํ วาฯ

อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๙๖. ปริปาจิเต ปริปาจิตสญฺญี ภุญฺชติ, อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปริปาจิเต เวมติโก ภุญฺชติ, อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริปาจิเต อปริปาจิตสญฺญี ภุญฺชติ, อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา, อนาปตฺติฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนาย ปริปาจิตํ ภุญฺชติ, อญฺญตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริปาจิเต ปริปาจิตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริปาจิเตฺต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริปาจิเต อปริปาจิตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๑๙๗. อนาปตฺติ ปุพฺเพ คิหิสมารเมฺภ, สิกฺขมานา ปริปาเจติ, สามเณรี ปริปาเจติ, ปญฺจ โภชนานิ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถ อนาปตฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปริปาจิตสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. รโหนิสชฺชสิกฺขาปทํ

๑๙๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุทายิสฺส ปุราณทุติยิกา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา โหติฯ สา อายสฺมโต อุทายิสฺส สนฺติเก อภิกฺขณํ อาคจฺฉติ, อายสฺมาปิ อุทายี ตสฺสา ภิกฺขุนิยา สนฺติเก อภิกฺขณํ คจฺฉติฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี ตสฺสา ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๑๙๙. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๒๐๐. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสเงฺฆ อุปสมฺปนฺนา ฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

เอโก เอกายาติ ภิกฺขุ เจว โหติ ภิกฺขุนี จฯ

[ปาจิ. ๒๘๖, ๒๙๑; ปารา. ๔๔๕,๔๕๔] **รโห** นาม จกฺขุสฺส รโห โสตสฺส รโหฯ จกฺขุสฺส รโห นาม น สกฺกา โหติ อกฺขึ วา นิขณียมาเน ภมุกํ วา อุกฺขิปียมาเน สีสํ วา อุกฺขิปียมาเน ปสฺสิตุํฯ โสตสฺส รโห นาม น สกฺกา โหติ ปกติกถา โสตุํฯ

นิสชฺชํ กปฺเปยฺยาติ ภิกฺขุนิยา นิสินฺนาย ภิกฺขุ อุปนิสิโนฺน วา โหติ อุปนิปโนฺน วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุ นิสิเนฺน ภิกฺขุนี อุปนิสินฺนา วา โหติ อุปนิปนฺนา วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิสินฺนา โหนฺติ อุโภ วา นิปนฺนา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๐๑. รโห รโหสญฺญี เอโก เอกาย นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ รโห เวมติโก เอโก เอกาย นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ รโห อรโหสญฺญี เอโก เอกาย นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อรโห รโหสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อรโห เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อรโห อรโหสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๐๒. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ทุติโย โหติ, ติฏฺฐติ น นิสีทติ, อรโหเปกฺโข, อญฺญวิหิโต นิสีทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

รโหนิสชฺชสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

โอวาทวโคฺค ตติโยฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

อสมฺมตอตฺถงฺคตู , ปสฺสยามิสทาเนน;
สิพฺพติ อทฺธานํ นาวํ ภุเญฺชยฺย, เอโก เอกาย เต ทสาติฯ

๔. โภชนวโคฺค

๑. อาวสถปิณฺฑสิกฺขาปทํ

๒๐๓. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยา อวิทูเร อญฺญตรสฺส ปูคสฺส อาวสถปิโณฺฑ ปญฺญโตฺต โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปวิสิตฺวา ปิณฺฑํ อลภมานา อาวสถํ อคมํสุฯ มนุสฺสา – ‘‘จิรสฺสมฺปิ ภทนฺตา อาคตา’’ติ เต สกฺกจฺจํ ปริวิสึสุฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทุติยมฺปิ ทิวสํ…เป.… ตติยมฺปิ ทิวสํ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปวิสิตฺวา ปิณฺฑํ อลภมานา อาวสถํ คนฺตฺวา ภุญฺชึสุฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘กึ มยํ กริสฺสาม อารามํ คนฺตฺวา! หิยฺโยปิ อิเธว อาคนฺตพฺพํ ภวิสฺสตี’’ติ, ตเตฺถว อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชนฺติฯ ติตฺถิยา อปสกฺกนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชิสฺสนฺติ! นยิเมสเญฺญว อาวสถปิโณฺฑ ปญฺญโตฺต; สเพฺพสเญฺญว อาวสถปิโณฺฑ ปญฺญโตฺต’’ติฯ

อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชิสฺสนฺตีติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘เอโก อาวสถปิโณฺฑ ภุญฺชิตโพฺพฯ ตโต เจ อุตฺตริํ ภุเญฺชยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๐๔. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา สาริปุโตฺต โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ คจฺฉโนฺต เยน อญฺญตโร อาวสโถ เตนุปสงฺกมิฯ มนุสฺสา – ‘‘จิรสฺสมฺปิ เถโร อาคโต’’ติ สกฺกจฺจํ ปริวิสึสุฯ อถ โข อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ภุตฺตาวิสฺส ขโร อาพาโธ อุปฺปชฺชิ, นาสกฺขิ ตมฺหา อาวสถา ปกฺกมิตุํฯ อถ โข เต มนุสฺสา ทุติยมฺปิ ทิวสํ อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจุํ – ‘‘ภุญฺชถ, ภเนฺต’’ติฯ อถ โข อายสฺมา สาริปุโตฺต – ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชิตุ’’นฺติ กุกฺกุจฺจายโนฺต น ปฏิคฺคเหสิ; ฉินฺนภโตฺต อโหสิฯ อถ โข อายสฺมา สาริปุโตฺต สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ,

ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๐๕. “**อคิลาเนน ภิกฺขุนา เอโก อาวสถปิโณฺฑ ภุญฺชิตโพฺพฯ ตโต เจ อุตฺตริ ภุเญฺชยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๒๐๖. **อคิลาโน** นาม สโกฺกติ ตมฺหา อาวสถา ปกฺกมิตุํฯ

คิลาโน นาม น สโกฺกติ ตมฺหา อาวสถา ปกฺกมิตุํฯ

อาวสถปิโณฺฑ นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตรํ โภชนํ – สาลาย วา มณฺฑเป วา รุกฺขมูเล วา อโชฺฌกาเส วา อโนทิสฺส ยาวทโตฺถ ปญฺญโตฺต โหติฯ อคิลาเนน ภิกฺขุนา สกิํ ภุญฺชิตโพฺพฯ ตโต เจ อุตฺตริ ‘ภุญฺชิสฺสามี’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๐๗. อคิลาโน อคิลานสญฺญี ตตุตฺตริ อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลาโน เวมติโก ตตุตฺตริ อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลาโน คิลานสญฺญี ตตุตฺตริํ อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คิลาโน อคิลานสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ คิลาโน เวมติโก อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ คิลาโน คิลานสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๐๘. อนาปตฺติ คิลานสฺส, อคิลาโน สกิํ ภุญฺชติ, คจฺฉโนฺต, วา อาคจฺฉโนฺต วา ภุญฺชติ, สามิกา นิมเนฺตตฺวา โภเชนฺติ, โอทิสฺส ปญฺญโตฺต โหติ, น ยาวทโตฺถ ปญฺญโตฺต โหติ, ปญฺจ โภชนานิ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถ อนาปตฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อาวสถปิณฺฑสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. คณโภชนสิกฺขาปทํ

๒๐๙. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน เทวทโตฺต ปริหีนลาภสกฺกาโร สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ, กสฺส สาทุํ น รุจฺจตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม เทวทโตฺต สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, เทวทตฺต, สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“**คณโภชเน ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๐. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา คิลาเน ภิกฺขู ภตฺเตน นิมนฺเตนฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – ‘‘ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน’’นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘คณโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๑. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา จีวรทานสมเย สจีวรภตฺตํ ปฏิยาเทตฺวา ภิกฺขู นิมนฺเตนฺติ – ‘‘โภเชตฺวา จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามา’’ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – ‘‘ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน’’นฺติฯ จีวรํ ปริตฺตํ อุปฺปชฺชติฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรทานสมเย คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘คณโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๒. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา จีวรการเก ภิกฺขู ภตฺเตน นิมนฺเตนฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – ‘‘ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน’’นฺติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรการสมเย คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘คณโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๓. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มนุสฺเสหิ สทฺธิํ อทฺธานํ คจฺฉนฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู เต มนุสฺเส เอตทโวจุํ – ‘‘มุหุตฺตํ, อาวุโส, อาคเมถ; ปิณฺฑาย จริสฺสามา’’ติฯ เต เอวมาหํสุ – ‘‘อิเธว, ภนฺเต, ภุญฺชถา’’ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติ – ‘‘ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน’’นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อทฺธานคมนสมเย คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘คณโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย, อทฺธานคมนสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มนุเสฺสหิ สทฺธึ นาวาย คจฺฉนฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู เต มนุเสฺส เอตทโวจุํ – ‘‘มุหุตฺตํ, อาวุโส, ตีรํ อุปเนถ; ปิณฺฑาย จริสฺสามา’’ติฯ เต เอวมาหํสุ – ‘‘อิเธว, ภเนฺต, ภุญฺชถา’’ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปฏิคฺคณฺหนฺติ – ‘‘ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน’’นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นาวาภิรุหนสมเย คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘คณโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย, อทฺธานคมนสมโย, นาวาภิรุหนสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๕. เตน ๐ โข ปน สมเยน ทิสาสุ วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขู ราชคหํ อาคจฺฉนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสนายฯ มนุสฺสา นานาเวรชฺชเก ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา ภเตฺตน นิมเนฺตนฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – ‘‘ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน’’นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มหาสมเย คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘คณโภชเน , อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย, อทฺธานคมนสมโย, นาวาภิรุหนสมโย, มหาสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๑๖. เตน โข ปน สมเยน รโญฺญ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส ญาติสาโลหิโต อาชีวเกสุ ปพฺพชิโต โหติฯ อถ โข โส อาชีวโก เยน ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ เอตทโวจ – ‘‘อิจฺฉามหํ, มหาราช, สพฺพปาสณฺฑิกภตฺตํ กาตุ’’นฺติฯ ‘‘สเจ ตฺวํ, ภเนฺต, พุทฺธปฺปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปฐมํ โภเชยฺยาสิ’’ฯ ‘‘เอวํ กเรยฺยามี’’ติฯ อถ โข โส อาชีวโก ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – ‘‘อธิวาเสนฺตุ เม ภิกฺขู สฺวาตนาย ภตฺต’’นฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – ‘‘ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา คณโภชน’’นฺติฯ อถ โข โส อาชีวโก เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สโมฺมทิ, สโมฺมทนียํ กถํ สารณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิฯ เอกมนฺตํ ฐิโต โข โส อาชีวโก ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘‘ภวมฺปิ โคตโม ปพฺพชิโต, อหมฺปิ ปพฺพชิโต; อรหติ ปพฺพชิโต ปพฺพชิตสฺส ปิณฺฑํ ปฏิคฺคเหตุํฯ อธิวาเสตุ เม ภวํ โคตโม สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธึ ภิกฺขุสเงฺฆนา’’ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข โส อาชีวโก ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สมณภตฺตสมเย คณโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๑๗. **คณโภชเน , อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย, อทฺธานคมนสมโย, นาวาภิรุหนสมโย, มหาสมโย, สมณภตฺตสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย**’’ติฯ

๒๑๘. **คณโภชนํ** นาม ยตฺถ จตฺตาโร ภิกฺขู ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตเรน โภชเนน นิมนฺติตา ภุญฺชนฺติฯ เอตํ คณโภชนํ นามฯ

อญฺญตฺร สมยาติ ฐเปตฺวา สมยํฯ

คิลานสมโย นาม อนฺตมโส ปาทาปิ ผลิตา [ผาลิตา (สฺยา. ก.)] โหนฺติฯ “คิลานสมโย”ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

จีวรทานสมโย นาม อนตฺถเต กถิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิโม มาโส, อตฺถเต กถิเน ปญฺจมาสาฯ “จีวรทานสมโย”ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

จีวรการสมโย นาม จีวเร กยิรมาเนฯ “จีวรการสมโย”ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

อทฺธานคมนสมโย นาม “อทฺธโยชนํ คจฺฉิสฺสามี”ติ ภุญฺชิตพฺพํ, คจฺฉนฺเตน ภุญฺชิตพฺพํ, คเตน ภุญฺชิตพฺพํฯ

นาวาภิรุหนสมโย นาม “นาวํ อภิรุหิสฺสามี”ติ ภุญฺชิตพฺพํ, อารุเฬฺหน ภุญฺชิตพฺพํ, โอรุเฬฺหน ภุญฺชิตพฺพํฯ

มหาสมโย นาม ยตฺถ เทฺว ตโย ภิกฺขู ปิณฺฑาย จริตฺวา ยาเปนฺติ, จตุตฺเถ อาคเต น ยาเปนฺติฯ “มหาสมโย”ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

สมณภตฺตสมโย นาม โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปนฺโน ภตฺตํ กโรติฯ “สมณภตฺตสมโย”ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

“อญฺญตฺร สมยา ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๑๙. คณโภชเน คณโภชนสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณโภชเน เวมติโก, อญฺญตฺร สมยา, ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณโภชเน นคณโภชนสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นคณโภชเน คณโภชนสญฺญี , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นคณโภชเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นคณโภชเน นคณโภชนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๒๐. อนาปตฺติ สมเย, เทฺว ตโย เอกโต ภุญฺชนฺติ, ปิณฺฑาย จริตฺวา เอกโต สนฺนิปติตฺวา ภุญฺชนฺติ, นิจฺจภตฺตํ, สลากภตฺตํ, ปกฺขิกํ, อุโปสถิกํ, ปาฏิปทิกํ, ปญฺจ โภชนานิ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถ อนาปตฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

คณโภชนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. ปรมฺปรโภชนสิกฺขาปทํ

๒๒๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ ปณีตานํ ภตฺตานํ ภตฺตปฏิปาฏิ อธิฏฺฐิตา โหติฯ อถ โข อญฺญตรสฺส

ทลิทฺทสฺส กมฺมการสฺส [กมฺมกรสฺส (สี.)] เอตทโหสิ – ‘‘น โข อิทํ โอรกํ ภวิสฺสติ ยถยิเม มนุสฺสา สกฺกจฺจํ ภตฺตํ กโรนฺติ; ยํนูนาหมฺปิ ภตฺตํ กเรยฺย’’นฺติฯ อถ โข โส ทลิโทฺท กมฺมกาโร เยน กิรปติโก เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ กิรปติกํ เอตทโวจ – ‘‘อิจฺฉามหํ, อยฺยปุตฺต, พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ภตฺตํ กาตุํฯ เทหิ เม เวตน’’นฺติฯ โสปิ โข กิรปติโก สโทฺธ โหติ ปสโนฺนฯ อถ โข โส กิรปติโก ตสฺส ทลิทฺทสฺส กมฺมการสฺส อพฺภาติเรกํ [อติเรกํ (สฺยา.)] เวตนํ อทาสิฯ อถ โข โส ทลิโทฺท กมฺมกาโร เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข โส ทลิโทฺท กมฺมกาโร ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘‘อธิวาเสตุ เม, ภเนฺต, ภควา สฺวาตนาย ภตฺตํ สทฺธิํ ภิกฺขุสเงฺฆนา’’ติฯ ‘‘มหา โข, อาวุโส, ภิกฺขุสโงฺฆฯ ชานาหี’’ติฯ ‘‘โหตุ [โหตุ เม (ก.)] ภเนฺต, มหา ภิกฺขุสโงฺฆฯ พหู เม พทรา ปฏิยตฺตา พทรมิเสฺสน เปยฺยา ปริปูริสฺสนฺตี’’ติฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวนฯ

อถ โข โส ทลิโทฺท กมฺมกาโร ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฎฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู – ‘‘ทลิเทฺทน กิร กมฺมกาเรน สฺวาตนาย พุทฺธปฺปมุโข ภิกฺขุสโงฺฆ นิมนฺติโต, พทรมิเสฺสน เปยฺยา ปริปูริสฺสนฺตี’’ติฯ เต กาลเสฺสว ปิณฺฑาย จริตฺวา ภุญฺชิํสุฯ อโสฺสสุํ โข มนุสฺสา – ‘‘ทลิเทฺทน กิร กมฺมกาเรน พุทฺธปฺปมุโข ภิกฺขุสโงฺฆ นิมนฺติโต’’ติฯ เต ทลิทฺทสฺส กมฺมการสฺส ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ อภิหริํสุฯ อถ โข โส ทลิโทฺท กมฺมกาโร ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ – ‘‘กาโล, ภเนฺต, นิฎฺฐิตํ ภตฺต’’นฺติฯ

อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ตสฺส ทลิทฺทสฺส กมฺมการสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญเตฺต อาสเน นิสีทิ สทฺธิํ ภิกฺขุสเงฺฆนฯ อถ โข โส ทลิโทฺท กมฺมกาโร ภตฺตเคฺค ภิกฺขู ปริวิสติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘โถกํ, อาวุโส, เทหิฯ โถกํ, อาวุโส, เทหี’’ติฯ ‘‘มา โข ตุเมฺห, ภเนฺต, ‘อยํ ทลิโทฺท กมฺมกาโร’ติ โถกํ โถกํ ปฏิคฺคณฺหิตฺถฯ ปหูตํ เม ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยตฺตํฯ

ปฏิคฺคณฺหถ, ภเนฺต, ยาวทตฺถ’’นฺติฯ ‘‘น โข มยํ, อาวุโส, เอตํการณา โถกํ โถกํ ปฏิคฺคณฺหามฯ อปิจ, มยํ กาลเสฺสว ปิณฺฑาย จริตฺวา ภุญฺชิมฺหา; เตน มยํ โถกํ โถกํ ปฏิคฺคณฺหามา’’ติฯ

อถ โข โส ทลิโทฺท กมฺมกาโร อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภทนฺตา มยา นิมนฺติตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ! น จาหํ ปฏิพโล ยาวทตฺถํ ทาตุ’’นฺติ? อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส ทลิทฺทสฺส กมฺมการสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขู อญฺญตฺร นิมนฺติตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู อญฺญตฺร นิมนฺติตา อญฺญตฺร ภุญฺชนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา อญฺญตฺร นิมนฺติตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘ปรมฺปรโภชเน ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๒๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ปิณฺฑปาตํ อาทาย เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ''ภุญฺชาหิ, อาวุโส''ติฯ ''อลํ, อาวุโส, อตฺถิ เม ภตฺตปจฺจาสา''ติฯ ตสฺส ภิกฺขุโน ปิณฺฑปาโต อุสฺสูเร [อุสฺสูเรน (ก.)] อาหรียิตฺถฯ โส ภิกฺขุ น จิตฺตรูปํ ภุญฺชิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา ปรมฺปรโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน , ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

''ปรมฺปรโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย''ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๒๓. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา จีวรทานสมเย สจีวรภตฺตํ ปฏิยาเทตฺวา [ปฏิยาทาเปตฺวา (อิติปิ)] ภิกฺขู นิมนฺเตนฺติ – ''โภเชตฺวา จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามา''ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – ''ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา ปรมฺปรโภชน''นฺติฯ จีวรํ ปริตฺตํ อุปฺปชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรทานสมเย ปรมฺปรโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

''ปรมฺปรโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย''ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๒๔. เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา จีวรการเก ภิกฺขู ภตฺเตน นิมนฺเตนฺติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – ''ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา ปรมฺปรโภชน''นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรการสมเย ปรมฺปรโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๒๕. **''ปรมฺปรโภชเน, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ คิลานสมโย, จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย''**ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๒๖. อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย อายสฺมตา อานนฺเทน ปจฺฉาสมเณน เยน อญฺญตรํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข เต มนุสฺสา ภควโต จ อายสฺมโต จ อานนฺทสฺส โภชนํ อทํสุฯ อายสฺมา อานนฺโท กุกฺกุจฺจายนฺโต น ปฏิคฺคณฺหาติฯ ''คณฺหาหิ [ปติคณฺหาหิ (สี.)], อานนฺทา''ติฯ ''อลํ, ภควา , อตฺถิ เม ภตฺตปจฺจาสา''ติฯ ''เตนหานนฺท, วิกปฺเปตฺวา คณฺหาหี''ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วิกปฺเปตฺวา [ภตฺตปจฺจาสํ วิกปฺเปตฺวา (สฺยา.)] ปรมฺปรโภชนํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, วิกปฺเปตพฺพํ – 'มยฺหํ ภตฺตปจฺจาสํ อิตฺถนฺนามสฺส ทมฺมี'''ติฯ

๒๒๗. **ปรมฺปรโภชนํ** นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตเรน โภชเนน นิมนฺติโต, ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตรํ โภชนํ ภุญฺชติ, เอตํ ปรมฺปรโภชนํ นามฯ

อญฺญตฺร สมยาติ ฐเปตฺวา สมยํฯ

คิลานสมโย นาม น สโกฺกติ เอกาสเน นิสีโนฺน ยาวทตฺถํ ภุญฺชิตุํฯ ‘‘คิลานสมโย’’ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

จีวรทานสมโย นาม อนตฺถเต กถิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิโม มาโส, อตฺถเต กถิเน ปญฺจ มาสาฯ ‘‘จีวรทานสมโย’’ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

จีวรการสมโย นาม จีวเร กยิรมาเนฯ ‘‘จีวรการสมโย’’ติ ภุญฺชิตพฺพํฯ

‘‘อญฺญตฺร สมยา ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๒๘. ปรมฺปรโภชเน ปรมฺปรโภชนสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปรมฺปรโภชเน เวมติโก, อญฺญตฺร สมยา, ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปรมฺปรโภชเน นปรมฺปรโภชนสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นปรมฺปรโภชเน ปรมฺปรโภชนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นปรมฺปรโภชเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นปรมฺปรโภชเน นปรมฺปรโภชนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๒๙. อนาปตฺติ สมเย, วิกเปฺปตฺวา ภุญฺชติ, เทฺว ตโย นิมนฺตเน เอกโต ภุญฺชติ, นิมนฺตนปฏิปาฏิยา ภุญฺชติ, สกเลน คาเมน นิมนฺติโต ตสฺมิํ คาเม ยตฺถ กตฺถจิ ภุญฺชติ , สกเลน ปูเคน นิมนฺติโต ตสฺมิํ ปูเค ยตฺถ กตฺถจิ ภุญฺชติ, นิมนฺติยมาโน ภิกฺขํ คเหสฺสามีติ ภณติ, นิจฺจภเตฺต, สลากภเตฺต, ปกฺขิเก, อุโปสถิเก, ปาฏิปทิเก, ปญฺจ โภชนานิ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถ อนาปตฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปรมฺปรโภชนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. กาณมาตุสิกฺขาปทํ

๒๓๐. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน กาณมาตา อุปาสิกา สทฺธา โหติ ปสนฺนาฯ กาณา คามเก อญฺญตรสฺส ปุริสสฺส ทินฺนา โหติฯ อถ โข กาณา มาตุฆรํ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข กาณาย สามิโก กาณาย สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – ‘‘อาคจฺฉตุ กาณา, อิจฺฉามิ กาณาย อาคต’’นฺติฯ อถ โข กาณมาตา อุปาสิกา ‘‘กิสฺมิํ วิย ริตฺตหตฺถํ คนฺตุ’’นฺติ ปูวํ [ปูปํ (ณฺวาทิโมคฺคลฺลาเน)] ปจิฯ ปเกฺก ปูเว อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ กาณมาตาย อุปาสิกาย นิเวสนํ ปาวิสิฯ อถ โข กาณมาตา อุปาสิกา ตสฺส ภิกฺขุโน ปูวํ ทาเปสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ ปูวํ ทาเปสิฯ โสปิ นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ ปูวํ ทาเปสิฯ ยถาปฏิยตฺตํ ปูวํ ปริกฺขยํ อคมาสิฯ ทุติยมฺปิ โข กาณาย สามิโก กาณาย สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – ‘‘อาคจฺฉตุ กาณา, อิจฺฉามิ กาณาย อาคต’’นฺติฯ ทุติยมฺปิ โข กาณมาตา อุปาสิกา ‘‘กิสฺมิํ วิย ริตฺตหตฺถํ คนฺตุ’’นฺติ ปูวํ ปจิฯ ปเกฺก ปูเว อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ กาณมาตาย อุปาสิกาย นิเวสนํ ปาวิ

สิฯ อถ โข กาณมาตา อุปาสิกา ตสฺส ภิกฺขุโน ปูวํ ทาเปสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ ปูวํ ทาเปสิฯ โสปิ นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ ปูวํ ทาเปสิฯ ยถาปฏิยตฺตํ ปูวํ ปริกฺขยํ อคมาสิฯ ตติยมฺปิ โข กาณาย สามิโก กาณาย สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – ''อาคจฺฉตุ กาณา, อิจฺฉามิ กาณาย อาคตํฯ สเจ กาณา นาคจฺฉิสฺสติ, อหํ อญฺญํ ปชาปตึ อาเนสฺสามี''ติฯ ตติยมฺปิ โข กาณมาตา อุปาสิกา กิสฺมิํ วิย ริตฺตหตฺถํ คนฺตุนฺติ ปูวํ ปจิฯ ปเกฺก ปูเว อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ กาณมาตาย อุปาสิกาย นิเวสนํ ปาวิสิฯ อถ โข กาณมาตา อุปาสิกา ตสฺส ภิกฺขุโน ปูวํ ทาเปสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ ปูวํ ทาเปสิฯ โสปิ นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ ปูวํ ทาเปสิฯ ยถาปฏิยตฺตํ ปูวํ ปริกฺขยํ อคมาสิฯ อถ โข กาณาย สามิโก อญฺญํ ปชาปตึ อาเนสิฯ

อโสฺสสิ โข กาณา – ''เตน กิร ปุริเสน อญฺญา ปชาปติ อานีตา''ติฯ สา โรทนฺตี อฏฺฐาสิฯ อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน กาณมาตาย อุปาสิกาย นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญเตฺต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข กาณมาตา อุปาสิกา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข กาณมาตรํ อุปาสิกํ ภควา เอตทโวจ – ''กิสฺสายํ กาณา โรทตี''ติ? อถ โข กาณมาตา อุปาสิกา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา กาณมาตรํ อุปาสิกํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุเตฺตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ

๒๓๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร สโตฺถ ราชคหา ปฏิยาโลกํ คนฺตุกาโม โหติฯ อญฺญตโร ปิณฺฑจาริโก ภิกฺขุ ตํ สตฺถํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ อญฺญตโร อุปาสโก ตสฺส ภิกฺขุโน สตฺตุํ ทาเปสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ สตฺตุํ ทาเปสิฯ โส นิกฺขมิตฺวา อญฺญสฺส อาจิกฺขิฯ ตสฺสปิ สตฺตุํ ทาเปสิฯ ยถาปฏิยตฺตํ ปาเถยฺยํ ปริกฺขยํ อคมาสิ ฯ อถ โข โส อุปาสโก เต มนุเสฺส เอตทโวจ – ''อชฺชโณฺห, อยฺยา, อาคเมถ, ยถาปฏิยตฺตํ ปาเถยฺยํ อยฺยานํ ทินฺนํฯ ปาเถยฺยํ ปฏิยาเทสฺสามี''ติฯ ''นาโยฺย [นายฺย (สฺยา.)] สกฺกา อาคเมตุํ, ปยาโต สโตฺถ''ติ อคมํสุฯ อถ โข ตสฺส อุปาสกสฺส ปาเถยฺยํ ปฏิยาเทตฺวา ปจฺฉา คจฺฉนฺตสฺส โจรา อจฺฉินฺทิํสุฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา น มตฺตํ ชานิตฺวา ปฏิคฺคเหสฺสนฺติ! อยํ อิเมสํ ทตฺวา ปจฺฉา คจฺฉโนฺต โจเรหิ อจฺฉิโนฺน''ติฯ อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ''เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย…เป.… วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๓๒. **''ภิกฺขุํ ปเนว กุลํ อุปคตํ ปูเวหิ วา มเนฺถหิ วา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรยฺย, อากงฺขมาเนน ภิกฺขุนา ทฺวตฺติปตฺตปูรา ปฏิคฺคเหตพฺพา ตโต เจ อุตฺตริ ปฏิคฺคเณฺหยฺย ปาจิตฺติยํฯ ทฺวตฺติปตฺตปูเร ปฏิคฺคเหตฺวา ตโต นีหริตฺวา ภิกฺขูหิ สทฺธิํ สํวิภชิตพฺพํฯ อยํ ตตฺถ สามีจี''**ติฯ

๒๓๓. ***ภิกฺขุํ ปเนว กุลํ อุปคต***นฺติ กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ, สุทฺทกุลํฯ

อุปคตนฺติ ตตฺถ คตํฯ

ปูวํ นาม ยํกิญฺจิ ปเหณกตฺถาย ปฏิยตฺตํฯ

มนฺถํ นาม ยํกิญฺจิ ปาเถยฺยตฺถาย ปฏิยตฺตํฯ

อภิหฏฺฐุํ ปวาเรยฺยาติ ยาวตกํ อิจฺฉสิ ตาวตกํ คณฺหาหีติฯ

อากงฺขมาเนนาติ อิจฺฉมาเนนฯ

ทฺวตฺติปตฺตปูรา ปฏิคฺคเหตพฺพาติ เทฺวตโย ปตฺตปูรา ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ

ตโต เจ อุตฺตริ ปฏิคเณฺหยฺยาติ ตตุตฺตริ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทฺวตฺติปตฺตปูเร ปฏิคฺคเหตฺวา ตโต นิกฺขมเนฺตน ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา อาจิกฺขิตพฺพํ – ‘‘อมุตฺร มยา ทฺวตฺติปตฺตปูรา ปฏิคฺคหิตา, มา โข ตตฺถ ปฏิคฺคณฺหี’’ติฯ สเจ ปสฺสิตฺวา น อาจิกฺขติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สเจ อาจิกฺขิเต ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ตโต นีหริตฺวา ภิกฺขูหิ สทฺธิํ สํวิภชิตพฺพนฺติ ปฏิกฺกมนํ นีหริตฺวา สํวิภชิตพฺพํฯ

อยํ ตตฺถ สามีจีติ อยํ ตตฺถ อนุธมฺมตาฯ

๒๓๔. อติเรกทฺวตฺติปตฺตปูเร อติเรกสญฺญี ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกทฺวตฺติปตฺตปูเร เวมติโก ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกทฺวตฺติปตฺตปูเร อูนกสญฺญี ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อูนกทฺวตฺติปตฺตปูเร อติเรกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺวตฺติปตฺตปูเร เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺวตฺติปตฺตปูเร อูนกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๓๕. อนาปตฺติ ทฺวตฺติปตฺตปูเร ปฏิคฺคณฺหาติ, อูนกทฺวตฺติปตฺตปูเร ปฏิคฺคณฺหาติ, น ปเหณกตฺถาย น ปาเถยฺยตฺถาย ปฏิยตฺตํ เทนฺติ, ปเหณกตฺถาย วา ปาเถยฺยตฺถาย วา ปฏิยตฺตเสสกํ เทนฺติ, คมเน ปฏิปฺปสฺสเทฺธ เทนฺติ, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

กาณมาตุสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. ปฐมปวารณาสิกฺขาปทํ

๒๓๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร พฺราหฺมโณ ภิกฺขู นิมเนฺตตฺวา โภเชสิฯ ภิกฺขู ภุตฺตาวี ปวาริตา ญาติกุลานิ คนฺตฺวา เอกเจฺจ ภุญฺชิํสุ เอกเจฺจ ปิณฺฑปาตํ อาทาย อคมํสุฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ ปฏิวิสฺสเก [ปฏิวิสเก (โยชนา)] เอตทโวจ – ‘‘ภิกฺขู มยา อยฺยา สนฺตปฺปิตาฯ เอถ, ตุเมฺหปิ สนฺตเปฺปสฺสามี’’ติฯ เต เอวมาหํสุ – ‘‘กิํ ตฺวํ, อโยฺย [อยฺย (สฺยา.)], อเมฺห สนฺตเปฺปสฺสสิ? เยปิ ตยา นิมนฺติตา เตปิ อมฺหากํ ฆรานิ อาคนฺตฺวา เอกเจฺจ ภุญฺชิํสุ เอกเจฺจ ปิณฺฑปาตํ อาทาย อคมํสู’’ติ!

อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภทนฺตา อมฺหากํ ฆเร ภุญฺชิตฺวา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ! น จาหํ ปฏิพโล ยาวทตฺถํ ทาตุ’’นฺติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.…

เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขู ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภุตฺตาวี ปวาริโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาเทยฺย วา ภุเญฺชยฺย วา, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๓๗. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คิลานานํ ภิกฺขูนํ ปณีเต ปิณฺฑปาเต นีหรนฺติฯ คิลานา น จิตฺตรูปํ ภุญฺชนฺติฯ ตานิ ภิกฺขู ฉเฑฺฑนฺติฯ อโสฺสสิ โข ภควา อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กาโกรวสทฺทํฯ สุตฺวาน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามเนฺตสิ – ‘‘กึ นุ โข โส, อานนฺท, อุจฺจาสโทฺท มหาสโทฺท กาโกรวสโทฺท’’ติ? อถ โข อายสฺมา อานโนฺท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ‘‘ภุเญฺชยฺยุํ ปนานนฺท, ภิกฺขู คิลานาติริตฺต’’นฺติฯ ‘‘น ภุเญฺชยฺยุํ, ภควา’’ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ ภิกฺขเว, คิลานสฺส จ อคิลานสฺส จ อติริตฺตํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อติริตฺตํ กาตพฺพํ – ‘‘อลเมตํ สพฺพ’’นฺติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๓๘. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภุตฺตาวี ปวาริโต อนติริตฺตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาเทยฺย วา ภุเญฺชยฺย วา, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๒๓๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. ***ภิกฺขู***ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภุตฺตาวี นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตรํ โภชนํ อนฺตมโส กุสเคฺคนปิ ภุตฺตํ โหติฯ

ปวาริโต นาม อสนํ ปญฺญายติ, โภชนํ ปญฺญายติ, หตฺถปาเส ฐิโต อภิหรติ, ปฏิเกฺขโป ปญฺญายติฯ

อนติริตฺตํ นาม อกปฺปิยกตํ โหติ, อปฺปฏิคฺคหิตกตํ โหติ, อนุจฺจาริตกตํ โหติ , อหตฺถปาเส กตํ โหติ, อภุตฺตาวินา กตํ โหติ, ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อาสนา วุฎฺฐิเตน กตํ โหติ, ‘‘อลเมตํ สพฺพนฺติ อวุตฺตํ โหติ, น คิลานาติริตฺตํ โหติ’’ – เอตํ อนติริตฺตํ นามฯ

อติริตฺตํ นาม กปฺปิยกตํ โหติ, ปฏิคฺคหิตกตํ โหติ, อุจฺจาริตกตํ โหติ, หตฺถปาเส กตํ โหติ, ภุตฺตาวินา กตํ โหติ, ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อาสนา อวุฎฺฐิเตน กตํ โหติ, ‘‘อลเมตํ สพฺพ’’นฺติ วุตฺตํ โหติ, คิลานาติริตฺตํ โหติ – เอตํ อติริตฺตํ นามฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มโจฺฉ, มํสํฯ

‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส อโชฺหาเร อโชฺหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

๒๔๐. อนติริเตฺต อนติริตฺตสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อนติริเตฺต เวมติโก ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อนติริเตฺต อติริตฺตสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อโชฺหาเร อโชฺหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อติริเตฺต อนติริตฺตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อติริเตฺต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อติริเตฺต อติริตฺตสญฺญี, อนาปตฺติ ฯ

๒๔๑. อนาปตฺติ อติริตฺตํ การาเปตฺวา ภุญฺชติ, ‘‘อติริตฺตํ การาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อญฺญสฺสตฺถาย หรนฺโต คจฺฉติ, คิลานสฺส เสสกํ ภุญฺชติ, ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

ปฐมปวารณาสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํ ฯ

๖. ทุติยปวารณาสิกฺขาปทํ

๒๔๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน เทฺว ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติ ฯ เอโก ภิกฺขุ อนาจารํ อาจรติ ฯ ทุติโย ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘มาวุโส, เอวรูปมกาสิ, เนตํ กปฺปตี’’ติ ฯ โส ตสฺมึ อุปนนฺธิ ฯ อถ โข เต ภิกฺขู สาวตฺถึ อคมํสุ ฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อญฺญตรสฺส ปูคสฺส สงฺฆภตฺตํ โหติ ฯ ทุติโย ภิกฺขุ ภุตฺตาวี ปวาริโต โหติ ฯ อุปนทฺโธ [อุปนนฺธ (ก.)] ภิกฺขุ ญาติกุลํ คนฺตฺวา ปิณฺฑปาตํ อาทาย เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘ภุญฺชาหิ, อาวุโส’’ติ ฯ ‘‘อลํ, อาวุโส, ปริปุณฺณมฺหี’’ติ ฯ ‘‘สุนฺทโร, อาวุโส, ปิณฺฑปาโต, ภุญฺชาหี’’ติ ฯ อถ โข โส ภิกฺขุ เตน ภิกฺขุนา นิปฺปีฬิยมาโน ตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิ ฯ อุปนทฺโธ ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘ตฺวมฺปิ [ตฺวํ หิ (สฺยา.)] นาม, อาวุโส, มํ วตฺตพฺพํ มญฺญสิ ยํ ตฺวํ ภุตฺตาวี ปวาริโต อนติริตฺตํ โภชนํ ภุญฺชสี’’ติ ฯ ‘‘นนุ, อาวุโส, อาจิกฺขิตพฺพ’’นฺติ ฯ ‘‘นนุ, อาวุโส, ปุจฺฉิตพฺพ’’นฺติ ฯ

อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ ฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ภุตฺตาวิํ ปวาริตํ อนติริเตฺตน โภชเนน อภิหฏฺฐุํ ปวาเรสฺสตี’’ ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, ภิกฺขุํ ภุตฺตาวิํ ปวาริตํ อนติริเตฺตน โภชเนน อภิหฏฺฐุํ ปวาเรสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ภิกฺขุํ ภุตฺตาวิํ ปวาริตํ อนติริเตฺตน โภชเนน อภิหฏฺฐุํ ปวาเรสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๔๓. ‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ภุตฺตาวิํ ปวาริตํ อนติริเตฺตน ขาทนีเยน วา โภชนีเยน วา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรยฺย – ‘หนฺท, ภิกฺขุ, ขาท วา ภุญฺช วา’ติ, ชานํ อาสาทนาเปกฺโข, ภุตฺตสฺมิํ, ปาจิตฺติย’’นฺติ ฯ

๒๔๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. ***ภิกฺขู***ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนฺติ อญฺญํ ภิกฺขุํฯ

ภุตฺตาวี นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตรํ โภชนํ, อนฺตมโส กุสเคฺคนปิ ภุตฺตํ โหติฯ

ปวาริโต นาม อสนํ ปญฺญายติ, โภชนํ ปญฺญายติ, หตฺถปาเส ฐิโต อภิหรติ, ปฏิเกฺขโป ปญฺญายติฯ

อนติริตฺตํ นาม อกปฺปิยกตํ โหติ, อปฺปฏิคฺคหิตกตํ โหติ, อนุจฺจาริตกตํ โหติ, อหตฺถปาเส กตํ โหติ, อภุตฺตาวินา กตํ โหติ, ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อาสนา วุฏฺฐิเตน กตํ โหติ, ''อลเมตํ สพฺพ''นฺติ อวุตฺตํ โหติ, น คิลานาติริตฺตํ โหติ – เอตํ อนติริตฺตํ นามฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มโจฺฉ, มํสํฯ

อภิหฏฺฐุํ ปวาเรยฺยาติ ยาวตกํ อิจฺฉสิ ตาวตกํ คณฺหาหีติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อเญฺญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

อาสาทนาเปโกฺขติ ''อิมินา อิมํ โจเทสฺสามิ สาเรสฺสามิ ปฏิโจเทสฺสามิ ปฏิสาเรสฺสามิ มงฺกุ กริสฺสามี''ติ อภิหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺส วจเนน ''ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี''ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๔๕. ปวาริเต ปวาริตสญฺญี อนติริเตฺตน ขาทนีเยน วา โภชนีเยน วา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปวาริเต เวมติโก อนติริเตฺตน ขาทนีเยน วา โภชนีเยน วา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปวาริเต อปฺปวาริตสญฺญี อนติริเตฺตน ขาทนีเยน วา โภชนีเยน วา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรติ, อนาปตฺติฯ ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย อภิหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺส วจเนน ''ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี''ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปวาริเต ปวาริตสญฺญี , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปวาริเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปวาริเต อปฺปวาริตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๔๖. อนาปตฺติ อติริตฺตํ การาเปตฺวา เทติ, ''อติริตฺตํ การาเปตฺวา ภุญฺชาหี''ติ เทติ, อญฺญสฺสตฺถาย หรนฺโต คจฺฉาหีติ เทติ, คิลานสฺส เสสกํ เทติ, ''ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชา''ติ เทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยปวารณาสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. วิกาลโภชนสิกฺขาปทํ

๒๔๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ราชคเห คิรคฺคสมชฺโช โหติฯ สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู คิรคฺคสมชฺชํ ทสฺสนาย อคมํสุฯ มนุสฺสา สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา นหาเปตฺวา วิลิมฺเปตฺวา โภเชตฺวา ขาทนียํ อทํสุฯ สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู ขาทนียํ อาทาย อารามํ คนฺตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘คณฺหา ถาวุโส, ขาทนียํ ขาทถา’’ติฯ ‘‘กุโต ตุเมฺหหิ, อาวุโส, ขาทนียํ ลทฺธ’’นฺติ? สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘กึ ปน ตุเมฺห, อาวุโส, วิกาเล โภชนํ ภุญฺชถา’’ติ? ‘‘เอวมาวุโส’’ติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู วิกาเล โภชนํ ภุญฺชิสฺสนฺตี’’ติ! อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู วิกาเล โภชนํ ภุญฺชิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, วิกาเล โภชนํ ภุญฺชถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, วิกาเล โภชนํ ภุญฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๔๘. **โย ปน ภิกฺขุ วิกาเล ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาเทยฺย วา ภุเญฺชยฺย วา, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๒๔๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

วิกาโล นาม มชฺฌนฺหิเก วีติวเตฺต ยาว อรุณุคฺคมนาฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มโจฺฉ, มํสํฯ

‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๕๐. วิกาเล วิกาลสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ วิกาเล เวมติโก ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ วิกาเล กาลสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเล วิกาลสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเล เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเล กาลสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๕๑. อนาปตฺติ ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วิกาลโภชนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. สนฺนิธิการกสิกฺขาปทํ

๒๕๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อานนฺทสฺส อุปชฺฌาโย อายสฺมา เพลฏฺฐสีโส [เพลฏฺฐิสีโส (สี.) เวฬฏฺฐสีโส (สฺยา.)] อรญฺญ วิหรติฯ โส ปิณฺฑาย จริตฺวา สุกฺขกุรํ อารามํ หริตฺวา สุกฺขาเปตฺวา นิกฺขิปติฯ ยทา อาหาเรน อโตฺถ โหติ, ตทา อุทเกน เตเมตฺวา เตเมตฺวา ภุญฺชติ, จิเรน คามํ ปิณฺฑาย ปวิสติฯ ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ เพลฏฺฐสีสํ เอตทโวจุํ – “กิสฺส ตฺวํ, อาวุโส, จิเรน คามํ ปิณฺฑาย ปวิสสี”ติ? อถ โข อายสฺมา เพลฏฺฐสีโส ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ “กึ ปน ตฺวํ, อาวุโส, สนฺนิธิการกํ โภชนํ ภุญฺชสี”ติ? “เอวมาวุโส”ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา เพลฏฺฐสีโส สนฺนิธิการกํ โภชนํ ภุญฺชิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, เพลฏฺฐสีส, สนฺนิธิการกํ โภชนํ ภุญฺชสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, เพลฏฺฐสีส, สนฺนิธิการกํ โภชนํ ภุญฺชิสฺสสิ! เนตํ, เพลฏฺฐสีส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๕๓. **“โย ปน ภิกฺขุ สนฺนิธิการกํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาเทยฺย วา ภุเญฺชยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๒๕๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

สนฺนิธิการกํ นาม อชฺช ปฏิคฺคหิตํ อปรชฺชุ ขาทิตํ โหติฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มโจฺฉ, มํสํฯ

“ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๕๕. สนฺนิธิการเก สนฺนิธิการกสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สนฺนิธิการเก เวมติโก ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สนฺนิธิการเก อสนฺนิธิการกสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสนฺนิธิการเก สนฺนิธิการกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสนฺนิธิการเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อสนฺนิธิการเก อสนฺนิธิการกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๕๖. อนาปตฺติ ยาวกาลิกํ ยาวกาเล นิทหิตฺวา ภุญฺชติ, ยามกาลิกํ ยาเม นิทหิตฺวา ภุญฺชติ, สตฺตาหกาลิกํ สตฺตาหํ นิทหิตฺวา ภุญฺชติ, ยาวชีวิกํ สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สนฺนิธิการกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. ปณีตโภชนสิกฺขาปทํ

๒๕๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ, กสฺส สาทุํ น รุจฺจตี''ติ!! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺตี''ติ …เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชถาติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา …เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

''ยานิ โข ปน ตานิ ปณีตโภชนานิ, เสยฺยถิทํ – สปฺปิ นวนีตํ เตลํ มธุ ผาณิตํ มโจฺฉ มํสํ ขีรํ ทธิฯ โย ปน ภิกฺขุ เอวรูปานิ ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุเญฺชยฺย, ปาจิตฺติย''นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๕๘. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉกา ภิกฺขู คิลาเน ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ''กจฺจาวุโส ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย''นฺติ? ''ปุเพฺพ มยํ, อาวุโส, ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชาม, เตน โน ผาสุ โหติ; อิทานิ ปน ''ภควตา ปฏิกฺขิตฺต''นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิญฺญาเปม, เตน โน น ผาสุ โหตี''ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๕๙. **''ยานิ โข ปน ตานิ ปณีตโภชนานิ, เสยฺยถิทํ – สปฺปิ นวนีตํ เตลํ มธุ ผาณิตํ มโจฺฉ มํสํ ขีรํ ทธิฯ โย ปน ภิกฺขุ เอวรูปานิ ปณีตโภชนานิ อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุเญฺชยฺย, ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๒๖๐. **ยานิ โข ปน ตานิ ปณีตโภชนานีติ สปฺปิ** นาม โคสปฺปิ วา อชิกาสปฺปิ วา มหิํสสปฺปิ วา, เยสํ มํสํ กปฺปติ เตสํ สปฺปิฯ

นวนีตํ นาม เตสเญฺญว นวนีตํฯ

เตลํ นาม ติลเตลํ สาสปเตลํ มธุกเตลํ เอรณฺฑเตลํ วสาเตลํฯ

มธุ นาม มกฺขิกามธุ ฯ

ผาณิตํ นาม อุจฺฉุมฺหา นิพฺพตฺตํฯ

มโจฺฉ นาม อุทโก [อุทกจโร (สฺยา. ก.)] วุจฺจติฯ

มํสํ นาม เยสํ มํสํ กปฺปติ, เตสํ มํสํฯ

ขีรํ นาม โคขีรํ วา อชิกาขีรํ วา มหิํสขีรํ วา, เยสํ มํสํ กปฺปติ, เตสํ ขีรํฯ

ทธิ นาม เตสเญฺญว ทธิฯ

โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

เอวรูปานิ ปณีตโภชนานีติ ตถารูปานิ ปณีตโภชนานิฯ

อคิลาโน นาม ยสฺส วินา ปณีตโภชนานิ ผาสุ โหติฯ

คิลาโน นาม ยสฺส วินา ปณีตโภชนานิ น ผาสุ โหติฯ

อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปติ, ปโยเค [ปโยเค ปโยเค (ก.)] ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ‘‘ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๖๑. อคิลาโน อคิลานสญฺญี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลาโน เวมติโก ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลาโน คิลานสญฺญี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คิลาโน อคิลานสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลาโน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลาโน คิลานสญฺญี อนาปตฺติฯ

๒๖๒. อนาปตฺติ คิลานสฺส, คิลาโน หุตฺวา วิญฺญาเปตฺวา อคิลาโน ภุญฺชติ, คิลานสฺส เสสกํ ภุญฺชติ, ญาตกานํ ปวาริตานํ อญฺญสฺสตฺถาย อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปณีตโภชนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. ทนฺตโปนสิกฺขาปทํ

๒๖๓. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สพฺพปํสุกูลิโก สุสาเน วิหรติฯ โส มนุเสฺสหิ ทิยฺยมานํ น อิจฺฉติ ปฏิคฺคเหตุํ, สุสาเนปิ รุกฺขมูเลปิ อุมฺมาเรปิ อยฺยโวสาฏิตกานิ สามํ คเหตฺวา ปริภุญฺชติ [ภุญฺชติ (สฺยา.)]ฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยํ ภิกฺขุ อมฺหากํ อยฺยโวสาฏิตกานิ สามํ คเหตฺวา ปริภุญฺชิสฺสติ! เถโรยํ ภิกฺขุ วฐฺโร มนุสฺสมํสํ มเญฺญ ขาทตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหริสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหรสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหริสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหเรยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๖๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อุทกทนฺตโปเน [อุทกทนฺตโปเณ (สฺยา. ก.)] กุกฺกุจฺจายนฺติ ฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุทกทนฺตโปนํ สามํ คเหตฺวา ปริภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๖๕. **“โย ปน ภิกฺขุ อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหเรยฺย, อญฺญตฺร อุทกทนฺตโปนา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๒๖๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อทินฺนํ นาม อปฺปฏิคฺคหิตกํ วุจฺจติฯ

ทินฺนํ นาม กาเยน วา กายปฏิพทฺเธน วา นิสฺสคฺคิเยน วา เทนฺเต หตฺถปาเส ฐิโต กาเยน วา กายปฏิพทฺเธน วา ปฏิคฺคณฺหาติ, เอตํ ทินฺนํ นามฯ

อาหาโร นาม อุทกทนฺตโปนํ ฐเปตฺวา ยํกิญฺจิ อชฺโฌหรณียํ, เอโส อาหาโร นามฯ

อญฺญตฺร อุทกทนฺตโปนาติ ฐเปตฺวา อุทกทนฺตโปนํฯ

“ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ คณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๖๗. อปฺปฏิคฺคหิตเก อปฺปฏิคฺคหิตกสญฺญี อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหาเรติ, อญฺญตฺร อุทกทนฺตโปนา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปฺปฏิคฺคหิตเก เวมติโก อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหาเรติ, อญฺญตฺร อุทกทนฺตโปนา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปฺปฏิคฺคหิตเก ปฏิคฺคหิตกสญฺญี อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ อาหาเรติ, อญฺญตฺร อุทกทนฺตโปนา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปฏิคฺคหิตเก อปฺปฏิคฺคหิตกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปฏิคฺคหิตเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปฏิคฺคหิตเก ปฏิคฺคหิตกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๖๘. อนาปตฺติ อุทกทนฺตโปเน, จตฺตาริ มหาวิกตานิ สติ ปจฺจเย อสติ กปฺปิยการเก สามํ คเหตฺวา ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทนฺตโปนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

โภชนวคฺโค จตุตฺโถฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปิโณฺฑ คณํ ปรํ ปูวํ, เทฺว จ วุตฺตา ปวารณา;

วิกาเล สนฺนิธึ ขีรํ, ทนฺตโปเนน เต ทสาติฯ

๕. อเจลกวโคฺค

๑. อเจลกสิกฺขาปทํ

๒๖๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส ขาทนียํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ‘‘เตนหานนฺท, วิฆาสาทานํ ปูวํ เทหี’’ติฯ ‘‘เอวํ ภนฺเต’’ติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา วิฆาสาเท ปฏิปาฏิยา นิสีทาเปตฺวา เอเกกํ ปูวํ เทนฺโต อญฺญตริสฺสา ปริพฺพาชิกาย เอกํ มญฺญมาโน เทฺว ปูเว อทาสิฯ สามนฺตา ปริพฺพาชิกาโย ตํ ปริพฺพาชิกํ เอตทโวจุํ – ‘‘ชาโร เต เอโส สมโณ’’ติฯ ‘‘น เม โส สมโณ ชาโร, เอกํ มญฺญมาโน เทฺว ปูเว อทาสี’’ติฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข อายสฺมา อานนฺโท เอเกกํ ปูวํ เทนฺโต ตสฺสาเยว ปริพฺพาชิกาย เอกํ มญฺญมาโน เทฺว ปูเว อทาสิฯ สามนฺตา ปริพฺพาชิกาโย ตํ ปริพฺพาชิกํ เอตทโวจุํ – ‘‘ชาโร เต เอโส สมโณ’’ติฯ ‘‘น เม โส สมโณ ชาโร, เอกํ มญฺญมาโน เทฺว ปูเว อทาสี’’ติฯ ‘‘ชาโร น ชาโร’’ติ ภณฺฑึสุฯ อญฺญตโรปิ อาชีวโก ปริเวสนํ อคมาสิฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ปหูเตน สปฺปินา โอทนํ มทฺทิตฺวา ตสฺส อาชีวกสฺส มหนฺตํ ปิณฺฑํ อทาสิฯ อถ โข โส อาชีวโก ตํ ปิณฺฑํ อาทาย อคมาสิฯ อญฺญตโร อาชีวโก ตํ อาชีวกํ เอตทโวจ – ‘‘กุโต ตยา, อาวุโส, ปิณฺโฑ ลทฺโธ’’ติ? ‘‘ตสฺสาวุโส, สมณสฺส โคตมสฺส มุณฺฑคหปติกสฺส ปริเวสนาย ลทฺโธ’’ติฯ

อโสฺสสุํ โข อุปาสกา เตสํ อาชีวกานํ อิมํ กถาสลฺลาปํฯ อถ โข เต อุปาสกา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต อุปาสกา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – ‘‘อิเม, ภนฺเต, ติตฺถิยา อวณฺณกามา พุทฺธสฺส อวณฺณกามา ธมฺมสฺส อวณฺณกามา สงฺฆสฺสฯ สาธุ, ภนฺเต, อยฺยา ติตฺถิยานํ สหตฺถา น ทเทยฺยุ’’นฺติฯ อถ โข ภควา เต อุปาสเก ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสสิ สมาทเปสิ สมุเตฺตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข เต อุปาสกา ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุเตฺตชิตา สมฺปหํสิตา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกมึสุฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย …เป.… สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๗๐. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ อเจลกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ทเทยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๒๗๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

อเจลโก นาม โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปโนฺน นโคฺคฯ

ปริพฺพาชโก นาม ภิกฺขุญฺจ สามเณรญฺจ ฐเปตฺวา โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปโนฺนฯ

ปริพฺพาชิกา นาม ภิกฺขุนิญฺจ สิกฺขมานญฺจ สามเณริญฺจ ฐเปตฺวา ยา กาจิ ปริพฺพาชิกสมาปนฺนาฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – อุทกทนฺตโปนํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มโจฺฉ, มํสํฯ

ทเทยฺยาติ กาเยน วา กายปฏิพทฺเธน วา นิสฺสคฺคิเยน วา เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๗๒. ติตฺถิเย ติตฺถิยสญฺญี สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ติตฺถิเย เวมติโก สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ติตฺถิเย อติตฺถิยสญฺญี สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุทกทนฺตโปนํ เทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อติตฺถิเย ติตฺถิยสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อติตฺถิเย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อติตฺถิเย อติตฺถิยสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๗๓. อนาปตฺติ ทาเปติ น เทติ, อุปนิกฺขิปิตฺวา เทติ, พาหิราเลปํ เทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อเจลกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. อุโยฺยชนสิกฺขาปทํ

๒๗๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามেฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภาตุโน สทฺธิวิหาริกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘เอหาวุโส, คามํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา’’ติฯ ตสฺส อทาเปตฺวา อุโยฺยเชสิ – ‘‘คจฺฉาวุโส, น เม ตยา สทฺธิํ กถา วา นิสชฺชา วา ผาสุ โหติ, เอกกสฺส เม กถา วา นิสชฺชา วา ผาสุ โหตี’’ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อุปกฏฺเฐ กาเล นาสกฺขิ ปิณฺฑาย จริตุํ, ปฏิกฺกมเนปิ ภตฺตวิสฺสคฺคํ น สมฺภาเวสิ, ฉินฺนภตฺโต อโหสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภิกฺขุํ – ‘เอหาวุโส, คามํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา’ติ ตสฺส อทาเปตฺวา อุโยฺยเชสฺสตี’’ติ …เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, ภิกฺขุํ – ‘‘เอหาวุโส, คามํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา’’ติ ตสฺส อทาเปตฺวา อุโยฺยเชสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ภิกฺขุํ – ‘‘เอหาวุโส, คามํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา’’ติ ตสฺส อทาเปตฺวา อุโยฺยเชสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว , อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๗๕. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ – ‘‘เอหาวุโส, คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามา’ติ ตสฺส ทาเปตฺวา วา อทาเปตฺวา วา อุโยฺยเชยฺย – ‘คจฺฉาวุโส, น เม ตยา สทฺธิํ กถา วา นิสชฺชา วา ผาสุ โหติ, เอกกสฺส เม กถา วา นิสชฺชา วา ผาสุ โหตี’ติ, เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญํ, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๒๗๖. **โย ปนา**ติ โย, ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนฺติ อญฺญํ ภิกฺขุํฯ

เอหาวุโส, คามํ วา นิคมํ วาติ คาโมปิ นิคโมปิ นครมฺปิ, คาโม เจว นิคโม จฯ

ตสฺส ทาเปตฺวาติ ยาคุํ วา ภตฺตํ วา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ทาเปตฺวาฯ

อทาเปตฺวาติ น กิญฺจิ ทาเปตฺวาฯ

อุโยฺยเชยฺยาติ มาตุคาเมน สทฺธึ หสิตุกาโม กีฬิตุกาโม รโห นิสีทิตุกาโม อนาจารํ อาจริตุกาโม เอวํ วเทติ – ''คจฺฉาวุโส, น เม ตยา สทฺธึ กถา วา นิสชฺชา วา ผาสุ โหติ, เอกกสฺส เม กถา วา นิสชฺชา วา ผาสุ โหตี''ติ อุโยฺยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วา สวนูปจารํ วา วิชหนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วิชหิเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญนฺติ น อโญฺญ โกจิ ปจฺจโย โหติ อุโยฺยเชตุํฯ

๒๗๗. อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี อุโยฺยเชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติโก อุโยฺยเชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี อุโยฺยเชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

กลิสาสนํ อาโรเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ อุโยฺยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กลิสาสนํ อาโรเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๒๗๘. อนาปตฺติ ''อุโภ เอกโต น ยาเปสฺสามา''ติ อุโยฺยเชติ, ''มหคฺฆํ ภณฺฑํ ปสฺสิตฺวา โลภธมฺมํ อุปฺปาเทสฺสตี''ติ อุโยฺยเชติ, ''มาตุคามํ ปสฺสิตฺวา อนภิรตึ อุปฺปาเทสฺสตี''ติ อุโยฺยเชติ, ''คิลานสฺส วา โอหิยฺยกสฺส วา วิหารปาลสฺส วา ยาคุํ วา ภตฺตํ วา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา นีหรา''ติ อุโยฺยเชติ, น อนาจารํ อาจริตุกาโม, สติ กรณีเย อุโยฺยเชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุโยฺยชนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. สโภชนสิกฺขาปทํ

๒๗๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต สหายกสฺส ฆรํ คนฺตฺวา ตสฺส ปชาปติยา สทฺธึ สยนิฆเร [สยนีฆเร (สฺยา.)] นิสชฺชํ กเปฺปสิฯ อถ โข โส ปุริโส เยนายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข โส ปุริโส ปชาปตึ เอตทโวจ – ''ทเทหายฺยสฺส ภิกฺข''นฺติฯ อถ โข สา อิตฺถี อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส ภิกฺขํ อทาสิฯ อถ โข โส ปุริโส อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – ''คจฺฉถ, ภเนฺต, ยโต อยฺยสฺส ภิกฺขา ทินฺนา''ติฯ อถ โข สา อิตฺถี สลฺลเกฺขตฺวา – ''ปริยุฏฺฐิโต อยํ ปุริโส''ติ, อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – ''นิสีทถ, ภเนฺต, มา อคมิตฺถา''ติฯ ทุติยมฺปิ โข โส ปุริโส...เป.... ตติยมฺปิ โข โส ปุริโส อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – ''คจฺฉถ, ภเนฺต, ยโต อยฺยสฺส ภิกฺขา ทินฺนา''ติฯ ตติยมฺปิ โข สา อิตฺถี อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ เอตทโวจ – ''นิสีทถ, ภเนฺต, มา อคมิตฺถา''ติฯ

อถ โข โส ปุริโส นิกฺขมิตฺวา ภิกฺขู อุชฺฌาเปสิ – ‘‘อยํ, ภนฺเต, อโยฺย อุปนโนฺท มยฺหํ ปชาปติยา สทฺธิํ สยนิฆเร นิสิโนฺนฯ โส มยา อุโยฺยชียมาโน น อิจฺฉติ คนฺตุํฯ พหุกิจฺจา มยํ พหุกรณียา’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กเปฺปสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กเปฺปสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กเปฺปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๘๐. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กเปฺปยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๒๘๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

สโภชนํ นาม กุลํ อิตฺถี เจว โหติ ปุริโส จ, อิตฺถี จ ปุริโส จ อุโภ อนิกฺขนฺตา โหนฺติ, อุโภ อวีตราคาฯ

อนุปขชฺชาติ อนุปวิสิตฺวาฯ

นิสชฺชํ กเปฺปยฺยาติ มหลฺลเก ฆเร ปิฏฺฐสงฺฆาฏสฺส [ปิฏฺฐิสงฺฆาฏสฺส (สฺยา.)] หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ขุทฺทเก ฆเร ปิฏฺฐิวํสํ อติกฺกมิตฺวา นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๘๒. สยนิฆเร สยนิฆรสญฺญี สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สยนิฆเร เวมติโก สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สยนิฆเร นสยนิฆรสญฺญี สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นสยนิฆเร สยนิฆรสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นสยนิฆเร เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นสยนิฆเร นสยนิฆรสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๘๓. อนาปตฺติ มหลฺลเก ฆเร ปิฏฺฐสงฺฆาฏสฺส หตฺถปาสํ อวิชหิตฺวา นิสีทติ, ขุทฺทเก ฆเร ปิฏฺฐิวํสํ อนติกฺกมิตฺวา นิสีทติ, ภิกฺขุ ทุติโย โหติ, อุโภ นิกฺขนฺตา โหนฺติ, อุโภ วีตราคา, นสยนิฆเร, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สโภชนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. รโหปฏิจฺฉนฺนสิกฺขาปทํ

๒๘๔. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต สหายกสฺส ฆรํ คนฺตฺวา ตสฺส ปชาปติยา สทฺธิํ รโห ปฏิจฺฉเนฺน อาสเน นิสชฺชํ กเปฺปสิฯ อถ โข โส ปุริโส อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อโยฺย อุปนโนฺท มยฺหํ ปชาปติยา สทฺธิํ รโห ปฏิจฺฉเนฺน อาสเน นิสชฺชํ กเปฺปสฺสตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส ปุริสสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺย

ปุโตฺต มาตุคาเมน สทฺธึ รโห ปฏิจฺฉเนฺน อาสเน นิสชฺชํ กเปฺปสฺสตีติ…เป…. สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, มาตุคาเมน สทฺธึ รโห ปฏิจฺฉเนฺน อาสเน นิสชฺชํ กเปฺปสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มาตุคาเมน สทฺธึ รโห ปฏิจฺฉเนฺน อาสเน นิสชฺชํ กเปฺปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๘๕. **“โย ปน ภิกฺขุ มาตุคาเมน สทฺธึ รโห ปฏิจฺฉเนฺน อาสเน นิสชฺชํ กเปฺปยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๒๘๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. ***ภิกฺขู***ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี, น ยกฺขี น เปตี น ติรจฺฉานคตา, อนฺตมโส ตทหุชาตาปิ ทาริกา, ปเคว มหตฺตรีฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

[ปาจิ. ๒๐๐,๒๙๑; ปารา. ๔๔๕,๔๕๔] **รโห** นาม จกฺขุสฺส รโห โสตสฺส รโหฯ จกฺขุสฺส รโห นาม น สกฺกา โหติ อกฺขึ วา นิขณียมาเน ภมุกํ วา อุกฺขิปียมาเน สีสํ วา อุกฺขิปียมาเน ปสฺสิตุํฯ โสตสฺส รโห นาม น สกฺกา โหติ ปกติกถา โสตุํฯ

[ปารา. ๔๔๕] **ปฏิจฺฉนฺนํ** นาม อาสนํ กุเฏฺฏน [กุเฑฺฑน (สี. สฺยา.)] วา กวาเฏน วา กิลเญฺชน วา สาณิปาการเกน วา รุเกฺขน วา ถเมฺภน วา โกตฺถฬิยา [โกฏฺฐฬิยา (สี. สฺยา.) โกตฺถฬิกาย (ก.)] วา, เยน เกนจิ ปฏิจฺฉนฺนํ โหติฯ

นิสชฺชํ กเปฺปยฺยาติ มาตุคาเม นิสิเนฺน ภิกฺขุ อุปนิสิโนฺน วา โหติ อุปนิปโนฺน วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ นิสิเนฺน มาตุคาโม อุปนิสิโนฺน วา โหติ อุปนิปโนฺน วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิสินฺนา โหนฺติ อุโภ วา นิปนฺนา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๘๗. มาตุคาเม มาตุคามสญฺญี รโห ปฏิจฺฉเนฺน อาสเน นิสชฺชํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม เวมติโก รโห ปฏิจฺฉเนฺน อาสเน นิสชฺชํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี รโห ปฏิจฺฉเนฺน อาสเน นิสชฺชํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยกฺขิยา วา เปติยา วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตาย วา มนุสฺสวิคฺคหิตฺถิยา วา สทฺธึ รโห ปฏิจฺฉเนฺน อาสเน นิสชฺชํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม มาตุคามสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๘๘. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ปุริโส ทุติโย โหติ, ติฏฺฐติ น นิสีทติ, อรโหเปโกฺข, อญฺญวิหิโต นิสีทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

รโหปฏิจฺฉนฺนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. รโหนิสชฺชสิกฺขาปทํ

๒๘๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต สหายกสฺส ฆรํ คนฺตฺวา ตสฺส ปชาปติยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสิฯ อถ โข โส ปุริโส อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺโย อุปนนฺโท มยฺหํ ปชาปติยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสฺสตี’’ติ! อโสสฺสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส ปุริสสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปาสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๙๐. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๒๙๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี, น ยกฺขี น เปตี น ติรจฺฉานคตา, วิญฺญู ปฏิพลา สุภาสิตทุพฺภาสิตํ ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาชานิตุํฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

เอโก เอกายาติ ภิกฺขุ เจว โหติ มาตุคาโม จฯ

[ปาจิ. ๒๐๐,๒๘๖; ปารา. ๔๔๕,๔๕๔] **รโห** นาม จกฺขุสฺส รโห, โสตสฺส รโหฯ **จกฺขุสฺส รโห** นาม น สกฺกา โหติ อกฺขึ วา นิขณียมาเน ภมุกํ วา อุกฺขิปียมาเน สีสํ วา อุกฺขิปียมาเน ปสฺสิตุํฯ **โสตสฺส รโห** นาม น สกฺกา โหติ ปกติกถา โสตุํฯ

นิสชฺชํ กปฺเปยฺยาติ มาตุคาเม นิสินฺเน ภิกฺขุ อุปนิสินฺโน วา โหติ อุปนิปนฺโน วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ นิสินฺเน มาตุคาโม อุปนิสินฺโน วา โหติ อุปนิปนฺโน วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิสินฺนา โหนฺติ อุโภ วา นิปนฺนา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๒๙๒. มาตุคาเม มาตุคามสญฺญี เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม เวมติโก เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยกฺขิยา วา เปติยา วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหิตฺถิยา วา [ติรจฺฉานคตาย วา มนุสฺสวิคฺคหิตฺถิยา วา (ก.)] สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม มาตุคามสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๒๙๓. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ปุริโส ทุติโย โหติ, ติฏฺฐติ น นิสีทติ, อรโหเปกฺโข อญฺญวิหิโต นิสีทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

รโหนิสชฺชสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. จาริตฺตสิกฺขาปทํ

๒๙๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส อุปฏฺฐากกุลํ อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ ภตฺเตน นิมนฺเตสิฯ อเญฺญปิ ภิกฺขู ภตฺเตน นิมนฺเตสิฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุเรภตฺตํ, กุลานิ ปยิรุปาสติฯ อถ โข เต ภิกฺขู เต มนุสฺเส เอตทโวจุํ – ''เทถาวุโส ภตฺต''นฺติฯ ''อาคเมถ, ภนฺเต, ยาวาโยฺย อุปนโนฺท อาคจฺฉตี''ติฯ ทุติยมฺปิ โข เต ภิกฺขู…เป.… ตติยมฺปิ โข เต ภิกฺขู เต มนุสฺเส เอตทโวจุํ – ''เทถาวุโส, ภตฺตํ; ปุเร กาโล อติกฺกมตี''ติฯ ''ยมฺปิ มยํ, ภนฺเต, ภตฺตํ กริมฺหา อยฺยสฺส อุปนนฺทสฺส การณาฯ อาคเมถ, ภนฺเต, ยาวาโยฺย อุปนโนฺท อาคจฺฉตี''ติฯ

อถ โข อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต ปุเรภตฺตํ กุลานิ ปยิรุปาสิตฺวา ทิวา อาคจฺฉติฯ ภิกฺขู น จิตฺตรูปํ ภุญฺชึสุฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต นิมนฺติโต สภโตฺต สมาโน ปุเรภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิสฺสตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, นิมนฺติโต สภโตฺต สมาโน ปุเรภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชสีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, นิมนฺติโต สภโตฺต สมาโน ปุเรภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

''โย ปน ภิกฺขุ นิมนฺติโต สภโตฺต สมาโน ปุเรภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปเชฺชยฺย, ปาจิตฺติย''นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๙๕. [มหาว. ๒๗๗] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส อุปฏฺฐากกุลํ สงฺฆสฺสตฺถาย ขาทนียํ ปาเหสิ – ''อยฺยสฺส อุปนนฺทสฺส ทเสฺสตฺวา สงฺฆสฺส ทาตพฺพ''นฺติฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต คามํ ปิณฺฑาย ปวิโฏฺฐ โหติฯ อถ โข เต มนุสฺสา อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขู ปุจฺฉึสุ – ''กหํ, ภนฺเต, อโยฺย อุปนโนฺท''ติ ? ''เอสาวุโส, อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต คามํ ปิณฺฑาย ปวิโฏฺฐ''ติฯ ''อิทํ, ภนฺเต, ขาทนียํ อยฺยสฺส อุปนนฺทสฺส ทเสฺสตฺวา สงฺฆสฺส ทาตพฺพ''นฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ''เตน หิ, ภิกฺขเว, ปฏิคฺคเหตฺวา นิกฺขิปถ ยาว อุปนโนฺท อาคจฺฉตี''ติฯ

อถ โข อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต – ''ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ ปุเรภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิตุ''นฺติ ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ ปยิรุปาสิตฺวา ทิวา ปฏิกฺกมิ, ขาทนียํ อุสฺสาริยิตฺถฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิสฺสตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชสีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.…

กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ปจฺฉาภตฺตํ กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปเชฺชยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๙๖. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู จีวรทานสมเย กุกฺกุจฺจายนฺตา กุลานิ น ปยิรุปาสนฺติฯ จีวรํ ปริตฺตํ อุปฺปชฺชติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรทานสมเย กุลานิ ปยิรุปาสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปเชฺชยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ จีวรทานสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๙๗. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู จีวรกมฺมํ กโรนฺติ, อโตฺถ จ โหติ สูจิยาปิ สุเตฺตนปิ สตฺถเกนปิฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา กุลานิ น ปยิรุปาสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จีวรการสมเย กุลานิ ปยิรุปาสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปเชฺชยฺย , อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํ ฯ ตตฺถายํ สมโยฯ จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๒๙๘. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คิลานา โหนฺติ, อโตฺถ จ โหติ เภสเชฺชหิฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา กุลานิ น ปยิรุปาสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สนฺตํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉา กุลานิ ปยิรุปาสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๒๙๙. **“โย ปน ภิกฺขุ นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปเชฺชยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ จีวรทานสมโย, จีวรการสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย**”ติฯ

๓๐๐. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

นิมนฺติโต นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตเรน โภชเนน นิมนฺติโตฯ

สภตฺโต นาม เยน นิมนฺติโต เตน สภตฺโตฯ

สนฺตํ นาม ภิกฺขุํ สกฺกา โหติ อาปุจฺฉา ปวิสิตุํฯ

อสนฺตํ นาม ภิกฺขุํ น สกฺกา โหติ อาปุจฺฉา ปวิสิตุํฯ

ปุเรภตฺตํ นาม เยน นิมนฺติโต ตํ อภุตฺตาวีฯ

ปจฺฉาภตฺตํ นาม เยน นิมนฺติโต ตํ อนฺตมโส กุสเคฺคนปิ [อรุณุคฺคมเนปิ (สี.)] ภุตฺตํ โหติฯ

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ, สุทฺทกุลํฯ

กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชยฺยาติ อญฺญสฺส ฆรูปจารํ โอกฺกมนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปฐมํ ปาทํ อุมฺมารํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร สมยาติ ฐเปตฺวา สมยํฯ

จีวรทานสมโย นาม อนตฺถเต กถิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิโม มาโส, อตฺถเต กถิเน ปญฺจ มาสาฯ

จีวรการสมโย นาม จีวเร กยิรมาเนฯ

๓๐๑. นิมนฺติเต นิมนฺติตสญฺญี สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชติ, อญฺญตฺร สมยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ นิมนฺติเต เวมติโก สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชติ, อญฺญตฺร สมยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ นิมนฺติเต อนิมนฺติตสญฺญี สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชติ, อญฺญตฺร สมยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนิมนฺติเต นิมนฺติตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนิมนฺติเต เวมติโก , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนิมนฺติเต อนิมนฺติตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๐๒. อนาปตฺติ สมเย, สนฺตํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉา ปวิสติ, อสนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปวิสติ, อญฺญสฺส ฆเรน มคฺโค โหติ, ฆรูปจาเรน มคฺโค โหติ, อนฺตรารามํ คจฺฉติ, ภิกฺขุนุปสฺสยํ คจฺฉติ, ติตฺถิยเสยฺยํ คจฺฉติ, ปฏิกฺกมนํ คจฺฉติ, ภตฺติยฆรํ คจฺฉติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จาริตฺตสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. มหานามสิกฺขาปทํ

๓๐๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สเกฺกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมิํ นิโคฺรธาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน มหานามสฺส สกฺกสฺส เภสชฺชํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ อถ โข มหานาโม สโกฺก เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข มหานาโม สโกฺก ภควนฺตํ เอตทโวจ – ‘‘อิจฺฉามหํ, ภเนฺต, สงฺฆํ จตุมาสํ [จตุมฺมาสํ (สี.) จาตุมาสํ (สฺยา.)] เภสเชฺชน ปวาเรตุ’’นฺติฯ ‘‘สาธุ สาธุ , มหานาม! เตน หิ ตฺวํ, มหานาม, สงฺฆํ จตุมาสํ เภสเชฺชน ปวาเรหี’’ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, จตุมาสํ เภสชฺชปฺปจฺจยปวารณํ สาทิตุนฺติฯ

๓๐๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มหานามํ สกฺกํ ปริตฺตํ เภสชฺชํ วิญฺญาเปนฺติฯ ตเถว มหานามสฺส สกฺกสฺส เภสชฺชํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ ทุติยมฺปิ โข มหานาโม สโกฺก เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข มหานาโม สโกฺก ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิจฺฉามหํ, ภเนฺต, สงฺฆํ อปรมฺปิ จตุมาสํ เภสเชฺชน ปวาเรตุ”นฺติฯ “สาธุ สาธุ, มหานาม! เตน หิ ตฺวํ, มหานาม, สงฺฆํ อปรมฺปิ จตุมาสํ เภสเชฺชน ปวาเรหี”ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปุน ปวารณมฺปิ สาทิตุนฺติฯ

๓๐๕. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู มหานามํ สกฺกํ ปริตฺตํเยว เภสชฺชํ วิญฺญาเปนฺติฯ ตเถว มหานามสฺส สกฺกสฺส เภสชฺชํ อุสฺสนฺนํ โหติฯ ตติยมฺปิ โข มหานาโม สโกฺก เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข มหานาโม สโกฺก ภควนฺตํ เอตทโวจ – “อิจฺฉามหํ, ภเนฺต, สงฺฆํ ยาวชีวํ เภสเชฺชน ปวาเรตุ”นฺติฯ “สาธุ สาธุ, มหานาม! เตน หิ ตฺวํ, มหานาม, สงฺฆํ ยาวชีวํ เภสเชฺชน ปวาเรหี”ติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นิจฺจปวารณมฺปิ สาทิตุนฺติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทุนฺนิวตฺถา โหนฺติ ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนาฯ มหานาโม สโกฺก วตฺตา โหติ – “กิสฺส ตุเมฺห, ภเนฺต, ทุนฺนิวตฺถา ทุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา? นนุ นาม ปพฺพชิเตน สุนิวเตฺถน ภวิตพฺพํ สุปารุเตน อากปฺปสมฺปเนฺนนา”ติ? ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหานาเม สเกฺก อุปนนฺธึสุฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “เกน นุ โข มยํ อุปาเยน มหานามํ สกฺกํ มงฺกุ กเรยฺยามา”ติ? อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – “มหานาเมน โข, อาวุโส, สเกฺกน สโงฺฆ เภสเชฺชน ปวาริโตฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, มหานามํ สกฺกํ สปฺปึ วิญฺญาเปมา”ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เยน มหานาโม สโกฺก เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา มหานามํ สกฺกํ เอตทโวจุํ – “โทเณน, อาวุโส, สปฺปินา อโตฺถ”ติฯ “อชฺชโณฺห, ภเนฺต, อาคเมถฯ มนุสฺสา วชํ คตา สปฺปึ อาหริตุํฯ กาลํ อาหริสฺสถา”ติ [กาเล หริสฺสถาติ (สฺยา.)]ฯ

ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหานามํ สกฺกํ เอตทโวจุํ – “โทเณน, อาวุโส, สปฺปินา อโตฺถ”ติฯ “อชฺชโณฺห, ภเนฺต, อาคเมถฯ มนุสฺสา วชํ คตา สปฺปึ อาหริตุํฯ กาลํ อาหริสฺสถา”ติฯ “กึ ปน ตยา, อาวุโส, อทาตุกาเมน ปวาริเตน, ยํ ตฺวํ ปวาเรตฺวา น เทสี”ติ! อถ โข มหานาโม สโกฺก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภทนฺตา – ‘อชฺชโณฺห, ภเนฺต, อาคเมถา’ติ วุจฺจมานา นาคเมสฺสนฺตี”ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู มหานามสฺส สกฺกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหานาเมน สเกฺกน – ‘อชฺชโณฺห, ภเนฺต, อาคเมถา’ติ วุจฺจมานา นาคเมสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, มหานาเมน สเกฺกน – “อชฺชโณฺห, ภเนฺต, อาคเมถา”ติ วุจฺจมานา นาคเมถาติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, มหานาเมน สเกฺกน – “อชฺชโณฺห, ภเนฺต อาคเมถา”ติ วุจฺจมานา นาคเมสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๐๖. **“อคิลาเนน ภิกฺขุนา จตุมาสปฺปจฺจยปวารณา สาทิตพฺพา , อญฺญตฺร ปุน ปวารณาย, อญฺญตฺร นิจฺจปวารณาย; ตโต เจ อุตฺตริ สาทิเยยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๓๐๗. อคิลาเนน ภิกฺขุนา จตุมาสปฺปจฺจยปวารณา สาทิตพฺพาติ คิลานปฺปจฺจยปวารณา สาทิตพฺพาฯ

ปุนปวารณาปิ สาทิตพฺพาติ ยทา คิลาโน ภวิสฺสามิ ตทา วิญฺญาเปสฺสามีติฯ

นิจฺจปวารณาปิ สาทิตพฺพาติ ยทา คิลาโน ภวิสฺสามิ ตทา วิญฺญาเปสฺสามีติฯ

ตโต เจ อุตฺตริ สาทิเยยฺยาติ อตฺถิ ปวารณา เภสชฺชปริยนฺตา น รตฺติปริยนฺตา, อตฺถิ ปวารณา รตฺติปริยนฺตา น เภสชฺชปริยนฺตา, อตฺถิ ปวารณา เภสชฺชปริยนฺตา จ รตฺติปริยนฺตา จ, อตฺถิ ปวารณา เนว เภสชฺชปริยนฺตา น รตฺติปริยนฺตาฯ

เภสชฺชปริยนฺตา นาม เภสชฺชานิ ปริคฺคหิตานิ โหนฺติ – ‘‘เอตฺตเกหิ เภสเชฺชหิ ปวาเรมี’’ติฯ **รตฺติปริยนฺตา** นาม รตฺติโย ปริคฺคหิตาโย โหนฺติ – ‘‘เอตฺตกาสุ รตฺตีสุ ปวาเรมี’’ติฯ **เภสชฺชปริยนฺตา จ รตฺติปริยนฺตา จ** นาม เภสชฺชานิ จ ปริคฺคหิตานิ โหนฺติ รตฺติโย จ ปริคฺคหิตาโย โหนฺติ – ‘‘เอตฺตเกหิ เภสเชฺชหิ เอตฺตกาสุ รตฺตีสุ ปวาเรมี’’ติฯ **เนว เภสชฺชปริยนฺตา น รตฺติปริยนฺตา** นาม เภสชฺชานิ จ อปริคฺคหิตานิ โหนฺติ รตฺติโย จ อปริคฺคหิตาโย โหนฺติฯ

๓๐๘. เภสชฺชปริยเนฺต – เยหิ เภสเชฺชหิ ปวาริโต โหติ ตานิ เภสชฺชานิ ฐเปตฺวา อญฺญานิ เภสชฺชานิ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ รตฺติปริยเนฺต – ยาสุ รตฺตีสุ ปวาริโต โหติ, ตา รตฺติโย ฐเปตฺวา อญฺญาสุ รตฺตีสุ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เภสชฺชปริยเนฺต จ รตฺติปริยเนฺต จ – เยหิ เภสเชฺชหิ ปวาริโต โหติ, ตานิ เภสชฺชานิ ฐเปตฺวา ยาสุ รตฺตีสุ ปวาริโต โหติ, ตา รตฺติโย ฐเปตฺวา อญฺญานิ เภสชฺชานิ อญฺญาสุ รตฺตีสุ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เนว เภสชฺชปริยเนฺต น รตฺติปริยเนฺต, อนาปตฺติฯ

๓๐๙. น เภสเชฺชน กรณีเยน [กรณีเย (สี. สฺยา.)] เภสชฺชํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อเญฺญน เภสเชฺชน กรณีเยน อญฺญํ เภสชฺชํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ตตุตฺตริ ตตุตฺตริสญฺญี เภสชฺชํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ตตุตฺตริ เวมติโก เภสชฺชํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ตตุตฺตริ นตตุตฺตริสญฺญี เภสชฺชํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นตตุตฺตริ ตตุตฺตริสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นตตุตฺตริ เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นตตุตฺตริ นตตุตฺตริสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๑๐. อนาปตฺติ เยหิ เภสเชฺชหิ ปวาริโต โหติ ตานิ เภสชฺชานิ วิญฺญาเปติ, ยาสุ รตฺตีสุ ปวาริโต โหติ ตาสุ รตฺตีสุ วิญฺญาเปติ , ‘‘อิเมหิ ตยา เภสเชฺชหิ ปวาริตามฺห , อมฺหากญฺจ อิมินา จ อิมินา จ เภสเชฺชน อโตฺถ’’ติ อาจิกฺขิตฺวา วิญฺญาเปติ, ‘‘ยาสุ ตยา รตฺตีสุ ปวาริตามฺห ตาโย จ รตฺติโย วีติวตฺตา อมฺหากญฺจ เภสเชฺชน อโตฺถ’’ติ อาจิกฺขิตฺวา วิญฺญาเปติ, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

มหานามสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. อุยฺยุตฺตเสนาสิกฺขาปทํ

๓๑๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิ โกสโล เสนาย อพฺภุยฺยาโต โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย อคมํสุฯ อทฺทสา โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู ทูรโตว อาคจฺฉนฺเตฯ ทิสฺวาน ปกฺโกสาเปตฺวา เอตทโวจ – ''กิสฺส ตุมฺเห, ภนฺเต, อาคตตฺถา''ติ? ''มหาราชานํ มยํ ทฏฺฐุกามา'' [มหาราช มหาราชานํ มยํ ทฏฺฐุกามา (ก.)] ติฯ ''กึ, ภนฺเต, มํ ทิเฏฺฐน ยุทฺธาภินนฺทินํ [ยุทฺธาภินนฺทินา (ก.)]; นนุ ภควา ปสฺสิตโพฺพ''ติ? มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย อาคจฺฉิสฺสนฺติ! อมฺหากมฺปิ อลาภา, อมฺหากมฺปิ ทุลฺลทฺธํ, เย มยํ อาชีวสฺส เหตุ ปุตฺตทารสฺส การณา เสนาย อาคจฺฉามา''ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คจฺฉถาติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

''โย ปน ภิกฺขุ อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คเจฺฉยฺย, ปาจิตฺติย''นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๑๒. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน มาตุโล เสนาย คิลาโน โหติ ฯ โส ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – ''อหญฺหิ เสนาย คิลาโนฯ อาคจฺฉตุ ภทนฺโตฯ อิจฺฉามิ ภทนฺตสฺส อาคต''นฺติฯ อถ โข ตสฺส ภิกฺขุโน เอตทโหสิ – ''ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – 'น อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คนฺตพฺพ'นฺติฯ อยญฺจ เม มาตุโล เสนาย คิลาโนฯ กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพ''นฺติ? ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตถารูปปฺปจฺจยา เสนาย คนฺตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๑๓. **''โย ปน ภิกฺขุ อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คเจฺฉยฺย, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๓๑๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

อุยฺยุตฺตา นาม เสนา คามโต นิกฺขมิตฺวา นิวิฏฺฐา วา โหติ ปยาตา วาฯ

เสนา นาม หตฺถี อสฺสา รถา ปตฺตีฯ ทฺวาทสปุริโส หตฺถี, ติปุริโส อโสฺส, จตุปุริโส รโถ, จตฺตาโร ปุริสา สรหตฺถา ปตฺติฯ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยาติ ฐเปตฺวา ตถารูปปฺปจฺจยํฯ

๓๑๕. อุยฺยุเตฺต อุยฺยุตฺตสญฺญี ทสฺสนาย คจฺฉติ, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุยฺยุเตฺต เวมติโก ทสฺสนาย คจฺฉติ, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปตฺติ ปาจิตฺ

ติยสฺสฯ อุยฺยุตฺเต อนุยฺยุตฺตสญฺญี ทสฺสนาย คจฺฉติ, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกเมกํ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุยฺยุเตฺต อุยฺยุตฺตสญฺญี , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุยฺยุเตฺต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุยฺยุเตฺต อนุยฺยุตฺตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๑๖. อนาปตฺติ อาราเม ฐิโต ปสฺสติ, ภิกฺขุสฺส ฐิโตกาสํ วา นิสิโนฺนกาสํ วา นิปโนฺนกาสํ วา อาคจฺฉติ, ปฏิปถํ คจฺฉโนฺต ปสฺสติ, ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุยฺยุตฺตเสนาสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. เสนาวาสสิกฺขาปทํ

๓๑๗. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สติ กรณีเย เสนํ คนฺตฺวา อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา เสนาย วสิสฺสนฺติ! อมฺหากมฺปิ อลาภา, อมฺหากมฺปิ ทุลฺลทฺธํ, เย มยํ อาชีวสฺส เหตุ ปุตฺตทารสฺส การณา เสนาย ปฏิวสามา’’ติฯ อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๑๘. **‘‘สิยา จ ตสฺส ภิกฺขุโน โกจิเทว ปจฺจโย เสนํ คมนาย, ทิรตฺตติรตฺตํ เตน ภิกฺขุนา เสนาย วสิตพฺพํฯ ตโต เจ อุตฺตริํ วเสยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๓๑๙. **สิยา จ ตสฺส ภิกฺขุโน โกจิเทว ปจฺจโย เสนํ คมนายา**ติ สิยา ปจฺจโย สิยา กรณียํฯ

ทิรตฺตติรตฺตํ เตน ภิกฺขุนา เสนาย วสิตพฺพนฺติ เทฺวติโสฺส รตฺติโย วสิตพฺพํฯ

ตโต เจ อุตฺตริ วเสยฺยาติ จตุเตฺถ ทิวเส อตฺถงฺคเต สูริเย เสนาย วสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๒๐. อติเรกติรเตฺต อติเรกสญฺญี เสนาย วสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกติรเตฺต เวมติโก เสนาย วสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกติรเตฺต อูนกสญฺญี เสนาย วสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อูนกติรเตฺต อติเรกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกติรเตฺต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกติรเตฺต อูนกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๒๑. อนาปตฺติ เทฺวติโสฺส รตฺติโย วสติ, อูนกเทฺวติโสฺส รตฺติโย วสติ, เทฺว รตฺติโย วสิตฺวา ตติยาย รตฺติยา ปุรารุณา นิกฺขมิตฺวา ปุน วสติ, คิลาโน วสติ, คิลานสฺส กรณีเยน วสติ, เสนา วา ปฏิเสนาย รุทฺธา โหติ, เกนจิ ปลิพุโทฺธ โหติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เสนาวาสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. อุโยฺยธิกสิกฺขาปทํ

๓๒๒. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทิรตฺตติรตฺตํ เสนาย วสมานา อุโยฺยธิกมฺปิ พลคฺคมฺปิ เสนาพฺยูหมฺปิ อนีกทสฺสนมฺปิ คจฺฉนฺติฯ อญฺญตโรปิ ฉพฺพคฺคิโย ภิกฺขุ อุโยฺยธิกํ คนฺตฺวา กเณฺฑน ปฏิวิโทฺธ โหติฯ มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุํ อุปฺปเณฺฑสุํ – ‘‘กจฺจิ, ภเนฺต, สุยุทฺธํ อโหสิ, กติ เต ลกฺขานิ ลทฺธานี’’ติ? โส ภิกฺขุ เตหิ มนุเสฺสหิ อุปฺปณฺฑียมาโน มงฺกุ อโหสิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา อุโยฺยธิกํ ทสฺสนาย อาคจฺฉิสฺสนฺติ! อมฺหากมฺปิ อลาภา, อมฺหากมฺปิ ทุลฺลทฺธํ, เย มยํ อาชีวสฺส เหตุ ปุตฺตทารสฺส การณา อุโยฺยธิกํ อาคจฺฉามา’’ติฯ อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ ฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุโยฺยธิกํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อุโยฺยธิกํ ทสฺสนาย คจฺฉถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, อุโยฺยธิกํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว , อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๒๓. **‘‘ทิรตฺตติรตฺตํ เจ ภิกฺขุ เสนาย วสมาโน อุโยฺยธิกํ วา พลคฺคํ วา เสนาพฺยูหํ วา อนีกทสฺสนํ วา คเจฺฉยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๓๒๔. **ทิรตฺตติรตฺตํ เจ ภิกฺขุ เสนาย วสมาโน**ติ เทฺวติโสฺส รตฺติโย วสมาโนฯ

อุโยฺยธิกํ นาม ยตฺถ สมฺปหาโร ทิสฺสติฯ

พลคฺคํ นาม เอตฺตกา หตฺถี, เอตฺตกา อสฺสา, เอตฺตกา รถา, เอตฺตกา ปตฺตีฯ

เสนาพฺยูหํ นาม อิโต หตฺถี โหนฺตุ, อิโต อสฺสา โหนฺตุ, อิโต รถา โหนฺตุ, อิโต ปตฺติกา โหนฺตุฯ

อนีกํ นาม หตฺถานีกํ, อสฺสานีกํ , รถานีกํ, ปตฺตานีกํฯ ตโย หตฺถี ปจฺฉิมํ หตฺถานีกํ, ตโย อสฺสา ปจฺฉิมํ อสฺสานีกํ, ตโย รถา ปจฺฉิมํ รถานีกํ, จตฺตาโร ปุริสา สรหตฺถา ปตฺตี ปจฺฉิมํ ปตฺตานีกํฯ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกเมกํ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๒๕. อนาปตฺติ อาราเม ฐิโต ปสฺสติ, ภิกฺขุสฺส ฐิโตกาสํ วา นิสิโนฺนกาสํ วา นิปโนฺนกาสํ วา อาคนฺตฺวา สมฺปหาโร ทิสฺสติ, ปฏิปถํ คจฺฉโนฺต ปสฺสติ, สติ กรณีเย คนฺตฺวา ปสฺสติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุโยฺยธิกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

อเจลกวโคฺค ปญฺจโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปูวํ กโถปนนฺทสฺส, ตยํปฏฺฐากเมว จ;
มหานาโม ปเสนทิ, เสนาวิโทฺธ อิเม ทสาติ [อเจลกํ อุโยฺยชญฺจ, สโภชนํ ทุเว รโห; สภตฺตกญฺจ เภสชฺชํ, อุยฺยุตฺตํ เสนุโยฺยธิกํ]ฯ

๖. สุราปานวโคฺค

๑. สุราปานสิกฺขาปทํ

๓๒๖. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา เจติเยสุ จาริกํ จรมาโน เยน ภทฺทวติกา เตน ปายาสิฯ อทฺทสํสุ โข โคปาลกา ปสุปาลกา กสฺสกา ปถาวิโน ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – ‘‘มา โข, ภเนฺต, ภควา อมฺพติตฺถํ อคมาสิฯ อมฺพติเตฺถ, ภเนฺต, ชฏิลสฺส อสฺสเม นาโค ปฏิวสติ อิทฺธิมา อาสิวิโส [อาสีวิโส (สี. สฺยา.)] โฆรวิโสฯ โส ภควนฺตํ มา วิเหเฐสี’’ติฯ เอวํ วุเตฺต ภควา ตุณฺหี อโหสิฯ ทุติยมฺปิ โข…เป.… ตติยมฺปิ โข โคปาลกา ปสุปาลกา กสฺสกา ปถาวิโน ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – ‘‘มา โข, ภเนฺต, ภควา อมฺพติตฺถํ อคมาสิฯ อมฺพติเตฺถ, ภเนฺต, ชฏิลสฺส อสฺสเม นาโค ปฏิวสติ อิทฺธิมา อาสิวิโส โฆรวิโสฯ โส ภควนฺตํ มา วิเหเฐสี’’ติฯ ตติยมฺปิ โข ภควา ตุณฺหี อโหสิฯ

อถ โข ภควา อนุปุเพฺพน จาริกํ จรมาโน เยน ภทฺทวติกา ตทวสริฯ ตตฺร สุทํ ภควา ภทฺทวติกายํ วิหรติ ฯ อถ โข อายสฺมา สาคโต เยน อมฺพติตฺถสฺส [อมฺพติตฺถกสฺส (สี.), อมฺพติตฺถํ (สฺยา.)] ชฏิลสฺส อสฺสโม เตนุปสงฺกมิ ; อุปสงฺกมิตฺวา อคฺยาคารํ ปวิสิตฺวา ติณสนฺถารกํ ปญฺญเปตฺวา นิสีทิ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวาฯ อทฺทสา โข โส นาโค อายสฺมนฺตํ สาคตํ ปวิฏฺฐํ ฯ ทิสฺวาน ทุมฺมโน [ทุกฺขี ทุมฺมโน (สี. สฺยา.)] ปธูปายิ [ปธูปาสิ (สฺยา. ก.)]ฯ อายสฺมาปิ สาคโต ปธูปายิ [ปธูปาสิ (สฺยา. ก.)]ฯ อถ โข โส นาโค มกฺขํ อสหมาโน ปชฺชลิฯ อายสฺมาปิ สาคโต เตโชธาตุํ สมาปชฺชิตฺวา ปชฺชลิฯ อถ โข อายสฺมา สาคโต ตสฺส นาคสฺส เตชสา เตชํ ปริยาทิยิตฺวา เยน ภทฺทวติกา เตนุปสงฺกมิฯ อถ โข ภควา ภทฺทวติกายํ ยถาภิรนฺตํ วิหริตฺวา เยน โกสมฺพี เตน จาริกํ ปกฺกามิฯ อโสฺสสุํ โข โกสมฺพิกา อุปาสกา – ‘‘อโยฺย กิร สาคโต อมฺพติตฺถิเกน นาเคน สทฺธึ สงฺคาเมสี’’ติฯ

อถ โข ภควา อนุปุเพฺพน จาริกํ จรมาโน เยน โกสมฺพี ตทวสริฯ อถ โข โกสมฺพิกา อุปาสกา ภควโต ปจฺจุคฺคมนํ กริตฺวา เยนายสฺมา สาคโต เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สาคตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข โกสมฺพิกา อุปาสกา อายสฺมนฺตํ สาคตํ เอตทโวจุํ – ‘‘กิํ, ภเนฺต, อยฺยานํ ทุลฺลภญฺจ มนาปญฺจ, กิํ ปฏิยาเทมา’’ติ? เอวํ วุเตฺต ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โกสมฺพิเก อุปาสเก เอตทโวจุํ – ‘‘อตฺถาวุโส, กาโปติกา นาม ปสนฺนา ภิกฺขูนํ ทุลฺลภา จ มนาปา จ, ตํ ปฏิยาเทถา’’ติฯ อถ โข โกสมฺพิกา อุปาสกา ฆเร ฆเร กาโป

ติกํ ปสนฺนํ ปฏิยาเทตฺวา อายสฺมนฺตํ สาคตํ ปิณฺฑาย ปวิฏฺฐํ ทิสฺวาน อายสฺมนฺตํ สาคตํ เอตทโวจุํ – ‘‘ปิวตุ, ภนฺเต, อโยฺย สาคโต กาโปติกํ ปสนฺนํ, ปิวตุ , ภนฺเต, อโยฺย สาคโต กาโปติกํ ปสนฺน’’นฺติฯ อถ โข อายสฺมา สาคโต ฆเร ฆเร กาโปติกํ ปสนฺนํ ปิวิตฺวา นครมฺหา นิกฺขมโนฺต นครทฺวาเร ปริปติฯ

อถ โข ภควา สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิํ นครมฺหา นิกฺขมโนฺต อทฺทส อายสฺมนฺตํ สาคตํ นครทฺวาเร ปริปตนฺตํฯ ทิสฺวาน ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘คณฺหถ, ภิกฺขเว, สาคต’’นฺติฯ ‘‘เอวํ, ภเนฺต’’ติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปฏิสฺสุณิตฺวา อายสฺมนฺตํ สาคตํ อารามํ เนตฺวา เยน ภควา เตน สีสํ กตฺวา นิปาเตสุํฯ อถ โข อายสฺมา สาคโต ปริวตฺติตฺวา เยน ภควา เตน ปาเท กริตฺวา เสยฺยํ กเปฺปสิ ฯ อถ โข ภควา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘นนุ, ภิกฺขเว, ปุเพฺพ สาคโต ตถาคเต สคารโว อโหสิ สปฺปติโสฺส’’ติ ? ‘‘เอวํ, ภเนฺต’’ฯ ‘‘อปิ นุ โข, ภิกฺขเว, สาคโต เอตรหิ ตถาคเต สคารโว สปฺปติโสฺส’’ติ? ‘‘โน เหตํ, ภเนฺต’’ฯ ‘‘นนุ, ภิกฺขเว, สาคโต อมฺพติตฺถิเกน นาเคน [เฑฑฺฑุเภนาปิ (สี. สฺยา.)] สทฺธิํ สงฺคาเมสี’’ติ? ‘‘เอวํ, ภเนฺต’’ฯ ‘‘อปิ นุ โข, ภิกฺขเว, สาคโต เอตรหิ ปโหติ นาเคน สทฺธิํ สงฺคาเมตุ’’นฺติ? ‘‘โน เหตํ, ภเนฺต’’ฯ ‘‘อปิ นุ โข, ภิกฺขเว, ตํ ปาตพฺพํ ยํ ปิวิตฺวา วิสญฺญี อสฺสา’’ติ? ‘‘โน เหตํ, ภเนฺต’’ฯ ‘‘อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, สาคตสฺส อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, สาคโต มชฺชํ ปิวิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๒๗. **‘‘สุราเมรยปาเน ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๓๒๘. สุรา นาม ปิฏฺฐสุรา ปูวสุรา โอทนสุรา กิณฺณปกฺขิตฺตา สมฺภารสํยุตฺตาฯ

เมรโย นาม ปุปฺผาสโว ผลาสโว มธฺวาสโว คุฬาสโว สมฺภารสํยุโตฺตฯ

ปิเวยฺยาติ อนฺตมโส กุสเคฺคนปิ ปิวติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

มเชฺช มชฺชสญฺญี ปิวติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มเชฺช เวมติโก ปิวติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มเชฺช อมชฺชสญฺญี ปิวติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อมเชฺช มชฺชสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมเชฺช เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมเชฺช อมชฺชสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๒๙. อนาปตฺติ อมชฺชญฺจ โหติ มชฺชวณฺณํ มชฺชคนฺธํ มชฺชรสํ ตํ ปิวติ, สูปสมฺปาเก, มํสสมฺปาเก, เตลสมฺปาเก, อามลกผาณิเต, อมชฺชํ อริฏฺฐํ ปิวติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สุราปานสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. องฺคุลิปโตทกสิกฺขาปทํ

๓๓๐. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิยํ ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสสุํฯ โส ภิกฺขุ อุตฺตโนฺต อนสฺสาสโก กาลมกาสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิ

ปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุํ องฺคุลิปโตทเกน หาเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๓๑. **‘‘องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๓๓๒. **องฺคุลิปโตทโก** นาม [องฺคุลิปโตทโก นาม องฺคุลิยาปิ ตุทนฺติ (สฺยา.)] อุปสมฺปนฺโน อุปสมฺปนฺนํ หสาธิปฺปาโย [หสฺสาธิปฺปาโย (สี. สฺยา.)] กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี องฺคุลิปโตทเกน หาเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺเน เวมติโก องฺคุลิปโตทเกน หาเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี องฺคุลิปโตทเกน หาเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพเทฺธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพเทฺธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๓๓. อนุปสมฺปนฺนํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพเทฺธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพเทฺธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๓๔. อนาปตฺติ น หสาธิปฺปาโย, สติ กรณีเย อามสติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

องฺคุลิปโตทกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. หสธมฺมสิกฺขาปทํ

๓๓๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู อจิรวติยา นทิยา อุทเก กีฬนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิ โกสโล มลฺลิกาย เทวิยา สทฺธึ อุปริปาสาทวรคโต โหติฯ อทฺทสา โข ราชา ปเสนทิ โกสโล สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู อจิรวติยา นทิยา อุทเก กีฬเนฺตฯ ทิสฺวาน มลฺลิกํ เทวึ เอตทโวจ – ‘‘เอเต เต, มลฺลิเก, อรหโนฺต อุทเก กีฬนฺตี’’ติฯ ‘‘นิสฺสํสยํ โข, มหาราช, ภควตา สิกฺขาปทํ อปญฺญตฺตํฯ เต วา ภิกฺขู อปฺปกตญฺญุโน’’ติฯ อถ โข รโญฺญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส เอตทโหสิ – ‘‘เกน นุ โข อหํ อุปาเยน ภควโต จ น อาโรเจยฺยํ, ภควา จ ชาเนยฺย อิเม ภิกฺขู อุทเก กีฬิตา’’ติ? อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู ปโกฺกสาเปตฺวา มหนฺตํ คุฬปิณฺฑํ อทาสิ – ‘‘อิมํ, ภเนฺต, คุฬปิณฺฑํ ภควโต เทถา’’ติฯ สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู ตํ คุฬปิณฺฑํ อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ – ‘‘อิมํ,

ภเนฺต, คุพฺปิณฺฑํ ราชา ปเสนทิ โกสโล ภควโต เทตี''ติฯ ''กหํ ปน ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ราชา อทฺทสา''ติฯ ''อจิรวติยา นทิยา, ภควา, อุทเก กีฬนฺเต''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, อุทเก กีฬิสฺสถ! เนตํ , โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๓๖. **''อุทเก หสธมฺเม** [หสฺสธมฺเม (สี. สฺยา.)] **ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๓๓๗. **อุทเก หสธมฺมํ** นาม อุปริโคปฺผเก อุทเก หสาธิปฺปาโย นิมฺุชฺชติ วา อุมฺมุชฺชติ วา ปลวติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๓๘. อุทเก หสธเมฺม หสธมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุทเก หสธเมฺม เวมติโก, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุทเก หสธเมฺม อหสธมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เหฏฺฐาโคปฺผเก อุทเก กีฬติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุทเก นาวาย กีฬติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ หตฺเถน วา ปาเทน วา กเฏฺฐน วา กถลาย วา อุทกํ ปหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ภาชนคตํ อุทกํ วา กญฺชิกํ วา ขีรํ วา ตกฺกํ วา รชนํ วา ปสฺสาวํ วา จิกฺขลฺลํ วา กีฬติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อุทเก อหสธเมฺม หสธมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุทเก อหสธเมฺม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุทเก อหสธเมฺม อหสธมฺมสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๓๙. อนาปตฺติ น หสาธิปฺปาโย, สติ กรณีเย อุทกํ โอตริตฺวา นิมฺุชฺชติ วา อุมฺมุชฺชติ วา ปลวติ วา, ปารํ คจฺฉนฺโต นิมฺุชฺชติ วา อุมฺมุชฺชติ วา ปลวติ วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

หสธมฺมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. อนาทริยสิกฺขาปทํ

๓๔๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ฉนฺโน อนาจารํ อาจรติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''มาวุโส ฉนฺน, เอวรูปํ อกาสิฯ เนตํ กปฺปตี''ติฯ โส อนาทริยํ ปฏิจฺจ กโรติเยวฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉนฺโน อนาทริยํ กริสฺสตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ฉนฺน, อนาทริยํ กโรสีติ ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อนาทริยํ กริสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๔๑. **''อนาทริเย ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๓๔๒. **อนาทริยํ** นาม เทฺว อนาทริยานิ – ปุคฺคลานาทริยญฺจ ธมฺมานาทริยญฺจฯ

ปุคฺคลานาทริยํ นาม อุปสมฺปนฺเนน ปญฺญเตฺตน วุจฺจมาโน – ''อยํ อุกฺขิตฺตโก วา วมฺภิโต วา ครหิโต วา, อิมสฺส วจนํ อกตํ ภวิสฺสตี''ติ อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ธมฺมานาทริยํ นาม อุปสมฺปเนฺนน ปญฺญเตฺตน วุจฺจมาโน ‘‘กถายํ นเสฺสยฺย วา วินเสฺสยฺย วา อนฺตรธาเยยฺย วา’’, ตํ วา น สิกฺขิตุกาโม อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๔๓. อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติโก อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อปญฺญเตฺตน วุจฺจมาโน – ‘‘อิทํ น สเลฺลขาย น ธุตตฺถาย น ปาสาทิกตาย น อปจยาย น วีริยารมฺภาย สํวตฺตตี’’ติ อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺนน ปญฺญเตฺตน วา อปญฺญเตฺตน วา วุจฺจมาโน – ‘‘อิทํ น สเลฺลขาย น ธุตตฺถาย น ปาสาทิกตาย น อปจยาย น วีริยารมฺภาย สํวตฺตตี’’ติ อนาทริยํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๔๔. อนาปตฺติ – ‘‘เอวํ อมฺหากํ อาจริยานํ อุคฺคโห ปริปุจฺฉา’’ติ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อนาทริยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. *ภึสาปนสิกฺขาปทํ*

๓๔๕. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู ภึสาเปนฺติฯ เต ภึสาปียมานา โรทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘กิสฺส ตุเมฺห, อาวุโส, โรทถา’’ติ? ‘‘อิเม, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อเมฺห ภึสาเปนฺตี’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขู ภึสาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุํ ภึสาเปถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุํ ภึสาเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๔๖. **‘‘โย ปน *ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ภึสาเปยฺย*, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๓๔๗. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนฺติ อญฺญํ ภิกฺขุํฯ

ภึสาเปยฺยาติ อุปสมฺปโนฺน อุปสมฺปนฺนํ ภึสาเปตุกาโม รูปํ วา สทฺทํ วา คนฺธํ วา รสํ วา โผฏฺฐพฺพํ วา อุปสํหรติฯ ภาเยยฺย วา โส น วา ภาเยยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ โจรกนฺตารํ วา วาฬกนฺตารํ วา ปิสาจกนฺตารํ วา อาจิกฺขติฯ ภาเยยฺย วา โส น วา ภาเยยฺย, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๔๘. อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี ภึสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติโก ภึสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ‘อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี ภึสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนํ ภึสาเปตุกาโม รูปํ วา สทฺทํ วา คนฺธํ วา รสํ วา โผฏฺฐพฺพํ วา อุปสํหรติฯ ภาเยยฺย วา โส น วา ภาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โจรกนฺตารํ วา วาฬกนฺตารํ วา ปิสาจกนฺตารํ วา อาจิกฺขติฯ ภาเยยฺย วา โส น วา ภาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๓๔๙. อนาปตฺติ น ภึสาเปตุกาโม รูปํ วา สทฺทํ วา คนฺธํ วา รสํ วา โผฏฺฐพฺพํ วา อุปสํหรติ, โจรกนฺตารํ วา วาฬกนฺตารํ วา ปิสาจกนฺตารํ วา อาจิกฺขติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ภึสาปนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. โชติกสิกฺขาปทํ

๓๕๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ภเคฺคสุ วิหรติ สุํสุมารคิเร [สุํสุมารคิเร (สี. สฺยา.) สํสุมารคิเร (ก.)] เภสกฬาวเน มิคทาเยฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู เหมนฺติเก กาเล อญฺญตรํ มหนฺตํ สุสิรกฏฺฐํ โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิเพฺพสุํฯ ตสฺมิญฺจ สุสิเร กณฺหสโปฺป อคฺคินา สนฺตโตฺต นิกฺขมิตฺวา ภิกฺขู ปริปาเตสิฯ ภิกฺขู ตหํ ตหํ อุปธาวิํสุฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขู โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิเพฺพสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิเพฺพนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว , โมฆปุริสา โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิเพฺพสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ วิสิพฺพนาเปโกฺข โชตึ สมาทเหยฺย วา สมาทหาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๕๑. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉกา ภิกฺขู คิลาเน ภิกฺขู เอตทโวจุํ – “กจฺจาวุโส, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย”นฺติ? “ปุเพฺพ มยํ, อาวุโส, โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิเพฺพม; เตน โน ผาสุ โหติฯ อิทานิ ปน “ภควตา ปฏิกฺขิตฺต”นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิสิเพฺพม, เตน โน น ผาสุ โหตี”ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา โชตึ สมาทหิตฺวา วา สมาทหาเปตฺวา วา วิสิเพฺพตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ อคิลาโน วิสิพฺพนาเปโกฺข โชตึ สมาทเหยฺย วา สมาทหาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๕๒. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ปทีเปปิ โชติเกปิ ชนฺตาฆเรปิ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตถารูปปฺปจฺจยา โชตึ สมาทหิตุํ สมาทหาเปตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๕๓. **“โย ปน ภิกฺขุ อคิลาโน วิสิพฺพนาเปโกฺข โชตึ สมาทเหยฺย วา สมาทหาเปยฺย วา, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๓๕๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

อคิลาโน นาม ยสฺส วินา อคฺคินา ผาสุ โหติฯ

คิลาโน นาม ยสฺส วินา อคฺคินา น ผาสุ โหติฯ

วิสิพฺพนาเปโกฺขติ ตปฺปิตุกาโมฯ

โชติ นาม อคฺคิ วุจฺจติฯ

สมาทเหยฺยาติ สยํ สมาทหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สมาทหาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สกึ อาณตฺโต พหุกมฺปิ สมาทหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร ตถา รูปปฺปจฺจยาติ ฐเปตฺวา ตถารูปปฺปจฺจยํฯ

๓๕๕. อคิลาโน อคิลานสญฺญี วิสิพฺพนาเปโกฺข โชตึ สมาทหติ วา สมาทหาเปติ วา, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลาโน เวมติโก วิสิพฺพนาเปโกฺข โชตึ สมาทหติ วา สมาทหาเปติ วา, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลาโน คิลานสญฺญี วิสิพฺพนาเปโกฺข โชตึ สมาทหติ วา สมาทหาเปติ วา, อญฺญตฺร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปฏิลาตํ อุกฺขิปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลาโน อคิลานสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลาโน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลาโน คิลานสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๕๖. อนาปตฺติ คิลานสฺส, อเญฺญน กตํ วิสิเพฺพติ, วีตจฺจิตงฺคารํ วิสิเพฺพติ, ปทีเป โชติเก ชนฺตาฆเร ตถารูปปฺปจฺจยา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

โชติกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. นหานสิกฺขาปทํ

๓๕๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ตโปเท นหายนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน [อถ โข (สี. สฺยา.)] ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ‘‘สีสํ นหายิสฺสามี’’ติ ตโปทํ คนฺตฺวา – ‘‘ยาวายฺยา นหายนฺตี’’ติ เอกมนฺตํ ปฏิมาเนสิฯ ภิกฺขู ยาว สมนฺธการา นหายึสุฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร วิกาเล สีสํ

นหายิตฺวา, นครทฺวาเร ฐิเต พหินคเร วสิตฺวา, กาลเสฺสว อสมฺภิเนฺนน วิเลปเนน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ ภควา เอตทโวจ – ''กิสฺส ตฺวํ, มหาราช, กาลเสฺสว อาคโต อสมฺภิเนฺนน วิเลปเนนา''ติ? อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา ราชานํ มาคธํ เสนิยํ พิมฺพิสารํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสาโร ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ''สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ราชานมฺปิ ปสฺสิตฺวา น มตฺตํ ชานิตฺวา นหายนฺตี''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา ราชานมฺปิ ปสฺสิตฺวา น มตฺตํ ชานิตฺวา นหายิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

''โย ปน ภิกฺขุ โอเรนทฺธมาสํ นหาเยยฺย, ปาจิตฺติย''นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๕๘. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อุณฺหสมเย ปริฬาหสมเย กุกฺกุจฺจายนฺตา น นหายนฺติ, เสทคเตน คตฺเตน สยนฺติฯ จีวรมฺปิ เสนาสนมฺปิ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อุณฺหสมเย ปริฬาหสมเย โอเรนทฺธมาสํ นหายิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

''โย ปน ภิกฺขุ โอเรนทฺธมาสํ นหาเยยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ ทิยฑฺโฒ มาโส เสโส คิมฺหานนฺติ [คิมฺหานํ (อิติปิ)] **วสฺสานสฺส ปฐโม มาโส อิเจฺจเต อฑฺฒเตยฺยมาสา อุณฺหสมโย ปริฬาหสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย''**ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๕๙. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉกา ภิกฺขู คิลาเน ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ''กจฺจาวุโส, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย''นฺติ? ''ปุเพฺพ มยํ, อาวุโส, โอเรนทฺธมาสํ นหายาม, เตน โน ผาสุ โหติ; อิทานิ ปน ''ภควตา ปฏิกฺขิตฺต''นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น นหายาม, เตน โน น ผาสุ โหตี''ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา โอเรนทฺธมาสํ นหายิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

''โย ปน ภิกฺขุ โอเรนทฺธมาสํ นหาเยยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ ทิยฑฺโฒ มาโส เสโส คิมฺหานนฺติ [คิมฺหานํ (อิติปิ)] **วสฺสานสฺส ปฐโม มาโส อิเจฺจเต อฑฺฒเตยฺยมาสา อุณฺหสมโย, ปริฬาหสมโย, คิลานสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย''**ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๖๐. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู นวกมฺมํ กตฺวา กุกฺกุจฺจายนฺตา น นหายนฺติฯ เต เสทคเตน คตฺเตน สยนฺติฯ จีวรมฺปิ เสนาสนมฺปิ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชา

นามิ, ภิกฺขเว, กมฺมสมเย โอเรนทฺธมาสํ นหายิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ โอเรนทฺธมาสํ นหาเยยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ ทิยฑฺโฒ มาโส เสโส คิมฺหานนฺติ วสฺสานสฺส ปฐโม มาโส อิจฺจเต อฑฺฒเตยฺยมาสา อุณฺหสมโย, ปริฬาหสมโย, คิลานสมโย, กมฺมสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๖๑. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู อทฺธานํ คนฺตฺวา กุกฺกุจฺจายนฺตา น นหายนฺติฯ เต เสท คเตน คตฺเตน สยนฺติฯ จีวรมฺปิ เสนาสนมฺปิ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อทฺธานคมนสมเย โอเรนทฺธมาสํ นหายิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ โอเรนทฺธมาสํ นหาเยยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ ทิยฑฺโฒ มาโส เสโส คิมฺหานนฺติ วสฺสานสฺส ปฐโม มาโส อิจฺจเต อฑฺฒเตยฺยมาสา อุณฺหสมโย, ปริฬาหสมโย, คิลานสมโย, กมฺมสมโย, อทฺธานคมนสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๓๖๒. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู อโชฺฌกาเส จีวรกมฺมํ กโรนฺตา สรเชน วาเตน โอกิณฺณา โหนฺติฯ เทโว จ โถกํ โถกํ ผุสายติฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา น นหายนฺติ, กิลิเนฺนน คตฺเตน สยนฺติฯ จีวรมฺปิ เสนาสนมฺปิ ทุสฺสติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, วาตวุฏฺฐิสมเย โอเรนทฺธมาสํ นหายิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๖๓. **“โย ปน ภิกฺขุ โอเรนทฺธมาสํ นหาเยยฺย, อญฺญตฺร สมยา, ปาจิตฺติยํฯ ตตฺถายํ สมโยฯ ทิยฑฺโฒ มาโส เสโส คิมฺหานนฺติ วสฺสานสฺส ปฐโม มาโส อิจฺจเต อฑฺฒเตยฺยมาสา อุณฺหสมโย, ปริฬาหสมโย, คิลานสมโย, กมฺมสมโย, อทฺธานคมนสมโย, วาตวุฏฺฐิสมโย – อยํ ตตฺถ สมโย”**ติฯ

๓๖๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

โอเรนทฺธมาสนฺติ อูนกทฺธมาสํฯ

นหาเยยฺยาติ จุณฺเณน วา มตฺติกาย วา นหายติ, ปโยเค ปโยเค ทุกฺกฏํฯ นหานปริโยสาเน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร สมยาติ ฐเปตฺวา สมยํฯ

อุณฺหสมโย นาม ทิยฑฺโฒ มาโส เสโส คิมฺหานํฯ **ปริฬาหสมโย** นาม วสฺสานสฺส ปฐโม มาโส “อิจฺจเต อฑฺฒเตยฺยมาสา อุณฺหสมโย ปริฬาหสมโย”ติ นหายิตพฺพํฯ

คิลานสมโย นาม ยสฺส วินา นหาเนน น ผาสุ โหติฯ คิลานสมโยติ นหายิตพฺพํฯ

กมฺมสมโย นาม อนฺตมโส ปริเวณมฺปิ สมฺมฏฺฐํ โหติฯ ‘‘กมฺมสมโย’’ติ นหายิตพฺพํฯ

อทฺธานคมนสมโย นาม ‘‘อทฺธโยชนํ คจฺฉิสฺสามี’’ติ นหายิตพฺพํ, คจฺฉเนฺตน นหายิตพฺพํ, คเตน นหายิตพฺพํฯ

วาตวุฏฺฐิสมโย นาม ภิกฺขู สรเชน วาเตน โอกิณฺณา โหนฺติ, เทฺว วา ตีณิ วา อุทกผุสิตานิ กาเย ปติตานิ โหนฺติฯ ‘‘วาตวุฏฺฐิสมโย’’ติ นหายิตพฺพํฯ

๓๖๕. อูนกทฺธมาเส อูนกสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, นหายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อูนกทฺธมาเส เวมติโก, อญฺญตฺร สมยา, นหายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อูนกทฺธมาเส อติเรกสญฺญี, อญฺญตฺร สมยา, นหายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อติเรกทฺธมาเส อูนกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อติเรกทฺธมาเส เวมติโก , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อติเรกทฺธมาเส อติเรกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๖๖. อนาปตฺติ สมเย, อทฺธมาสํ นหายติ, อติเรกทฺธมาสํ นหายติ, ปารํ คจฺฉโนฺต นหายติ, สพฺพปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นหานสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. ทุพฺพณฺณกรณสิกฺขาปทํ

๓๖๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู จ ปริพฺพาชกา จ สาเกตา สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ อนฺตรามเคฺค โจรา นิกฺขมิตฺวา เต อจฺฉินฺทึสุฯ สาวตฺถิยา ราชภฏา นิกฺขมิตฺวา เต โจเร สภเณฺฑ คเหตฺวา ภิกฺขูนํ สนฺติเก ทูตํ ปาเหสุํ – ‘‘อาคจฺฉนฺตุ, ภทนฺตา, สกํ สกํ จีวรํ สญฺชานิตฺวา คณฺหนฺตู’’ติฯ ภิกฺขู น สญฺชานนฺติฯ เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภทนฺตา อตฺตโน อตฺตโน จีวรํ น สญฺชานิสฺสนฺตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขูนํ ตทนุจฺฉวิกํ ตทนุโลมิกํ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย…เป.… สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๖๘. **‘‘นวํ ปน ภิกฺขุนา จีวรลาเภน ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ อาทาตพฺพํ – นีลํ วา กทฺทมํ วา กาฬสามํ วาฯ อนาทา เจ ภิกฺขุ ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ นวํ จีวรํ ปริภุเญฺชยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๓๖๙. **นวํ** นาม อกตกปฺปํ วุจฺจติฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํฯ

ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ อาทาตพฺพนฺติ อนฺตมโส กุสเคฺคนปิ อาทาตพฺพํฯ

นีลํ นาม เทฺว นีลานิ – กํสนีลํ, ปลาสนีลํฯ

กทฺทโม นาม โอทโก วุจฺจติฯ

กาฬสามํ นาม ยํกิญฺจิ กาฬสามกํ [กาฬกํ (สี. สฺยา.)]ฯ

อนาทา เจ ภิกฺขุ ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณนฺติ อนฺตมโส กุสเคฺคนปิ อนาทิยิตฺวา ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ นวํ จีวรํ ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๗๐. อนาทินฺนํ อนาทินฺนสญฺญี ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาทินฺเน เวมติโก ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาทินฺเน อาทินฺนสญฺญี ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาทินฺเน อนาทินฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาทินฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาทินฺเน อาทินฺนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๗๑. อนาปตฺติอาทิยิตฺวา ปริภุญฺชติ, กปฺโป นฏฺโฐ โหติ, กปฺปกโตกาโส ชิณฺโณ โหติ, กปฺปกเตน อกปฺปกตํ สํสิพฺพิตํ โหติ, อคฺคเฬ อนุวาเต ปริภเณฺฑ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุพฺพณฺณกรณสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. วิกปฺปนสิกฺขาปทํ

๓๗๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต ภาตุโน สทฺธิวิหาริกสฺส ภิกฺขุโน สามํ จีวรํ วิกเปฺปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ [อปจฺจุทฺธารกํ (สี. สฺยา.)] ปริภุญฺชติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ – ‘‘อยํ, อาวุโส, อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต มยฺหํ จีวรํ สามํ วิกเปฺปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชตี’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ วิกเปฺปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุปนนฺท, ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ วิกเปฺปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ วิกเปฺปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ ปริภุญฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๗๓. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณรสฺส วา สามเณริยา วา สามํ จีวรํ วิกเปฺปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ** [อปจฺจุทฺธารกํ (สี. สฺยา.)] **ปริภุเญฺชยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๓๗๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. ***ภิกฺขู***ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสเงฺฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

สิกฺขมานา นาม เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ

สามเณโร นาม ทสสิกฺขาปทิโกฯ

สามเณรี นาม ทสสิกฺขาปทิกาฯ

สามนฺติ สยํ วิกเปฺปตฺวาฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

วิกปฺปนา นาม เทฺว วิกปฺปนา – สมฺมุขาวิกปฺปนา จ ปรมฺมุขาวิกปฺปนา จฯ

สมฺมุขาวิกปฺปนา นาม ‘‘อิมํ จีวรํ ตุยฺหํ วิกเปฺปมิ อิตฺถนฺนามสฺส วา’’ติฯ

ปรมฺมุขาวิกปฺปนา นาม ‘‘อิมํ จีวรํ วิกปฺปนตฺถาย ตุยฺหํ ทมฺมี’’ติฯ เตน วตฺตโพฺพ – ‘‘โก เต มิโตฺต วา สนฺทิโฎฺฐ วา’’ติ? ‘‘อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนฺนาโม จา’’ติฯ เตน วตฺตโพฺพ – ‘‘อหํ เตสํ ทมฺมิ, เตสํ สนฺตกํ ปริภุญฺช วา วิสฺสเชฺชหิ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรหี’’ติฯ

อปฺปจฺจุทฺธารณํ นาม ตสฺส วา อทินฺนํ, ตสฺส วา อวิสฺสสโนฺต ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๗๕. อปฺปจฺจุทฺธารเณ อปฺปจฺจุทฺธารณสญฺญี ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปฺปจฺจุทฺธารเณ เวมติโก ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปฺปจฺจุทฺธารเณ อปฺปจฺจุทฺธารณสญฺญี ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธิเฎฺฐติ วา วิสฺสเชฺชติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ ปจฺจุทฺธารเณ อปฺปจฺจุทฺธารณสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺส ฯ ปจฺจุทฺธารเณ เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ ปจฺจุทฺธารเณ ปจฺจุทฺธารณสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๗๖. อนาปตฺติ โส วา เทติ, ตสฺส วา วิสฺสสโนฺต ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วิกปฺปนสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. จีวรอปนิธานสิกฺขาปทํ

๓๗๗. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู อสนฺนิหิตปริกฺขารา โหนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺต

รสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปิ อปนิเธนฺติฯ สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘เทถาวุโส, อมฺหากํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปี’’ติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หสนฺติ, เต โรทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘กิสฺส ตุเมฺห, อาวุโส, โรทถา’’ติ? ‘‘อิเม, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อมฺหากํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปิ อปนิเธนฺตี’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปิ อปนิเธสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปิ อปนิเธถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ภิกฺขูนํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปิ อปนิเธสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๗๘. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ปตฺตํ วา จีวรํ วา นิสีทนํ วา สูจิฆรํ วา กายพนฺธนํ วา อปนิเธยฺย วา อปนิธาเปยฺย วา, อนฺตมโส หสาเปโกฺขปิ, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๓๗๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

ปโตฺต นาม เทฺว ปตฺตา – อโยปโตฺต, มตฺติกาปโตฺตฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ, วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

นิสีทนํ นาม สทสํ วุจฺจติฯ

สูจิฆรํ นาม สสูจิกํ วา อสูจิกํ วาฯ

กายพนฺธนํ นาม เทฺว กายพนฺธนานิ – ปฎฺฎิกา, สูกรนฺตกํฯ

อปนิเธยฺย วาติ สยํ อปนิเธติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อปนิธาเปยฺย วาติ อญฺญํ อาณาเปสิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ **อปนิธาเปยฺย วา** ติ อยฺยํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สกึ อาณโตฺต พหุกมฺปิ อปนิเธติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนฺตมโส หสาเปโกฺขปีติ กีฬาธิปฺปาโยฯ

๓๘๐. อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี ปตฺตํ วา จีวรํ วา นิสีทนํ วา สูจิฆรํ วา กายพนฺธนํ วา อปนิเธติ วา อปนิธาเปติ วา, อนฺตมโส หสาเปโกฺขปิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติโก…เป.… อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี ปตฺตํ วา จีวรํ วา นิสีทนํ วา สูจิฆรํ วา กายพนฺธนํ วา อปนิเธติ วา อปนิธาเปติ วา, อนฺตมโส หสาเปโกฺขปิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญํ ปริกฺขารํ อปนิเธติ วา อปนิธาเปติ วา, อนฺตมโส หสาเปโกฺขปิ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนสฺส ปตฺตํ วา จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ อปนิเธติ วา อปนิธาเปติ วา, อนฺตมโส หสาเปโกฺขปิ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺส ฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ

๓๘๑. อนาปตฺติ นหสาธิปฺปาโย, ทุนฺนิกฺขิตฺตํ ปฏิสาเมติ, ‘‘ธมฺมึ กถํ กตฺวา ทสฺสามี’’ติ ปฏิสาเมติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จีวรอปนิธานสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

สุราปานวโคฺค ฉฏฺโฐฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สุรา องฺคุลิ หาโส จ [โตยญฺจ (อิติปิ)], อนาทริยญฺจ ภึสนํ;
โชตินหานทุพฺพณฺณํ, สามํ อปนิเธน จาติฯ

๗. สปฺปาณกวโคฺค

๑. สญฺจิจฺจสิกฺขาปทํ

๓๘๒. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี อิสฺสาโส โหติ, กากา จสฺส อมนาปา โหนฺติฯ โส กาเก วิชฺฌิตฺวา วิชฺฌิตฺวา สีสํ ฉินฺทิตฺวา สูเล ปฏิปาฏิยา ฐเปสิฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘เกนิเม, อาวุโส, กากา ชีวิตา โวโรปิตา’’ติ? ‘‘มยา, อาวุโสฯ อมนาปา เม กากา’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา อุทายี สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อุทายิ, สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปสีติ? ‘‘สจฺจํ , ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๘๓. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๓๘๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

สญฺจิจฺจาติ ชานโนฺต สญฺชานโนฺต เจจฺจ อภิวิตริตฺวา วีติกฺกโมฯ

ปาโณ นาม ติรจฺฉานคตปาโณ วุจฺจติฯ

ชีวิตา โวโรเปยฺยาติ ชีวิตินฺทฺริยํ อุปจฺฉินฺทติ อุปโรเธติ สนฺตตึ วิโกเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๘๕. ปาเณ ปาณสญฺญี ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปาเณ เวมติโก ชีวิตา โวโรเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปาเณ อปฺปาณสญฺญี ชีวิตา โวโรเปติ, อนาปตฺติฯ อปฺปาเณ ปาณสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปาเณ เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปาเณ อปฺปาณสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๘๖. อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, นมรณาธิปฺปายสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สญฺจิจฺจสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. สปฺปาณกสิกฺขาปทํ

๓๘๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชิสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชิสฺสถ! เนตํ , โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๘๘. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุเญฺชยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๓๘๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อเญฺญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติฯ ‘‘สปฺปาณก’’นฺติ ชานโนฺต, ‘‘ปริโภเคน มริสฺสนฺตี’’ติ ชานโนฺต ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๙๐. สปฺปาณเก สปฺปาณกสญฺญี ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สปฺปาณเก เวมติโก ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ สปฺปาณเก อปฺปาณกสญฺญี ปริภุญฺชติ, อนาปตฺติฯ อปฺปาณเก สปฺปาณกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปาณเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปฺปาณเก อปฺปาณกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๙๑. อนาปตฺติ ‘‘สปฺปาณก’’นฺติ อชานโนฺต, ‘‘อปฺปาณก’’นฺติ ชานโนฺต, ‘‘ปริโภเคน น มริสฺสนฺตี’’ติ ชานโนฺต ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สปฺปาณกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. อุโกฺกฏนสิกฺขาปทํ

๓๙๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุโกฺกเฏนฺติ – ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุน กาตพฺพํ กมฺมํ อนิหตํ ทุนฺนิหตํ ปุน นิหนิตพฺพ’’นฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุโกฺกเฏสฺสนฺตี’’ติ …เป…. สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุโกฺกเฏถา’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุโกฺกเฏสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๙๓. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ชานํ ยถาธมฺมํ นิหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุโกฺกเฏยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๓๙๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อเญฺญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

ยถาธมฺมํ นาม ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน กตํ, เอตํ ยถาธมฺมํ นามฯ

อธิกรณํ นาม จตฺตาริ อธิกรณานิ – วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํฯ

ปุนกมฺมาย อุโกฺกเฎยฺยาติ ‘‘อกตํ กมฺมํ ทุกฺกฏํ กมฺมํ ปุนกาตพฺพํ กมฺมํ อนิหตํ ทุนฺนิหตํ ปุน นิหนิตพฺพํ’’ติ อุโกฺกเฎติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๓๙๕. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี อุโกฺกเฎติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติโก อุโกฺกเฎติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี อุโกฺกเฎติ, อนาปตฺติฯ อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๓๙๖. อนาปตฺติ ‘‘อธเมฺมน วา วเคฺคน วา น กมฺมารหสฺส วา กมฺมํ กต’’นฺติ ชานโนฺต อุโกฺกเฎติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุโกฺกฏนสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. ทุฎฺฐุลฺลสิกฺขาปทํ

๓๙๗. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต สเญฺจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฎฺฐึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา ภาตุโน สทฺธิวิหาริกสฺส ภิกฺขุโน อาโรเจสิ – ‘‘อหํ, อาวุโส, สเญฺจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฎฺฐึ อาปตฺตึ อาปโนฺนฯ มา กสฺสจิ อาโรเจหี’’ติฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ สเญฺจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฎฺฐึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา สงฺฆํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ ยาจิฯ ตสฺส สโงฺฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ อทาสิฯ โส ปริวสโนฺต ตํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘อหํ, อาวุโส, สเญฺจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฎฺฐึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา สงฺฆํ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ ยาจึ, ตสฺส เม สโงฺฆ ตสฺสา อาปตฺติยา ปริวาสํ อทาสิ, โสหํ ปริวสามิ, เวทิยามหํ [เวทยามหํ (สฺยา.)], อาวุโส, เวทิยตี’’ติ มํ อายสฺมา ธาเรตู’’ติฯ

‘‘กึ นุ โข, อาวุโส, โย อโญฺญปิ อิมํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ โสปิ เอวํ กโรตี’’ติ? ‘‘เอวมาวุโส’’ติฯ ‘‘อยํ, อาวุโส, อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต สเญฺจตนิกํ สุกฺกวิสฺสฎฺฐึ อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา [อาปชฺชิ (?)] โส เม อาโรเจติ มา กสฺสจิ อาโรเจหี’’ติฯ ‘‘กึ ปน ตฺวํ, อาวุโส, ปฎิจฺฉาเทสี’’ติ? ‘‘เอวมาวุโส’’ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฎฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฎิจฺฉาเทสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฎฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฎิจฺฉาเทสีติฯ ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฎฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฎิจฺฉาเทสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๓๙๘. “โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๓๙๙. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

ทุฏฺฐุลฺลา นาม อาปตฺติ จตฺตาริ จ ปาราชิกานิ เตรส จ สงฺฆาทิเสสาฯ

ปฏิจฺฉาเทยฺยาติ ‘‘อิมํ ชานิตฺวา โจเทสฺสนฺติ, สาเรสฺสนฺติ ขุํเสสฺสนฺติ, วเมฺภสฺสนฺติ, มงฺกุํ กริสฺสนฺติ นาโรเจสฺสามี’’ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๐๐. ทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา เวมติโก ปฏิจฺฉาเทติ , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา อทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ วา อทุฏฺฐุลฺลํ วา อชฺฌาจารํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา ทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อทุฏฺฐุลฺลาย อาปตฺติยา อทุฏฺฐุลฺลาปตฺติสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๐๑. อนาปตฺติ – ‘‘สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ วา กลโห วา วิคฺคโห วา วิวาโท วา ภวิสฺสตี’’ติ นาโรเจติ, ‘‘สงฺฆเภโท วา สงฺฆราชิ วา ภวิสฺสตี’’ติ นาโรเจติ, ‘‘อยํ กกฺขโฬ ผรุโส ชีวิตนฺตรายํ วา พฺรหฺมจริยนฺตรายํ วา กริสฺสตี’’ติ นาโรเจติ, อญฺเญ ปติรูเป ภิกฺขู อปสฺสนฺโต นาโรเจติ, นฉาเทตุกาโม นาโรเจติ, ‘‘ปญฺญายิสฺสติ สเกน กมฺมนา’’ติ นาโรเจติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุฏฺฐุลฺลสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. อูนวีสติวสฺสสิกฺขาปทํ

๔๐๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ [อิทํ วตฺถุ มหาว. ๙๙] เตน โข ปน สมเยน ราชคเห สตฺตรสวคฺคิยา ทารกา สหายกา โหนฺติฯ อุปาลิทารโก เตสํ ปาโมกฺโข โหติฯ อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – ‘‘เกน นุ โข อุปาเยน อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย น จ กิลเมยฺยา’’ติ? อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – ‘‘สเจ โข อุปาลิ เลขํ สิกฺเขยฺย, เอวํ โข อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย, น จ กิลเมยฺยา’’ติฯ อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – ‘‘สเจ โข อุปาลิ เลขํ สิกฺขิสฺสติ, องฺคุลิโย ทุกฺขา ภวิสฺสนฺติฯ สเจ โข อุปาลิ คณนํ สิกฺเขยฺย, เอวํ โข อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย น จ กิลเมยฺยา’’ติฯ อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – ‘‘สเจ โข อุปาลิ คณนํ สิกฺขิสฺสติ, อุรสฺส ทุกฺโข ภวิสฺสติฯ สเจ โข อุปาลิ รูปํ สิกฺเขยฺย, เอวํ โข อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย น จ กิลเมยฺยา’’ติฯ อถ โข อุปาลิสฺส มาตาปิตูนํ เอตทโหสิ – ‘‘สเจ โข อุปาลิ รูปํ สิกฺขิสฺสติ, อกฺขีนิ ทุกฺขา ภวิสฺสนฺติฯ อิเม โข สมณา สกฺยปุตฺติยา สุขสี

ลา สุขสมาจารา สุโภชนานิ ภุญฺชิตฺวา นิวาเตสุ สยเนสุ สยนฺติฯ สเจ โข อุปาลิ สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพเชยฺย, เอวํ โข อุปาลิ อมฺหากํ อจฺจเยน สุขญฺจ ชีเวยฺย, น จ กิลเมยฺยา''ติฯ

อโสฺสสิ โข อุปาลิทารโก มาตาปิตูนํ อิมํ กถาสลฺลาปํฯ อถ โข อุปาลิทารโก เยน เต ทารกา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ทารเก เอตทโวจ – ''เอถ มยํ, อยฺยา, สมเณสุ สกฺยปุตฺติเยสุ ปพฺพชิสฺสามา''ติฯ ''สเจ โข ตฺวํ, อยฺย, ปพฺพชิสฺสสิ, เอวํ มยมฺปิ ปพฺพชิสฺสามา''ติฯ อถ โข เต ทารกา เอกเมกสฺส มาตาปิตโร อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – ''อนุชานาถ มํ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชายา''ติฯ อถ โข เตสํ ทารกานํ มาตาปิตโร – ''สเพฺพปิเม ทารกา สมานจฺฉนฺทา กลฺยาณาธิปฺปายา''ติ อนุชานิํสุฯ เต ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิํสุฯ เต ภิกฺขู ปพฺพาเชสุํ อุปสมฺปาเทสุํฯ เต รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย โรทนฺติ – ''ยาคุํ เทถ , ภตฺตํ เทถ, ขาทนียํ เทถา''ติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''อาคเมถ, อาวุโส, ยาว รตฺติ วิภายติฯ สเจ ยาคุ ภวิสฺสติ, ปิวิสฺสถฯ สเจ ภตฺตํ ภวิสฺสติ, ภุญฺชิสฺสถฯ สเจ ขาทนียํ ภวิสฺสติ, ขาทิสฺสถฯ โน เจ ภวิสฺสติ ยาคุ วา ภตฺตํ วา ขาทนียํ วา, ปิณฺฑาย จริตฺวา ภุญฺชิสฺสถา''ติฯ เอวมฺปิ โข เต ภิกฺขู ภิกฺขูหิ วุจฺจมานา โรทนฺติเยว – ''ยาคุํ เทถ, ภตฺตํ เทถ, ขาทนียํ เทถา''ติฯ เสนาสนํ อูหทนฺติปิ อุมฺมิหนฺติปิฯ

อโสฺสสิ โข ภควา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย ทารกสทฺทํฯ สุตฺวาน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามเนฺตสิ – ''กิํ นุ โข โส, อานนฺท, ทารกสโทฺท''ติ? อถ โข อายสฺมา อานโนฺท ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ''สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทนฺตี''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทสฺสนฺติ! อูนกวีสติวโสฺส, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล อกฺขโม โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสรีสปสมฺผสฺสานํ ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํ อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติโก โหติฯ วีสติวโสฺสว โข, ภิกฺขเว, ปุคฺคโล ขโม โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส…เป.… ปาณหรานํ อธิวาสกชาติโก โหติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๐๓. ''โย ปน ภิกฺขุ ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทยฺย, โส จ ปุคฺคโล อนุปสมฺปโนฺน , เต จ ภิกฺขู คารยฺหา, อิทํ ตสฺมิํ ปาจิตฺติย''นฺติฯ

๔๐๔. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อเญฺญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

อูนวีสติวโสฺส นาม อปฺปตฺตวีสติวโสฺสฯ

''อุปสมฺปาเทสฺสามี''ติ คณํ วา อาจริยํ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ [สมฺมนติ (ก.)], อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจริยสฺส จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๐๕. อูนวีสติวเสฺส อูนวีสติวสฺสสญฺญี อุปสมฺปาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อูนวีสติวเสฺส เวมติโก อุปสมฺปาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อูนวีสติวเสฺส ปริปุณฺณวีสติวสฺสสญฺญี อุปสมฺปาเทติ, อนาปตฺติ ฯ ปริปุณฺณวีสติวเสฺส อูนวีสติวสฺสสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ปริปุณฺณวีสติวเสฺส เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ปริปุณฺณวีสติวเสฺส ปริปุณฺณวีสติวสฺสสญฺญี, อนาปตฺติ ฯ

๔๐๖. อนาปตฺติ อูนวีสติวสฺสํ ปริปุณฺณวีสติวสฺสสญฺญี อุปสมฺปาเทติ, ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ ปริปุณฺณวีสติวสฺสสญฺญี อุปสมฺปาเทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

อูนวีสติวสฺสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํ ฯ

๖. เถยฺยสตฺถสิกฺขาปทํ

๔๐๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร สตฺโถ ราชคหา ปฏิยาโลกํ คนฺตุกาโม โหติ ฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ เต มนุเสฺส เอตทโวจ – ‘‘อหมฺปายสฺมนฺเตหิ สทฺธึ คมิสฺสามี’’ติ ฯ ‘‘มยํ โข, ภนฺเต, สุงฺกํ ปริหริสฺสามา’’ติ ฯ ‘‘ปชานาถาวุโส’’ติ ฯ อโสฺสสุํ โข กมฺมิยา [กมฺมิกา (สี. สฺยา.)] – ‘‘สตฺโถ กิร สุงฺกํ ปริหริสฺสตี’’ติ ฯ เต มคฺคํ ปริยุฏฺฐึสุ ฯ อถ โข เต กมฺมิกา ตํ สตฺถํ คเหตฺวา อจฺฉินฺทิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – ‘‘กิสฺส ตฺวํ, ภนฺเต, ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธึ คจฺฉสี’’ติ? ปลิพุนฺเธตฺวา มุญฺจึสุ ฯ อถ โข โส ภิกฺขุ สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ ฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป. … เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๐๘. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปเชฺชยฺย, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, ปาจิตฺติย’’**นฺติ ฯ

๔๐๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติ ฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อเญฺญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติ ฯ

เถยฺยสโตฺถ นาม โจรา กตกมฺมา วา โหนฺติ อกตกมฺมา วา, ราชานํ วา เถยฺยํ คจฺฉนฺติ สุงฺกํ วา ปริหรนฺติ ฯ

สทฺธินฺติ เอกโต ฯ

สํวิธายาติ – ‘‘คจฺฉามาวุโส, คจฺฉาม ภนฺเต; คจฺฉาม ภนฺเต, คจฺฉามาวุโส, อชฺช วา หิโยฺย วา ปเร วา คจฺฉามา’’ติ สํวิทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

อนฺตมโส คามนฺตรมฺปีติ กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อคามเก อรเญฺญ อทฺธโยชเน อทฺธโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

๔๑๐. เถยฺยสเตฺถ เถยฺยสตฺถสญฺญี สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เถยฺยสเตฺถ เวมติโก สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เถยฺยสเตฺถ อเถยฺยสตฺถสญฺญี สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อนาปตฺติฯ ภิกฺขุ สํวิทหติ, มนุสฺสา น สํวิทหนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเถยฺยสเตฺถ เถยฺยสตฺถสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเถยฺยสเตฺถ เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเถยฺยสเตฺถ อเถยฺยสตฺถสญฺญี อนาปตฺติฯ

๔๑๑. อนาปตฺติ อสํวิทหิตฺวา คจฺฉติ, มนุสฺสา สํวิทหนฺติ ภิกฺขุ น สํวิทหติ, วิสงฺเกเตน คจฺฉติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เถยฺยสตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. สํวิธานสิกฺขาปทํ

๔๑๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ คจฺฉโนฺต อญฺญตเรน คามทฺวาเรน อติกฺกมติฯ อญฺญตรา อิตฺถี สามิเกน สห ภณฺฑิตฺวา คามโต นิกฺขมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘กหํ, ภเนฺต, อโยฺย คมิสฺสตี’’ติ? ‘‘สาวตฺถึ โข อหํ, ภคิน, คมิสฺสามี’’ติฯ ‘‘อหํ อเยฺยน สทฺธึ คมิสฺสามี’’ติฯ ‘‘เอยฺยาสิ, ภคินี’’ติฯ อถ โข ตสฺสา อิตฺถิยา สามิโก คามโต นิกฺขมิตฺวา มนุเสฺส ปุจฺฉิ – ‘‘อปาโยฺย [อปยฺยา (สี. สฺยา.)] เอวรูปึ อิตฺถึ ปเสฺสยฺยาถา’’ติ? ‘‘เอสาโยฺย, ปพฺพชิเตน สห คจฺฉตี’’ติฯ อถ โข โส ปุริโส อนุพนฺธิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ คเหตฺวา อาโกเฏตฺวา มุญฺจิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล ปฏฺฐเปโนฺต นิสีทิฯ อถ โข สา อิตฺถี ตํ ปุริสํ เอตทโวจ – ‘‘นาโยฺย โส ภิกฺขุ มํ นิปฺปาเตสิ; อปิจ, อหเมว เตน ภิกฺขุนา สทฺธึ คจฺฉามิ; อการโก โส ภิกฺขุ; คจฺฉ, นํ ขมาเปหี’’ติฯ อถ โข โส ปุริโส ตํ ภิกฺขุํ ขมาเปสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ มาตุคาเมน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, มาตุคาเมน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มาตุคาเมน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ, อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๑๓. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ มาตุคาเมน สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปเชฺชยฺย, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๔๑๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

มาตุคาโม นาม มนุสฺสิตฺถี, น ยกฺขี น เปตี น ติรจฺฉานคตา วิญฺญู ปฏิพลา สุภาสิตทุพฺภาสิตํ ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาชานิตุํฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ

สํวิธายาติ – ‘‘คจฺฉาม ภคินิ, คจฺฉามายฺย, คจฺฉามายฺย, คจฺฉาม ภคินิ, อชฺช วา หิโยฺย วา ปเร วา คจฺฉามา’’ติ สํวิทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนุตมโส คามนุตรมฺปีติ กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคามเก อรญฺเญ อทฺธโยชเน อทฺธโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๑๕. มาตุคาเม มาตุคามสญฺญี สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม เวมติโก สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ มาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ภิกฺขุ สํวิทหติ มาตุคาโม น สํวิทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยกฺขิยา วา เปติยา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหิตฺถิยา วา สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชติ, อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม มาตุคามสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อมาตุคาเม อมาตุคามสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๑๖. อนาปตฺติ อสํวิทหิตฺวา คจฺฉติ, มาตุคาโม สํวิทหติ ภิกฺขุ น สํวิทหติ, วิสงฺเกเตน คจฺฉติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สํวิธานสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. อริฏฺฐสิกฺขาปทํ

๔๑๗. [อิทํ วตฺถุ จูฬว. ๖๕; ม. นิ. ๑.๒๓๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อริฏฺฐสฺส นาม ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส [คนฺธพาธิปุพฺพสฺส (สฺยา. ก.)] เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ – ‘‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’ติฯ อโสฺสสุํ โข สมฺพหุลา ภิกฺขู – ‘‘อริฏฺฐสฺส กิร นาม ภิกฺขุโน คทฺธพาธิปุพฺพสฺส เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’’ติฯ อถ โข เต ภิกฺขู เยน อริฏฺโฐ ภิกฺขุ คทฺธพาธิปุพฺโพ เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ เอตทโวจุํ – ‘‘สจฺจํ กิร เต, อาวุโส อริฏฺฐ, เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’ติ? ‘‘เอวํพฺยาโข อหํ, อาวุโส, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ – ‘ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’’ติฯ

‘‘มา, อาวุโส อริฏฺฐ, เอวํ อวจฯ มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิฯ น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ [อพฺภาจิกฺขนํ (อิติปิ)]ฯ น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย ฯ อเนกปริยาเยนาวุโส อริฏฺฐ, อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตาฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายฯ อปฺปสฺสาทา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิโยฺยฯ อฏฺฐิกงฺกลูปมา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิโยฺยฯ มํสเปสูปมา กามา วุตฺตา ภควตา…เป.… ติณุกฺกูปมา กามา วุตฺตา ภควตา… องฺคารกาสูปมา กามา วุตฺตา ภควตา… สุปินกูปมา กามา วุตฺตา ภควตา… ยาจิตกูปมา กามา วุตฺตา ภควตา… รุกฺขผลูปมา กามา วุตฺตา ภควตา… อสิสูนูปมา กามา วุตฺตา ภควตา… สตฺติสูลูปมา กามา วุตฺตา ภควตา… สปฺปสิรูปมา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิโยฺย’’ติฯ

เอวมฺปิ โข อริฏฺโฐ ภิกฺขุ คทฺธพาธิปุพฺโพ เตหิ ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน ตเถว ตํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ ถามสา ปรามาสา อภินิวิสฺส โวหรติ – ‘‘เอวํพฺยาโข อหํ, อาวุโส, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, – ‘ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’’ติฯ ยโต จ โข เต ภิกฺขู นาสกฺขึสุ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ เอตสฺมา ปาปกา ทิฏฺฐิคตา วิเวเจตุํ, อถ โข เต ภิกฺขู เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร เต, อริฏฺฐ, เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’’ติ ? ‘‘เอวํพฺยาโข อหํ, ภนฺเต, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ – ‘ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’’ติฯ

กสฺส นุ โข นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มยา เอวํ ธมฺมํ เทสิตํ อาชานาสิ? นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตาฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายฯ อปฺปสฺสาทา กามา วุตฺตา มยา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิโยฺยฯ อฏฺฐิกงฺกลูปมา กามา วุตฺตา มยา…เป.… มํสเปสูปมา กามา วุตฺตา มยา… ติณุกฺกูปมา กามา วุตฺตา มยา… องฺคารกาสูปมา กามา วุตฺตา มยา… สุปินกูปมา กามา วุตฺตา มยา… ยาจิตกูปมา กามา วุตฺตา มยา… รุกฺขผลูปมา กามา วุตฺตา มยา… อสิสูนูปมา กามา วุตฺตา มยา… สตฺติสูลูปมา กามา วุตฺตา มยา… สปฺปสิรูปมา กามา วุตฺตา มยา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิโยฺยฯ อถ จ ปน ตฺวํ, โมฆปุริส, อตฺตนา ทุคฺคหิเตน อเมฺห เจว อพฺภาจิกฺขสิ, อตฺตานญฺจ ขณสิ, พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวสิฯ ตญฺหิ เต, โมฆปุริส, ภวิสฺสติ ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.…ฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๑๘. ‘‘โย ปน ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’ติ โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ เอวมสฺส วจนีโย – ‘มายสฺมา เอวํ อวจ, มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิ, น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย, อเนกปริยาเยนาวุโส, อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตา, อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายา’ติฯ เอวญฺจ [เอวญฺจ ปน (ก.)] **โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน ตเถว ปคฺคเณฺหยฺย, โส ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตโพฺพ ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยเญฺจ สมนุภาสิยมาโน ตํ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย, อิเจฺจตํ กุสลํ, โน เจ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๔๑๙. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – ‘‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’ติฯ

โส ภิกฺขูติ โย โส เอวํวาที ภิกฺขุฯ

ภิกฺขูหีติ อเญฺญหิ ภิกฺขูหิฯ เย ปสฺสนฺติ เย สุณนฺติ เตหิ วตฺตโพฺพ – ‘‘มายสฺมา เอวํ อวจ, มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิ, น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย, อเนกปริยาเยนาวุโส อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตาฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺ

ตรายายา’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตโพฺพฯ ตติยมฺปิ วตฺตโพฺพฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ , อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ภิกฺขุ **สงฺฆมชฺฌมฺปิ** อากฑฺฒิตฺวา วตฺตโพฺพ – ‘‘มายสฺมา เอวํ อวจ, มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิ, น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย, อเนกปริยาเยนาวุโส อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตาฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายา’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตโพฺพฯ ตติยมฺปิ วตฺตโพฺพฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิเจฺจตํ กุสลํฯ โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โส ภิกฺขุ สมนุภาสิตโพฺพฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตโพฺพฯ พฺยเตฺตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๔๒๐. ‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’ติฯ โส ตํ ทิฏฺฐิํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาเสยฺย – ตสฺสา ทิฏฺฐิยา ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’ติฯ โส ตํ ทิฏฺฐิํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาสติ ตสฺสา ทิฏฺฐิยา ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สมนุภาสนา, ตสฺสา ทิฏฺฐิยา ปฏินิสฺสคฺคาย, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

‘‘ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ – ‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’ติ ฯ โส ตํ ทิฏฺฐิํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สมนุภาสติ ตสฺสา ทิฏฺฐิยา ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สมนุภาสนา, ตสฺสา ทิฏฺฐิยา ปฏินิสฺสคฺคาย, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

‘‘สมนุภโฏฺฐ สเงฺฆน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ, ตสฺสา ทิฏฺฐิยา ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๒๑. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติโก น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๒๒. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺตสฺส, ปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส, อุมฺมตฺตกสฺสาติฯ

อริฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. อุกฺขิตฺตสโมฺภคสิกฺขาปทํ

๔๒๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถาวาทินา อริฏฺเฐน ภิกฺขุนา [ภิกฺขุนา คทฺธพาธิปุเพฺพน (?)] อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐิํ อปฺปฏินิสฺสเฏฺฐน สทฺธิํ สมฺภุญฺชนฺติปิ สํวสนฺติปิ สหาปิ เสยฺยํ กเปฺปนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถาวาทินา อริฏฺเฐน ภิกฺขุนา [ภิกฺขุนา คทฺธพาธิปุเพฺพน (?)] อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐิํ อปฺปฏินิสฺสเฏฺฐน สทฺธิํ สมฺภุญฺชิสฺสนฺติปิ สํวสิสฺสนฺติปิ สหาปิ เสยฺยํ กเปฺปสฺสนฺตีติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ชานํ ตถาวาทินา อริฏฺเฐน ภิกฺขุนา [ภิกฺขุนา คทฺธพาธิปุเพฺพน (?)] อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐิํ อปฺปฏินิสฺสเฏฺฐน สทฺธิํ สมฺภุญฺชถาปิ สํวสถาปิ สหาปิ เสยฺยํ กเปฺปถาติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ชานํ ตถาวาทินา อริฏฺเฐน ภิกฺขุนา [ภิกฺขุนา คทฺธพาธิปุพฺพเน (?)] อกฏานุธเมฺมน ตํ ทิฏฺฐิํ อปฺปฏินิสฺสเฏฺฐน สทฺธิํ สมฺภุญฺชิสฺสถาปิ สํวสิสฺสถาปิ สหาปิ เสยฺยํ กเปฺปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๒๔. **''โย ปน ภิกฺขุ ชานํ ตถาวาทินา ภิกฺขุนา อกฏานุธเมฺมน ตํ ทิฏฺฐิํ อปฺปฏินิสฺสเฏฺฐน สทฺธิํ สมฺภุเญฺชยฺย วา สํวเสยฺย วา สห วา เสยฺยํ กเปฺปยฺย, ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๔๒๕. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อเญฺญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

ตถาวาทินาติ – ''ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา''ติ เอวํ วาทินาฯ

อกฏานุธโมฺม นาม อุกฺขิโตฺต อโนสาริโตฯ

ตํ ทิฏฺฐิํ อปฺปฏินิสฺสเฏฺฐน สทฺธินฺติ เอตํ ทิฏฺฐิํ อปฺปฏินิสฺสเฏฺฐน สทฺธิํฯ

สมฺภุเญฺชยฺย วาติ สโมฺภโค นาม เทฺว สโมฺภคา – อามิสสโมฺภโค จ ธมฺมสโมฺภโค จฯ **อามิสสโมฺภโค** นาม อามิสํ เทติ วา ปฏิคฺคณฺหาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ **ธมฺมสโมฺภโค** นาม อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา, ปเทน อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อกฺขราย อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สํวเสยฺย วาติ อุกฺขิตฺตเกน สทฺธิํ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา สงฺฆกมฺมํ วา กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สห วา เสยฺยํ กเปฺปยฺยาติ เอกจฺฉเนฺน อุกฺขิตฺตเก นิปเนฺน ภิกฺขุ นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ นิปเนฺน อุกฺขิตฺตโก นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุฏฺฐหิตฺวา ปุนปฺปุนํ นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๒๖. อุกฺขิตฺตเก อุกฺขิตฺตกสญฺญี สมฺภุญฺชติ วา สํวสติ วา สห วา เสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อุกฺขิตฺตเก เวมติโก สมฺภุญฺชติ วา สํวสติ วา สห วา เสยฺยํ กปฺเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อุกฺขิตฺตเก อนุกฺขิตฺตกสญฺญี สมฺภุญฺชติ วา สํวสติ วา สห วา เสยฺยํ กปฺเปติ, อนาปตฺติ ฯ อนุกฺขิตฺตเก อุกฺขิตฺตกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุกฺขิตฺตเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุกฺขิตฺตเก อนุกฺขิตฺตกสญฺญี, อนาปตฺติ ฯ

๔๒๗. อนาปตฺติ อนุกฺขิโตฺตติ ชานาติ, อุกฺขิโตฺต โอสาริโตติ ชานาติ, อุกฺขิโตฺต ตํ ทิฏฺฐึ ปฏินิสฺสโฏฺฐติ ชานาติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

อุกฺขิตฺตสโมฺภคสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํ ฯ

๑๐. กณฺฎกสิกฺขาปทํ

๔๒๘. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน กณฺฎกสฺส [กณฺฑกสฺส (สฺยา. ก.)] นาม สมณุเทฺทสสฺส เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ – ‘‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’ติ ฯ อโสฺสสุํ โข สมฺพหุลา ภิกฺขู กณฺฎกสฺส นาม กิร สมณุเทฺทสสฺส เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’ติ ฯ อถ โข เต ภิกฺขู เยน กณฺฎโก สมณุเทฺทโส เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา กณฺฎกํ สมณุเทฺทสํ เอตทโวจุํ – ‘‘สจฺจํ กิร เต, อาวุโส กณฺฎก, เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เย’เม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’’ติ? ‘‘เอวํพฺยาโข อหํ, ภเนฺต, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ – ‘ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’’ติ ฯ

มา , อาวุโส กณฺฎก, เอวํ อวจ ฯ มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิ ฯ น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ ฯ น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย ฯ อเนกปริยาเยน, อาวุโส กณฺฎก, อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตา ฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายาย ฯ อปฺปสฺสาทา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิโยฺย…เป.… เอวมฺปิ โข กณฺฎโก สมณุเทฺทโส เตหิ ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน ตเถว ตํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ ถามสา ปรามาสา อภินิวิสฺส โวหรติ – ‘‘เอวํพฺยาโข อหํ, ภเนฺต, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ – ‘ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’’ติ ฯ

ยโต จ โข เต ภิกฺขู นาสกฺขิํสุ กณฺฎกํ สมณุเทฺทสํ เอตสฺมา ปาปกา ทิฏฺฐิคตา วิเวเจตุํ, อถ โข เต ภิกฺขู เยน ภควา เตนุปสงฺกมิํสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา กณฺฎกํ สมณุเทฺทสํ ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร เต, กณฺฎก, เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ – ‘ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’’ติ? ‘‘เอวํพฺยาโข อหํ, ภเนฺต, ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ – ‘ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา’’’ติ ฯ

‘‘กสฺส นุ โข นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, มยา เอวํ ธมฺมํ เทสิตํ อาชานาสิ? นนุ มยา, โมฆปุริส, อเนกปริยาเยน อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา, อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายาย?

อปฺปสฺสาทา กามา วุตฺตา มยา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิโยฺยฯ อฏฺฐิกงฺกลูปมา กามา วุตฺตา มยา…เป.… สปฺปสิรูปมา กามา วุตฺตา มยา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิโยฺยฯ อถ จ ปน ตฺวํ, โมฆปุริส, อตฺตนา ทุคฺคหิเตน อเมฺห เจว อพฺภาจิกฺขสิ อตฺตานญฺจ ขณสิ พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวสิฯ ตญฺหิ เต, โมฆปุริส, ภวิสฺสติ ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา''ติฯ วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ''เตน หิ, ภิกฺขเว, สโงฺฆ กณฺฏกํ สมณุเทฺทสํ นาเสตุฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นาเสตโพฺพ – อชฺชตเคฺค เต, อาวุโส กณฺฏก, น เจว โส ภควา สตฺถา อปทิสิตโพฺพฯ ยมฺปิ จเญฺญ สมณุเทฺทสา ลภนฺติ ภิกฺขูหิ สทฺธิํ ทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ สาปิ เต นตฺถิฯ จร ปิเร วินสฺสา''ติฯ อถ โข สโงฺฆ กณฺฏกํ สมณุเทฺทสํ นาเสสิฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถานาสิตํ กณฺฏกํ สมณุเทฺทสํ อุปลาเปนฺติปิ อุปฏฺฐาเปนฺติปิ สมฺภุญฺชนฺติปิ สหาปิ เสยฺยํ กเปฺปนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถานาสิตํ กณฺฏกํ สมณุเทฺทสํ อุปลาเปสฺสนฺติปิ อุปฏฺฐาเปสฺสนฺติปิ สมฺภุญฺชิสฺสนฺติปิ สหาปิ เสยฺยํ กเปฺปสฺสนฺตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ชานํ ตถานาสิตํ กณฺฏกํ สมณุเทฺทสํ อุปลาเปถาปิ อุปฏฺฐาเปถาปิ สมฺภุญฺชถาปิ สหาปิ เสยฺยํ กเปฺปถาติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ชานํ ตถานาสิตํ กณฺฏกํ สมณุเทฺทสํ อุปลาเปสฺสถาปิ อุปฏฺฐาเปสฺสถาปิ สมฺภุญฺชิสฺสถาปิ สหาปิ เสยฺยํ กเปฺปสฺสถ ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๒๙. **''สมณุเทฺทโสปิ เจ เอวํ วเทยฺย – 'ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา'ติ, โส สมณุเทฺทโส ภิกฺขูหิ เอวมสฺส วจนีโย – 'มาวุโส สมณุเทฺทส, เอวํ อวจ, มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิ, น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเทยฺยฯ อเนกปริยาเยน าวุโส สมณุเทฺทส, อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตาฯ อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายา'ติฯ เอวญฺจ** [เอวญฺจ ปน (ก.)] **โส สมณุเทฺทโส ภิกฺขูหิ วุจฺจมาโน ตเถว ปคฺคเณฺหยฺย, โส สมณุเทฺทโส ภิกฺขูหิ เอวมสฺส วจนีโย – 'อชฺชตเคฺค เต, อาวุโส สมณุเทฺทส, น เจว โส ภควา สตฺถา อปทิสิตโพฺพฯ ยมฺปิ จเญฺญ สมณุเทฺทสา ลภนฺติ ภิกฺขูหิ สทฺธิํ ทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ สาปิ เต นตฺถิฯ จร ปิเร วินสฺสา'ติฯ โย ปน ภิกฺขุ ชานํ ตถานาสิตํ สมณุเทฺทสํ อุปลาเปยฺย วา อุปฏฺฐาเปยฺย วา สมฺภุเญฺชยฺย วา สห วา เสยฺยํ กเปฺปยฺย, ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๔๓๐. **สมณุเทฺทโส** นาม สามเณโร วุจฺจติฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – ''ตถาหํ ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏิเสวโต นาลํ อนฺตรายายา''ติฯ

โส สมณุเทฺทโสติ โย โส เอวํวาที สมณุเทฺทโสฯ

ภิกฺขูหีติ อเญฺญหิ ภิกฺขูหิ, เย ปสฺสนฺติ เย สุณนฺติ เตหิ วตฺตโพฺพ – ''มา, อาวุโส สมณุเทฺทส, เอวํ อวจฯ มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิฯ น หิ สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานํฯ น หิ ภควา เอวํ วเทยฺยฯ อเนกปริยาเยนาวุโส สมณุเทฺทส, อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตาฯ

อลญฺจ ปน เต ปฏิเสวโต อนฺตรายายา’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพ… ตติยมฺปิ วตฺตพฺพ…เป…. สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ อิเจฺจตํ กุสลํ, โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ โส สมณุเทฺทโส ภิกฺขูหิ เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘อชฺชตเคฺค เต, อาวุโส สมณุเทฺทส, น เจว โส ภควา สตฺถา อปทิสิตพฺพฯ ยมฺปิ จเญฺญ สมณุเทฺทสา ลภนฺติ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ สาปิ เต นตฺถิฯ จร ปิเร วินสฺสา’’ติฯ

โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อเญฺญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

ตถานาสิตนฺติ เอวํ นาสิตํฯ

สมณุเทฺทโส นาม สามเณโร วุจฺจติฯ

อุปลาเปยฺย วาติ ตสฺส ปตฺตํ วา จีวรํ วา อุเทฺทสํ วา ปริปุจฺฉํ วา ทสฺสามีติ อุปลาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุปฎฺฐาเปยฺย วาติ ตสฺส จุณฺณํ วา มตฺติกํ วา ทนฺตกฎฺฐํ วา มุโขทกํ วา สาทิยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สมฺภุเญฺชยฺย วาติ สโมฺภโค นาม เทฺว สโมฺภคา – อามิสสโมฺภโค จ ธมฺมสโมฺภโค จฯ **อามิสสโมฺภโค** นาม อามิสํ เทติ วา ปฏิคฺคณฺหาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ **ธมฺมสโมฺภโค** นาม อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา, ปเทน อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อกฺขราย อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สห วา เสยฺยํ กเปฺปยฺยาติ เอกจฺฉเนฺน นาสิตเก สมณุเทฺทเส นิปเนฺน ภิกฺขุ นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุ นิปเนฺน นาสิตโก สมณุเทฺทโส นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุฎฺฐหิตฺวา ปุนปฺปุนํ นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๓๑. นาสิตเก นาสิตกสญฺญี อุปลาเปติ วา อุปฎฺฐาเปติ วา สมฺภุญฺชติ วา สห วา เสยฺยํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ นาสิตเก เวมติโก อุปลาเปติ วา อุปฎฺฐาเปติ วา สมฺภุญฺชติ วา สห วา เสยฺยํ กเปฺปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ นาสิตเก อนาสิตกสญฺญี อุปลาเปติ วา อุปฎฺฐาเปติ วา สมฺภุญฺชติ วา สห วา เสยฺยํ กเปฺปติ, อนาปตฺติฯ อนาสิตเก นาสิตกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อนาสิตเก เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อนาสิตเก อนาสิตกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๓๒. อนาปตฺติ อนาสิตโกติ ชานาติ, ตํ ทิฎฺฐึ ปฏินิสฺสโฎฺฐติ ชานาติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

กณฺฎกสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํ ทสมํฯ

สปฺปาณกวโคฺค สตฺตโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สญฺจิจฺจวธสปฺปาณํ, อุโกฺกฏฺ ทุฏฺฐุลฺลฉาทนํ;
อูนวีสติ สตฺถญฺจ, สํวิธานํ อริฏฺฐกํ;
อุกฺขิตฺตํ กณฺฏกเญฺจว, ทส สิกฺขาปทา อิเมติฯ

๘. สหธมฺมิกวโคฺค

๑. สหธมฺมิกสิกฺขาปทํ

๔๓๓. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ฉโนฺน อนาจารํ อาจรติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘มาวุโส ฉนฺน, เอวรูปํ อกาสิฯ เนตํ กปฺปตี’’ติฯ โส เอวํ วเทติ – ‘‘น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมิํ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามี’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อายสฺมา ฉโนฺน ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน เอวํ วกฺขติ – น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมิํ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ฉนฺน, ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน เอวํ วเทสิ – ‘‘น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมิํ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน เอวํ วกฺขสิ – ‘‘น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมิํ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามี’’ติฯ เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๓๔. ‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน เอวํ วเทยฺย – ‘น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมิํ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามี’ติ, ปาจิตฺติยํฯ สิกฺขมาเนน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา อญฺญาตพฺพํ ปริปุจฺฉิตพฺพํ ปริปญฺหิตพฺพํฯ อยํ ตตฺถ สามีจี’’ติฯ

๔๓๕. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขูหีติ อเญฺญหิ ภิกฺขูหิฯ

สหธมฺมิกํ นาม ยํ ภควตา ปญฺญตฺตํ สิกฺขาปทํ เอตํ สหธมฺมิกํ นามฯ เตน วุจฺจมาโน เอวํ วเทติ [วเทยฺย (ก.)] – ‘‘น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมิํ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามี’’ติ [อิมานิ ปทานิ สฺยา. โปตฺถเก น ทิสฺสนฺติ]ฯ ปณฺฑิตํ พฺยตฺตํ [อิมานิ ปทานิ สฺยา. โปตฺถเก น ทิสฺสนฺติ] เมธาวิํ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ ปริปุจฺฉามีติ ภณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๓๖. อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี เอวํ วเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติโก เอวํ วเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี เอวํ วเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อปญฺญเตฺตน วุจฺจมาโน – ‘‘อิทํ น สเลฺลขาย น ธุตตฺถาย น ปาสาทิกตาย น อปจยาย น วีริยารมฺภาย สํวตฺตตี’’ติ เอวํ วเทติ, ‘‘น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมิํ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ

ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปณฺฑิตํ เมธาวึ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ ปริปุจฺฉามี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนน ปญฺญตฺเตน วา อปญฺญตฺเตน วา วุจฺจมาโน – ‘‘อิทํ น สเลฺลขาย น ธุตฺตาย น ปาสาทิกตาย น อปจยาย น วีริยารมฺภาย สํวตฺตตี’’ติ เอวํ วเทติ, ‘‘น ตาวาหํ, อาวุโส, เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว น อญฺญํ ภิกฺขุํ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปณฺฑิตํ เมธาวึ พหุสฺสุตํ ธมฺมกถิกํ ปริปุจฺฉามี’’ติ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

สิกฺขมาเนนาติ สิกฺขิตุกาเมนฯ

อญฺญาตพฺพนฺติ ชานิตพฺพํฯ

ปริปุจฺฉิตพฺพนฺติ ‘‘อิทํ, ภนฺเต, กถํ; อิมสฺส วา กฺวตฺโถ’’ติ?

ปริปญฺหิตพฺพนฺติ จินฺเตตพฺพํ ตุลยิตพฺพํฯ

อยํ ตตฺถ สามีจีติ อยํ ตตฺถ อนุธมฺมตาฯ

๔๓๗. อนาปตฺติ ‘‘ชานิสฺสามิ สิกฺขิสฺสามี’’ติ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สหธมฺมิกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํฯ

๒. วิเลขนสิกฺขาปทํ

๔๓๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ [อิทํ วตฺถุ จูฬว. ๓๒๐] เตน โข ปน สมเยน ภควา ภิกฺขูนํ อเนกปริยาเยน วินยกถํ กเถติ, วินยสฺส วณฺณํ ภาสติ, วินยปริยตฺติยา วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อายสฺมโต อุปาลิสฺส วณฺณํ ภาสติฯ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ [ภิกฺขู ภควา (สฺยา. ก.)] – ‘‘ภควา โข อเนกปริยาเยน วินยกถํ กเถติ, วินยสฺส วณฺณํ ภาสติ, วินยปริยตฺติยา วณฺณํ ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อายสฺมโต อุปาลิสฺส วณฺณํ ภาสติฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, อายสฺมโต อุปาลิสฺส สนฺติเก วินยํ ปริยาปุณามา’’ติ, เต จ พหู ภิกฺขู เถรา จ นวา จ มชฺฌิมา จ อายสฺมโต อุปาลิสฺส สนฺติเก วินยํ ปริยาปุณนฺติฯ

อถ โข ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ – ‘‘เอตรหิ โข, อาวุโส, พหู ภิกฺขู เถรา จ นวา จ มชฺฌิมา จ อายสฺมโต อุปาลิสฺส สนฺติเก วินยํ ปริยาปุณนฺติฯ สเจ อิเม วินเย ปกตญฺญุโน ภวิสฺสนฺติ อเมฺห เยนิจฺฉกํ ยทิจฺฉกํ ยาวทิจฺฉกํ อากฑฺฒิสฺสนฺติ ปริกฑฺฒิสฺสนฺติฯ หนฺท มยํ, อาวุโส, วินยํ วิวณฺเณมา’’ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทนฺติ – ‘‘กึ ปนิเมหิ ขุทฺทานุขุทฺทเกหิ สิกฺขาปเทหิ อุทฺทิฏฺเฐหิ, ยาวเทว กุกฺกุจฺจาย วิเหสาย วิเลขาย สํวตฺตนฺตี’’ติ! เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วินยํ วิวณฺเณสฺสนฺตีติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, วินยํ วิวณฺเณถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, วินยํ วิวณฺเณสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๓๙. ‘‘โย ปน ภิกฺขุ ปาติโมเกฺข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วเทยฺย – ‘กึ ปนิเมหิ ขุทฺทานุขุทฺทเกหิ สิกฺขาปเทหิ อุทฺทิเฏฺฐหิ, ยาวเทว กุกฺกุจฺจาย วิเหสาย วิเลขาย สํวตฺตนฺตี’ติ, สิกฺขาปทวิวณฺณเก ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

๔๔๐. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ปาติโมเกฺข อุทฺทิสฺสมาเนติ อุทฺทิสเนฺต วา อุทฺทิสาเปเนฺต วา สชฺฌายํ วา กโรเนฺตฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – ‘‘กึ ปนิเมหิ ขุทฺทานุขุทฺทเกหิ สิกฺขาปเทหิ อุทฺทิเฏฺฐหิ, ยาวเทว กุกฺกุจฺจาย วิเหสาย วิเลขาย สํวตฺตนฺตีติฯ ‘‘เย อิมํ ปริยาปุณนฺติ เตสํ กุกฺกุจฺจํ โหติ, วิเหสา โหติ, วิเลขา โหติ, เย อิมํ น ปริยาปุณนฺติ เตสํ กุกฺกุจฺจํ น โหติ วิเหสา น โหติ วิเลขา น โหติฯ อนุทฺทิฎฺฐํ อิทํ วรํ, อนุคฺคหิตํ อิทํ วรํ, อปริยาปุฎํ อิทํ วรํ, อธาริตํ อิทํ วรํ, วินโย วา อนฺตรธายตุ, อิเม วา ภิกฺขู อปกตญฺญุโน โหนฺตู’’ติ อุปสมฺปนฺนสฺส วินยํ วิวเณฺณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๔๑. อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี วินยํ วิวเณฺณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติโก วินยํ วิวเณฺณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี วินยํ วิวเณฺณติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญํ ธมฺมํ วิวเณฺณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนสฺส วินยํ วา อญฺญํ วา ธมฺมํ วิวเณฺณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ

๔๔๒. อนาปตฺติ น วิวเณฺณตุกาโม, ‘‘อิงฺฆ ตฺวํ สุตฺตเนฺต วา คาถาโย วา อภิธมฺมํ วา ปริยาปุณสฺสุ, ปจฺฉา วินยํ ปริยาปุณิสฺสสี’’ติ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วิเลขนสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. โมหนสิกฺขาปทํ

๔๔๓. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อนาจารํ อาจริตฺวา ‘‘อญฺญาณเกน อาปนฺนาติ ชานนฺตู’’ติ ปาติโมเกฺข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วทนฺติ – ‘‘อิทาเนว โข มยํ ชานาม, อยมฺปิ กิร ธโมฺม สุตฺตาคโต สุตฺตปริยาปโนฺน อนฺวทฺธมาสํ อุเทฺทสํ อาคจฺฉตี’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปาติโมเกฺข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วกฺขนฺติ – อิทาเนว โข มยํ ชานาม , อยมฺปิ กิร ธโมฺม สุตฺตาคโต สุตฺตปริยาปโนฺน อนฺวทฺธมาสํ อุเทฺทสํ อาคจฺฉตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ปาติโมเกฺข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วเทถ – ‘‘อิทาเนว โข มยํ ชานาม, อยมฺปิ กิร ธโมฺม สุตฺตาคโต สุตฺตปริยาปโนฺน อนฺวทฺธมาสํ อุเทฺทสํ อาคจฺฉตี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ปาติโมเกฺข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วกฺขถ – ‘‘อิทาเนว โข มยํ ชานาม, อยมฺปิ กิร ธโมฺม สุตฺตาคโต สุตฺตปริยาปโนฺน อนฺวทฺธมาสํ อุเทฺทสํ อาคจฺฉตี’’ติ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๔๔. **“โย ปน ภิกฺขุ อนฺวทฺธมาสํ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วเทยฺย – ‘อิทาเนว โข อหํ ชานามิ, อยมฺปิ กิร ธมฺโม สุตฺตาคโต สุตฺตปริยาปนฺโน อนฺวทฺธมาสํ อุเทฺทสํ อาคจฺฉตี’ติฯ ตญฺจ ภิกฺขุํ อญฺเญ ภิกฺขู ชาเนยฺยุํ นิสินฺนปุพฺพํ อิมินา ภิกฺขุนา ทฺวตฺติกฺขตฺตุํ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน, โก ปน วาโท ภิโยฺย [ภิโยฺยติ (สฺยา.)], น จ ตสฺส ภิกฺขุโน อญฺญาณเกน มุตฺติ อตฺถิ, ยญฺจ ตตฺถ อาปตฺตึ อาปนฺโน ตญฺจ ยถาธมฺโม กาเรตโพฺพ, อุตฺตริ จสฺส โมโห อาโรเปตโพฺพ – ‘ตสฺส เต, อาวุโส, อลาภา, ตสฺส เต ทุลฺลทฺธํ, ยํ ตฺวํ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน น สาธุกํ อฏฺฐิํ กตฺวา [อฏฺฐิกตฺวา (สฺยา. ก.)] มนสิ กโรสี’ติฯ อิทํ ตสฺมิํ โมหนเก ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๔๔๕. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

อนฺวทฺธมาสนฺติ อนุโปสถิกํฯ

ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเนติ อุทฺทิสเนฺตฯ

เอวํ วเทยฺยาติ อนาจารํ อาจริตฺวา – ‘‘อญฺญาณเกน อาปนฺนนฺติ ชานนฺตู’’ติ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน เอวํ วเทติ – ‘‘อิทาเนว โข อหํ ชานามิ, อยมฺปิ กิร ธมฺโม สุตฺตาคโต สุตฺตปริยาปนฺโน อนฺวทฺธมาสํ อุเทฺทสํ อาคจฺฉตี’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

ตญฺจ โมเหตุกามํ ภิกฺขุํ อญฺเญ ภิกฺขู ชาเนยฺยุํ นิสินฺนปุพฺพํ อิมินา ภิกฺขุนา ทฺวตฺติกฺขตฺตุํ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน, โก ปน วาโท ภิโยฺย, น จ ตสฺส ภิกฺขุโน อญฺญาณเกน มุตฺติ อตฺถิ, ยญฺจ ตตฺถ อาปตฺตึ อาปนฺโน, ตญฺจ ยถาธมฺโม กาเรตโพฺพ, อุตฺตริ จสฺส โมโห อาโรเปตโพฺพฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อาโรเปตโพฺพฯ พฺยเตฺตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๔๔๖. ‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน น สาธุกํ อฏฺฐิํ กตฺวา มนสิ กโรติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน โมหํ อาโรเปยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสมาเน น สาธุกํ อฏฺฐิํ กตฺวา มนสิ กโรติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน โมหํ อาโรเปติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน โมหสฺส อาโรปนา, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

‘‘อาโรปิโต สเงฺฆน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน โมโหฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

อนาโรปิเต โมเห โมเหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาโรปิเต โมเห โมเหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๔๗. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติโก, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี โมเหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติโก , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๔๘. อนาปตฺติ น วิตฺถาเรน สุตํ โหติ, อูนกทฺวตฺติกฺขตฺตุํ วิตฺถาเรน สุตํ โหติ, น โมเหตุกามสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

โมหนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. ปหารสิกฺขาปทํ

๔๔๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา สตฺตรสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ปหารํ เทนฺติฯ เต โรทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘กิสฺส ตุเมฺห, อาวุโส, โรทถา’’ติ? ‘‘อิเม, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา อมฺหากํ ปหารํ เทนฺตี’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขูนํ ปหารํ ทสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขูนํ ปหารํ เทถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขูนํ ปหารํ ทสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๕๐. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส กุปิโต อนตฺตมโน ปหารํ ทเทยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๔๕๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

กุปิโต อนตฺตมโนติ อนภิรทฺธ อาหตจิโตฺต ขิลชาโตฯ

ปหารํ ทเทยฺยาติ กาเยน วา กายปฏิพเทฺธน วา นิสฺสคฺคิเยน วา อนฺตมโส อุปฺปลปเตฺตนปิ ปหารํ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๕๒. อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี กุปิโต อนตฺตมโน ปหารํ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติโก กุปิโต อนตฺตมโน ปหารํ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี กุปิโต อนตฺตมโน ปหารํ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนสฺส กุปิโต อนตฺตมโน ปหารํ เทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติโก , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๕๓. อนาปตฺติ เกนจิ วิเหฐียมาโน โมกฺขาธิปฺปาโย ปหารํ เทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปหารสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. ตลสตฺติกสิกฺขาปทํ

๔๕๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา สตฺตรสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ตลสตฺติกํ อุคฺคิรนฺติฯ เต ปหารสมุจฺจิตา โรทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ''กิสฺส ตุเมฺห, อาวุโส, โรทถา''ติ? ''อิเม, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา อมฺหากํ ตลสตฺติกํ อุคฺคิรนฺตี''ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา สตฺตรสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ตลสตฺติกํ อุคฺคิริสฺสนฺตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, กุปิตา อนตฺตมนา สตฺตรสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ตลสตฺติกํ อุคฺคิรถาติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, กุปิตา อนตฺตมนา สตฺตรสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ตลสตฺติกํ อุคฺคิริสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๕๕. **''โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส กุปิโต อนตฺตมโน ตลสตฺติกํ อุคฺคิเรยฺย, ปาจิตฺติย**''นฺติฯ

๔๕๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

กุปิโต อนตฺตมโนติ อนภิรทฺโธ อาหตจิตฺโต ขิลชาโตฯ

ตลสตฺติกํ อุคฺคิเรยฺยาติ กายํ วา กายปฏิพทฺธํ วา อนฺตมโส อุปฺปลปตฺตมฺปิ อุจฺจาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๕๗. อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี กุปิโต อนตฺตมโน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติโก กุปิโต อนตฺตมโน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี กุปิโต อนตฺตมโน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนสฺส กุปิโต อนตฺตมโน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๕๘. อนาปตฺติ เกนจิ วิเหฐียมาโน โมกฺขาธิปฺปาโย ตลสตฺติกํ อุคฺคิรติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตลสตฺติกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. อมูลกสิกฺขาปทํ

๔๕๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสนฺติฯ เย เต ภิกฺ

ขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสถาติ ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุํ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๖๐. **‘‘โย ปน *ภิกฺขุ ภิกฺขุํ* อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๔๖๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. ***ภิกฺขู***ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุนฺติ อญฺญํ ภิกฺขุํฯ

อมูลกํ นาม อทิฏฺฐํ อสฺสุตํ อปริสงฺกิตํฯ

สงฺฆาทิเสเสนาติ เตรสนฺนํ อญฺญตเรนฯ

อนุทฺธํเสยฺยาติ โจเทติ วา โจทาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๖๒. อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสติ , อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติโก อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาจารวิปตฺติยา วา ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๖๓. อนาปตฺติ ตถาสญฺญี โจเทติ, วา โจทาเปติ วา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อมูลกสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. สญฺจิจฺจสิกฺขาปทํ

๔๖๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺตรสวคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหนฺติ – ‘‘ภควตา, อาวุโส, สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – ‘น อูนวีสติวโสฺส ปุคฺคโล อุปสมฺปาเทตโพฺพ’ติฯ ตุเมฺห จ อูนวีสติวสฺสา อุปสมฺปนฺนาฯ กจฺจิ โน ตุเมฺห อนุปสมฺปนฺนา’’ติ? เต โรทนฺติฯ ภิกฺขู เอวมาหํสุ – ‘‘กิสฺส ตุเมฺห, อาวุโส, โรทถา’’ติ? ‘‘อิเม , อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อมฺหากํ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหนฺตี’’ติ ฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหิสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ภิกฺขูนํ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหิสฺสถ! เนตํ,

โมฆปุริสา อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๖๕. **“โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทเหยฺย [อุปฺปาเทยฺย (อิติปิ)] – ‘อิติสฺส มุหุตฺตมฺปิ อผาสุ ภวิสฺสตี’ติ เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญํ, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๔๖๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อญฺญสฺส ภิกฺขุสฺสฯ

สญฺจิจฺจาติ ชานนฺโต สญฺชานนฺโต เจจฺจ อภิวิตริตฺวา วีติกฺกโมฯ

กุกฺกุจฺจํ อุปทเหยฺยาติ ‘‘อูนวีสติวสฺโส มเญฺญ ตฺวํ อุปสมฺปนฺโน, วิกาเล มเญฺญ ตยา ภุตฺตํ, มชฺชํ มเญฺญ ตยา ปีตํ, มาตุคาเมน สทฺธึ รโห มเญฺญ ตยา นิสินฺน’’นฺติ กุกฺกุจฺจํ อุปทหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา, อนญฺญนฺติ น อโญฺญ โกจิ ปจฺจโย โหติ กุกฺกุจฺจํ อุปทหิตุํฯ

๔๖๗. อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติโก สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนสฺส สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๖๘. อนาปตฺติ น กุกฺกุจฺจํ อุปทหิตุกาโม ‘‘อูนวีสติวสฺโส มเญฺญ ตฺวํ อุปสมฺปโนฺน, วิกาเล มเญฺญ ตยา ภุตฺตํ, มชฺชํ มเญฺญ ตยา ปีตํ, มาตุคาเมน สทฺธึ รโห มเญฺญ ตยา นิสินฺนํ, อิงฺฆ ชานาหิ, มา เต ปจฺฉา กุกฺกุจฺจํ อโหสี’’ติ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สญฺจิจฺจสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. อุปสฺสุติสิกฺขาปทํ

๔๖๙. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เปสเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ภณฺฑนฺติฯ เปสลา ภิกฺขู เอวํ วทนฺติ – ‘‘อลชฺชิโน อิเม, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขูฯ น สกฺกา อิเมหิ สห ภณฺฑิตุ’’นฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เอวํ วทนฺติ – ‘‘กิสฺส ตุเมฺห, อาวุโส, อเมฺห อลชฺชิวาเทน ปาเปถา’’ติ? ‘‘กหํ ปน ตุเมฺห, อาวุโส, อสฺสุตฺถา’’ติ? ‘‘มยํ อายสฺมนฺตานํ อุปสฺสุตึ [อุปสฺสุติ (?)] ติฏฺฐมฺหา’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ [อุปสฺสุติ (?)] ติฏฺฐิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ [อุปสฺสุติ (?)] ติฏฺฐถาติ? ‘‘สจฺจ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ

นาม ตฺเมฺห, โมฆปุริสา, ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ [อุปสฺสุติ (?)] ติฏฺฐิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๗๐. "โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ ติฏฺเฐยฺย – 'ยํ อิเม ภณิสฺสนฺติ ตํ โสสฺสามี'ติ เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญํ, ปาจิตฺติย"นฺติฯ

๔๗๑. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ภิกฺขูนนฺติ อญฺญสฺสํ ภิกฺขูนํฯ

ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานนฺติ อธิกรณชาตานํฯ

อุปสฺสุตึ ติฏฺเฐยฺยาติ "อิเมสํ สุตฺวา โจเทสฺสามิ สาเรสฺสามิ ปฏิโจเทสฺสามิ ปฏิสาเรสฺสามิ มงฺกุ กริสฺสามี"ติ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต สุณาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปจฺฉโต คจฺฉนฺโต ตุริโต คจฺฉติ โสสฺสามีติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต สุณาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปุรโต คจฺฉนฺโต โอหิยฺยติ โสสฺสามีติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิโต สุณาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ภิกฺขุสฺส ฐิโตกาสํ วา นิสินฺนกาสํ วา นิปนฺนกาสํ วา อาคนฺตฺวา มนฺตนฺตํ อุกฺกาสิตพฺพํ , วิชานาเปตพฺพํ, โน เจ อุกฺกาเสยฺย วา วิชานาเปยฺย วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนญฺญนฺติ น อโญฺญ โกจิ ปจฺจโย โหติ อุปสฺสุตึ ติฏฺฐิตุํฯ

๔๗๒. อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี อุปสฺสุตึ ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติโก อุปสฺสุตึ ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี อุปสฺสุตึ ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนสฺส อุปสฺสุตึ ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๔๗๓. อนาปตฺติ – "อิเมสํ สุตฺวา โอรมิสฺสามิ วิรมิสฺสามิ วูปสมิสฺสามิ [วูปสเมสฺสามิ (สี.)] อตฺตานํ ปริโมเจสฺสามี"ติ คจฺฉติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อุปสฺสุติสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. กมฺมปฏิพาหนสิกฺขาปทํ

๔๗๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อนาจารํ อาจริตฺวา เอกเมกสฺส กเมฺม กยิรมาเน ปฏิกฺโกสนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน สโงฺฆ สนฺนิปติโต โหติ เกนจิเทว กรณีเยนฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู จีวรกมฺมํ กโรนฺตา เอกสฺส ฉนฺทํ อทํสุฯ อถ โข สโงฺฆ – "อยํ, อาวุโส, ฉพฺพคฺคิโย ภิกฺขุ

เอกโก อาคโต, หนฺทสฺส มยํ กมฺมํ กโรมา''ติ ตสฺส กมฺมํ อกาสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ เยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – ''กิํ, อาวุโส, สงฺโฆ อกาสี''ติ? ''สงฺโฆ เม, อาวุโส, กมฺมํ อกาสี''ติฯ ''น มยํ, อาวุโส, เอตทตฺถาย ฉนฺทํ อทมฺหา – ''ตุยฺหํ กมฺมํ กริสฺสตี''ติฯ สเจ จ มยํ ชาเนยฺยาม ''ตุยฺหํ กมฺมํ กริสฺสตี''ติ, น มยํ ฉนฺทํ ทเทยฺยามา''ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ [ขิยฺยธมฺมํ (อิติปิ)] อาปชฺชิสฺสนฺตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ [ขิยฺยธมฺมํ (อิติปิ)] อาปชฺชถาติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ [ขิยฺยธมฺมํ (อิติปิ)] อาปชฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๗๕. **''โย ปน ภิกฺขุ ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺเชยฺย, ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๔๗๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ธมฺมิกํ นาม **กมฺมํ** อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน กตํ, เอตํ ธมฺมิกํ นาม กมฺมํฯ ฉนฺทํ ทตฺวา ขิยฺยติ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๗๗. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี ฉนฺทํ ทตฺวา ขิยฺยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติโก ฉนฺทํ ทตฺวา ขิยฺยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี ฉนฺทํ ทตฺวา ขิยฺยติ, อนาปตฺติฯ อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๗๘. อนาปตฺติ – ''อธเมฺมน วา วคฺเคน วา น กมฺมารหสฺส วา กมฺมํ กต''นฺติ ชานนฺโต ขิยฺยติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

กมฺมปฏิพาหนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. ฉนฺทํอทตฺวาคมนสิกฺขาปทํ

๔๗๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สงฺโฆ สนฺนิปติโต โหติ เกนจิเทว กรณีเยนฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู จีวรกมฺมํ กโรนฺตา เอกสฺส ฉนฺทํ อทํสุฯ อถ โข สงฺโฆ ''ยสฺสตฺถาย สนฺนิปติโต ตํ กมฺมํ กริสฺสามี''ติ ญตฺติํ ฐเปสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – ''เอวเมวิเม เอกเมกสฺส กมฺมํ กโรนฺติ, กสฺส ตุเมฺห กมฺมํ กริสฺสถา''ติ ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ สเงฺฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมิสฺสตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, สเงฺฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมสีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สเงฺฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺ

กมิสฺสสิ ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๘๐. **“โย ปน ภิกฺขุ สงฺเฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกเมยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๔๘๑. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

สเงฺฆ วินิจฺฉยกถา นาม วตฺถุ วา อาโรจิตํ โหติ อวินิจฺฉิตํ, ญตฺติ วา ฐปิตา โหติ, กมฺมวาจา วา วิปฺปกตา โหติฯ

ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกเมยฺยาติ – ‘‘กถํ อิทํ กมฺมํ กุปฺปํ อสฺส วคฺคํ อสฺส น กเรยฺยา’’ติ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริสาย หตฺถปาสํ วิชหนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วิชหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๘๒. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติโก ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมติ, อนาปตฺติฯ อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๘๓. อนาปตฺติ – ‘‘สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ วา กลโห วา วิคฺคโห วา วิวาโท วา ภวิสฺสตี’’ติ คจฺฉติ, ‘‘สงฺฆเภโท วา สงฺฆราชิ วา ภวิสฺสตี’’ติ คจฺฉติ, ‘‘อธเมฺมน วา วเคฺคน วา น กมฺมารหสฺส วา กมฺมํ กริสฺสตี’’ติ คจฺฉติ, คิลาโน คจฺฉติ, คิลานสฺส กรณีเยน คจฺฉติ, อุจฺจาเรน วา ปสฺสาเวน วา ปีฬิโต คจฺฉติ, ‘‘น กมฺมํ โกเปตุกาโม ปุน ปจฺจาคมิสฺสามี’’ติ คจฺฉติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉนฺทํ อทตฺวา คมนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

๑๑. ทุพฺพลสิกฺขาปทํ

๔๘๔. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ทโพฺพ มลฺลปุโตฺต สงฺฆสฺส เสนาสนญฺจ ปญฺญเปติ ภตฺตานิ จ อุทฺทิสติฯ โส จายสฺมา ทุพฺพลจีวโร โหติฯ เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส เอกํ จีวรํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ อถ โข สโงฺฆ ตํ จีวรํ อายสฺมโต ทพฺพสฺส มลฺลปุตฺตสฺส อทาสิ ฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘ยถาสนฺถุตํ ภิกฺขู สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณาเมนฺตี’’ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สมเคฺคน สเงฺฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชิสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, สมเคฺคน สเงฺฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, สมเคฺคน สเงฺฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ, วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๘๕. **“โย ปน ภิกฺขุ สมเคฺคน สเงฺฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺเชยฺย ‘ยถาสนฺถุตํ ภิกฺขู สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณาเมนฺตี’ติ, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๔๘๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

สมโคฺค นาม สโงฺฆ สมานสํวาสโก สมานสีมายํ ฐิโตฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

ทตฺวาติ สยํ ทตฺวาฯ

ยถาสนฺถุตํ นาม ยถามิตฺตตา ยถาสนฺทิฏฺฐตา ยถาสมฺภตฺตตา ยถาสมานุปชฺฌายกตา ยถาสมานาจริยกตาฯ

สงฺฆิกํ นาม สงฺฆสฺส ทินฺนํ โหติ ปริจฺจตฺตํฯ

ลาโภ นาม จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารา, อนฺตมโส จุณฺณปิโณฺฑปิ, ทนฺตกฏฺฐมฺปิ, ทสิกสุตฺตมฺปิฯ

ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺเชยฺยาติ อุปสมฺปนฺนสฺส สเงฺฆน สมฺมตสฺส เสนาสนปญฺญาปกสฺส วา ภตฺตุเทฺทสกสฺส วา ยาคุภาชกสฺส วา ผลภาชกสฺส วา ขชฺชภาชกสฺส วา อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกสฺส วา จีวรํ ทิเนฺน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๘๗. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี จีวรํ ทิเนฺน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติโก จีวรํ ทิเนฺน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี จีวรํ ทิเนฺน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญํ ปริกฺขารํ ทิเนฺน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุปสมฺปนฺนสฺส สเงฺฆน อสมฺมตสฺส เสนาสนปญฺญาปกสฺส วา ภตฺตุเทฺทสกสฺส วา ยาคุภาชกสฺส วา ผลภาชกสฺส วา ขชฺชภาชกสฺส วา อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกสฺส วา จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ ทิเนฺน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนสฺส สเงฺฆน สมฺมตสฺส วา อสมฺมตสฺส วา เสนาสนปญฺญาปกสฺส วา ภตฺตุเทฺทสกสฺส วา ยาคุภาชกสฺส วา ผลภาชกสฺส วา ขชฺชภาชกสฺส วา อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชกสฺส วา จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ ทิเนฺน ขิยฺยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๘๘. อนาปตฺติ – ปกติยา ฉนฺทา โทสา โมหา ภยา กโรนฺตํ ‘‘กฺวโตฺถ ตสฺส ทิเนฺนน ลทฺธาปิ วินิปาเตสฺสติ น สมฺมา อุปเนสฺสตี’’ติ ขิยฺยติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุพฺพลสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ เอกาทสมํฯ

๑๒. ปริณามนสิกฺขาปทํ

๔๘๙. [อิทํ วตฺถุ ปารา. ๖๕๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อญฺญตรสฺส ปูคสฺส สงฺฆสฺส สจีวรภตฺตํ ปฏิยตฺตํ โหติ – ‘‘โภเชตฺวา จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามา’’ติฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เยน โส ปูโค เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ปูคํ เอตทโวจุํ – ‘‘เทถาวุโส, อิมานิ จีวรานิ อิเมสํ ภิกฺขูน’’นฺติฯ ‘‘น มยํ, ภนฺเต, ทสฺสามฯ อมฺหากํ สงฺฆสฺส อนุวสฺสํ สจีวรภิกฺขา ปญฺญตฺตา’’ติฯ ‘‘พหู, อาวุโส, สงฺฆสฺส ทายกา, พหู สงฺฆสฺส ภตฺตา [ภทฺทา (ก.)]ฯ อิเม ตุมฺเห นิสฺสาย ตุมฺเห สมฺปสฺสนฺตา อิธ วิหรนฺติฯ ตุมฺเห เจ อิเมสํ น ทสฺสถ, อถ โก จรหิ อิเมสํ ทสฺสติ? เทถาวุโส, อิมานิ จีวรานิ อิเมสํ ภิกฺขูน’’นฺติฯ อถ โข โส ปูโค ฉพฺพคฺคิเยหิ ภิกฺขูหิ นิปฺปีฬิยมาโน ยถาปฏิยตฺตํ จีวรํ ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ทตฺวา สงฺฆํ ภตฺเตน ปริวิสิฯ เย เต ภิกฺขู ชานนฺติ สงฺฆสฺส สจีวรภตฺตํ ปฏิยตฺตํ ‘‘น จ ชานนฺติ ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ ทินฺน’’นฺติ เต เอวมาหํสุ – ‘‘โอโณเชถาวุโส, สงฺฆสฺส จีวร’’นฺติฯ ‘‘นตฺถิ, ภนฺเตฯ ยถาปฏิยตฺตํ จีวรํ อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา อยฺยานํ ฉพฺพคฺคิยานํ ปริณาเมสุ’’นฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๙๐. ‘‘โย ปน ภิกฺขุ ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

๔๙๑. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปโต ภิกฺขูติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา ตสฺส อาโรเจนฺติ, โส วา อาโรเจติฯ

สงฺฆิกํ นาม สงฺฆสฺส ทินฺนํ โหติ ปริจฺจตฺตํฯ

ลาโภ นาม จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารา, อนฺตมโส จุณฺณปิณฺโฑปิ, ทนฺตกฏฺฐมฺปิ, ทสิกสุตฺตมฺปิฯ

ปริณตํ นาม ‘‘ทสฺสาม กริสฺสามา’’ติ วาจา ภินฺนา โหติ, ตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๔๙๒. ปริณเต ปริณตสญฺญี ปุคฺคลสฺส ปริณาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปริณเต เวมติโก ปุคฺคลสฺส ปริณาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริณเต อปริณตสญฺญี ปุคฺคลสฺส ปริณาเมติ, อนาปตฺติฯ สงฺฆสฺส ปริณตํ อญฺญสงฺฆสฺส วา เจติยสฺส วา ปริณาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เจติยสฺส ปริณตํ อญฺญเจติยสฺส วา สงฺฆสฺส วา ปุคฺคลสฺส วา ปริณาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุคฺคลสฺส ปริณตํ อญฺญปุคฺคลสฺส วา สงฺฆสฺส วา เจติยสฺส วา ปริณาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริณเต ปริณตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริณเต เวมติโก , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปริณเต อปริณตสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๔๙๓. อนาปตฺติ – ‘‘กตฺถ เทมา’’ติ ปุจฺฉียมาโน – ‘‘ยตฺถ ตุมฺหากํ เทยฺยธมฺโม ปริโภคํ วา ลเภยฺย ปฏิสงฺขารํ วา ลเภยฺย จิรฏฺฐิติโก วา อสฺส ยตฺถ วา ปน ตุมฺหากํ จิตฺตํ ปสีทติ ตตฺถ เทถา’’ติ ภณติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปริณามนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทฺวาทสมํฯ

สหธมฺมิกวคฺโค อฏฺฐโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

สหธมฺม-วิวณฺณญฺจ, โมหาปนํ ปหารกํ;
ตลสตฺติ อมูลญฺจ, สญฺจิจฺจ จ อุปสฺสุติ;
ปฏิพาหนฉนฺทญฺจ, ทพฺพญฺจ ปริณามนนฺติฯ

๙. รตนวคฺโค

๑. อเนฺตปุรสิกฺขาปทํ

๔๙๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิ โกสโล อุยฺยานปาลํ อาณาเปสิ – ‘‘คจฺฉ, ภเณ, อุยฺยานํ โสเธหิฯ อุยฺยานํ คมิสฺสามา’’ติฯ ‘‘เอวํ, เทวา’’ติ โข โส อุยฺยานปาโล รโญฺญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส ปฏิสฺสุตฺวา อุยฺยานํ โสเธโนฺต อทฺทส ภควนฺตํ อญฺญตรสฺมิํ รุกฺขมูเล นิสินฺนํฯ ทิสฺวาน เยน ราชา ปเสนทิ โกสโล เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ ปเสนทิํ โกสลํ เอตทโวจ – ‘‘สุทฺธํ, เทว, อุยฺยานํฯ อปิจ, ภควา ตตฺถ นิสิโนฺน’’ติฯ ‘‘โหตุ, ภเณ! มยํ ภควนฺตํ ปยิรุปาสิสฺสามา’’ติฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล อุยฺยานํ คนฺตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก ภควนฺตํ ปยิรุปาสโนฺต นิสิโนฺน โหติฯ อทฺทสา โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ตํ อุปาสกํ ภควนฺตํ ปยิรุปาสนฺตํ นิสินฺนํฯ ทิสฺวาน ภีโต อฏฺฐาสิฯ อถ โข รโญฺญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส เอตทโหสิ – ‘‘นารหตายํ ปุริโส ปาโป โหตุํ , ยถา ภควนฺตํ ปยิรุปาสตี’’ติฯ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ อถ โข โส อุปาสโก ภควโต คารเวน ราชานํ ปเสนทิํ โกสลํ เนว อภิวาเทสิ น ปจฺจุฏฺฐาสิฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล อนตฺตมโน อโหสิ – ‘‘กถญฺหิ นามายํ ปุริโส มยิ อาคเต เนว อภิวาเทสฺสติ น ปจฺจุเฏฺฐสฺสตี’’ติ! อถ โข ภควา ราชานํ ปเสนทิํ โกสลํ อนตฺตมนํ วิทิตฺวา ราชานํ ปเสนทิํ โกสลํ เอตทโวจ – ‘‘เอโส โข, มหาราช, อุปาสโก พหุสฺสุโต อาคตาคโม กาเมสุ วีตราโค’’ติฯ อถ โข รโญฺญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส เอตทโหสิ – ‘‘นารหตายํ อุปาสโก โอรโก โหตุํ, ภควาปิ อิมสฺส วณฺณํ ภาสตี’’ติฯ ตํ อุปาสกํ เอตทโวจ – ‘‘วเทยฺยาสิ, อุปาสก, เยน อโตฺถ’’ติฯ ‘‘สุฏฺฐุ, เทวา’’ติฯ อถ โข ภควา ราชานํ ปเสนทิํ โกสลํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสสิ สมาทเปสิ สมุเตฺตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุเตฺตชิโต สมฺปหํสิโต อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ

๔๙๕. เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิ โกสโล อุปริปาสาทวรคโต โหติฯ อทฺทสา โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ตํ อุปาสกํ รถิกาย [รถิยาย (อิติปิ)] ฉตฺตปาณิํ คจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน ปโกฺกสาเปตฺวา เอตทโวจ – ‘‘ตฺวํ กิร, อุปาสก, พหุสฺสุโต อาคตาคโมฯ สาธุ, อุปาสก, อมฺหากํ

อิตฺถาคารํ ธมฺมํ วาเจหี''ติฯ ''ยมหํ [ยมฺปาหํ (สี.)], เทว, ชานามิ อยฺยานํ วาหสา, อยฺยาว เทวสฺส อิตฺถาคารํ ธมฺมํ วาเจสฺสนฺตี''ติฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล – ''สจฺจํ โข อุปาสโก อาหา''ติ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''สาธุ, ภนฺเต, ภควา เอกํ ภิกฺขุํ อาณาเปตุ โย อมฺหากํ อิตฺถาคารํ ธมฺมํ วาเจสฺสตี''ติฯ อถ โข ภควา ราชานํ ปเสนทิํ โกสลํ ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสสิ…เป.… ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ – ''เตนหานนฺท, รโญฺญ อิตฺถาคารํ ธมฺมํ วาเจหี''ติฯ ''เอวํ, ภนฺเต''ติ โข อายสฺมา อานโนฺท ภควโต ปฎิสฺสุตฺวา กาเลน กาลํ ปวิสิตฺวา รโญฺญ อิตฺถาคารํ ธมฺมํ วาเจติฯ อถ โข อายสฺมา อานโนฺท ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน รโญฺญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิฯ

๔๙๖. เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิ โกสโล มลฺลิกาย เทวิยา สทฺธิํ สยนคโต โหติฯ อทฺทสา โข มลฺลิกา เทวี อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน สหสา วุฎฺฐาสิ; ปีตกมฎฺฐํ ทุสฺสํ ปภสฺสิตฺถฯ อถ โข อายสฺมา อานโนฺท ตโตว ปฎินิวตฺติตฺวา อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อายสฺมา อานโนฺท ปุเพฺพ อปฺปฎิสํวิทิโต รโญฺญ อเนฺตปุรํ ปวิสิสฺสตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, อานนฺท, ปุเพฺพ อปฺปฎิสํวิทิโต รโญฺญ อเนฺตปุรํ ปวิสสีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, อานนฺท, ปุเพฺพ อปฺปฎิสํวิทิโต รโญฺญ อเนฺตปุรํ ปวิสิสฺสสิ! เนตํ, อานนฺท, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ –

๔๙๗. [อ. นิ. ๑๐.๔๕] ''ทสยิเม, ภิกฺขเว, อาทีนวา ราชเนฺตปุรปฺปเวสเนฯ กตเม ทส? อิธ, ภิกฺขเว, ราชา มเหสิยา สทฺธิํ นิสิโนฺน โหติ, ตตฺถ ภิกฺขุ ปวิสติฯ มเหสี วา ภิกฺขุํ ทิสฺวา สิตํ ปาตุกโรติฯ ภิกฺขุ วา มเหสิํ ทิสฺวา สิตํ ปาตุกโรติฯ ตตฺถ รโญฺญ เอวํ โหติ – ''อทฺธา อิเมสํ กตํ วา กริสฺสนฺติ วา''ติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ปฐโม อาทีนโว ราชเนฺตปุรปฺปเวสเนฯ

''ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ราชา พหุกิโจฺจ พหุกรณีโยฯ อญฺญตรํ อิตฺถิํ คนฺตฺวา นสฺสรติฯ สา เตน คพฺภํ คณฺหิฯ ตตฺถ รโญฺญ เอวํ โหติ – ''น โข อิธ อโญฺญ โกจิ ปวิสติ อญฺญตฺร ปพฺพชิเตนฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม''นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ทุติโย อาทีนโว ราชเนฺตปุรปฺปเวสเนฯ

''ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, รโญฺญ อเนฺตปุเร อญฺญตรํ รตนํ นสฺสติฯ ตตฺถ รโญฺญ เอวํ โหติ – ''น โข อิธ อโญฺญ โกจิ ปวิสติ อญฺญตฺร ปพฺพชิเตนฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม''นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ตติโย อาทีนโว ราชเนฺตปุรปฺปเวสเนฯ

''ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, รโญฺญ อเนฺตปุเร อพฺภนฺตรา คุยฺหมนฺตา พหิทฺธา สเมฺภทํ คจฺฉนฺติฯ ตตฺถ รโญฺญ เอวํ โหติ – ''น โข อิธ อโญฺญ โกจิ ปวิสติ อญฺญตฺร ปพฺพชิเตนฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม''นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, จตุโตฺถ อาทีนโว ราชเนฺตปุรปฺปเวสเนฯ

''ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, รโญฺญ อเนฺตปุเร ปุโตฺต วา ปิตรํ ปเตฺถติ ปิตา วา ปุตฺตํ ปเตฺถติฯ เตสํ เอวํ โหติ – ''น โข อิธ อโญฺญ โกจิ ปวิสติ อญฺญตฺร ปพฺพชิเตนฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม''นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ปญฺจโม อาทีนโว ราชเนฺตปุรปฺปเวสเนฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ราชา นีจฏฺฐานิยํ อุเจฺจ ฐาเน ฐเปติฯ เยสํ ตํ อมนาปํ เตสํ เอวํ โหติ – “ราชา โข ปพฺพชิเตน สํสโฏฺฐฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม”นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, ฉโฏฺฐ อาทีนโว, ราชเนฺตปุรปฺปเวสเนฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ราชา อุจฺจฏฺฐานิยํ นีเจ ฐาเน ฐเปติฯ เยสํ ตํ อมนาปํ เตสํ เอวํ โหติ – “ราชา โข ปพฺพชิเตน สํสโฏฺฐฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม”นฺติฯ อยํ , ภิกฺขเว, สตฺตโม อาทีนโว ราชเนฺตปุรปฺปเวสเนฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ราชา อกาเล เสนํ อุโยฺยเชติฯ เยสํ ตํ อมนาปํ เตสํ เอวํ โหติ – “ราชา โข ปพฺพชิเตน สํสโฏฺฐฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม”นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, อฏฺฐโม อาทีนโว ราชเนฺตปุรปฺปเวสเนฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, ราชา กาเล เสนํ อุโยฺยเชตฺวา อนฺตรามคฺคโต นิวตฺตาเปติฯ เยสํ ตํ อมนาปํ เตสํ เอวํ โหติ – ““ราชา โข ปพฺพชิเตน สํสโฏฺฐฯ สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺม”นฺติฯ อยํ, ภิกฺขเว, นวโม อาทีนโว ราชเนฺตปุรปฺปเวสเนฯ

“ปุน จปรํ, ภิกฺขเว, รโญฺญ ราชเนฺตปุรํ หตฺถิสมฺมทฺทํ อสฺสสมฺมทฺทํ รถสมฺมทฺทํ รชฺชนียานิ [รชฺชนียานิ (ก.)] รูปสทฺทคนฺธรสโผฏฺฐพฺพานิ, ยานิ น ปพฺพชิตสฺส สารุปฺปานิฯ อยํ, ภิกฺขเว, ทสโม อาทีนโว ราชเนฺตปุรปฺปเวสเนฯ อิเม โข, ภิกฺขเว, ทส อาทีนวา ราชเนฺตปุรปฺปเวสเน”ติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๔๙๘. “โย ปน ภิกฺขุ รโญฺญ ขตฺติยสฺส มุทฺธาวสิตฺตสฺส [มุทฺธาภิสิตฺตสฺส (สฺยา.)] อนิกฺขนฺตราชเก อนิคฺคตรตนเก ปุเพฺพ อปฺปฏิสํวิทิโต อินฺทขีลํ อติกฺกาเมยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

๔๙๙. โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ขตฺติโย นาม อุภโต สุชาโต โหติ, มาติโต จ ปิติโต จ สํสุทฺธคหณิโก, ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อกฺขิโตฺต อนุปกุโฏฺฐ ชาติวาเทนฯ

มุทฺธาวสิโตฺต นาม ขตฺติยาภิเสเกน อภิสิโตฺต โหติฯ

อนิกฺขนฺตราชเกติ ราชา สยนิฆรา อนิกฺขโนฺต โหติฯ

อนิคฺคตรตนเกติ มเหสี สยนิฆรา อนิกฺขนฺตา โหติ, อุโภ วา อนิกฺขนฺตา โหนฺติฯ

ปุเพฺพ อปฺปฏิสํวิทิโตติ ปุเพฺพ อนามเนฺตตฺวาฯ

อินฺทขีโล นาม สยนิฆรสฺส อุมฺมาโร วุจฺจติฯ

สยนิฆรํ นาม ยตฺถ กตฺถจิ รโญฺญ สยนํ ปญฺญตฺตํ โหติ, อนฺตมโส สาณิปาการปริกฺขิตฺตมฺปิฯ

อินฺทขีลํ อติกฺกาเมยฺยาติ ปฐมํ ปาทํ อุมฺมารํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

๕๐๐. อปฺปฏิสํวิทิเต อปฺปฏิสํวิทิตสญฺญี อินฺทขีลํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อปฺปฏิสํวิทิเต เวมติโก อินฺทขีลํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อปฺปฏิสํวิทิเต ปฏิสํวิทิตสญฺญี อินฺทขีลํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

ปฏิสํวิทิเต อปฺปฏิสํวิทิตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ปฏิสํวิทิเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ปฏิสํวิทิเต ปฏิสํวิทิตสญฺญี, อนาปตฺติ ฯ

๕๐๑. อนาปตฺติ ปฏิสํวิทิเต, น ขตฺติโย โหติ, น ขตฺติยาภิเสเกน อภิสิตฺโต โหติ, ราชา สยนิฆรา นิกฺขนฺโต โหติ, มเหสี สยนิฆรา นิกฺขนฺตา โหติ, อุโภ วา นิกฺขนฺตา โหนฺติ, น สยนิฆเร, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

อเนฺตปุรสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปฐมํ ฯ

๒. รตนสิกฺขาปทํ

๕๐๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อจิรวติยา นทิยา นหายติ ฯ อญฺญตโรปิ พฺราหฺมโณ ปญฺจสตานํ ถวิกํ ถเล นิกฺขิปิตฺวา อจิรวติยา นทิยา นหายนฺโต วิสฺสริตฺวา อคมาสิ ฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – ‘‘ตสฺสายํ พฺราหฺมณสฺส ถวิกา, มา อิธ นสฺสี’’ติ อคฺคเหสิ ฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ สริตฺวา ตุริโต อาธาวิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ – ‘‘อปิ เม, โภ, ถวิกํ ปเสฺสยฺยาสี’’ติ? ‘‘หนฺท, พฺราหฺมณา’’ติ อทาสิ ฯ อถ โข ตสฺส พฺราหฺมณสฺส เอตทโหสิ – ‘‘เกน นุ โข อหํ อุปาเยน อิมสฺส ภิกฺขุโน ปุณฺณปตฺตํ น ทเทยฺย’’นฺติ! ‘‘น เม, โภ, ปญฺจสตานิ, สหสฺสํ เม’’ติ ปลิพุเนฺธตฺวา มุญฺจิ ฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ ฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ รตนํ อุคฺคเหสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, รตนํ อุคฺคเหสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, รตนํ อุคฺคเหสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขุ รตนํ วา รตนสมฺมตํ วา อุคฺคเณฺหยฺย วา อุคฺคณฺหาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย’’นฺติ ฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติ ฯ

๕๐๓. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยา อุสฺสโว โหติ ฯ มนุสฺสา อลงฺกตปฺปฏิยตฺตา อุยฺยานํ คจฺฉนฺติ ฯ วิสาขาปิ มิคารมาตา อลงฺกตปฺปฏิยตฺตา ‘‘อุยฺยานํ คมิสฺสามี’’ติ คามโต นิกฺขมิตฺวา – ‘‘กฺยาหํ กริสฺสามิ อุยฺยานํ คนฺตฺวา, ยํนูนาหํ ภควนฺตํ ปยิรุปาเสยฺย’’นฺติ อาภรณํ โอมุญฺจิตฺวา อุตฺตราสเงฺคน ภณฺฑิกํ พนฺธิตฺวา ทาสิยา อทาสิ – ‘‘หนฺท, เช, อิมํ ภณฺฑิกํ คณฺหาหี’’ติ ฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ ฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข วิสาขํ มิคารมาตรํ ภควา ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสสิ สมาทเปสิ สมุเตฺตเชสิ สมฺปหํเสสิ ฯ อถ โข วิสาขา มิคารมาตา ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุเตฺตชิตา สมฺปหํสิตา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ

กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข สา ทาสี ตํ ภณฺฑิกํ วิสฺสริตฺวา อคมาสิฯ ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ‘‘เตน หิ, ภิกฺขเว, อุคฺคเหตฺวา นิกฺขิปถา’’ติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, รตนํ วา รตนสมฺมตํ วา อชฺฌาราเม อุคฺคเหตฺวา วา อุคฺคหาเปตฺวา วา นิกฺขิปิตุํ – ‘‘ยสฺส ภวิสฺสติ โส หริสฺสตี’’ติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘โย ปน ภิกฺขุ รตนํ วา รตนสมฺมตํ วา, อญฺญตฺร อชฺฌารามา, อุคฺคณฺหยฺย วา อุคฺคณฺหาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๐๔. เตน โข ปน สมเยน กาสีสุ ชนปเท อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส กมฺมนฺตคาโม โหติฯ เตน จ คหปตินา อเนฺตวาสี อาณตฺโต โหติ – ‘‘สเจ ภทนฺตา อาคจฺฉนฺติ ภตฺตํ กเรยฺยาสี’’ติฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู กาสีสุ ชนปเท จาริกํ จรมานา เยน อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส กมฺมนฺตคาโม เตนุปสงฺกมึสุฯ อทฺทสา โข โส ปุริโส เต ภิกฺขู ทูรโตว อาคจฺฉเนฺตฯ ทิสฺวาน เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู อภิวาเทตฺวา เอตทโวจ – ‘‘อธิวาเสนฺตุ, ภเนฺต, อยฺยา สฺวาตนาย คหปติโน ภตฺต’’นฺติฯ อธิวาเสสุํ โข เต ภิกฺขู ตุณฺหีภาเวนฯ อถ โข โส ปุริโส ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏิยาทาเปตฺวา กาลํ อาโรจาเปตฺวา องฺคุลิมุทฺทิกํ โอมุญฺจิตฺวา เต ภิกฺขู ภเตฺตน ปริวิสิตฺวา – ‘‘อยฺยา ภุญฺชิตฺวา คจฺฉนฺตุ, อหมฺปิ กมฺมนฺตํ คมิสฺสามี’’ติ องฺคุลิมุทฺทิกํ วิสฺสริตฺวา อคมาสิฯ ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา – ‘‘สเจ มยํ คมิสฺสาม นสฺสิสฺสตายํ องฺคุลิมุทฺทิกา’’ติ ตเตฺถว อจฺฉึสุฯ อถ โข โส ปุริโส กมฺมนฺตา อาคจฺฉโนฺต เต ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘กิสฺส, ภเนฺต, อยฺยา อิเธว อจฺฉนฺตี’’ติ? อถ โข เต ภิกฺขู ตสฺส ปุริสสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจตฺวา สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, รตนํ วา รตนสมฺมตํ วา อชฺฌาราเม วา อชฺฌาวสเถ วา อุคฺคเหตฺวา วา อุคฺคหาเปตฺวา วา นิกฺขิปิตุํ – ยสฺส ภวิสฺสติ โส หริสฺสตี’’ติฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๐๕. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ รตนํ วา รตนสมฺมตํ วา, อญฺญตฺร อชฺฌารามา วา อชฺฌาวสถา วา, อุคฺคเณฺหยฺย วา อุคฺคณฺหาเปยฺย วา, ปาจิตฺติยํฯ รตนํ วา ปน ภิกฺขุนา รตนสมฺมตํ วา อชฺฌาราเม วา อชฺฌาวสเถ วา อุคฺคเหตฺวา วา อุคฺคหาเปตฺวา วา นิกฺขิปิตพฺพํ – ‘ยสฺส ภวิสฺสติ โส หริสฺสตี’ติฯ อยํ ตตฺถ สามีจี’’**ติฯ

๕๐๖. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

รตนํ นาม มุตฺตา มณิ เวฬุริโย สโงฺข สิลา ปวาลํ รชตํ ชาตรูปํ โลหิตโงฺก [โลหิตโก (?)] มสารคลฺลํฯ

รตนสมฺมตํ นาม ยํ มนุสฺสานํ อุปโภคปริโภคํ, เอตํ รตนสมฺมตํ นามฯ

อญฺญตฺร อชฺฌารามา วา อชฺฌาวสถา วาติ ฐเปตฺวา อชฺฌารามํ อชฺฌาวสถํฯ

อชฺฌาราโม นาม ปริกฺขิตฺตสฺส อารามสฺส อโนฺต อาราโม, อปริกฺขิตฺตสฺส อุปจาโรฯ

อชฺฌาวสโถ นาม ปริกฺขิตฺตสฺส อาวสถสฺส อโนฺต อาวสโถ, อปริกฺขิตฺตสฺส อุปจาโรฯ

อุคฺคเณฺหยฺยาติ สยํ คณฺหาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อุคฺคณฺหาเปยฺยาติ อญฺญํ คาหาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

รตนํ วา ปน ภิกฺขุนา รตนสมฺมตํ วา อชฺฌาราเม วา อชฺฌาวสเถ วา อุคฺคเหตฺวา วา อุคฺคหาเปตฺวา วา นิกฺขิปิตพฺพนฺติ รูเปน วา นิมิเตฺตน วา สญฺญาณํ กตฺวา นิกฺขิปิตฺวา อาจิกฺขิตพฺพํ – ''ยสฺส ภณฺฑํ นฏฺฐํ โส อาคจฺฉตู''ติฯ สเจ ตตฺถ อาคจฺฉติ โส วตฺตโพฺพ – ''อาวุโส, กีทิสํ เต ภณฺฑ''นฺติ? สเจ รูเปน วา นิมิเตฺตน วา สมฺปาเทติ ทาตพฺพํ, โน เจ สมฺปาเทติ ''วิจินาหิ อาวุโส''ติ วตฺตโพฺพฯ ตมฺหา อาวาสา ปกฺกมเนฺตน เย ตตฺถ โหนฺติ ภิกฺขู ปติรูปา, เตสํ หเตฺถ นิกฺขิปิตฺวา ปกฺกมิตพฺพํฯ โน เจ โหนฺติ ภิกฺขู ปติรูปา, เย ตตฺถ โหนฺติ คหปติกา ปติรูปา, เตสํ หเตฺถ นิกฺขิปิตฺวา ปกฺกมิตพฺพํฯ

อยํ ตตฺถ สามีจีติ อยํ ตตฺถ อนุธมฺมตาฯ

๕๐๗. อนาปตฺติ รตนํ วา รตนสมฺมตํ วา อชฺฌาราเม วา อชฺฌาวสเถ วา อุคฺคเหตฺวา วา อุคฺคหาเปตฺวา วา นิกฺขิปติ – ''ยสฺส **ภวิสฺสติ โส หริสฺสตี''ติ, รตนสมฺมตํ วิสฺสาสํ คณฺหาติ,** ตาวกาลิกํ คณฺหาติ, ปํสุกูลสญฺญิสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

รตนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทุติยํฯ

๓. วิกาลคามปฺปวิสนสิกฺขาปทํ

๕๐๘. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วิกาเล คามํ ปวิสิตฺวา สภายํ นิสีทิตฺวา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถนฺติ, เสยฺยถิทํ – [อิมา ติรจฺฉานกถาโย ที. ๑.๑๗; ม. นิ. ๒.๒๒๓; สํ. นิ. ; อ. นิ. ๑๐.๖๙] ราชกถํ โจรกถํ มหามตฺตกถํ เสนากถํ ภยกถํ ยุทฺธกถํ อนฺนกถํ ปานกถํ วตฺถกถํ สยนกถํ มาลากถํ คนฺธกถํ ญาติกถํ ยานกถํ คามกถํ นิคมกถํ นครกถํ ชนปทกถํ อิตฺถิกถํ [อิตฺถิกถํ ปุริสกถํ (ก.) มชฺฌิมปณฺณาสฏฺฐกถา ๑๕๖ ปิเฏฺฐ โอโลเกตพฺพา] สูรกถํ วิสิขากถํ กุมฺภฏฺฐานกถํ ปุพฺพเปตกถํ นานตฺตกถํ โลกกฺขายิกํ สมุทฺทกฺขายิกํ อิติภวาภวกถํ อิติ วาฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา วิกาเล คามํ ปวิสิตฺวา สภายํ นิสีทิตฺวา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถสฺสนฺติ, เสยฺยถิทํ – ราชกถํ โจรกถํ…เป.… อิติภวาภวกถํ อิติ วา, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน''ติ!

อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วิกาเล คามํ ปวิสิตฺวา สภายํ นิสีทิตฺวา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถสฺสนฺติ, เสยฺยถิทํ – ราชกถํ โจรกถํ…เป.… อิติภวาภวกถํ อิติ วา''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, วิกาเล คามํ ปวิสิตฺวา สภายํ นิสีทิตฺวา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถถ, เสยฺยถิทํ – ราชกถํ โจรกถํ…เป.… อิติภวาภวกถํ อิติ วาติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, วิกาเล คามํ ปวิสิตฺวา สภายํ นิสีทิตฺวา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถสฺสถ, เสยฺยถิทํ – ราชกถํ โจรกถํ…เป.… อิติภวาภวกถํ อิติ วา! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ วิกาเล คามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๐๙. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ คจฺฉนฺตา สายํ อญฺญตรํ คามํ อุปคจฺฉึสุฯ มนุสฺสา เต ภิกฺขู ปสฺสิตฺวา เอตทโวจุํ – ‘‘ปวิสถ, ภนฺเต’’ติ ฯ อถ โข เต ภิกฺขู – ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ วิกาเล คามํ ปวิสิตุ’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น ปวิสึสุฯ โจรา เต ภิกฺขู อจฺฉินฺทึสุฯ อถ โข เต ภิกฺขู สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๑๐. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ คจฺฉโนฺต สายํ อญฺญตรํ คามํ อุปคจฺฉิฯ มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจุํ – ‘‘ปวิสถ, ภเนฺต’’ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสิตุ’’นฺติ กุกฺกุจฺจายโนฺต น ปาวิสิฯ โจรา ตํ ภิกฺขุํ อจฺฉินฺทึสุฯ อถ โข โส ภิกฺขุ สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สนฺตํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“โย ปน ภิกฺขุ สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๑๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อหินา ทโฏฺฐ โหติฯ อญฺญตโร ภิกฺขุ ‘‘อคฺคึ อาหริสฺสามี’’ติ คามํ คจฺฉติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา วิ กาเล คามํ ปวิสิตุ’’นฺติ กุกฺกุจฺจายโนฺต น ปาวิสิ…เป…. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ตถารูเป อจฺจายิเก กรณีเย สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๑๒. **“โย ปน ภิกฺขุ สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิเสยฺย, อญฺญตฺร ตถารูปา อจฺจายิกา กรณียา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๕๑๓. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

สโนฺต นาม ภิกฺขุ สกฺกา โหติ อาปุจฺฉา ปวิสิตุํฯ

อสโนฺต นาม ภิกฺขุ น สกฺกา โหติ อาปุจฺฉา ปวิสิตุํฯ

วิกาโล นาม มชฺฌนฺหิเก วีติวเตฺต ยาว อรุณุคฺคมนาฯ

คามํ ปวิเสยฺยาติ ปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส ปริเกฺขปํ อติกฺกมนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส อุปจารํ โอกฺกมนฺตสฺส อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญตฺร ตถารูปา อจฺจายิกา กรณียาติ ฐเปตฺวา ตถารูปํ อจฺจายิกํ กรณียํฯ

๕๑๔. วิกาเล วิกาลสญฺญี สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา คามํ ปวิสติ, อญฺญตฺร ตถารูปา อจฺจายิกา กรณียา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ วิกาเล เวมติโก สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา คามํ ปวิสติ, อญฺญตฺร ตถารูปา อจฺจายิกา กรณียา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ วิกาเล กาลสญฺญี สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา คามํ ปวิสติ, อญฺญตฺร ตถารูปา อจฺจายิกา กรณียา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

กาเล วิกาลสญฺญี , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเล เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาเล กาลสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๑๕. อนาปตฺติ ตถารูเป อจฺจายิเก กรณีเย, สนฺตํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉา ปวิสติ, อสนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปวิสติ, อนฺตรารามํ คจฺฉติ, ภิกฺขุนุปสฺสยํ คจฺฉติ, ติตฺถิยเสยฺยํ คจฺฉติ, ปฏิกฺกมนํ คจฺฉติ, คาเมน มโคฺค โหติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วิกาลคามปฺปวิสนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ตติยํฯ

๔. สูจิฆรสิกฺขาปทํ

๕๑๖. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สเกฺกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมิํ นิโคฺรธาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน ทนฺตกาเรน ภิกฺขู ปวาริตา โหนฺติ – ‘‘เยสํ อยฺยานํ สูจิฆเรน อโตฺถ อหํ สูจิฆเรนา’’ติฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู พหู สูจิฆเร วิญฺญาเปนฺติฯ เยสํ ขุทฺทกา สูจิฆรา เต มหเนฺต สูจิฆเร วิญฺญาเปนฺติฯ เยสํ มหนฺตา สูจิฆรา เต ขุทฺทเก สูจิฆเร วิญฺญาเปนฺติฯ อถ โข โส ทนฺตกาโร ภิกฺขูนํ พหู สูจิฆเร กโรโนฺต น สโกฺกติ อญฺญํ วิกฺกายิกํ ภณฺฑํ กาตุํ, อตฺตนาปิ น ยาเปติ, ปุตฺตทาโรปิสฺส กิลมติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู สูจิฆเร วิญฺญาเปสฺสนฺติ! อยํ อิเมสํ พหู สูจิฆเร กโรโนฺต น สโกฺกติ อญฺญํ วิกฺกายิกํ ภณฺฑํ กาตุํ, อตฺตนาปิ น ยาเปติ, ปุตฺตทาโรปิสฺส กิลมตี’’ติฯ อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู สูจิฆเร วิญฺญาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู สูจิฆเร วิญฺญาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหู สูจิฆเร วิญฺญาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๑๗. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ อฏฺฐิมยํ วา ทนฺตมยํ วา วิสาณมยํ วา สูจิฆรํ การาเปยฺย เภทนกํ, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๕๑๘. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป…. **ภิกฺขู**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

อฎฺฐิ นาม ยํ กิญฺจิ อฎฺฐิฯ

ทโนฺต นาม หตฺถิทโนฺต วุจฺจติฯ

วิสาณํ นาม ยํ กิญฺจิ วิสาณํฯ

การาเปยฺยาติ กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฎํฯ ปฎิลาเภน ภินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๑๙. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ [ปริโยสาวาเปติ (ก.)], อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ [ปริโยสาวาเปติ (ก.)], อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อเญฺญน กตํ ปฎิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ

๕๒๐. อนาปตฺติ คณฺฐิกาย [คณฺฑิกาย (สฺยา.)], อรณิเก, วิเธ [วีเฐ (สี.), วีเถ (สฺยา.)], อญฺชนิยา, อญฺชนิสลากาย, วาสิชเฎ, อุทกปุญฺฉนิยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สูจิฆรสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํ จตุตฺถํฯ

๕. มญฺจปีฐสิกฺขาปทํ

๕๒๑. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต อุเจฺจ มเญฺจ สยติฯ อถ โข ภควา สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิํ เสนาสนจาริกํ อาหิณฺฑโนฺต เยนายสฺมโต อุปนนฺทสฺส สกฺยปุตฺตสฺส วิหาโร เตนุปสงฺกมิฯ อทฺทสา โข อายสฺมา อุปนโนฺท สกฺยปุโตฺต ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจ – "อาคจฺฉตุ เม, ภเนฺต, ภควา สยนํ ปสฺสตู"ติฯ อถ โข ภควา ตโตว ปฎินิวตฺติตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – "อาสยโต, ภิกฺขเว, โมฆปุริโส เวทิตโพฺพ"ติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๒๒. **"นวํ ปน ภิกฺขุนา มญฺจํ วา ปีฐํ วา การยมาเนน อฎฺฐงฺคุลปาทกํ กาเรตพฺพํ สุคตงฺคุเลน, อญฺญตฺร เหฎฺฐิมาย อฎนิยา; ตํ อติกฺกามยโต เฉทนกํ ปาจิตฺติย**"นฺติฯ

๕๒๓. **นวํ** นาม กรณํ อุปาทาย วุจฺจติฯ

มโญฺจ นาม จตฺตาโร มญฺจา – มสารโก, พุนฺทิกาพโทฺธ, กุฬีรปาทโก, อาหจฺจปาทโกฯ

ปีฐํ นาม จตฺตาริ ปีฐานิ – มสารกํ, พุนฺทิกาพทฺธํ, กุฬีรปาทกํ, อาหจฺจปาทกํฯ

การยมาเนนาติ กโรโนฺต วา การาเปโนฺต วาฯ

อฏฺฐงฺคุลปาทกํ กาเรตพฺพํ สุคตงฺคุเลน, อญฺญตฺร เหฏฺฐิมาย อฏนิยาติ ฐเปตฺวา เหฏฺฐิมํ อฏนิํ; ตํ อติกฺกาเมตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํ, ปฏิลาเภน ฉินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๒๔. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเญฺญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๒๕. อนาปตฺติ ปมาณิกํ กโรติ, อูนกํ กโรติ, อเญฺญน กตํ ปมาณาติกฺกนฺตํ ปฏิลภิตฺวา ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

มญฺจปีฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ปญฺจมํฯ

๖. ตูโลนทฺธสิกฺขาปทํ

๕๒๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ ตูโลนทฺธํ การาเปนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ ตูโลนทฺธํ การาเปสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน’’ติ ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ ตูโลนทฺธํ การาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ ตูโลนทฺธํ การาเปถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ ตูโลนทฺธํ การาเปสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๒๗. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ มญฺจํ วา ปีฐํ วา ตูโลนทฺธํ การาเปยฺย, อุทฺทาลนกํ ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๕๒๘. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

มโญฺจ นาม จตฺตาโร มญฺจา – มสารโก, พุนฺทิกาพโทฺธ, กุฬีรปาทโก, อาหจฺจปาทโกฯ

ปีฐํ นาม จตฺตาริ ปีฐานิ – มสารกํ, พุนฺทิกาพทฺธํ, กุฬีรปาทกํ, อาหจฺจปาทกํฯ

ตูลํ นาม ตีณิ ตูลานิ – รุกฺขตูลํ, ลตาตูลํ, โปฏกิตูลํฯ

การาเปยฺยาติ กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน อุทฺทาเลตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๒๙. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา กาเรติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเญฺญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๓๐. อนาปตฺติ อาโยเค, กายพนฺธเน, อํสพทฺธเก, ปตฺตถวิกาย, ปริสฺสาวเน, พิโพฺพหนํ กโรติ, อเญฺญน กตํ ปฏิลภิตฺวา อุทฺทาเลตฺวา ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตูโลนทฺธสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฉฏฺฐํฯ

๗. นิสีทนสิกฺขาปทํ

๕๓๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขูนํ นิสีทนํ อนุญฺญาตํ โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – ‘‘ภควตา นิสีทนํ อนุญฺญาต’’นฺติ อปฺปมาณิกานิ นิสีทนานิ ธาเรนฺติฯ มญฺจสฺสปิ ปีฐสฺสปิ ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลเมฺพนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกานิ นิสีทนานิ ธาเรสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อปฺปมาณิกานิ นิสีทนานิ ธาเรถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, อปฺปมาณิกานิ นิสีทนานิ ธาเรสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘นิสีทนํ ปน ภิกฺขุนา การยมาเนน ปมาณิกํ กาเรตพฺพํฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส เทฺว วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ทิยฑฺฒํฯ ตํ อติกฺกามยโต เฉทนกํ ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๓๒. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี มหากาโย โหติฯ โส ภควโต ปุรโต นิสีทนํ ปญฺญเปตฺวา สมนฺตโต สมญฺฉมาโน นิสีทติฯ อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อุทายึ เอตทโวจ – ‘‘กิสฺส ตฺวํ, อุทายิ, นิสีทนํ สมนฺตโต สมญฺฉสิ; เสยฺยถาปิ ปุราณาสิโกโฏฺฐ’’ติ? ‘‘ตถา หิ ปน, ภเนฺต, ภควตา ภิกฺขูนํ อติขุทฺทกํ นิสีทนํ อนุญฺญาต’’นฺติฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นิสีทนสฺส ทสํ วิทตฺถึฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๓๓. **‘‘นิสีทนํ ปน ภิกฺขุนา การยมาเนน ปมาณิกํ กาเรตพฺพํฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส เทฺว วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ทิยฑฺฒํฯ ทสา วิทตฺถิฯ ตํ อติกฺกามยโต เฉทนกํ ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๕๓๔. **นิสีทนํ** นาม สทสํ วุจฺจติฯ

การยมาเนนาติ กโรโนฺต วา การาเปโนฺต วา ปมาณิกํ กาเรตพฺพํฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส เทฺว วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ทิยฑฺฒํฯ ทสา วิทตฺถิฯ ตํ อติกฺกาเมตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ฉินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๓๕. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเญฺญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๓๖. อนาปตฺติ ปมาณิกํ กโรติ, อูนกํ กโรติ, อเญฺญน กตํ ปมาณาติกฺกนฺตํ ปฏิลภิตฺวา ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิโพฺพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นิสีทนสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํฯ

๘. กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิสิกฺขาปทํ

๕๓๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขูนํ กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิ อนุญฺญาตา โหติ ฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – ‘‘ภควตา กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิ อนุญฺญาตา’’ติ อปฺปมาณิกาโย กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิโย ธาเรนฺติ; ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ อากฑฺฒนฺตา อาหิณฺฑนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกาโย กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิโย ธาเรสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อปฺปมาณิกาโย กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิโย ธาเรถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, อปฺปมาณิกาโย กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิโย ธาเรสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๓๘. ‘‘**กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทึ ปน ภิกฺขุนา การยมาเนน ปมาณิกา กาเรตพฺพาฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส จตโสฺส วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ เทฺว วิทตฺถิโยฯ ตํ อติกฺกามยโต เฉทนกํ ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๕๓๙. **กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิ** นาม ยสฺส อโธนาภิ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กณฺฑุ วา ปีฬกา วา อสฺสาโว วา ถุลฺลกจฺฉุ วา อาพาโธ, ตสฺส ปฏิจฺฉาทนตฺถายฯ

การยมาเนนาติ กโรโนฺต วา การาเปโนฺต วา ฯ ปมาณิกา กาเรตพฺพาฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส จตโสฺส วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ เทฺว วิทตฺถิโยฯ ตํ อติกฺกาเมตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ฉินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๔๐. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเญฺญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๔๑. อนาปตฺติ ปมาณิกํ กโรติ, อูนกํ กโรติ, อเญฺญน กตํ ปมาณาติกฺกนฺตํ ปฏิลภิตฺวา ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิโพฺพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํฯ

๙. วสฺสิกสาฏิกาสิกฺขาปทํ

๕๔๒. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขูนํ วสฺสิกสาฏิกา อนุญฺญาตา โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู – ‘‘ภควตา วสฺสิกสาฏิกา อนุญฺญาตา’’ติ อปฺปมาณิกาโย วสฺสิกสาฏิกาโย ธาเรนฺติฯ ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ อากฑฺฒนฺตา อาหิณฺฑนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกาโย วสฺสิกสาฏิกาโย ธาเรสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อปฺปมาณิกาโย วสฺสิกสาฏิกาโย ธาเรถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, อปฺปมาณิกาโย วสฺสิกสาฏิกาโย ธาเรสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๔๓. **‘‘วสฺสิกสาฏิกํ ปน ภิกฺขุนา การยมาเนน ปมาณิกา กาเรตพฺพาฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส ฉ วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ อฑฺฒเตยฺยาฯ ตํ อติกฺกามยโต เฉทนกํ ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๕๔๔. **วสฺสิกสาฏิกา** นาม วสฺสานสฺส จตุมาสตฺถายฯ

การยมาเนนาติ กโรโนฺต วา การาเปโนฺต วาฯ ปมาณิกา กาเรตพฺพา ฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส ฉ วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ อฑฺฒเตยฺยาฯ ตํ อติกฺกาเมตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ฉินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๔๕. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเญฺญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๔๖. อนาปตฺติ ปมาณิกํ กโรติ, อูนกํ กโรติ, อเญฺญน กตํ ปมาณาติกฺกนฺตํ ปฏิลภิตฺวา ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิโพฺพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

วสฺสิกสาฏิกาสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ นวมํฯ

๑๐. นนฺทสิกฺขาปทํ

๕๔๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา นนฺโท ภควโต มาตุจฺฉาปุตฺโต อภิรูโป โหติ ทสฺสนีโย ปาสาทิโก จตุรงฺคุโลมโก ภควตา [ภควโต (ก.)]ฯ โส สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ ธาเรติฯ อทฺทสํสุ โข เถรา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ นนฺทํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน – “ภควา อาคจฺฉตี”ติ อาสนา วุฏฺฐหนฺติฯ เต อุปคเต ชานิตฺวา [อุปคตํ สญฺชานิตฺวา (สฺยา.), อุปคเต สญฺชานิตฺวา (สี.)] อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อายสฺมา นนฺโท สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ ธาเรสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, นนฺท, สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ ธาเรสีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, นนฺท, สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ ธาเรสฺสสิ! เนตํ, นนฺท, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๔๘. **“โย ปน ภิกฺขุ สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ การาเปยฺย อติเรกํ วา, เฉทนกํ ปาจิตฺติยํ ฯ ตตฺริทํ สุคตสฺส สุคตจีวรปฺปมาณํ – ทีฆโส นว วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ฉ วิทตฺถิโยฯ อิทํ สุคตสฺส สุคตจีวรปฺปมาณ**”นฺติฯ

๕๔๙. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

สุคตจีวรปฺปมาณํ [สุคตจีวรํ (ก.)] นาม ทีฆโส นว วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ ฉ วิทตฺถิโยฯ

การาเปยฺยาติ กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ฉินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๕๕๐. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเญฺญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๕๕๑. อนาปตฺติ อูนกํ กโรติ, อเญฺญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิโพฺพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นนฺทสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ทสมํฯ

รตนวโคฺค [ราชวโคฺค (สี.)] นวโมฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

รโญฺญ จ รตนํ สนฺตํ, สูจิ มญฺจญฺจ ตูลิกํ;
นิสีทนญฺจ กณฺฑุญฺจ, วสฺสิกา สุคเตน จาติฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อายสฺมนฺโต, เทฺวนวุติ ปาจิตฺติยา ธมฺมาฯ ตตฺถายสฺมนฺเต ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุทฺเธตฺถายสฺมนฺโต, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ขุทฺทกํ สมตฺตํฯ

ปาจิตฺติยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ

๑. ปฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายสฺมนฺโต จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา

ธมฺมา อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๕๕๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปฏิกฺกมนกาเล อญฺญตรํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘หนฺทายฺย, ภิกฺขํ ปฏิคฺคณฺหา’’ติฯ ‘‘สุฏฺฐุ, ภคินี’’ติ สเพฺพว อคฺคเหสิฯ สา อุปกเฏฺฐ กาเล นาสกฺขิ ปิณฺฑาย จริตุํ, ฉินฺนภตฺตา อโหสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ทุติยมฺปิ ทิวสํ…เป.… ตติยมฺปิ ทิวสํ สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปฏิกฺกมนกาเล ตํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘หนฺทายฺย, ภิกฺขํ ปฏิคฺคณฺหา’’ติฯ ‘‘สุฏฺฐุ, ภคินี’’ติ สเพฺพว อคฺคเหสิฯ สา อุปกเฏฺฐ กาเล นาสกฺขิ ปิณฺฑาย จริตุํ, ฉินฺนภตฺตา อโหสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี จตุเตฺถ ทิวเส รถิกาย ปเวเธนฺตี คจฺฉติฯ เสฏฺฐิ คหปติ รเถน ปฏิปถํ อาคจฺฉโนฺต ตํ ภิกฺขุนิํ เอตทโวจ – ‘‘อเปหาเยฺย’’ติฯ สา โวกฺกมนฺตี ตเตฺถว ปริปติฯ เสฏฺฐิ คหปติ ตํ ภิกฺขุนิํ ขมาเปสิ – ‘‘ขมาหาเยฺย, มยาสิ ปาติตา’’ติฯ ‘‘นาหํ, คหปติ, ตยา ปาติตาฯ อปิจ, อหเมว ทุพฺพลา’’ติฯ ‘‘กิสฺส ปน ตฺวํ, อเยฺย, ทุพฺพลา’’ติ? อถ โข สา ภิกฺขุนี เสฏฺฐิสฺส คหปติสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ เสฏฺฐิ คหปติ ตํ ภิกฺขุนิํ ฆรํ เนตฺวา โภเชตฺวา อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภทนฺตา ภิกฺขุนิยา หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสฺสนฺติ! กิจฺฉลาโภ มาตุคาโม’’ติ!

อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู ตสฺส เสฏฺฐิสฺส คหปติสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ ภิกฺขุนิยา หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสฺสตี’’ติ …เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, ภิกฺขุนิยา หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสีติ ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ ‘‘ญาติกา เต, ภิกฺขุ, อญฺญาติกา’’ติ? ‘‘อญฺญาติกา, ภควา’’ติฯ ‘‘อญฺญาตโก, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย น ชานาติ ปติรูปํ วา อปฺปติรูปํ วา สนฺตํ วา อสนฺตํ วาฯ กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๕๓. **‘‘โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาเทยฺย วา ภุเญฺชยฺย วา, ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกฺขุนา – ‘คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชิํ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี’’’**ติฯ

๕๕๔. **โย ปนา**ติ โย ยาทิโส…เป.… ***ภิกฺขู***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

อญฺญาติกา นาม มาติโต วา ฯ ปิติโต วา ยาว สตฺตมา ปิตามหยุคา อสมฺพทฺธาฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสเงฺฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

อนุตรฆรํ นาม รถิกา พฺยูหํ สิงฺฆาฏกํ ฆรํฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํฯ ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

๕๕๕. อญฺญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อญฺญาติกาย เวมติโก อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อญฺญาติกาย ญาติกสญฺญี อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกโตอุปสมฺปนฺนาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา – ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย อญฺญาติกสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญาติกาย ญาติกสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๕๖. อนาปตฺติ ญาติกาย, ทาเปติ น เทติ, อุปนิกฺขิปิตฺวา เทติ อนฺตราราเม, ภิกฺขุนุปสฺสเย, ติตฺถิยเสยฺยาย, ปฏิกฺกมเน , คามโต นีหริตฺวา เทติ, ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ‘‘สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชา’’ติ เทติ, สิกฺขมานาย, สามเณริยา, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ

๕๕๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู กุเลสุ นิมนฺติตา ภุญฺชนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขูนํ โวสาสนฺติโย ฐิตา โหนฺติ – ‘‘อิธ สูปํ เทถ, อิธ โอทนํ เทถา’’ติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ยาวทตฺถํ ภุญฺชนฺติฯ อเญฺญ ภิกฺขู น จิตฺตรูปํ ภุญฺชนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โวสาสนฺติโย น นิวาเรสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย โวสาสนฺติโย น นิวาเรถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา …เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ภิกฺขุนิโย โวสาสนฺติโย น นิวาเรสฺสถ ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๕๘. **‘‘ภิกฺขู ปเนว กุเลสุ นิมนฺติตา ภุญฺชนฺติ, ตตฺร เจ สา** [ตตฺร เจ (สฺยา.)] **ภิกฺขุนี โวสาสมานรูปา ฐิตา โหติ – ‘อิธ สูปํ เทถ, อิธ โอทนํ เทถา’ติ, เตหิ ภิกฺขูหิ สา ภิกฺขุนี อปสาเทตพฺพา – ‘อปสกฺก ตาว, ภคินิ, ยาว ภิกฺขู ภุญฺชนฺตี’ติฯ เอกสฺส เจปิ**

[เอกสฺสปิ เจ (สี. สฺยา.)] **ภิกฺขุโน น ปฏิภาเสยฺย ตํ ภิกฺขุนึ อปสาเทตุํ – ‘อปสกฺก ตาว, ภคินิ, ยาว ภิกฺขู ภุญฺชนฺตี’ติ ปฏิเทเสตพฺพํ เตหิ ภิกฺขูหิ – ‘คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชิมฺหา อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมา’”**ติฯ

๕๕๙. ***ภิกฺขู ปเนว กุเลสุ นิมนฺติตา ภุญฺชนฺตี***ติ กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ, สุทฺทกุลํฯ

นิมนฺติตา ภุญฺชนฺตีติ ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตเรน โภชเนน นิมนฺติตา ภุญฺชนฺติฯ

ภิกฺขุนี นาม อุภโตสงฺเฆ อุปสมฺปนฺนาฯ

โวสาสนฺตี นาม ยถามิตฺตตา ยถาสนฺทิฏฺฐตา ยถาสมฺภตฺตตา ยถาสมานุปชฺฌายกตา ยถาสมานาจริยกตา – “อิธ สูปํ เทถ, อิธ โอทนํ เทถา”ติฯ เอสา โวสาสนฺตี นามฯ

เตหิ *ภิกฺขู*หีติ ภุญฺชมาเนหิ ภิกฺขูหิฯ

สา *ภิกฺขุนี*ติ ยา สา โวสาสนฺตี ภิกฺขุนีฯ

เตหิ ภิกฺขูหิ สา ภิกฺขุนี อปสาเทตพฺพา – “อปสกฺก ตาว, ภคินิ, ยาว ภิกฺขู ภุญฺชนฺตี”ติฯ เอกสฺส เจปิ [เอกสฺสปิ เจ (สี. สฺยา.)] ภิกฺขุโน อนปสาทิโต [อนปสาทิเต (สี. สฺยา.)] – “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

๕๖๐. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญี โวสาสนฺติยา น นิวาเรติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส ฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติโก โวสาสนฺติยา น นิวาเรติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญี โวสาสนฺติยา น นิวาเรติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

เอกโตอุปสมฺปนฺนาย โวสาสนฺติยา น นิวาเรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญี, อนาปตฺติฯ

๕๖๑. อนาปตฺติ อตฺตโน ภตฺตํ ทาเปติ น เทติ, อเญฺญสํ ภตฺตํ เทติ น ทาเปติ, ยํ น ทินฺนํ ตํ ทาเปติ, ยตฺถ น ทินฺนํ ตตฺถ ทาเปติ, สเพฺพสํ สมกํ ทาเปติ, สิกฺขมานา โวสาสติ, สามเณรี โวสาสติ, ปญฺจ โภชนานิ ฐเปตฺวา สพฺพตฺถ, อนาปตฺติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ

๕๖๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อญฺญตรํ กุลํ อุภโตปสนฺนํ โหติฯ สทฺธาย วฑฺฒติ, โภเคน หายติ, ยํ ตสฺมึ กุเล อุปฺปชฺชติ ปุเรภตฺตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ สพฺพํ ภิกฺขูนํ วิสฺสเชฺชตฺวา อเปฺปกทา อนสิตา อจฺฉนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา น มตฺตํ ชานิตฺวา ปฏิคฺคเหสฺสนฺติ! อิเม อิเมสํ ทตฺวา อเปฺปกทา อนสิตา อจฺฉนฺตี”ติ!! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต

ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ยํ กุลํ สทฺธาย วฑฺฒติ, โภเคน หายติ เอวรูปสฺส กุลสฺส ญตฺติทุติเยน กมฺเมน เสกฺขสมฺมุติํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ –

๕๖๓. ‘‘สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามํ กุลํ สทฺธาย วฑฺฒติ, โภเคน หายติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส กุลสฺส เสกฺขสมฺมุติํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภนฺเต, สงฺโฆฯ อิตฺถนฺนามํ กุลํ สทฺธาย วฑฺฒติ, โภเคน หายติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส กุลสฺส เสกฺขสมฺมุติํ เทติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส กุลสฺส เสกฺขสมฺมุติยา ทานํ, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

‘‘ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามสฺส กุลสฺส เสกฺขสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘ยานิ โข ปน ตานิ เสกฺขสมฺมตานิ กุลานิ, โย ปน ภิกฺขุ ตถารูเปสุ เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกฺขุนา – ‘คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชิํ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ ตํ ปฏิเทเสมี’’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๖๔. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อุสฺสโว โหติฯ มนุสฺสา ภิกฺขู นิมนฺเตตฺวา โภเชนฺติฯ ตมฺปิ โข กุลํ ภิกฺขู นิมนฺเตสิฯ ภิกฺขู กุกฺกุจฺจายนฺตา นาธิวาเสนฺติ – ‘‘ปฏิกฺขิตฺตํ ภควตา เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิตุํ ภุญฺชิตุ’’นฺติฯ เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กิํ นุ โข นาม อมฺหากํ ชีวิเตน ยํ อยฺยา อมฺหากํ น ปฏิคฺคณฺหนฺตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, นิมนฺติเตน เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิตุํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘ยานิ โข ปน ตานิ เสกฺขสมฺมตานิ กุลานิ, โย ปน ภิกฺขุ ตถารูเปสุ เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ปุเพฺพ อนิมนฺติโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาเทยฺย วา ภุเญฺชยฺย วา , ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกฺขุนา – ‘คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชิํ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี’’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๕๖๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ตสฺส กุลสฺส กุลูปโก โหติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ตํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ คิลาโน โหติฯ อถ โข เต มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุํ เอตท

โวจุํ – ‘‘ภุญฺชถ, ภเนฺต’’ติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ อนิมนฺติเตน เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิตุํ ภุญฺชิตุ’’นฺติ กุกฺกุจฺจายโนฺต น ปฏิคฺคเหสิ; นาสกฺขิ ปิณฺฑาย จริตุํ; ฉินฺนภโตฺต อโหสิฯ อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิตุํ ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๖๖. ‘‘**ยานิ โข ปน ตานิ เสกฺขสมฺมตานิ กุลานิ, โย ปน ภิกฺขุ ตถารูเปสุ เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ปุเพฺพ อนิมนฺติโต อคิลาโน ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาเทยฺย วา ภุเญฺชยฺย วา, ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกฺขุนา – ‘คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชิํ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี**’’ติฯ

๕๖๗. **ยานิ โข ปน ตานิ เสกฺขสมฺมตานิ กุลานี**ติ เสกฺขสมฺมตํ นาม กุลํ ยํ กุลํ สทฺธาย วฑฺฒติ, โภเคน หายติฯ เอวรูปสฺส กุลสฺส ญตฺติทุติเยน กเมฺมน เสกฺขสมฺมุติ ทินฺนา โหติฯ

โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ตถารูเปสุ เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสูติ เอวรูเปสุ เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุฯ

อนิมนฺติโต นาม อชฺชตนาย วา สฺวาตนาย วา อนิมนฺติโต, ฆรูปจารํ โอกฺกมเนฺต นิมเนฺตติ, เอโส อนิมนฺติโต นามฯ

นิมนฺติโต นาม อชฺชตนาย วา สฺวาตนาย วา นิมนฺติโต, ฆรูปจารํ อโนกฺกมเนฺต นิมเนฺตติ, เอโส นิมนฺติโต นามฯ

อคิลาโน นาม สโกฺกติ ปิณฺฑาย จริตุํฯ

คิลาโน นาม น สโกฺกติ ปิณฺฑาย จริตุํฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มโจฺฉ, มํสํฯ

อนิมนฺติโต อคิลาโน ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

๕๖๘. เสกฺขสมฺมเต เสกฺขสมฺมตสญฺญี อนิมนฺติโต อคิลาโน ขาทนียํ วา โภชนียํว สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ เสกฺขสมฺมเต เวมติโก…เป.… เสกฺขสมฺมเต อเสกฺขสมฺมตสญฺญี อนิมนฺติโต อคิลาโน ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อเสกฺขสมฺมเต เสกฺขสมฺมตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อเสกฺขสมฺมเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อเสกฺขสมฺมเต อเสกฺขสมฺมตสญฺญี, อนาปตฺติ ฯ

๕๖๙. อนาปตฺติ นิมนฺติตสฺส, คิลานสฺส, นิมนฺติตสฺส วา คิลานสฺส วา เสสกํ ภุญฺชติ , อเญฺญสํ ภิกฺขา ตตฺถ ปญฺญตฺตา โหติ, ฆรโต นีหริตฺวา เทนฺติ, นิจฺจภเตฺต, สลากภเตฺต, ปกฺขิเก, อุโปสถิเก, ปาฏิปทิเก, ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ – ''สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชา''ติ เทติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

ตติยปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฯ

๔. จตุตฺถปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ

๕๗๐. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สเกฺกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิโคฺรธาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน สากิยทาสกา อวรุทฺธา โหนฺติ ฯ สากิยานิโย อิจฺฉนฺติ อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ภตฺตํ กาตุํ ฯ อโสฺสสุํ โข สากิยทาสกา – ''สากิยานิโย กิร อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ภตฺตํ กตฺตุกามา''ติ ฯ เต มเคฺค ปริยุฏฺฐึสุ ฯ สากิยานิโย ปณีตํ ขาทนียํ โภชนียํ อาทาย อารญฺญกํ เสนาสนํ อคมํสุ ฯ สากิยทาสกา นิกฺขมิตฺวา สากิยานิโย อจฺฉินฺทึสุ จ ทูเสสุญฺจ ฯ สากิยา นิกฺขมิตฺวา เต โจเร สภเณฺฑ [สห ภเณฺฑน (ก.)] คเหตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภทนฺตา อาราเม โจเร ปฏิวสเนฺต นาโรเจสฺสนฺตี''ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู สากิยานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ ฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ''เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

''ยานิ โข ปน ตานิ อารญฺญกานิ เสนาสนานิ สาสงฺกสมฺมตานิ สปฺปฏิภยานิ, โย ปน ภิกฺขุ ตถารูเปสุ เสนาสเนสุ [เสนาสเนสุ วิหรโนฺต (สี. สฺยา.)] **ปุเพฺพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาเทยฺย วา ภุเญฺชยฺย วา, ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกฺขุนา – 'คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ ตํ ปฏิเทเสมี'''**ติ ฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติ ฯ

๕๗๑. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ คิลาโน โหติ ฯ มนุสฺสา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อาทาย อารญฺญกํ เสนาสนํ อคมํสุ ฯ อถ โข เต มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจุํ – ''ภุญฺชถ, ภเนฺต''ติ ฯ อถ โข โส ภิกฺขุ – ''ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิตุํ ภุญฺชิตุ''นฺติ กุกฺกุจฺจายโนฺต น ปฏิคฺคเหสิ, นาสกฺขิ ปิณฺฑาย จริตุํ [ปวิสิตุํ (ก.)], ฉินฺนภโตฺต อโหสิ ฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ ฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุเพฺพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิตุํ ภุญฺชิตุํ ฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

๕๗๒. "ยานิ โข ปน ตานิ อารญฺญกานิ เสนาสนานิ สาสงฺกสมฺมตานิ สปฺปฏิภยานิ, โย ปน ภิกฺขุ ตถารูเปสุ เสนาสเนสุ ปุเพฺพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา อคิลาโน ขาเทยฺย วา ภุเญฺชยฺย วา, ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกฺขุนา – 'คารยฺหํ, อาวุโส, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี'"ติฯ

๕๗๓. ยานิ โข ปน ตานิ อารญฺญกานิ เสนาสนานีติ **อารญฺญกํ** นาม **เสนาสนํ** ปญฺจธนุสติกํ ปจฺฉิมํฯ

สาสงฺกํ นาม อาราเม อารามูปจาเร โจรานํ นิวิโฏฺฐกาโส ทิสฺสติ, ภุโตฺตกาโส ทิสฺสติ, ฐิโตกาโส ทิสฺสติ, นิสิโนฺนกาโส ทิสฺสติ, นิปโนฺนกาโส ทิสฺสติฯ

สปฺปฏิภยํ นาม อาราเม อารามูปจาเร โจเรหิ มนุสฺสา หตา ทิสฺสนฺติ, วิลุตฺตา ทิสฺสนฺติ, อาโกฏิตา ทิสฺสนฺติฯ

โย ปนาติ โย ยาทิโส…เป.… **ภิกฺขู**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปโต ภิกฺขูติฯ

ตถารูเปสุ เสนาสเนสูติ เอวรูเปสุ เสนาสเนสุฯ

อปฺปฏิสํวิทิตํ นาม ปญฺจนฺนํ ปฏิสํวิทิตํ, เอตํ อปฺปฏิสํวิทิตํ นามฯ อารามํ อารามูปจารํ ฐเปตฺวา ปฏิสํวิทิตํ, เอตํ [เอตมฺปิ (สี.)] อปฺปฏิสํวิทิตํ นามฯ

ปฏิสํวิทิตํ นาม โย โกจิ อิตฺถี วา ปุริโส วา อารามํ อารามูปจารํ อาคนฺตฺวา อาโรเจติ – "อิตฺถนฺนามสฺส, ภเนฺต, ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อาหริสฺสนฺตี"ติฯ สเจ สาสงฺกํ โหติ, สาสงฺกนฺติ อาจิกฺขิตพฺพํ; สเจ สปฺปฏิภยํ โหติ, สปฺปฏิภยนฺติ อาจิกฺขิตพฺพํ; สเจ – "โหตุ, ภเนฺต, อาหริยิสฺสตี"ติ ภณติ, โจรา วตฺตพฺพา – "มนุสฺสา อิธูปจรนฺติ อปสกฺกถา"ติฯ ยาคุยา ปฏิสํวิทิเต ตสฺสา ปริวาโร อาหริยฺยติ, เอตํ ปฏิสํวิทิตํ นามฯ ภเตฺตน ปฏิสํวิทิเต ตสฺส ปริวาโร อาหริยฺยติ, เอตํ ปฏิสํวิทิตํ นาม ฯ ขาทนีเยน ปฏิสํวิทิเต ตสฺส ปริวาโร อาหริยฺยติ, เอตํ ปฏิสํวิทิตํ นามฯ กุเลน ปฏิสํวิทิเต โย ตสฺมึ กุเล มนุโสฺส ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อาหรติ, เอตํ ปฏิสํวิทิตํ นามฯ คาเมน ปฏิสํวิทิเต โย ตสฺมึ คาเม มนุโสฺส ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อาหรติ, เอตํ ปฏิสํวิทิตํ นามฯ ปูเคน ปฏิสํวิทิเต โย ตสฺมึ ปูเค มนุโสฺส ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อาหรติ, เอตํ ปฏิสํวิทิตํ นามฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มโจฺฉ, มํสํฯ

อชฺฌาราโม นาม ปริกฺขิตฺตสฺส อารามสฺส อโนฺตอาราโมฯ อปริกฺขิตฺตสฺส อุปจาโรฯ

อคิลาโน นาม สโกฺกติ ปิณฺฑาย จริตุํ [คนฺตุํ (ก.)]ฯ

คิลาโน นาม น สโกฺกติ ปิณฺฑาย จริตุํ [คนฺตุํ (ก.)]ฯ

อปฺปฏิสํวิทิตํ อคิลาโน ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส ฯ

๕๗๔. อปฺปฏิสํวิทิเต อปฺปฏิสํวิทิตสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา อคิลาโน ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส ฯ อปฺปฏิสํวิทิเต เวมติโก ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา อคิลาโน ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส ฯ อปฺปฏิสํวิทิเต ปฏิสํวิทิตสญฺญี ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา อคิลาโน ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส ฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ปฏิสํวิทิเต อปฺปฏิสํวิทิตสญฺญี, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ปฏิสํวิทิเต เวมติโก, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ปฏิสํวิทิเต ปฏิสํวิทิตสญฺญี, อนาปตฺติ ฯ

๕๗๕. อนาปตฺติ ปฏิสํวิทิเต, คิลานสฺส, ปฏิสํวิทิเต วา คิลานสฺส วา เสสกํ ภุญฺชติ, พหาราเม ปฏิคฺคเหตฺวา อโนฺตอาราเม ภุญฺชติ, ตตฺถ ชาตกํ มูลํ วา ตจํ วา ปตฺตํ วา ปุปฺผํ วา ผลํ วา ภุญฺชติ, ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

จตุตฺถปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อายสฺมโนฺต, จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา ธมฺมา ฯ ตตฺถายสฺมเนฺต ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุเทฺธตฺถายสฺมโนฺต, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติ ฯ

ปาฏิเทสนียกณฺฑํ นิฏฺฐิตํ ฯ

๗. เสขิยกณฺฑํ

๑. ปริมณฺฑลวคฺโค

อิเม โข ปนายสฺมนฺโต เสขิยา

ธมฺมา อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๕๗๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา นิวาเสนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา นิวาเสสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน’’ติฯ อสฺโสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา นิวาเสสฺสนฺตี’’ติ! อถ โข เต ภิกฺขู ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร ตุมฺเห, ภิกฺขเว, ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา นิวาเสถา’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุมฺเห, โมฆปุริสา, ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา นิวาเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘ปริมณฺฑลํ นิวาเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

ปริมณฺฑลํ นิวาเสตพฺพํ นาภิมณฺฑลํ ชาณุมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทเนฺตนฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพโนฺต นิวาเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๗๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา ปารุปนฺติ…เป.…ฯ

‘‘ปริมณฺฑลํ ปารุปิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

ปริมณฺฑลํ ปารุปิตพฺพํ อุโภ กเณฺณ สมํ กตฺวาฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพโนฺต ปารุปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๗๘. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป.…ฯ

“สุปฺปฏิจฺฉนฺโน อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สุปฺปฏิจฺฉเนฺนน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๗๙. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป.…ฯ

“สุปฺปฏิจฺฉนฺโน อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สุปฺปฏิจฺฉเนฺนน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๐. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หตฺถมฺปิ ปาทมฺปิ กีฬาเปนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป.…ฯ

“สุสํวุโต อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สุสํวุเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปโนฺต อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๑. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หตฺถมฺปิ ปาทมฺปิ กีฬาเปนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป.…ฯ

“**สุสํวุโต อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

สุสํวุเตน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปนฺโต อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ โอโลเกนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป.…ฯ

“**โอกฺขิตฺตจกฺขุ อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

โอกฺขิตฺตจกฺขุนา อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ ยุคมตฺตํ เปกฺขเนฺตนฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ โอโลเกนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป.…ฯ

“**โอกฺขิตฺตจกฺขุ อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

โอกฺขิตฺตจกฺขุนา อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํ ยุคมตฺตํ เปกฺขเนฺตนฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป.…ฯ

“**น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ เอกโต วา อุภโต วา อุกฺขิปิตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป.…ฯ

“**น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ เอกโต วา อุภโต วา อุกฺขิปิตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ปริมณฺฑลวคฺโค ปฐโมฯ

๒. อุชฺชคฺฆิกวคฺโค

๕๘๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหาหสิตํ หสนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป.…ฯ

“**น อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ มหาหสิตํ หสนฺโต อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, หสนียสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ มิหิตมตฺตํ กโรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหาหสิตํ หสนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป.…ฯ

“**น อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ มหาหสิตํ หสนฺโต อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, หสนียสฺมิํ วตฺถุสฺมิํ มิหิตมตฺตํ กโรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๘. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป….ฯ

“**อปฺปสโทฺท อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

อปฺปสเทฺทน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรโนฺต อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๘๙. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป….ฯ

“**อปฺปสโทฺท อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

อปฺปสเทฺทน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรโนฺต อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๐. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ กายํ โอลเมฺพนฺตา…เป….ฯ

“**น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ กายํ ปคฺคเหตฺวา คนฺตพฺพํ ฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉติ กายํ โอลเมฺพโนฺต, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๑. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ, กายํ โอลเมฺพนฺตา…เป….ฯ

“**น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ กายํ ปคฺคเหตฺวา นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทติ กายํ โอลเมฺพโนฺต, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๒. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ พาหุํ โอลเมฺพนฺตา…เป….ฯ

“**น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ พาหุํ ปคฺคเหตฺวา คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉติ พาหุํ โอลเมฺพโนฺต, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๓. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ พาหุํ โอลเมฺพนฺตา…เป….ฯ

“**น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ พาหุํ ปคฺคเหตฺวา นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทติ พาหุํ โอลเมฺพโนฺต, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๔. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ สีสํ โอลเมฺพนฺตา…เป….ฯ

“**น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ สีสํ ปคฺคเหตฺวา คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉติ สีสํ โอลเมฺพโนฺต, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ สีสํ โอลมฺเพนฺตา… เป….ฯ

“น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ สีสํ ปคฺคเหตฺวา นิสีทิตพฺพํ ฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทติ สีสํ โอลมฺเพนฺโต, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อุชฺชคฺฆิกวคฺโค ทุติโยฯ

๓. ขมฺภกตวคฺโค

๕๙๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ขมฺภกตา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป….ฯ

“น ขมฺภกโต อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ เอกโต วา อุภโต วา ขมฺภํ กตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ขมฺภกตา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป….ฯ

“น ขมฺภกโต อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ เอกโต วา อุภโต วา ขมฺภํ กตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สสีสํ ปารุปิตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป.…ฯ

“น โอคุณฺฐิโต อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สสีสํ ปารุปิตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕๙๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สสีสํ ปารุปิตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป.…ฯ

“น โอคุณฺฐิโต อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สสีสํ ปารุปิตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺติ…เป.…ฯ

“น อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คมิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปลฺลตฺถิกาย [ปลฺลตฺติกาย (ก.)] อนฺตรฆเร นิสีทนฺติ…เป.…ฯ

“น ปลฺลตฺถิกาย อนฺตรฆเร นิสีทิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ปลฺลตฺถิกาย อนฺตรฆเร นิสีทิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถปลฺลตฺถิกาย วา ทุสฺสปลฺลตฺถิกาย วา อนฺตรฆเร นิสีทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, วาสูปคตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺติ ฉฑฺเฑตุกามา วิย…เป.…ฯ

“สกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคเหสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาโต ปฏิคฺคเหตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหาติ ฉฑฺเฑตุกาโม วิย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ โอโลเกนฺตา ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺติ, อากิรเนฺตปิ อติกฺกเนฺตปิ [อติกฺกมเนฺตปิ (สี.)] น ชานนฺติ…เป.…ฯ

“ปตฺตสญฺญี ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคเหสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

ปตฺตสญฺญินา ปิณฺฑปาโต ปฏิคฺคเหตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺตา สูปญฺเญว พหุํ ปฏิคฺคณฺหนฺติ…เป.…ฯ

“สมสูปกํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคเหสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สูโป นาม เทฺว สูปา – มุคฺคสูโป, มาสสูโปฯ หตฺถหาริโย สมสูปโก ปิณฺฑปาโต ปฏิคฺคเหตพฺโพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปญฺเญว พหุํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, รสรเส, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ถูปีกตํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺติ…เป.…ฯ

“สมติตฺติกํ [สมติตฺถิกํ (ก.)] **ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคเหสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”**ติฯ

สมติตฺติโก [สมติตฺถิกํ (ก.)] ปิณฺฑปาโต ปฏิคฺคเหตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปีกตํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ขมฺภกตวโคฺค ตติโยฯ

๔. สกฺกจฺจวโคฺค

๖๐๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺติ อภุญฺชิตุกามา วิย…เป.…ฯ

“สกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส,

อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ โอโลเกนฺตา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺติ, อากิรเนฺตปิ อติกฺกเนฺตปิ น ชานนฺติ…เป.… ฯ

“ปตฺตสญฺญี ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

ปตฺตสญฺญินา ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๐๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ โอมสิตฺวา [โอมทฺทิตฺวา (ก.)] ปิณฺฑปาตํ ภุญฺ

ชนฺติ...เป....ฯ

“สปทานํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สปทานํ ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอมสิตฺวา [โอมทฺทิตฺวา (ก.)] ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อเญฺญสํ เทโนฺต โอมสติ, อญฺญสฺส ภาชเน อากิรโนฺต โอมสติ, อุตฺตริภเงฺค, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํฯ

๖๐๙. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตา สูปเญฺญว พหุํ ภุญฺชนฺติ...เป....ฯ

“สมสูปกํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

สูโป นาม เทฺว สูปา – มุคฺคสูโป, มาสสูโป หตฺถหาริโยฯ สมสูปโก ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปเญฺญว พหุํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, รสรเส , ญาตกานํ ปวาริตานํ, อตฺตโน ธเนน, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํฯ

๖๑๐. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ถูปกโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺติ...เป....ฯ

“น ถูปกโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ถูปกโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปกโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ปริตฺตเก เสเส เอกโต สํกฑฺฒิตฺวา โอมทฺทิตฺวา ภุญฺชติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํฯ

๖๑๑. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สูปมฺปิ พฺยญฺชนมฺปิ โอทเนน ปฏิจฺฉาเทนฺติ ภิโยฺยกมฺยตํ อุปาทาย...เป....ฯ

“น สูปํ วา พฺยญฺชนํ วา โอทเนน ปฏิจฺฉาเทสฺสามิ ภิโยฺยกมฺยตํ อุปาทายาติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

น สูปํ วา พฺยญฺชนํ วา โอทเนน ปฏิจฺฉาเทตพฺพํ ภิโยฺยกมฺยตํ อุปาทายฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา พฺยญฺชนํ วา โอทเนน ปฏิจฺฉาเทติ ภิโยฺยกมฺยตํ อุปาทาย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, สามิกา ปฏิจฺฉาเทตฺวา เทนฺติ, น ภิโยฺยกมฺยตํ อุปาทาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส , อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ ! กสฺส สาทุํ น รุจฺจตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น สูปํ วา โอทนํ วา อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๑๓. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉกา ภิกฺขู คิลาเน ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘กจฺจาวุโส, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย’’นฺติ? ‘‘ปุเพฺพ มยํ, อาวุโส, สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชาม, เตน โน ผาสุ โหติฯ อิทานิ ปน – ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิญฺญาเปม, เตน โน น ผาสุ โหตี’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

น สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาเนน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๔. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุชฺฌานสญฺญี ปเรสํ ปตฺตํ โอโลเกนฺติ…เป.…ฯ

“น อุชฺฌานสญฺญี ปเรสํ ปตฺตํ โอโลเกสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุชฺฌานสญฺญินา ปเรสํ ปตฺโต โอโลเกตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺฌานสญฺญี ปเรสํ ปตฺตํ โอโลเกติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, ‘‘ทสฺสามี’’ติ วา ‘‘ทาเปสฺสามี’’ติ วา โอโลเกติ, น อุชฺฌานสญฺญิสฺส, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๕. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหนฺตํ กพฬํ กโรนฺติ…เป.…ฯ

“นาติมหนฺตํ กพฬํ กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

นาติมหโนฺต กพโฬ กาตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ มหนฺตํ กพฬํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ขชฺชเก, ผลาผเล, อุตฺตริภเงฺค, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๖. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทีฆํ อาโลปํ กโรนฺติ…เป.…ฯ

“ปริมณฺฑลํ อาโลปํ กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

ปริมณฺฑโล อาโลโป กาตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ทีฆํ อาโลปํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ขชฺชเก, ผลาผเล, อุตฺตริภเงฺค, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

สกฺกจฺจวโคฺค จตุโตฺถฯ

๕. กพฬวโคฺค

๖๑๗. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวรนฺติ…เป.…ฯ

“น อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวริตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๘. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภุญฺชมานา สพฺพํ หตฺถํ มุเข ปกฺขิปนฺติ…เป.…ฯ

“น ภุญฺชมาโน สพฺพํ หตฺถํ มุเข ปกฺขิปิสฺสามีติ สิกฺขากรณียา”ติฯ

น ภุญฺชมาเนน สโพฺพ หโตฺถ มุเข ปกฺขิปิตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ภุญฺชมาโน สพฺพํ หตฺถํ มุเข ปกฺขิปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๑๙. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สกพเฬน มุเขน พฺยาหรนฺติ…เป.…ฯ

“น สกพเฬน มุเขน พฺยาหริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น สกพเฬน มุเขน พฺยาหริตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สกพเฬน มุเขน พฺยาหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๐. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปิณฺฑุกฺเขปกํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

“น ปิณฺฑุกฺเขปกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ปิณฺฑุกฺเขปกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปิณฺฑุกฺเขปกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ขชฺชเก, ผลาผเล, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๑. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กพฬาวเจฺฉทกํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

“**น กพฬาวเจฺฉทกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น กพฬาวเจฺฉทกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ กพฬาวเจฺฉทกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ขชฺชเก ผลาผเล, อุตฺตริภเงฺค, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๒. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อวคณฺฑการกํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

“**น อวคณฺฑการกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น อวคณฺฑการกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ เอกโต วา อุภโต วา คณฺฑํ กตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ผลาผเล, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๓. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หตฺถนิทฺธุนกํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

“**น หตฺถนิทฺธุนกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น หตฺถนิทฺธุนกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถนิทฺธุนกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, กจวรํ ฉเฑฺฑโนฺต หตฺถํ นิทฺธุนาติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๔. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สิตฺถาวการกํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

“**น สิตฺถาวการกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น สิตฺถาวการกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สิตฺถาวการกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, กจวรํ ฉฑฺฑนฺโต สิตฺถํ ฉฑฺฑยติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติ ฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชิวฺหานิจฺฉารกํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

''น ชิวฺหานิจฺฉารกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา''ติฯ

น ชิวฺหานิจฺฉารกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ชิวฺหานิจฺฉารกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู จปุจปุการกํ ภุญฺชนฺติ…เป.…ฯ

''น จปุจปุการกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา''ติฯ

น จปุจปุการกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ จปุจปุการกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

กพฬวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. สุรุสุรุวคฺโค

๖๒๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา โกสมฺพิยํ วิหรติ โฆสิตาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน พฺราหฺมเณน สงฺฆสฺส ปโยปานํ ปฏิยตฺตํ โหติฯ ภิกฺขู สุรุสุรุการกํ ขีรํ ปิวนฺติฯ อญฺญตโร นฏปุพฺพโก ภิกฺขุ เอวมาห – ''สโพฺพยํ มเญฺญ สโงฺฆ สีตีกโต''ติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุ สงฺฆํ อารพฺภ ทวํ กริสฺสตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร ตฺวํ, ภิกฺขุ, สงฺฆํ อารพฺภ ทวํ อกาสีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ตฺวํ, โมฆปุริส, สงฺฆํ อารพฺภ ทวํ กริสฺสสิ! เนตํ, โมฆปุริส, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ''น, ภิกฺขเว, พุทฺธํ วา ธมฺมํ วา สงฺฆํ วา อารพฺภ ทโว กาตโพฺพฯ โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺ

สา’’ติฯ อถ โข ภควา ตํ ภิกฺขุํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น สุรุสุรุการกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

น สุรุสุรุการกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สุรุสุรุการกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามेฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หตฺถนิเลฺลหกํ ภุญฺชนฺติ…เป….ฯ

“น หตฺถนิเลฺลหกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

น หตฺถนิเลฺลหกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถนิเลฺลหกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๒๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามेฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปตฺตนิเลฺลหกํ ภุญฺชนฺติ…เป….ฯ

“น ปตฺตนิเลฺลหกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

น ปตฺตนิเลฺลหกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปตฺตนิเลฺลหกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ปริตฺตเก เสเส เอกโต สงฺกฑฺฒิตฺวา นิเลฺลหิตฺวา ภุญฺชติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามेฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โอฏฺฐนิเลฺลหกํ ภุญฺชนฺติ…เป….ฯ

“น โอฏฺฐนิเลฺลหกํ ภุญฺชิสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

น โอฏฺฐนิเลฺลหกํ ภุญฺชิตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอฏฺฐนิเลฺลหกํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ภเคฺคสุ วิหรติ สุสุมารคิเร [สุํสุมารคิเร (สี. สฺยา.), สํสุมารคิเร (ก.)] เภสกฬาวเน มิคทาเยฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู โกกนเท [โกกนุเท (ก.)] ปาสาเท สามิเสน หเตฺถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคณฺหนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา สามิเสน หเตฺถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคเหสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขู สามิเสน หเตฺถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคเหสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู สามิเสน หเตฺถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคณฺหนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา สามิเสน หเตฺถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคเหสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘น สามิเสน หเตฺถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคเหสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

น สามิเสน หเตฺถน ปานียถาลโก ปฏิคฺคเหตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สามิเสน หเตฺถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ‘‘โธวิสฺสามี’’ติ วา ‘‘โธวาเปสฺสามี’’ติ วา ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ภเคฺคสุ วิหรติ สุสุมารคิเร เภสกฬาวเน มิคทาเยฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู โกกนเท ปาสาเท สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉเฑฺฑนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉเฑฺฑสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขู สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉเฑฺฑสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขู สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉเฑฺฑนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม เต, ภิกฺขเว, โมฆปุริสา สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉเฑฺฑสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘น สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉเฑฺฑสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

น สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉเฑฺฑตพฺพํฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉเฑฺฑติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อุทฺธริตฺวา วา ภินฺทิตฺวา วา ปฏิคฺคเห วา นีหริตฺวา วา ฉเฑฺฑติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๓. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘น ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๓๔. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ฉตฺตปาณิสฺส คิลานสฺส ธมฺมํ เทเสตุํ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา ฉตฺตปาณิสฺส คิลานสฺส ธมฺมํ น เทเสสฺสนฺตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ฉตฺตปาณิสฺส คิลานสฺส ธมฺมํ เทเสตุํฯ เอวญฺจ ปน , ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

‘‘น ฉตฺตปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

ฉตฺตํ นาม ตีณิ ฉตฺตานิ – เสตจฺฉตฺตํ, กิลญฺชจฺฉตฺตํ, ปณฺณจฺฉตฺตํ มณฺฑลพทฺธํ สลากพทฺธํฯ

ธโมฺม นาม พุทฺธภาสิโต สาวกภาสิโต อิสิภาสิโต เทวตาภาสิโต อตฺถูปสญฺหิโต ธมฺมูปสญฺหิโตฯ

เทเสยฺยาติ ปเทน เทเสติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อกฺขราย เทเสติ, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ น ฉตฺตปาณิสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฎิจฺจ ฉตฺตปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํฯ

๖๓๕. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทณฺฑปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

‘‘น ทณฺฑปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

ทโณฺฑ นาม มชฺฌิมสฺส ปุริสสฺส จตุหโตฺถ ทโณฺฑฯ ตโต อุกฺกโฎฺฐ อทโณฺฑ, โอมโก อทโณฺฑฯ

น ทณฺฑปาณิสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฎิจฺจ ทณฺฑปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๖. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สตฺถปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป.…ฯ

“**น สตฺถปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

สตฺถํ นาม เอกโตธารํ อุภโตธารํ ปหรณํฯ

น สตฺถปาณิสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ สตฺถปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๗. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อาวุธปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป.…ฯ

“**น อาวุธปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

อาวุธํ นาม จาโป โกทโณฺฑฯ

น อาวุธปาณิสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อาวุธปาณิสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

สุรุสุรุวโคฺค ฉโฏฺฐฯ

๗. ปาทุกวโคฺค

๖๓๘. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปาทุการุฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป.…ฯ

“**น ปาทุการุฬฺหสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น ปาทุการุฬฺหสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อกฺกนฺตสฺส วา ปฏิมุกฺกสฺส วา โอมุกฺกสฺส วา อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๓๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปาหนารุฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป.…ฯ

“น อุปาหนารุฬฺหสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขากรณียา”ติฯ

น อุปาหนารุฬฺหสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อกฺกนฺตสฺส วา ปฏิมุกฺกสฺส วา โอมุกฺกสฺส วา อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ยานคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป.…ฯ

“น ยานคตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

ยานํ นาม วยฺหํ รโถ สกฏํ สนฺทมานิกา สิวิกา ปาฏงฺกีฯ

น ยานคตสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ยานคตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สยนคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป.…ฯ

“น สยนคตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น สยนคตสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อนฺตมโส ฉมายมฺปิ นิปนฺนสฺส สยนคตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปลฺลตฺถิกาย นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป.…ฯ

“น ปลฺลตฺถิกาย นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ปลฺลตฺถิกาย นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถปลฺลตฺถิกาย วา ทุสฺสปลฺลตฺถิกาย วา นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป.… อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เวฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป.…ฯ

“**น เวฐิตสีสสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

เวฐิตสีโส นาม เกสนฺตํ น ทสฺสาเปตฺวา เวฐิโต โหติฯ

น เวฐิตสีสสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ เวฐิตสีสสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, เกสนฺตํ วิวราเปตฺวา เทเสติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โอคุณฺฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป.…ฯ

“**น โอคุณฺฐิตสีสสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

โอคุณฺฐิตสีโส นาม สสีสํ ปารุโต วุจฺจติฯ

น โอคุณฺฐิตสีสสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิตสีสสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, สีสํ วิวราเปตฺวา เทเสติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฉมาย นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป.…ฯ

“**น ฉมายํ นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา**”ติฯ

น ฉมาย์ นิสีทิตฺวา [นิสิเนฺนน (อฎฺฐกถา)] อาสเน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสต โพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉมายํ นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ...เป.... อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา...เป.... เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสนฺตี''ติ...เป.... สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสถาติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... วิครหิตฺวา...เป.... ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ –

๖๔๗. ''ภูตปุพฺพํ , ภิกฺขเว, พาราณสิยํ อญฺญตรสฺส ฉปกสฺส [ฉวกสฺส (สฺยา.)] ปชาปติ คพฺภินี อโหสิฯ อถ โข, ภิกฺขเว, สา ฉปกี ตํ ฉปกํ เอตทโวจ – 'คพฺภินีมฺหิ, อยฺยปุตฺต! อิจฺฉามิ อมฺพํ ขาทิตุ'นฺติฯ 'นตฺถิ อมฺพํ [อโมฺพ (สฺยา.)], อกาโล อมฺพสฺสา'ติฯ 'สเจ น ลภิสฺสามิ มริสฺสามี'ติฯ เตน โข ปน สมเยน, รโญฺญ อโมฺพ ธุวผโล โหติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส ฉปโก เยน โส อโมฺพ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อมฺพํ อภิรุหิตฺวา นิลีโน อจฺฉิ ฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ราชา ปุโรหิเตน พฺราหฺมเณน สทฺธิํ เยน โส อโมฺพ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตฺวา มนฺตํ ปริยาปุณาติ ฯ อถ โข, ภิกฺขเว , ตสฺส ฉปกสฺส เอตทโหสิ – 'ยาว อธมฺมิโก อยํ ราชา, ยตฺร หิ นาม อุจฺเจ อาสเน นิสีทิตฺวา มนฺตํ ปริยาปุณิสฺสติฯ อยญฺจ พฺราหฺมโณ อธมฺมิโก, ยตฺร หิ นาม นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส มนฺตํ วาเจสฺสติฯ อหญฺจมฺหิ อธมฺมิโก, โยหํ อิตฺถิยา การณา รโญฺญ อมฺพํ อวหรามิฯ สพฺพมิทํ จริมํ กต'นฺติ ตเตฺถว ปริปติฯ

[อิมา คาถาโย ชา. ๑.๔.๓๓-๓๕ ชาตเก อญฺญถา ทิสฺสนฺติ] ''อุโภ อตฺถํ น ชานนฺติ, อุโภ ธมฺมํ น ปสฺสเร;
โย จายํ มนฺตํ วาเจติ, โย จาธเมฺมนธียติฯ

''สาลีนํ โอทโน ภุโตฺต, สุจิมํสูปเสจโน;
ตสฺมา ธเมฺม น วตฺตามิ, ธโมฺม อริเยภิ วณฺณิโตฯ

''ธิรตฺถุ ตํ ธนลาภํ, ยสลาภญฺจ พฺราหฺมณ;
ยา วุตฺติ วินิปาเตน, อธมฺมจรเณน วาฯ

''ปริพฺพช มหาพฺรเหฺม, ปจนฺตเญฺญปิ ปาณิโน;
มา ตฺวํ อธโมฺม อาจริโต, อสฺมา กุมฺภมิวาภิทา''ติฯ

''ตทาปิ เม, ภิกฺขเว, อมนาปา นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส มนฺตํ วาเจตุํ, กิมงฺค ปน เอตรหิ น อมนาปา ภวิสฺสติ นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ

เทเสตุํฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุเจฺจ อาสเน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุเจฺจ อาสเน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุเจฺจ อาสเน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฐิตา นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น ฐิโต นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ฐิเตน นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฐิโต นิสินฺนสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๔๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปจฺฉโต คจฺฉนฺตา ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น ปจฺฉโต คจฺฉโนฺต ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ปจฺฉโต คจฺฉเนฺตน ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปจฺฉโต คจฺฉโนฺต ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เอกาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๕๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปฺปเถน คจฺฉนฺตา ปเถน คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ…เป….ฯ

“น อุปฺปเถน คจฺฉโนฺต ปเถน คจฺฉนฺตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุปฺปเถน คจฺฉเนฺตน ปเถน คจฺฉนฺตสฺส อคิลานสฺส ธโมฺม เทเสตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุปฺปเถน คจฺฉโนฺต ปเถน คจฺฉนฺตสฺส อคิลานสฺส ธมฺมํ เทเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๕๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฐิตา อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ กโรนฺติ…เป….ฯ

“น ฐิโต อคิลาโน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น ฐิเตน อคิลาเนน อุจฺจาโร วา ปสฺสาโว วา กาตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฐิโต อคิลาโน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ…เป…. อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

เตรสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๕๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หริเต อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กโรนฺติ…เป….ฯ

“น หริเต อคิลาโน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น หริเต อคิลาเนน อุจฺจาโร วา ปสฺสาโว วา เขโฬ วา กาตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ หริเต อคิลาโน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, อปฺปหริเต กโต หริตํ โอตฺถรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

จุทฺทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖๕๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กโรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สมณา สกฺยปุตฺติยา อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กริสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหี กามโภคิโน’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขู เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กริสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร ตุเมฺห, ภิกฺขเว, อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กโรถาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม ตุเมฺห, โมฆปุริสา, อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กริสฺสถ! เนตํ, โมฆปุริสา, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขูนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๕๔. เตน โข ปน สมเยน คิลานา ภิกฺขู อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กาตุํ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลาเนน ภิกฺขุนา อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิเสยฺยาถ –

“น อุทเก อคิลาโน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุทเก อคิลาเนน อุจฺจาโร วา ปสฺสาโว วา เขโฬ วา กาตโพฺพฯ โย อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อคิลาโน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺตสฺส, คิลานสฺส, ถเล กโต อุทกํ โอตฺถรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺตกสฺส, ขิตฺตจิตฺตสฺส, เวทนาฏฺฏสฺส, อาทิกมฺมิกสฺสาติฯ

ปนฺนรสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ปาทุกวโคฺค สตฺตโมฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อายสฺมโนฺต, เสขิยา ธมฺมาฯ ตตฺถายสฺมเนฺต ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุเทฺธตฺถายสฺมโนฺต, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

เสขิยา นิฏฺฐิตาฯ

เสขิยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อธิกรณสมถา

อิเม โข ปนายสฺมนฺโต สตฺต อธิกรณสมถา

ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๖๕๕. อุปฺปนฺนุปฺปนฺนานํ อธิกรณานํ สมถาย วูปสมาย สมฺมุขาวินโย ทาตโพฺพ, สติวินโย ทาตโพฺพ, อมูฬฺหวินโย ทาตโพฺพ, ปฏิญฺญาย กาเรตพฺพํ, เยภุยฺยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโกติฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อายสฺมนฺโต, สตฺต อธิกรณสมถา ธมฺมาฯ ตตฺถายสฺมเนฺต ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุเทฺธตฺถายสฺมนฺโต, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

อธิกรณสมถา นิฏฺฐิตาฯ

อุทฺทิฏฺฐํ โข, อายสฺมนฺโต, นิทานํ; อุทฺทิฏฺฐา จตฺตาโร ปาราชิกา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา เตรส สงฺฆาทิเสสา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา เทฺว อนิยตา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา เทฺวนวุติ ปาจิตฺติยา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา เสขิยา ธมฺมา; อุทฺทิฏฺฐา สตฺต อธิกรณสมถา ธมฺมาฯ เอตฺตกํ ตสฺส ภควโต สุตฺตาคตํ สุตฺตปริยาปนฺนํ อนฺวทฺธมาสํ อุเทฺทสํ อาคจฺฉติฯ ตตฺถ สเพฺพเหว สมเคฺคหิ สโมฺมทมาเนหิ อวิวทมาเนหิ สิกฺขิตพฺพนฺติฯ

มหาวิภโงฺค นิฏฺฐิโตฯ

ฯ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ

ภิกฺขุนีวิภโงฺค

๑. ปาราชิกกณฺฑํ (ภิกฺขุนีวิภงฺโค)

๑. ปฐมปาราชิกํ

๖๕๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สาฬฺโห มิคารนตฺตา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิหารํ กตฺตุกาโม โหติฯ อถ โข สาฬฺโห มิคารนตฺตา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘อิจฺฉามหํ, อยฺย, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิหารํ กาตุํฯ เทถ เม นวกมฺมิกํ ภิกฺขุนิ’’นฺติฯ เตน โข ปน สมเยน จตโสฺส ภคินิโย ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา โหนฺติ – นนฺทา, นนฺทวตี, สุนฺทรีนนฺทา, ถุลฺลนนฺทาติฯ ตาสุ สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี ตรุณปพฺพชิตา อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกา ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวินี ทกฺขา อนลสา, ตตฺรุปายาย วีมํสาย สมนฺนาคตา, อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํฯ อถ โข ภิกฺขุนิสโงฺฆ สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนิํ สมฺมนฺนิตฺวา สาฬฺหสฺส มิคารนตฺตุโน นวกมฺมิกํ อทาสิฯ เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี สาฬฺหสฺส มิคารนตฺตุโน นิเวสนํ อภิกฺขณํ คจฺฉติ – ‘‘วาสิํ เทถ, ปรสุํ [ผรสุํ (สฺยา. ก.)] เทถ, กุฐาริํ [กุธาริํ (ก.)] เทถ, กุทฺทาลํ เทถ, นิขาทนํ เทถา’’ติฯ สาโฬฺหปิ มิคารนตฺตา ภิกฺขุนุปสฺสยํ อภิกฺขณํ คจฺฉติ กตากตํ ชานิตุํฯ เต อภิณฺหทสฺสเนน ปฏิพทฺธจิตฺตา อเหสุํฯ

อถ โข สาโฬฺห มิคารนตฺตา สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนิํ ทูเสตุํ โอกาสํ อลภมาโน เอตเทวตฺถาย ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ภตฺตํ อกาสิฯ อถ โข สาโฬฺห มิคารนตฺตา ภตฺตเคฺค อาสนํ ปญฺญเปโนฺต – ‘‘เอตฺตกา ภิกฺขุนิโย อยฺยาย สุนฺทรีนนฺทาย วุฑฺฒตรา’’ติ เอกมนฺตํ อาสนํ ปญฺญเปสิ ‘‘เอตฺตกา นวกตรา’’ติ – เอกมนฺตํ อาสนํ ปญฺญเปสิฯ ปฏิจฺฉเนฺน โอกาเส นิกูเฏ สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อาสนํ ปญฺญเปสิ, ยถา เถรา ภิกฺขุนิโย ชาเนยฺยุํ – ‘‘นวกานํ ภิกฺขุนีนํ สนฺติเก นิสินฺนา’’ติ; นวกาปิ ภิกฺขุนิโย ชาเนยฺยุํ – ‘‘เถรานํ ภิกฺขุนีนํ สนฺติเก นิสินฺนา’’ติฯ อถ โข สาโฬฺห มิคารนตฺตา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส กาลํ อาโรจาเปสิ – ‘‘กาโล, อยฺย, นิฏฺฐิตํ ภตฺต’’นฺติฯ สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี สลฺลเกฺขตฺวา – ‘‘น พหุกโต สาโฬฺห มิคารนตฺตา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ภตฺตํ อกาสิ; มํ โส ทูเสตุกาโมฯ สจาหํ คมิสฺสามิ วิสฺสโร เม ภวิสฺสตี’’ติ, อเนฺตวาสินิํ ภิกฺขุนิํ อาณาเปสิ – ‘‘คจฺฉ เม ปิณฺฑปาตํ นีหรฯ โย เจ มํ ปุจฺฉติ, ‘คิลานา’ติ ปฏิเวเทหี’’ติฯ ‘‘เอวํ, อยฺเย’’ติ โข สา ภิกฺขุนี สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปจฺจโสฺสสิฯ

เตน โข ปน สมเยน สาโฬฺห มิคารนตฺตา พหิทฺวารโกฏฺฐเก ฐิโต โหติ สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนิํ ปฏิปุจฺฉโนฺต – ‘‘กหํ, อยฺย, อยฺยา สุนฺทรีนนฺทา? กหํ, อยฺย, อยฺยา สุนฺทรีนนฺทา’’ติ? เอวํ วุเตฺต สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อเนฺตวาสินี ภิกฺขุนี สาฬฺหํ มิคารนตฺตารํ เอตทโวจ – ‘‘คิลานาวุโส; ปิณฺฑปาตํ นีหริสฺสามี’’ติฯ อถ โข สาโฬฺห มิคารนตฺตา – ‘‘ยมฺปาหํ อตฺถาย [ยํปาหํ (สฺยา.)] ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ภตฺตํ อกาสิํ อยฺยาย สุนฺทรีนนฺทาย การณา’’ติ มนุเสฺส อาณาเปตฺวา – ‘‘ภิกฺขุนิสงฺฆํ ภเตฺตน ปริวิสถา’’ติ วตฺวา เยน ภิกฺขุนุปสฺสโย เตนุปสงฺกมิฯ เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี พหารามโกฏฺฐเก ฐิตา โหติ สาฬฺหํ มิคารนตฺตารํ ปติมาเนนฺตีฯ อทฺทสา โข สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี สาฬฺหํ มิคารนตฺตารํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํฯ ทิสฺวาน อุปสฺสยํ ปวิสิตฺวา สสีสํ ปารุปิตฺวา มญฺจเก นิปชฺชิฯ อถ โข สาโฬฺห มิคารนตฺตา เยน สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนิํ เอตทโวจ – ‘‘กิํ เต, อยฺเย, อผาสุ, กิสฺส นิปนฺนาสี’’ติ? ‘‘เอวเญฺหตํ, อาวุโส, โหติ ยา อนิจฺฉนฺตํ อิจฺฉตี’’ติฯ ‘‘กฺยาหํ ตํ, อยฺเย , น อิจฺฉิสฺสามิ? อปิ จาหํ โอกาสํ น ลภามิ ตํ ทูเสตุ’’นฺติฯ อวสฺสุโต อวสฺสุตาย สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิฯ

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี ชราทุพฺพลา จรณคิลานา สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อวิทูเร นิปนฺนา โหติฯ อทฺทสา โข สา ภิกฺขุนี สาฬฺหํ มิคารนตฺตารํ อวสฺสุตํ อวสฺสุตาย สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺตํฯ ทิสฺวาน อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา สุนฺทรีนนฺทา อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิสฺสตี’’ติ ! อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา สุนฺทรีนนฺทา อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิสฺสตี’’ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ลชฺชิโน กุกฺกุจฺจกา สิกฺขากามา เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิสฺสตี’’ติ!

อถ โข เต ภิกฺขู สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยตี’’ติ [สาทิยีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ‘‘อนนุจฺฉวิกํ, ภิกฺขเว, สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อนนุโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณียํฯ กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิโยฺยภาวายฯ อถ เขฺวตํ, ภิกฺขเว , อปฺปสนฺนานเญฺจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา’’ติฯ อถ โข ภควา สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ทุโปฺปสตาย มหิจฺฉตาย อสนฺตุฏฺฐิตาย [อสนฺตุฏฺฐตาย (สฺยา.), อสนฺตุฏฺฐิยา (ก.)] สงฺคณิกาย โกสชฺชสฺส อวณฺณํ ภาสิตฺวา, อเนกปริยาเยน สุภรตาย สุโปสตาย อปฺปิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺส [สนฺตุฏฺฐิยา (ก.)] สเลฺลขสฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วีริยารมฺภสฺส วณฺณํ ภาสิตฺวา, ภิกฺขูนํ ตทนุจฺฉวิกํ ตทนุโลมิกํ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ภิกฺขุนีนํ นิคฺคหาย , เปสลานํ ภิกฺขุนีนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิโยฺยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๕๗. ‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ อามสนํ วา ปรามสนํ วา คหณํ วา ฉุปนํ วา ปฏิปีฬนํ วา สาทิเยยฺย, อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อสํวาสา อุพฺภชาณุมณฺฑลิกา’’ติฯ

๖๕๘. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา ยถายุตฺตา ยถาชจฺจา ยถานามา ยถาโคตฺตา ยถาสีลา ยถาวิหารินี ยถาโคจรา เถรา วา นวา วา มชฺฌิมา วา, เอสา วุจฺจติ ยา ปนาติฯ

ภิกฺขุนีติ ภิกฺขิกาติ ภิกฺขุนี; ภิกฺขาจริยํ อชฺฌุปคตาติ ภิกฺขุนี; ภินฺนปฏธราติ ภิกฺขุนี ; สมญฺญาย ภิกฺขุนี; ปฏิญฺญาย ภิกฺขุนี; เอหิ ภิกฺขุนีติ ภิกฺขุนี; ตีหิ สรณคมเนหิ อุปสมฺปนฺนาติ ภิกฺขุนี; ภทฺรา ภิกฺขุนี; สารา ภิกฺขุนี; เสขา ภิกฺขุนี; อเสขา ภิกฺขุนี; สมเคฺคน อุภโตสเงฺฆน ญตฺติจตุเตฺถน กเมฺมน อกุเปฺปน ฐานารเหน อุปสมฺปนฺนาติ ภิกฺขุนีฯ ตตฺร ยายํ ภิกฺขุนี สมเคฺคน อุภโตสเงฺฆน ญตฺติจตุเตฺถน กเมฺมน อกุเปฺปน ฐานารเหน อุปสมฺปนฺนา, อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อวสฺสุตา นาม สารตฺตา อเปกฺขวตี ปฏิพทฺธจิตฺตาฯ

อวสฺสุโต นาม สารโตฺต อเปกฺขวา ปฏิพทฺธจิโตฺตฯ

ปุริสปุคฺคโล นาม มนุสฺสปุริโส น ยโกฺข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล กาย สํสคฺคํ สมาปชฺชิตุํฯ

อธกฺขกนฺติ เหฏฺฐกฺขกํฯ

อุพฺภชาณุมณฺฑลนฺติ อุปริชาณุมณฺฑลํฯ

อามสนํ นาม อามฏฺฐมตฺตํฯ

ปรามสนํ นาม อิโตจิโต จ สโญฺจปนํฯ

คหณํ นาม คหิตมตฺตํฯ

ฉุปนํ นาม ผุฏฺฐมตฺตํฯ

ปฏิปีฬนํ วา สาทิเยยฺยาติ องฺคํ คเหตฺวา นิปฺปีฬนํ สาทิยติฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิกา โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ปุริโส สีสจฺฉิโนฺน อภโพฺพ เตน สรีรพนฺธเนน ชีวิตุํ, เอวเมว ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ อามสนํ วา ปรามสนํ วา คหณํ วา ฉุปนํ วา ปฏิปีฬนํ วา สาทิยนฺตี อสฺสมณี โหติ อสกฺยธีตาฯ เตน วุจฺจติ ปาราชิกา โหตีติฯ

อสํวาสาติ **สํวาโส** นาม เอกกมฺมํ เอกุเทฺทโส สมสิกฺขตา, เอโส สํวาโส นามฯ โส ตาย สทฺธิํ นตฺถิ, เตน วุจฺจติ อสํวาสาติฯ

๖๕๙. อุภโตอวสฺสุเต อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ กายปฏิพเทฺธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ กายปฏิพเทฺธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพเทฺธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กายปฏิพเทฺธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๖๖๐. เอกโตอวสฺสุเต อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ , อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กายปฏิพเทฺธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กายปฏิพเทฺธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กายปฏิพเทฺธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กายปฏิพเทฺธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

๖๖๑. อุภโตอวสฺสุเต ยกฺขสฺส วา เปตสฺส วา ปณฺฑกสฺส วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหสฺส วา อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กายปฏิพเทฺธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กายปฏิพเทฺธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กายปฏิพเทฺธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กายปฏิพเทฺธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

๖๖๒. เอกโตอวสฺสุเต อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กายปฏิพเทฺธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กายปฏิพเทฺธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กายปฏิพเทฺธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ กายปฏิพเทฺธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

๖๖๓. อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺติยา, อสาทิยนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, ขิตฺตจิตฺตาย, เวทนาฏฺฏาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมปาราชิกํ สมตฺตํ [ภิกฺขุนิวิภงฺค สิกฺขาปทคณนา ภิกฺขูหิ§อสาธารณวเสน ปกาสิตาติ เวทิตพฺพา]ฯ

๒. ทุติยปาราชิกํ

๖๖๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี สาฬฺหเน มิคารนตฺตุนา คพฺภินี โหติ ฯ ยาว คพฺโภ ตรุโณ อโหสิ ตาว ฉาเทสิฯ ปริปเกฺก คพฺเภ วิพฺภมิตฺวา วิชายิฯ ภิกฺขุนิโย ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – ''สุนฺทรีนนฺทา โข, อเยฺย, อจิรวิพฺภนฺตา วิชาตาฯ กจฺจิ โน สา ภิกฺขุนีเยว สมานา คพฺภินี''ติ? ''เอวํ, อเยฺย''ติฯ ''กิสฺส ปน ตฺวํ, อเยฺย, ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทสิ น คณสฺส อาโรเจสี''ติ? ''โย เอติสฺสา อวโณฺณ มยฺหํโส อวโณฺณ, ยา เอติสฺสา อกิตฺติ มยฺหํสา อกิตฺติ, โย เอติสฺสา อยโส มยฺหํโส อยโส, โย เอติสฺสา อลาโภ มยฺหํโส อลาโภฯ กฺยาหํ, อเยฺย, อตฺตโน อวณฺณํ อตฺตโน อกิตฺตึ อตฺตโน อยสํ อตฺตโน อลาภํ ปเรสํ อาโรเจสฺสามี''ติ? ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทสฺสติ น คณสฺส อาโรเจสฺสตี''ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู [เย เต ภิกฺขู…เป.… (?)] ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ''สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทติ [ปฏิโจเทสิ… อาโรเจสีติ (ก.)] น คณสฺส อาโรเจตี''ติ [ปฏิโจเทสิ… อาโรเจสีติ (ก.)]? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทสฺสติ น คณสฺส อาโรเจสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๖๕. **''ยา ปน ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนวตฺตนา ปฏิโจเทยฺย น คณสฺส อาโรเจยฺย, ยทา จ สา ฐิตา วา อสฺส จุตา วา นาสิตา วา อวสฺสฏา วา, สา ปจฺฉา เอวํ วเทยฺย – 'ปุพฺพวาหํ, อเยฺย, อญฺญาสึ เอตํ ภิกฺขุนึ เอวรูปา จ เอวรูปา จ สา ภคินีติ , โน จ โข อตฺตนา ปฏิโจเทสฺสํ น คณสฺส อาโรเจสฺส'นฺติ, อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อสํวาสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา**''ติฯ

๖๖๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อเญฺญ วา ตสฺสา อาโรเจนฺติ, สา วา อาโรเจติฯ

ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนนฺติ อฏฺฐนฺนํ ปาราชิกานํ อญฺญตรํ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺนํฯ

เนวตฺตนา ปฏิโจเทยฺยาติ น สยํ โจเทยฺยฯ

น คณสฺส อาโรเจยฺยาติ น อญฺญาสํ ภิกฺขุนีนํ อาโรเจยฺยฯ

ยทา จ สา ฐิตา วา อสฺส จุตา วาติ **ฐิตา** นาม สลิงฺค ฐิตา วุจฺจติฯ **จุตา** นาม กาลงฺกตา วุจฺจติฯ **นาสิตา** นาม สยํ วา วิพฺภนฺตา โหติ อเญฺญหิ วา นาสิตาฯ **อวสฺสฏา** นาม ติตฺถายตนํ สงฺกนฺตา วุจฺจติฯ สา ปจฺฉา เอวํ วเทยฺย – ''ปุเพฺพวาหํ, อเยฺย, อญฺญาสิํ เอตํ ภิกฺขุนิํ เอวรูปา จ เอวรูปา จ สา ภคินี''ติฯ

โน จ โข อตฺตนา ปฏิโจเทสฺสนฺติ สยํ วา น โจเทสฺสํฯ

น คณสฺส อาโรเจสฺสนฺติ น อญฺญาสํ ภิกฺขุนีนํ อาโรเจสฺสํฯ

อยมฺปิติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิกา โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ปณฺฑุปลาโส พนฺธนา ปมุโตฺต อภโพฺพ หริตตฺถาย, เอวเมว ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนิํ เนวตฺตนา ปฏิโจเทสฺสามิ น คณสฺส อาโรเจสฺสามีติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมเตฺต อสฺสมณี โหติ อสกฺยธีตาฯ เตน วุจฺจติ ปาราชิกา โหตีติฯ

อสํวาสาติ **สํวาโส** นาม เอกกมฺมํ เอกุเทฺทโส สมสิกฺขตาฯ เอโส สํวาโส นามฯ โส ตาย สทฺธิํ นตฺถิฯ เตน วุจฺจติ อสํวาสาติฯ

๖๖๗. อนาปตฺติ ''สงฺฆสฺส ภณฺฑนํ วา กลโห วา วิคฺคโห วา วิวาโท วา ภวิสฺสตี''ติ นาโรเจติ, ''สงฺฆเภโท วา สงฺฆราชิ วา ภวิสฺสตี''ติ นาโรเจติ, ''อยํ กกฺขฬา ผรุสา ชีวิตนฺตรายํ วา พฺรหฺมจริยนฺตรายํ วา กริสฺสตี''ติ นาโรเจติ, อญฺญา ปติรูปา ภิกฺขุนิโย อปสฺสนฺตี นาโรเจติ, นจฺฉาเทตุกามา นาโรเจติ, ปญฺญายิสฺสติ สเกน กเมฺมนาติ นาโรเจติ, อุมฺมตฺติกาย…เป.… อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยปาราชิกํ สมตฺตํฯ

๓. ตติยปาราชิกํ

๖๖๘. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺตติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺติสฺสตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺตตีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺติสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๖๙. **''ยา ปน ภิกฺขุนี สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุํ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทรํ อปฺปฏิการํ อกตสหายํ ตมนุวเตฺตยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา – 'เอโส โข, อเยฺย, ภิกฺขุ สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิโตฺต ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทโร อปฺปฏิกาโร อกตสหาโย, มาเยฺย, เอตํ ภิกฺขุํ อนุวตฺตี'ติฯ เอวญฺจ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคเณฺหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยํ เจ สมนุภาสิยมานา ตํ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย, อิ**

เจฺจตํ กุสลํฯ โน เจ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย, อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อสํวาสา อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา”ติฯ

๖๗๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

สมโคฺค นาม สโงฺฆ สมานสํวาสโก สมานสีมายํ ฐิโตฯ

อุกฺขิโตฺต นาม อาปตฺติยา อทสฺสเน วา อปฺปฏิกเมฺม วา อปฺปฏินิสฺสเคฺค วา [อทสฺสเนน วา อปฺปฏิกเมฺมน วา อปฺปฏินิสฺสเคฺคน วา (ก.), อทสฺสเน วา อปฺปฏิกเมฺม วา ปาปิกาย ทิฎฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค วา (?)] อุกฺขิโตฺตฯ

ธเมฺมน วินเยนาติ เยน ธเมฺมน เยน วินเยนฯ

สตฺถุสาสเนนาติ ชินสาสเนน พุทฺธสาสเนนฯ

อนาทโร นาม สงฺฆํ วา คณํ วา ปุคฺคลํ วา กมฺมํ วา นาทิยติฯ

อปฺปฏิกาโร นาม อุกฺขิโตฺต อโนสาริโตฯ

อกตสหาโย นาม สมานสํวาสกา ภิกฺขู วุจฺจนฺติ สหายาฯ โส เตหิ สทฺธึ นตฺถิ, เตน วุจฺจติ อกตสหาโยติฯ

ตมนุวเตฺตยฺยาติ ยํทิฎฺฐิโก โส โหติ ยํขนฺติโก ยํรุจิโก, สาปิ ตํทิฎฺฐิกา โหติ ตํขนฺติกา ตํรุจิกาฯ

สา *ภิกฺขุนี*ติ ยา สา อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนีฯ

ภิกฺขุนีหีติ อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิฯ ยา ปสฺสนฺติ ยา สุณนฺติ ตาหิ วตฺตพฺพา – ‘‘เอโส โข, อเยฺย, ภิกฺขุ สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิโตฺต ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทโร อปฺปฏิกาโร อกตสหาโยฯ มาเยฺย, เอตํ ภิกฺขุํ อนุวตฺตี’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา – ‘‘เอโส โข, อเยฺย, ภิกฺขุ สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิโตฺต ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทโร อปฺปฏิกาโร อกตสหาโยฯ มาเยฺย, เอตํ ภิกฺขุํ อนุวตฺตี’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิเจฺจตํ กุสลํฯ โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฎิพลาย สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๖๗๑. ‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุํ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทรํ อปฺปฏิการํ อกตสหายํ ตมนุวตฺตติ, สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุํ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทรํ อปฺปฏิการํ อกตสหายํ ตมนุวตฺตติฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏิ

นิสฺสชฺชติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

''ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

''สมนุภฏฺฐา สเงฺฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี''ติฯ

ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจา ปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิกา โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ปุถุสิลา เทฺวธา ภินฺนา อปฺปฏิสนฺธิกา โหติ, เอวเมว ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี อสฺสมณี โหติ อสกฺยธีตาฯ เตน วุจฺจติ ปาราชิกา โหตีติฯ

อสํวาสาติ **สํวาโส** นาม เอกกมฺมํ เอกุเทฺทโส สมสิกฺขตาฯ เอโส สํวาโส นามฯ โส ตาย สทฺธึ นตฺถิฯ เตน วุจฺจติ อสํวาสาติฯ

๖๗๒. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติกา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๖๗๓. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย…เป.… อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยปาราชิกํ สมตฺตํฯ

๔. จตุตฺถปาราชิกํ

๖๗๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณมฺปิ สาทิยนฺติ, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณมฺปิ สาทิยนฺติ, สนฺติฏฺฐนฺติปิ, สลฺลปนฺติปิ, สเงฺกตมฺปิ คจฺฉนฺติ, ปุริสสฺสปิ อพฺภาคมนํ สาทิยนฺติ, ฉนฺนมฺปิ อนุปวิสนฺติ, กายมฺปิ ตทตฺถาย อุปสํหรนฺติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถายฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณมฺปิ สาทิยิสฺสนฺติ, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณมฺปิ สาทิยิสฺสนฺติ, สนฺติฏฺฐิสฺสนฺติปิ, สลฺลปิสฺสนฺติปิ, สเงฺกตมฺปิ คจฺฉิสฺสนฺติ, ปุริสสฺสปิ อพฺภาคมนํ สาทิยิสฺสนฺติ, ฉนฺนมฺปิ อนุปวิสิสฺสนฺติ, กายมฺปิ ตทตฺถาย อุปสํหริสฺสนฺติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถา

ยา’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณมฺปิ สาทิยนฺติ, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณมฺปิ สาทิยนฺติ, สนฺติฏฺฐนฺติปิ, สลฺลปนฺติปิ, สเงฺกตมฺปิ คจฺฉนฺติ, ปุริสสฺสปิ อพฺภาคมนํ สาทิยนฺติ, ฉนฺนมฺปิ อนุปวิสนฺติ, กายมฺปิ ตทตฺถาย อุปสํหรนฺติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถายาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณมฺปิ สาทิยิสฺสนฺติ, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณมฺปิ สาทิยิสฺสนฺติ, สนฺติฏฺฐิสฺสนฺติปิ, สลฺลปิสฺสนฺติปิ, สเงฺกตมฺปิ คจฺฉิสฺสนฺติ, ปุริสสฺสปิ อพฺภาคมนํ สาทิยิสฺสนฺติ, ฉนฺนมฺปิ อนุปวิสิสฺสนฺติ, กายมฺปิ ตทตฺถาย อุปสํหริสฺสนฺติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๗๕. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณํ วา สาทิเยยฺย, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณํ วา สาทิเยยฺย, สนฺติเฏฺฐยฺย วา, สลฺลเปยฺย วา, สเงฺกตํ วา คเจฺฉยฺย , ปุริสสฺส วา อพฺภาคมนํ สาทิเยยฺย, ฉนฺนํ วา อนุปวิเสยฺย, กายํ วา ตทตฺถาย อุปสํหเรยฺย เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย, อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อสํวาสา อฏฺฐวตฺถุกา**’’ติฯ

๖๗๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. ***ภิกฺขุนี***ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อวสฺสุตา นาม สารตฺตา อเปกฺขวตี ปฏิพทฺธจิตฺตาฯ

อวสฺสุโต นาม สารโตฺต อเปกฺขวา ปฏิพทฺธจิโตฺตฯ

ปุริสปุคฺคโล นาม มนุสฺสปุริโส, น ยโกฺข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิตุํฯ

หตฺถคฺคหณํ วา สาทิเยยฺยาติ หโตฺถ นาม กปฺปรํ อุปาทาย ยาว อคฺคนขาฯ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณํ วา สาทิเยยฺยาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย นิวตฺถํ วา ปารุตํ วา คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

สนฺติเฏฺฐยฺย วาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

สลฺลเปยฺย วาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

สเงฺกตํ วา คเจฺฉยฺยาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริเสน – ‘‘อิตฺถนฺนามํ โอกาสํ [อิทํ ปทํ อฏฺฐกถายํ น ทิสฺสติ] อาคจฺฉา’’ติ – วุตฺตา คจฺฉติฯ ปเท ปเท อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปุริสสฺส หตฺถปาสํ โอกฺกนฺตมเตฺต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ปุริสสฺส วา อพฺภาคมนํ สาทิเยยฺยาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริสสฺส อพฺภาคมนํ สาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ หตฺถปาสํ โอกฺกนฺตมตฺเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

ฉนฺนํ วา อนุปวิเสยฺยาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย เยน เกนจิ ปฏิจฺฉนฺนํ โอกาสํ ปวิฏฺฐมตฺเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

กายํ วา ตทตฺถาย อุปสํหเรยฺยาติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา กายํ อุปสํหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปาราชิกา โหตีติ เสยฺยถาปิ นาม ตาโล มตฺถกจฺฉินฺโน อภพฺโพ ปุน วิรุฬฺหิยา เอวเมว ภิกฺขุนี อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี อสฺสมณี โหติ อสกฺยธีตาฯ เตน วุจฺจติ ปาราชิกา โหตีติฯ

อสํวาสาติ **สํวาโส** นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตาฯ เอโส สํวาโส นามฯ โส ตาย สทฺธิํ นตฺถิฯ เตน วุจฺจติ อสํวาสาติฯ

๖๗๗. อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺติยา, อสาทิยนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, ขิตฺตจิตฺตาย, เวทนาฏฺฏาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถปาราชิกํ สมตฺตํฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, อฏฺฐ ปาราชิกา ธมฺมาฯ เยสํ ภิกฺขุนี อญฺญตรํ วา อญฺญตรํ วา อาปชฺชิตฺวา น ลภติ ภิกฺขุนีหิ สทฺธิํ สํวาสํ, ยถา ปุเร ตถา ปจฺฉา, ปาราชิกา โหติ อสํวาสาฯ ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุทฺเธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ภิกฺขุนิวิภงฺเค ปาราชิกกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ (ภิกฺขุนีวิภงฺค)

๑. ปฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายฺยาโย สตฺตรส สงฺฆาทิเสสา

ธมฺมา อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๖๗๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อุโทสิตํ [อุโทฺทสิตํ (สี. สฺยา.)] ทตฺวา กาลงฺกโต โหติฯ ตสฺส เทฺว ปุตฺตา โหนฺติ – เอโก อสฺสโทฺธ อปฺปสโนฺน, เอโก สโทฺธ ปสโนฺนฯ เต เปตฺติกํ สาปเตยฺยํ วิภชิํสุฯ อถ โข โส อสฺสโทฺธ อปฺปสโนฺน ตํ สทฺธํ ปสนฺนํ เอตทโวจ – ''อมฺหากํ อุโทสิโต, ตํ ภาเชมา''ติฯ เอวํ วุเตฺต โส สโทฺธ ปสโนฺน ตํ อสฺสทฺธํ อปฺปสนฺนํ เอตทโวจ – ''มาโยฺย, เอวํ อวจฯ อมฺหากํ ปิตุนา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ทิโนฺน''ติฯ ทุติยมฺปิ โข โส อสฺสโทฺธ อปฺปสโนฺน ตํ สทฺธํ ปสนฺนํ เอตทโวจ – ''อมฺหากํ อุโทสิโต, ตํ ภาเชมา''ติฯ อถ โข โส สโทฺธ ปสโนฺน ตํ อสฺสทฺธํ อปฺปสนฺนํ เอตทโวจ – ''มาโยฺย, เอวํ อวจฯ อมฺหากํ ปิตุนา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ทิโนฺน''ติฯ ตติยมฺปิ โข โส อสฺสโทฺธ อปฺปสโนฺน ตํ สทฺธํ ปสนฺนํ เอตทโวจ – ''อมฺหากํ อุโทสิโต, ตํ ภาเชมา''ติฯ อถ โข โส สโทฺธ ปสโนฺน – ''สเจ มยฺหํ ภวิสฺสติ, อหมฺปิ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ทสฺสามี''ติ – ตํ อสฺสทฺธํ อปฺปสนฺนํ เอตทโวจ – ''ภาเชมา''ติฯ อถ โข โส อุโทสิโต เตหิ ภาชียมาโน ตสฺส อสฺสทฺธสฺส อปฺปสนฺนสฺส ปาปุณาติ [ปาปุณิ (สฺยา.)]ฯ อถ โข โส อสฺสโทฺธ อปฺปสโนฺน ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – ''นิกฺขมถาเยฺย, อมฺหากํ อุโทสิโต''ติฯ

เอวํ วุเตฺต ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ ปุริสํ เอตทโวจ – ''มาโยฺย, เอวํ อวจ, ตุมฺหากํ ปิตุนา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ทิโนฺน''ติฯ ''ทิโนฺน น ทิโนฺน''ติ โวหาริเก มหามเตฺต ปุจฺฉิํสุฯ มหามตฺตา เอวมาหํสุ – ''โก, อเยฺย, ชานาติ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส ทิโนฺน''ติ? เอวํ วุเตฺต ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เต มหามเตฺต เอตทโวจ – ''อปิ นาโยฺย [อปิ นฺวยฺยา (สฺยา.), อปิ นาโยฺย (ก.)] ตุเมฺหหิ ทิฎฺฐํ วา สุตํ วา สกฺขิํ ฐปยิตฺวา ทานํ ทิยฺยมาน''นฺติ ? อถ โข เต มหามตฺตา – ''สจฺจํ โข อยฺยา อาหา''ติ ตํ อุโทสิตํ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อกํสุฯ อถ โข โส ปุริโส ปราชิโต อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ''อสฺสมณิโย อิมา มุณฺฑา พนฺธกินิโยฯ กถญฺหิ นาม อมฺหากํ อุโทสิตํ อจฺฉินฺทาเปสฺสนฺตี''ติ! ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มหามตฺตานํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ มหามตฺตา ตํ ปุริสํ ทณฺฑาเปสุํฯ อถ โข โส ปุริโส ทณฺฑิโต ภิกฺขุนูปสฺสยสฺส อวิทูเร อาชีวกเสยฺยํ การาเปตฺวา อาชีวเก อุโยฺยเชสิ – ''เอตา ภิกฺขุนิโย อจฺจาวทถา''ติฯ

ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มหามตฺตานํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ มหามตฺตา ตํ ปุริสํ พนฺธาเปสุํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''ปฐมํ ภิกฺขุนิโย อุโทสิตํ อจฺฉินฺทาเปสุํ, ทุติยํ ทณฺฑาเปสุํ, ตติยํ พนฺธาเปสุํฯ อิทานิ ฆาตาเปสฺสนฺตี''ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อุสฺสยวาทิกา วิหริสฺสตี''ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุสฺสยวาทิกา วิหรตีติฯ ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม,

ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุสฺสยวาทิกา วิหริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๗๙. “**ยา ปน ภิกฺขุนี อุสฺสยวาทิกา วิหเรยฺย คหปตินา วา คหปติปุตฺเตน วา ทาเสน วา กมฺมกาเรน [กมฺมกเรน (สี. สฺยา.)] วา อนฺตมโส สมณปริพฺพาชเกนาปิ, อยํ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส**”นฺติฯ

๖๘๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อุสฺสยวาทิกา นาม อฑฺฑการิกา วุจฺจติฯ

คหปติ นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

คหปติปุโตฺต นาม เย เกจิ ปุตฺตภาตโรฯ

ทาโส นาม อโนฺตชาโต ธนกฺกีโต กรมรานีโต ฯ

กมฺมกาโร นาม ภฎโก อาหตโกฯ

สมณปริพฺพาชโก นาม ภิกฺขุญฺจ ภิกฺขุนิญฺจ สิกฺขมานญฺจ สามเณรญฺจ สามเณริญฺจ ฐเปตฺวา โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปโนฺนฯ

อฑฺฑํ กริสฺสามีติ ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทุติยสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อฑฺฑปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

ปฐมาปตฺติกนฺติ สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนายฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสสนฺติ สโงฺฆว ตสฺสา อาปตฺติยา มานตฺตํ เทติ มูลาย ปฎิกสฺสติ อเพฺภติ, น สมฺพหุลา น เอกา ภิกฺขุนีฯ เตน วุจฺจติ ‘‘สงฺฆาทิเสโส’’ติฯ ตเสฺสว อาปตฺตินิกายสฺส นามกมฺมํ อธิวจนํฯ เตนปิ วุจฺจติ ‘‘สงฺฆาทิเสโส’’ติฯ

๖๘๑. อนาปตฺติ มนุเสฺสหิ อากฑฺฒียมานา คจฺฉติ, อารกฺขํ ยาจติ, อโนทิสฺส อาจิกฺขติ, อุมฺมตฺติกาย…เป.… อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๖๘๒. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ อญฺญตรสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปชาปติ อติจารินี โหติฯ อถ โข โส ลิจฺฉวิ ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ – ‘‘สาธุ วิรมาหิ, อนตฺถํ โข เต กริสฺสามี’’ติฯ เอวมฺปิ สา วุจฺจมานา นาทิ

ยิฯ เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ ลิจฺฉวิคโณ สนฺนิปติโต โหติ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข โส ลิจฺฉวิ เต ลิจฺฉวโย เอตทโวจ – ‘‘เอกํ เม, อยฺย , อิตฺถึ อนุชานาถา’’ติฯ ‘‘กา นาม สา’’ติ? ‘‘มยฺหํ ปชาปติ อติจรติ, ตํ ฆาเตสฺสามี’’ติฯ ‘‘ชานาหี’’ติฯ อโสฺสสิ โข สา อิตฺถี – ‘‘สามิโก กิร มํ ฆาเตตุกาโม’’ติฯ วรภณฺฑํ อาทาย สาวตฺถึ คนฺตฺวา ติตฺถิเย อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ติตฺถิยา น อิจฺฉึสุ ปพฺพาเชตุํฯ ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ภิกฺขุนิโยปิ น อิจฺฉึสุ ปพฺพาเชตุํฯ ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อุปสงฺกมิตฺวา ภณฺฑกํ ทเสฺสตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภณฺฑกํ คเหตฺวา ปพฺพาเชสิฯ

อถ โข โส ลิจฺฉวิ ตํ อิตฺถึ คเวสโนฺต สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตํ ทิสฺวาน เยน ราชา ปเสนทิ โกสโล เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ เอตทโวจ – ‘‘ปชาปติ เม, เทว, วรภณฺฑํ อาทาย สาวตฺถึ อนุปฺปตฺตาฯ ตํ เทโว อนุชานาตู’’ติฯ ‘‘เตน หิ, ภเณ, วิจินิตฺวา อาจิกฺขา’’ติฯ ‘‘ทิฏฺฐา, เทว, ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา’’ติฯ ‘‘สเจ, ภเณ, ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา, น สา ลพฺภา กิญฺจิ กาตุํฯ สฺวากฺขาโต ภควตา ธโมฺม, จรตุ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา’’ติฯ อถ โข โส ลิจฺฉวิ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย โจรึ ปพฺพาเชสฺสนฺตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส ลิจฺฉวิสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา โจรึ ปพฺพาเชสฺสตี’’ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี โจรึ ปพฺพาเชตีติ [ปพฺพาเชสีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี โจรึ ปพฺพาเชสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๘๓. ‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ชานํ โจรึ วชฺฌํ วิทิตํ อนปโลเกตฺวา ราชานํ วา สงฺฆํ วา คณํ วา ปูคํ วา เสณึ วา อญฺญตฺร กปฺปา วุฏฺฐาเปยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส’’นฺติฯ

๖๘๔. ยา ปนาติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ อเญฺญ วา ตสฺสา อาโรเจนฺติ, สา วา อาโรเจติฯ

โจรี นาม ยา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, เอสา โจรี นามฯ

วชฺฌา นาม ยํ กตฺวา วชฺฌปฺปตฺตา โหติฯ

วิทิตา นาม อเญฺญหิ มนุเสฺสหิ ญาตา โหติ ‘‘วชฺฌา เอสา’’ติฯ

อนปโลเกตฺวาติ อนาปุจฺฉาฯ

ราชา นาม ยตฺถ ราชา อนุสาสติ, ราชา อปโลเกตโพฺพฯ

สโงฺฆ นาม ภิกฺขุนิสโงฺฆ วุจฺจติ, ภิกฺขุนิสโงฺฆ อปโลเกตโพฺพฯ

คโณ นาม ยตฺถ คโณ อนุสาสติ, คโณ อปโลเกตโพฺพฯ

ปูโค นาม ยตฺถ ปูโค อนุสาสติ, ปูโค อปโลเกตโพฺพฯ

เสณิ นาม ยตฺถ เสณิ อนุสาสติ, เสณิ อปโลเกตโพฺพฯ

อญฺญตฺร กปฺปาติ ฐเปตฺวา กปฺปํฯ **กปฺปํ** นาม เทฺว กปฺปานิ – ติตฺถิเยสุ วา ปพฺพชิตา โหติ อญฺญาสุ วา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตาฯ อญฺญตฺร กปฺปา ''วุฏฺฐาเปสฺสามี''ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อยมฺปีติ ปุริมํ อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปฐมาปตฺติกนฺติ สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนายฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสสนฺติ...เป.... เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๖๘๕. โจริยา โจริสญฺญา อญฺญตฺร กปฺปา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ โจริยา เวมติกา อญฺญตฺร กปฺปา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โจริยา อโจริสญฺญา อญฺญตฺร กปฺปา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติฯ อโจริยา โจริสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโจริยา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโจริยา อโจริสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๖๘๖. อนาปตฺติ อชานนฺตี วุฏฺฐาเปติ, อปโลเกตฺวา วุฏฺฐาเปติ, กปฺปกตํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๖๘๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อเนฺตวาสินี ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ ภณฺฑิตฺวา คามกํ [คามเก (สฺยา.)] ญาติกุลํ อคมาสิฯ ภทฺทา กาปิลานี ตํ ภิกฺขุนึ อปสฺสนฺตี ภิกฺขุนิโย ปุจฺฉิ – ''กหํ อิตฺถนฺนามา, น ทิสฺสตี''ติ! ''ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ, อเยฺย, ภณฺฑิตฺวา น ทิสฺสตี''ติฯ ''อมฺมา, อมุกสฺมึ คามเก เอติสฺสา ญาติกุลํฯ ตตฺถ คนฺตฺวา วิจินถา''ติฯ ภิกฺขุนิโย ตตฺถ คนฺตฺวา ตํ ภิกฺขุนึ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจุํ – ''กิสฺส ตฺวํ, อเยฺย , เอกิกา อาคตา, กจฺจิสิ อปฺปธํสิตา''ติ? ''อปฺปธํสิตามฺหิ, อเยฺย''ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา...เป.... ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉิสฺสตี''ติ...เป.... สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉตีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“ยา ปน ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คเจฺฉยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๘๘. เตน โข ปน สมเยน เทฺว ภิกฺขุนิโย สาเกตา สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ อนฺตรามคฺเค นที ตริตพฺพา โหติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย นาวิเก อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – ‘‘สาธุ โน, อาวุโส, ตาเรถา’’ติฯ ‘‘นาเยฺย, สกฺกา อุโภ สกึ ตาเรตุ’’นฺติฯ เอโก เอกํ อุตฺตาเรสิฯ อุตฺติโณฺณ อุตฺติณฺณํ ทูเสสิฯ อนุตฺติโณฺณ อนุตฺติณฺณํ ทูเสสิฯ ตา ปจฺฉา สมาคนฺตฺวา ปุจฺฉิํสุ – ‘‘กจฺจิสิ, อเยฺย, อปฺปทํสิตา’’ติ? ‘‘ปทํสิตามฺหิ, อเยฺย! ตฺวํ ปน, อเยฺย, อปฺปทํสิตา’’ติ? ‘‘ปทํสิตามฺหิ, อเยฺย’’ติฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี เอกา นทีปารํ คจฺฉิสฺสตี’’ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา นทีปารํ คจฺฉตี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา นทีปารํ คจฺฉิสฺสติ! เนตํ , ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“ยา ปน ภิกฺขุนี เอกา วา คามนฺตรํ คเจฺฉยฺย, เอกา วา นทีปารํ คเจฺฉยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๘๙. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ คจฺฉนฺตา [คนฺตฺวา (ก.)] สายํ อญฺญตรํ คามํ อุปคจฺฉิํสุฯ ตตฺถ อญฺญตรา ภิกฺขุนี อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ อญฺญตโร ปุริโส ตสฺสา ภิกฺขุนิยา สห ทสฺสเนน ปฏิพทฺธจิตฺโต โหติฯ อถ โข โส ปุริโส ตาสํ ภิกฺขุนีนํ เสยฺยํ ปญฺญเปโนฺต ตสฺสา ภิกฺขุนิยา เสยฺยํ เอกมนฺตํ ปญฺญาเปสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี สลฺลเกฺขตฺวา – ‘‘ปริยุฎฺฐิโต อยํ ปุริโส; สเจ รตฺติํ อาคจฺฉิสฺสติ, วิสฺสโร เม ภวิสฺสตี’’ติ, ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อญฺญตรํ กุลํ คนฺตฺวา เสยฺยํ กเปฺปสิฯ อถ โข โส ปุริโส รตฺติํ อาคนฺตฺวา ตํ ภิกฺขุนิํ คเวสโนฺต ภิกฺขุนิโย ฆเฏฺฏสิฯ ภิกฺขุนิโย ตํ ภิกฺขุนิํ อปสฺสนฺติโย เอวมาหํสุ – ‘‘นิสฺสํสยํ โข สา ภิกฺขุนี ปุริเสน สทฺธิํ นิกฺขนฺตา’’ติฯ

อถ โข สา ภิกฺขุนี ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน เยน ตา ภิกฺขุนิโย เตนุปสงฺกมิฯ ภิกฺขุนิโย ตํ ภิกฺขุนิํ เอตทโวจุํ – ‘‘กิสฺส ตฺวํ, อเยฺย, ปุริเสน สทฺธิํ นิกฺขนฺตา’’ติ? ‘‘นาหํ, อเยฺย, ปุริเสน สทฺธิํ นิกฺขนฺตา’’ติฯ ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี เอกา รตฺติํ วิปฺปวสิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา รตฺติํ วิปฺปวสีติ [วิปฺปวสีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา รตฺติํ วิปฺปวสิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“ยา ปน ภิกฺขุนี เอกา วา คามนฺตรํ คเจฺฉยฺย, เอกา วา นทีปารํ คเจฺฉยฺย, เอกา วา รตฺติํ วิปฺปวเสยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๖๙๐. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา โหนฺติฯ ตตฺถ อญฺญตรา ภิกฺขุนี วจฺจเนน ปีฬิตา เอกิกา โอหียิตฺวา [โอหิยิตฺวา (ก.)] ปจฺฉา อคมาสิฯ มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุนึ ปสฺสิตฺวา ทูเสสุํฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี เยน ตา ภิกฺขุนิโย เตนุปสงฺกมิฯ ภิกฺขุนิโย ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – ‘‘กิสฺส ตฺวํ, อยฺเย, เอกิกา โอหีนา, กจฺจิสิ อปฺปธํสิตา’’ติ? ‘‘ปธํสิตามฺหิ, อยฺเย’’ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี เอกา คณมฺหา โอหียิสฺสตีติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา คณมฺหา โอหียตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอกา คณมฺหา โอหียิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๙๑. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี เอกา วา คามนฺตรํ คจฺเฉยฺย, เอกา วา นทีปารํ คจฺเฉยฺย, เอกา วา รตฺตึ วิปฺปวเสยฺย, เอกา วา คณมฺหา โอหีเยยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส’’**นฺติฯ

๖๙๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

เอกา วา คามนฺตรํ คจฺเฉยฺยาติ ปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส ปริเกฺขปํ ปฐมํ ปาทํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส, ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส อุปจารํ ปฐมํ ปาทํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกา วา นทีปารํ คจฺเฉยฺยาติ นที นาม ติมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ยตฺถ กตฺถจิ อุตฺตรนฺติยา ภิกฺขุนิยา อนฺตรวาสโก เตมิยติฯ ปฐมํ ปาทํ อุตฺตรนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ ทุติยํ ปาทํ อุตฺตรนฺติยา อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกา วา รตฺตึ วิปฺปวเสยฺยาติ สห อรุณุคฺคมนา ทุติยิกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถปาสํ วิชหนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ วิชหิเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

เอกา วา คณมฺหา โอหีเยยฺยาติ อคามเก อรเญฺญ ทุติยิกาย ภิกฺขุนิยา ทสฺสนูปจารํ วา สวนูปจารํ วา วิชหนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ วิชหิเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปฐมาปตฺติกนฺติ สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนายฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป.… เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๖๙๓. อนาปตฺติ ทุติยิกา ภิกฺขุนี ปกฺกนฺตา วา โหติ วิพฺภนฺตา วา กาลงฺกตา วา ปกฺขสงฺกนฺตา วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

๔. จตุตฺถสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๖๙๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ภณฺฑนการิกา โหติ กลหการิกา วิวาทการิกา ภสฺสการิกา สงฺเฆ อธิกรณการิกาฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตสฺสา กมฺม กรียมาเน ปฏิโกฺกสติฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คามกํ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข ภิกฺขุนิสโงฺฆ – “ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปกฺกนฺตา”ติ , จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ อาปตฺติยา อทสฺสเน [อทสฺสเนน (ก.)] อุกฺขิปิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คามเก ตํ กรณียํ ตีเรตฺวา ปุนเทว สาวตฺถึ ปจฺจาคจฺฉิฯ จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อาคจฺฉนฺติยา เนว อาสนํ ปญฺญเปสิ น ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกฐลิกํ อุปนิกฺขิปิ น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิ น ปานีเยน อาปุจฺฉิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “กิสฺส ตฺวํ, อเยฺย, มยิ อาคจฺฉนฺติยา เนว อาสนํ ปญฺญเปสิ น ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกฐลิกํ อุปนิกฺขิปิ น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิ น ปานีเยน อาปุจฺฉี”ติ? “เอวเญฺหตํ, อเยฺย, โหติ ยถา ตํ อนาถายา”ติฯ “กิสฺส ปน ตฺวํ, อเยฺย, อนาถา”ติ? “อิมา มํ, อเยฺย, ภิกฺขุนิโย – “อยํ อนาถา อปฺปญฺญาตา, นตฺถิ อิมิสฺสา กาจิ ปฏิวตฺตา”ติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน [อทสฺสเนน (ก.)] อุกฺขิปึสู”ติฯ

ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – “พาลา เอตา อพฺยตฺตา เอตา, เนว ชานนฺติ กมฺมํ วา กมฺมโทสํ วา กมฺมวิปตฺตึ วา กมฺมสมฺปตฺตึ วาฯ มยํ โข ชานาม กมฺมมฺปิ กมฺมโทสมฺปิ กมฺมวิปตฺติมฺปิ กมฺมสมฺปตฺติมฺปิฯ มยํ โข อกตํ วา กมฺมํ กาเรยฺยาม กตํ วา กมฺมํ โกเปยฺยามา”ติ, ลหุํ ลหุํ ภิกฺขุนิสงฺฆํ สนฺนิปาเตตฺวา จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ โอสาเรสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรตีติ [โอสาเรสีติ (ก.)]? “สจฺจํ , ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๖๙๕. **“ยา ปน ภิกฺขุนี สมเคฺคน สเงฺฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุนึ ธเมฺมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”**นฺติฯ

๖๙๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

สมโคฺค นาม **สโงฺฆ** สมานสํวาสโก สมานสีมายํ ฐิโตฯ

อุกฺขิตฺตา นาม อาปตฺติยา อทสฺสเน วา อปฺปฏิกเมฺม วา อปฺปฏินิสฺสเคฺค วา [อทสฺสเนน วา อปฺปฏิกเมฺมน วา อปฺปฏินิสฺสเคฺคน วา (ก.), อทสฺสเน วา อปฺปฏิกเมฺม วา ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสเคฺค วา (?)] อุกฺขิตฺตาฯ

ธเมฺมน วินเยนาติ เยน ธเมฺมน เยน วินเยนฯ

สตฺถุสาสเนนาติ ชินสาสเนน พุทฺธสาสเนนฯ

อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆนฺติ กมฺมการกสงฺฆํ อนาปุจฺฉาฯ

อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทนฺติ คณสฺส ฉนฺทํ อชานิตฺวาฯ

‘‘โอสาเรสฺสามี’’ติ คณํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปฐมาปตฺติกนฺติ สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนายฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป.… เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๖๙๗. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา โอสาเรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติกา โอสาเรติ อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา โอสาเรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๖๙๘. อนาปตฺติ กมฺมการกสงฺฆํ อปโลเกตฺวา โอสาเรติ, คณสฺส ฉนฺทํ ชานิตฺวา โอสาเรติ, วเตฺต วตฺตนฺติํ โอสาเรติ, อสเนฺต กมฺมการกสเงฺฆ โอสาเรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๖๙๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ มนุสฺสา ภตฺตเคฺค สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนิํ ปสฺสิตฺวา อวสฺสุตา อวสฺสุตาย สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อคฺคมคฺคานิ โภชนานิ เทนฺติฯ สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี ยาวทตฺถํ ภุญฺชติ; อญฺญา ภิกฺขุนิโย น จิตฺตรูปํ ลภนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา สุนฺทรีนนฺทา อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิสฺสติ ภุญฺชิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทติ ภุญฺชตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา

สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิสฺสติ ภุญฺชิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป. … เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๐๐. “**ยา ปน ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส**”นฺติฯ

๗๐๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อวสฺสุตา นาม สารตฺตา อเปกฺขวตี ปฏิพทฺธจิตฺตาฯ

อวสฺสุโต นาม สารโตฺต อเปกฺขวา ปฏิพทฺธจิโตฺตฯ

ปุริสปุคฺคโล นาม มนุสฺสปุริโส, น ยโกฺข น เปโต น ติรจฺฉานคโต, วิญฺญู ปฏิพโล สารชฺชิตุํฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – อุทกทนฺตโปนํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มโจฺฉ, มํสํฯ

‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปฐมาปตฺติกนฺติ สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนายฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป.… เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกโตอวสฺสุเต ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๐๒. อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุภโตอวสฺสุเต ยกฺขสฺส วา เปตสฺส วา ปณฺฑกสฺส วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหสฺส วา หตฺถโต ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ เอกโตอวสฺสุเต ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๐๓. อนาปตฺติ อุภโตอนวสฺสุตา โหนฺติ, ‘‘อนวสฺสุโต’’ติ ชานนฺตี ปฏิคฺคณฺหาติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

๖. ฉฏฺฐสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๗๐๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกาฯ มนุสฺสา ภตฺตเคฺค สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ ปสฺสิตฺวา อวสฺสุตา สุนฺทรีนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อคฺคมคฺคานิ โภชนานิ เทนฺติฯ สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี กุกฺกุจฺจายนฺตี น ปฏิคฺคณฺหาติฯ อนนฺตริกา ภิกฺขุนี สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – ''กิสฺส ตฺวํ, อเยฺย, น ปฏิคฺคณฺหาสี''ติ? ''อวสฺสุตา, อเยฺย''ติฯ ''ตฺวํ ปน, อเยฺย, อวสฺสุตา''ติ? ''นาหํ, อเยฺย, อวสฺสุตา''ติฯ ''กึ เต, อเยฺย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตาฯ อิงฺฆํ, อเยฺย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา, ภุญฺช วา''ติฯ

ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี เอวํ วกฺขติ – 'กึ เต, อเยฺย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตาฯ อิงฺฆ, อเยฺย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา''ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอวํ วเทติ – ''กึ เต, อเยฺย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา! อิงฺฆ, อเยฺย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา''ติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี เอวํ วกฺขติ – ''กึ เต, อเยฺย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา; อิงฺฆ, อเยฺย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา''ฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย… เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๐๕. **''ยา ปน ภิกฺขุนี เอวํ วเทยฺย – 'กึ เต, อเยฺย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตาฯ อิงฺฆ, อเยฺย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา'ติ, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส''**นฺติฯ

๗๐๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – ''กึ เต, อเยฺย, เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตาฯ อิงฺฆ, อเยฺย, ยํ เต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา''ติ อุโยฺยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺสา วจเนน ''ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี''ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ปฐมาปตฺติกนฺติ สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนายฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ...เป.... เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

อุทกทนฺตโปนํ ‘‘ปฏิคฺคณฺหา’’ติ อุโยฺยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺสา วจเนน ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๐๗. เอกโตอวสฺสุเต ยกฺขสฺส วา เปตสฺส วา ปณฺฑกสฺส วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหสฺส วา หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ‘‘ขาท วา ภุญฺช วา’’ติ อุโยฺยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺสา วจเนน ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺสฯ อุทกทนฺตโปนํ ปฏิคฺคณฺหาติ อุโยฺยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺสา วจเนน ‘‘ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๐๘. อนาปตฺติ ‘‘อนวสฺสุโต’’ติ ชานนฺตี อุโยฺยเชติ, ‘‘กุปิตา น ปฏิคฺคณฺหาตี’’ติ อุโยฺยเชติ, ‘‘กุลานุทฺทยตาย น ปฏิคฺคณฺหาตี’’ติ อุโยฺยเชติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฎฺฐสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๗๐๙. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ สทฺธิํ ภณฺฑิตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – ‘‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร, สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’’ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา...เป.... ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา จณฺฑกาฬี [จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี (ก.)] กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วกฺขติ – พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ...เป.... สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร, สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’’ติ...เป.... สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – ‘‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ...เป.... สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร, สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’’ติ ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วกฺขติ – ‘‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ...เป.... สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร, สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’’ติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๑๐. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทยฺย – ‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’ติ, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา – ‘มาเยฺย, กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามีติ,**

อภิรมาเยฺย, สฺวากฺขาโต ธโมฺม; จร พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา’ติฯ เอวญฺจ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคเณฺหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสียมานา ตํ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย , อยมฺปิ ภิกฺขุนี ยาวตติยกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส’’นฺติฯ

๗๑๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

กุปิตา อนตฺตมนาติ อนภิรทฺธา อาหตจิตฺตา ขิลชาตาฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – ‘‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ…เป.… สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’’ติฯ

สา *ภิกฺขุนี*ติ ยา สา เอวํวาทินี ภิกฺขุนีฯ ***ภิกฺขุนีหี***ติ อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิฯ

ยา ปสฺสนฺติ ยา สุณนฺติ ตาหิ วตฺตพฺพา – ‘‘มาเยฺย, กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ…เป.… สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’ติฯ อภิรมาเยฺย, สฺวากฺขาโต ธโมฺม; จร พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ อิเจฺจตํ กุสลํ, โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา – ‘‘มาเยฺย, กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ…เป.… สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’ติฯ อภิรมาเยฺย, สฺวากฺขาโต ธโมฺม; จร พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ อิเจฺจตํ กุสลํ, โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๗๑๒. ‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – ‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’ติฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – ‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ…เป.… สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิฯ กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร! สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี’ติ ฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ สา, ภาเสยฺยฯ

‘‘ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป….ฯ

‘‘สมนุภฏฺฐา สเงฺฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺติยา ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ยาวตติยกนฺติ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย อาปชฺชติ, น สห วตฺถุชฺฌาจาราฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป…. เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๗๑๓. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๑๔. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๗๑๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – ‘‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’’ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา จณฺฑกาฬี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วกฺขติ – ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป…. ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – ‘‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป…. ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วกฺขติ – ‘‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป…. ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’’ติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๑๖. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทยฺย – ‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โมหคามินิโย จ ภิกฺ**

ขุนิโย, ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’ติ, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา – ‘มาเยฺย, กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโยติฯ อยฺยา โข ฉนฺทาปิ คเจฺฉยฺย, โทสาปิ คเจฺฉยฺย, โมหาปิ คเจฺฉยฺย, ภยาปิ คเจฺฉยฺยา’ติฯ เอวญฺจ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคเณฺหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยเญฺจ สมนุภาสียมานา ตํ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย, อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ยาวตติยกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส’’นฺติฯ

๗๑๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณติ อธิกรณํ นาม จตฺตาริ อธิกรณานิ – วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํฯ

ปจฺจากตา นาม ปราชิตา วุจฺจติฯ

กุปิตา อนตฺตมนาติ อนภิรทฺธา อาหตจิตฺตา ขิลชาตาฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – ‘‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป.… ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’’ติฯ

สา ภิกฺขุนีติ ยา สา เอวํวาทินี ภิกฺขุนีฯ

ภิกฺขุนีหีติ อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิฯ

ยา ปสฺสนฺติ ยา สุณนฺติ ตาหิ วตฺตพฺพา – ‘‘มาเยฺย, กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป.… ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’ติฯ อยฺยา โข ฉนฺทาปิ คเจฺฉยฺย…เป.… ภยาปิ คเจฺฉยฺยา’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา – ‘‘มาเยฺย, กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ – ‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป.… ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’ติฯ อยฺยา โข ฉนฺทาปิ คเจฺฉยฺย…เป.… ภยาปิ คเจฺฉยฺยา’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๗๑๘. ‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – ‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป.… ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’ติฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ – ‘ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย…เป.… ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย’ติฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏิ

นิสฺสคฺคายฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏิ นิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

‘‘ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

‘‘สมนุภฏฺฐา สเงฺฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺติยา ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ยาวตติยกนฺติ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย อาปชฺชติ, น สห วตฺถุชฺฌาจาราฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป.… เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๗๑๙. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏิ นิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๒๐. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ ฯ

อฏฺฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๗๒๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อเนฺตวาสิกา ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหริสฺสนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหริสฺสนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๒๒. ***“ภิกฺขุนิโย ปเนว สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺสุ วจนียา – ‘ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกเญฺญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตี’ติฯ เอวญฺจ ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคเณฺหยฺยุํ, ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยเญฺจ สมนุภาสียมานา ตํ ปฏินิสฺสเชฺชยฺยุํ, อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสเชฺชยฺยุํ, อิมาปิ ภิกฺขุนิโย ยาวตติยกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส”***นฺติฯ

๗๒๓. ***ภิกฺขุนิโย ปเนวา***ติ อุปสมฺปนฺนาโย วุจฺจนฺติฯ

สํสฏฺฐา วิหรนฺตีติ สํสฏฺฐา นาม อนนุโลมิเกน กายิกวาจสิเกน สํสฏฺฐา วิหรนฺติฯ

ปาปาจาราติ ปาปเกน อาจาเรน สมนฺนาคตาฯ

ปาปสทฺทาติ ปาปเกน กิตฺติสเทฺทน อพฺภุคฺคตาฯ

ปาปสิโลกาติ ปาปเกน มิจฺฉาชีเวน ชีวิตํ กเปฺปนฺติฯ

***ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส* วิเหสิกา**ติ อญฺญมญฺญิสฺสา กเมฺม กรียมาเน ปฏิโกฺกสนฺติฯ

อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาติ อญฺญมญฺญํ วชฺชํ ปฏิจฺฉาเทนฺติฯ

ตา *ภิกฺขุนิโย*ติ ยา ตา สํสฏฺฐา ภิกฺขุนิโยฯ

ภิกฺขุนีหีติ อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิฯ

ยา ปสฺสนฺติ ยา สุณนฺติ ตาหิ วตฺตพฺพา – ‘‘ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกเญฺญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตี’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตา ภิกฺขุนิโย สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา – ‘‘ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกเญฺญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตี’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตา ภิกฺขุนิโย สมนุภาสิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๗๒๔. ‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อิตฺถนฺนามา จ อิตฺถนฺนามา จ ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชนฺติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขุนิโย สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

“สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อิตฺถนฺนามา จ อิตฺถนฺนามา จ ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชนฺติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขุนิโย สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย จ อิตฺถนฺนามาย จ ภิกฺขุนีนํ สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป….ฯ

“สมนุภฏฺฐา สเงฺฆน, อิตฺถนฺนามา จ อิตฺถนฺนามา จ ภิกฺขุนิโย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี”ติฯ

ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺตีนํ ญตฺติยา ทุกฺกฏํ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติฯ เทฺว ติโสฺส เอกโต สมนุภาสิตพฺพาฯ ตตุตฺตริ น สมนุภาสิตพฺพาฯ

อิมาปิ ภิกฺขุนิโยติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจนฺติฯ

ยาวตติยกนฺติ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย อาปชฺชนฺติ, น สห วตฺถุชฺฌาจาราฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ…เป…. เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติฯ

๗๒๕. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติกา น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๒๖. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺตีนํ, ปฏินิสฺสชฺชนฺตีนํ, อุมฺมตฺติกานํ, อาทิกมฺมิกานนฺติฯ

นวมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ

๗๒๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนีสเงฺฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วเทติ – “สํสฏฺฐาว อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สเงฺฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา สโงฺฆ น กิญฺจิ อาหฯ ตุมฺหเญฺญว [ตุเมฺหเยว (สฺยา.)] สโงฺฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสิยา [เวภสฺสา (สี. สฺยา.)] ทุพฺพลฺยา เอวมาห – ‘ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกเญฺญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตี’”ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สเงฺฆน สมนุภฏฺฐา

ภิกฺขุนิโย เอวํ วกฺขติ – สํสฏฺฐาว อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สเงฺฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย…เป.… วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตีติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สเงฺฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วเทติ – สํสฏฺฐาว อเยฺย ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สเงฺฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา สโงฺฆ น กิญฺจิ อาหฯ ตุมฺหญฺเญว สโงฺฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสิยา ทุพฺพลฺยา เอวมาห – ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตีติ? ‘‘สจฺจํ ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สเงฺฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วกฺขติ – สํสฏฺฐาว อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สเงฺฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย…เป.… วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตีติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๒๘. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี เอวํ วเทยฺย – ‘สํสฏฺฐาว อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สเงฺฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา สโงฺฆ น กิญฺจิ อาหฯ ตุมฺหญฺเญว สโงฺฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสิยา ทุพฺพลฺยา เอวมาห – ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตี’ติฯ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา – ‘มา, อเยฺย, เอวํ อวจ – สํสฏฺฐาว อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สเงฺฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา สโงฺฆ น กิญฺจิ อาหฯ ตุมฺหญฺเญว สโงฺฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสิยา ทุพฺพลฺยา เอวมาห – ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตี’ติฯ เอวญฺจ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคเณฺหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยเญฺจ สมนุภาสียมานา ตํ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย, อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุนี ยาวตติยกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสส**’’นฺติฯ

๗๒๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

เอวํ วเทยฺยาติ – ‘‘สํสฏฺฐาว อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สเงฺฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา สโงฺฆ น กิญฺจิ อาห’’ฯ

ตุมฺหญฺเญว สโงฺฆ อุญฺญายาติ อวญฺญายฯ

ปริภเวนาติ ปาริภเยฺยตาฯ

อกฺขนฺติยาติ โกเปนฯ

เวภสฺสิยาติ วิภสฺสีกตา [วิภสฺสิกตาย (สี.)]ฯ

ทุพฺพลฺยาติ อปกฺขตาฯ

เอวมาห – ‘‘ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกเญฺญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตี’’ติฯ

สา ภิกฺขุนีติ ยา สา เอวํวาทินี ภิกฺขุนีฯ

ภิกฺขุนีหีติ อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิฯ

ยา ปสฺสนฺติ ยา สุณนฺติ ตาหิ วตฺตพฺพา – ‘‘มาเยฺย, เอวํ อวจ – ‘สํสฏฺฐาว อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สเงฺฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย…เป.… วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกเญฺญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตี’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา – ‘‘มาเยฺย, เอวํ อวจ – ‘สํสฏฺฐาว อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สเงฺฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย…เป.… วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกเญฺญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตี’’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๗๓๐. ‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สเงฺฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วเทติ – ‘สํสฏฺฐาว อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สเงฺฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา สโงฺฆ น กิญฺจิ อาหฯ ตุมฺหเญฺญว สโงฺฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสิยา ทุพฺพลฺยา เอวมาห – ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา ฯ วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกเญฺญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตี’ติฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สเงฺฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วเทติ – ‘สํสฏฺฐาว อเยฺย, ตุเมฺห วิหรถฯ มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถฯ สนฺติ สเงฺฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ ตา สโงฺฆ น กิญฺจิ อาหฯ ตุมฺหเญฺญว สโงฺฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสิยา ทุพฺพลฺยา เอวมาห – ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส วิเหสิกา, อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาฯ วิวิจฺจถาเยฺยฯ วิเวกเญฺญว ภคินีนํ สโงฺฆ วเณฺณตี’ติฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสา อเยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

“ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป…. ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป….ฯ

“สมนุภฏฺฐา สเงฺฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺติยา ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติฯ

อยมฺปีติ ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติฯ

ยาวตติยกนฺติ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย อาปชฺชติ, น สหวตฺถุชฺฌาจาราฯ

นิสฺสารณียนฺติ สงฺฆมฺหา นิสฺสารียติฯ

สงฺฆาทิเสโสติ สโงฺฆว ตสฺสา อาปตฺติยา มานตฺตํ เทติ, มูลาย ปฏิกสฺสติ, อเพฺภติ, น สมฺพหุลา น เอกา ภิกฺขุนีฯ เตน วุจฺจติ “สงฺฆาทิเสโส’’ติฯ ตเสฺสว อาปตฺตินิกายสฺส นามกมฺมํ อธิวจนํ, เตนปิ วุจฺจติ “สงฺฆาทิเสโส’’ติฯ

๗๓๑. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส ฯ ธมฺมกเมฺม เวมติกา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๓๒. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, สตฺตรส สงฺฆาทิเสสา ธมฺมา – นว ปฐมาปตฺติกา, อฏฺฐ ยาวตติยกาฯ เยสํ ภิกฺขุนี อญฺญตรํ วา อญฺญตรํ วา อาปชฺชติ, ตาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสเงฺฆ ปกฺขมานตฺตํ จริตพฺพํฯ จิณฺณมานตฺตา ภิกฺขุนี ยตฺถ สิยา วีสติคโณ ภิกฺขุนิสโงฺฆ ตตฺถ (สา ภิกฺขุนี) [( ) (กตฺถปิ นตฺถิ)] อเพฺภตพฺพาฯ เอกายปิ เจ อูโน วีสติคโณ ภิกฺขุนิสโงฺฆ ตํ ภิกฺขุนึ อเพฺภยฺยฯ สา จ ภิกฺขุนี อนพฺภิตา, ตา จ ภิกฺขุนิโย คารยฺหา, อยํ ตตฺถ สามีจิฯ

ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุเทฺธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

สตฺตรสกํ นิฏฺฐิตํฯ

ภิกฺขุนิวิภเงฺค สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ (ภิกฺขุนีวิภงฺค)

๑. ปตฺตวคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายฺยาโย ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา

ธมฺมา อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๗๓๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย พหู ปตฺเต สนฺนิจยํ กโรนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย พหู ปตฺเต สนฺนิจยํ กริสฺสนฺติ, ปตฺตวาณิชฺชํ วา ภิกฺขุนิโย กริสฺสนฺติ, อามตฺติกาปณํ วา ปสาเรสฺสนฺตี''ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปตฺตสนฺนิจยํ กริสฺสนฺตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปตฺตสนฺนิจยํ กโรนฺตีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปตฺตสนฺนิจยํ กริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๓๔. **''ยา ปน ภิกฺขุนี ปตฺตสนฺนิจยํ กเรยฺย , นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๗๓๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปโตฺต นาม เทฺว ปตฺตา – อโยปโตฺต, มตฺติกาปโตฺตฯ ตโย ปตฺตสฺส วณฺณา – อุกฺกโฎฺฐ ปโตฺต, มชฺฌิโม ปโตฺต, โอมโก ปโตฺตฯ **อุกฺกโฎฺฐ นาม ปโตฺต** อฑฺฒาฬฺหโกทนํ คณฺหาติ จตุภาคํ ขาทนํ ตทุปิยํ พฺยญฺชนํฯ **มชฺฌิโม นาม ปโตฺต** นาฬิโกทนํ คณฺหาติ จตุภาคํ ขาทนํ ตทุปิยํ พฺยญฺชนํฯ **โอมโก นาม ปโตฺต** ปโตฺถทนํ คณฺหาติ จตุภาคํ ขาทนํ ตทุปิยํ พฺยญฺชนํฯ ตโต อุกฺกโฎฺฐ อปโตฺต โอมโก อปโตฺตฯ

สนฺนิจยํ กเรยฺยาติ อนธิฎฺฐิโต อวิกปฺปิโตฯ

นิสฺสคฺคิโย โหตีติ สห อรุณุคฺคมนา นิสฺสคฺคิโย โหติฯ นิสฺสชฺชิตโพฺพ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตโพฺพฯ ตาย ภิกฺขุนิยา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฎิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ''อยํ เม, อเยฺย, ปโตฺต รตฺตาติกฺกโนฺต นิสฺสคฺคิโย, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี''ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฎิพลาย อาปตฺติ ปฎิคฺคเหตพฺพาฯ นิสฺสฎฺฐปโตฺต ทาตโพฺพ –

''สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ ปโตฺต อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา นิสฺสคฺคิโย สงฺฆสฺส นิสฺสโฎฺฐฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิมํ ปตฺตํ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทเทยฺยา''ติฯ

ตาย ภิกฺขุนิยา สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺสุ วจนียา – ‘‘อยํ เม, อยฺยาโย, ปโตฺต รตฺตาติกฺกโนฺต นิสฺสคฺคิโย, อิมาหํ อยฺยานํ นิสฺสชฺชามี’’ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ นิสฺสฏฺฐปโตฺต ทาตโพฺพ –

‘‘สุณนฺตุ เม อยฺยาโยฯ อยํ ปโตฺต อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา นิสฺสคฺคิโย อยฺยานํ นิสฺสโฎฺฐฯ ยทิ อยฺยานํ ปตฺตกลฺลํ, อยฺยาโย อิมํ ปตฺตํ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทเทยฺยุ’’นฺติฯ

ตาย ภิกฺขุนิยา เอกํ ภิกฺขุนึ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนียา – ‘‘อยํ เม, อเยฺย, ปโตฺต รตฺตาติกฺกโนฺต นิสฺสคฺคิโยฯ อิมาหํ อยฺยาย นิสฺสชฺชามี’’ติฯ นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพาฯ ตาย ภิกฺขุนิยา อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพาฯ นิสฺสฏฺฐปโตฺต ทาตโพฺพ – ‘‘อิมํ ปตฺตํ อยฺยาย ทมฺมี’’ติฯ

๗๓๖. รตฺตาติกฺกเนฺต อติกฺกนฺตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ รตฺตาติกฺกเนฺต เวมติกา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ รตฺตาติกฺกเนฺต อนติกฺกนฺตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อนธิฏฺฐิเต อธิฏฺฐิตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวิกปฺปิเต วิกปฺปิตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อวิสฺสชฺชิเต วิสฺสชฺชิตสญฺญา , นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อนเฎฺฐ นฎฺฐสญฺญา... อวินเฎฺฐ วินฎฺฐสญฺญา... อภิเนฺน ภินฺนสญฺญา... อวิลุเตฺต วิลุตฺตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

นิสฺสคฺคิยํ ปตฺตํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ รตฺตานติกฺกเนฺต อติกฺกนฺตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ รตฺตานติกฺกเนฺต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ รตฺตานติกฺกเนฺต อนติกฺกนฺตสญฺญา อนาปตฺติฯ

๗๓๗. อนาปตฺติ อโนฺตอรุเณ อธิเฎฺฐติ, วิกเปฺปติ, วิสฺสเชฺชติ, นสฺสติ, วินสฺสติ, ภิชฺชติ, อจฺฉินฺทิตฺวา คณฺหนฺติ, วิสฺสาสํ คณฺหนฺติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นิสฺสฏฺฐปตฺตํ น เทนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ น, ภิกฺขเว, นิสฺสฏฺฐปโตฺต น ทาตโพฺพฯ ยา น ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๗๓๘. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คามกาวาเส วสฺสํวุฎฺฐา [วสฺสํวุตฺถา (สี. สฺยา.)] สาวตฺถึ อคมํสุ วตฺตสมฺปนฺนา อิริยาปถสมฺปนฺนา ทุโจฺจฬา ลูขจีวราฯ อุปาสกา ตา ภิกฺขุนิโย ปสฺสิตฺวา – ‘‘อิมา ภิกฺขุนิโย วตฺตสมฺปนฺนา อิริยาปถสมฺปนฺนา ทุโจฺจฬา ลูขจีวรา, อิมา ภิกฺขุนิโย อจฺฉินฺนา ภวิสฺสนฺตี’’ติ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อกาลจีวรํ อทํสุฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – ‘‘อมฺหากํ กถินํ อตฺถตํ กาลจีวร’’นฺติ อธิฎฺฐหิตฺวา ภาชาเปสิฯ อุปาสกา ตา ภิกฺขุนิโย ปสฺสิตฺวา เอตทโวจุํ – ‘‘อปยฺยาหิ จีวรํ ลทฺธ’’นฺติ? ‘‘น มยํ, อาวุโส, จีวรํ ลภามฯ อยฺยา ถุลฺลนนฺทา – ‘อมฺหากํ กถินํ อตฺถตํ กาลจีวร’นฺติ อธิฎฺฐหิตฺวา ภาชาเปสี’’ติฯ อุปาสกา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อกาลจีวรํ ‘กาลจีวร’นฺติ อธิฎฺฐหิตฺวา ภาชาเปสฺสตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ อุปาสกานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺ

ขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อกาลจีวรํ ‘กาลจีวร’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปสฺสตี’’ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ …เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว , ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อกาลจีวรํ ‘‘กาลจีวร’’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปตีติ [ภาชาเปสีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อกาลจีวรํ ‘‘กาลจีวร’’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๓๙. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อกาลจีวรํ ‘กาลจีวร’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๗๔๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อกาลจีวรํ นาม อนตฺถเต กถิเน เอกาทสมาเส อุปฺปนฺนํ, อตฺถเต กถิเน สตฺตมาเส อุปฺปนฺนํ, กาเลปิ อาทิสฺส ทินฺนํ, เอตํ อกาลจีวรํ นามฯ

อกาลจีวรํ ‘‘กาลจีวร’’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน , ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… อิทํ เม, อเยฺย, อกาลจีวรํ ‘‘กาลจีวร’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี’’ติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๔๑. อกาลจีวเร อกาลจีวรสญฺญา ‘‘กาลจีวร’’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อกาลจีวเร เวมติกา ‘‘กาลจีวร’’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อกาลจีวเร กาลจีวรสญฺญา ‘‘กาลจีวร’’นฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปติ , อนาปตฺติฯ กาลจีวเร อกาลจีวรสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาลจีวเร เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ กาลจีวเร กาลจีวรสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๔๒. อนาปตฺติ อกาลจีวรํ กาลจีวรสญฺญา ภาชาเปติ, กาลจีวรํ กาลจีวรสญฺญา ภาชาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๗๔๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญตราย ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวเตฺตตฺวา ปริภุญฺชิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ สงฺฆริตฺวา [สํหริตฺวา (ก.)] นิกฺขิปิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – ‘‘ยํ เต, อเยฺย, มยา สทฺธึ จีวรํ ปริวตฺติตํ, กหํ ตํ จีวร’’นฺติ? อถ โข สา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ นีหริตฺวา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ทเสฺสสิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – ‘‘หนฺทาเยฺย, ตุยฺหํ จีวรํ, อาหร เม’ตํ จีวรํ, ยํ ตุยฺหํ ตุยฺหเมเวตํ, ยํ มยฺหํ มยฺหเมเวตํ, อาหร เม’ตํ, สกํ ปจฺจาหรา’’ติ อจฺฉินฺทิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺ

ทา ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวเตฺตตฺวา อจฺฉินฺทิสฺสตี’’ติ! อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาราเจสุํ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวเตฺตตฺวา อจฺฉินฺทตีติ [อจฺฉินฺทีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวเตฺตตฺวา อจฺฉินฺทิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๔๔. ‘‘**ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวเตฺตตฺวา สา ปจฺฉา เอวํ วเทยฺย – ‘หนฺทาเยฺย, ตุยฺหํ จีวรํ อาหร, เมตํ จีวรํ, ยํ ตุยฺหํ ตุยฺหเมเวตํ, ยํ มยฺหํ มยฺหเมเวตํ, อาหร เมตํ, สกํ ปจฺจาหรา’ติ อจฺฉิเนฺทยฺย วา อจฺฉินฺทาเปยฺย วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๗๔๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. ***ภิกฺขุนี***ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนิยา สทฺธินฺติ อญฺญาย ภิกฺขุนิยา สทฺธึฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

ปริวเตฺตตฺวาติ ปริเตฺตน วา วิปุลํ, วิปุเลน วา ปริตฺตํฯ

อจฺฉิเนฺทยฺยาติ สยํ อจฺฉินฺทติ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อจฺฉินฺทาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สกึ อาณตฺตา พหุกมฺปิ อจฺฉินฺทติ, นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. ‘‘อิทํ เม อเยฺย จีวรํ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ ปริวเตฺตตฺวา อจฺฉินฺนํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี’’ติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๔๖. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรํ ปริวเตฺตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา จีวรํ ปริวเตฺตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรํ ปริวเตฺตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อญฺญํ ปริกฺขารํ ปริวเตฺตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย สทฺธึ จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ ปริวเตฺตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๗๔๗. อนาปตฺติ สา วา เทติ, ตสฺสา วา วิสฺสสนฺตี คณฺหาติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๗๔๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คิลานา โหติฯ อถ โข อญฺญตโร อุปาสโก เยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – ‘‘กึ เต, อยฺเย, อผาสุ, กึ อาหรียตู’’ติ? ‘‘สปฺปินา เม, อาวุโส, อโตฺถ’’ติฯ อถ โข โส อุปาสโก อญฺญตรสฺส อาปณิกสฺส ฆรา กหาปณสฺส สปฺปึ อาหริตฺวา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อทาสิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เอวมาห – ‘‘น เม, อาวุโส, สปฺปินา อโตฺถ; เตเลน เม อโตฺถ’’ติฯ อถ โข โส อุปาสโก เยน โส อาปณิโก เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อาปณิกํ เอตทโวจ – ‘‘น กิราโยฺย อยฺยาย สปฺปินา อโตฺถ, เตเลน อโตฺถฯ หนฺท เต สปฺปึ, เตลํ เม เทหี’’ติฯ ‘‘สเจ มยํ อโยฺย วิกฺกีตํ ภณฺฑํ ปุน อาทิยิสฺสาม [อาหริสฺสาม (ก.)], กทา อมฺหากํ ภณฺฑํ วิกฺกายิสฺสติ [วิกฺกียิสฺสติ (?)]; สปฺปิสฺส กเยน สปฺปิ หฏํ, เตลสฺส กยํ อาหร, เตลํ หริสฺสสี’’ติฯ อถ โข โส อุปาสโก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปสฺสตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส อุปาสกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ…เป.… อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปตีติ [วิญฺญาเปสีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา …เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๔๙. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๗๕๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวาติ ยํ กิญฺจิ วิญฺญาเปตฺวาฯ

อญฺญํ วิญฺญาเปยฺยาติ ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… ‘‘อิทํ เม อยฺเย อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี’’ติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมี’’ติฯ

๗๕๑. อเญฺญ อญฺญสญฺญา อญฺญํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อเญฺญ เวมติกา อญฺญํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อเญฺญ อนญฺญสญฺญา อญฺญํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อนเญฺญ อญฺญสญฺญา อนญฺญํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนเญฺญ เวมติกา อนญฺญํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนเญฺญ อนญฺญสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๕๒. อนาปตฺติ ตเญฺญว [ตเญฺจว (สฺยา.)] วิญฺญาเปติ, อญฺญญฺจ วิญฺญาเปติ, อานิสํสํ ทเสฺสตฺวา วิญฺญาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๗๕๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คิลานา โหติฯ อถ โข อญฺญตโร อุปาสโก เยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ เอตทโวจ – ‘‘กจฺจิ, อยฺเย, ขมนียํ กจฺจิ ยาปนีย’’นฺติ? ‘‘น เม, อาวุโส, ขมนียํ, น ยาปนีย’’นฺติฯ ‘‘อมุกสฺส, อยฺเย, อาปณิกสฺส ฆเร กหาปณํ นิกฺขิปิสฺสามิ, ตโต ยํ อิจฺเฉยฺยาสิ ตํ อาหราเปยฺยาสี’’ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญตรํ สิกฺขมานํ อาณาเปสิ – ‘‘คจฺฉ, สิกฺขมาเน, อมุกสฺส อาปณิกสฺส ฆรา กหาปณสฺส เตลํ อาหรา’’ติฯ อถ โข สา สิกฺขมานา ตสฺส อาปณิกสฺส ฆรา กหาปณสฺส เตลํ อาหริตฺวา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อทาสิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เอวมาห – ‘‘น เม, สิกฺขมาเน, เตเลน อตฺโถ, สปฺปินา เม อตฺโถ’’ติฯ อถ โข สา สิกฺขมานา เยน โส อาปณิโก เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อาปณิกํ เอตทโวจ – ‘‘น กิร, อาวุโส, อยฺยาย เตเลน อตฺโถ, สปฺปินา อตฺโถ, หนฺท เต เตลํ, สปฺปิํ เม เทหี’’ติฯ ‘‘สเจ มยํ, อยฺเย, วิกฺกีตํ ภณฺฑํ ปุน อาทิยิสฺสาม, กทา อมฺหากํ ภณฺฑํ วิกฺกายิสฺสติ! เตลสฺส กเยน เตลํ หฏํ, สปฺปิสฺส กยํ อาหร, สปฺปิํ หริสฺสสี’’ติฯ อถ โข สา สิกฺขมานา โรทนฺตี อฏฺฐาสิฯ ภิกฺขุนิโย ตํ สิกฺขมานํ เอตทโวจุํ – ‘‘กิสฺส ตฺวํ, สิกฺขมาเน, โรทสี’’ติ? อถ โข สา สิกฺขมานา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปตีติ [เจตาเปสีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๕๔. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๗๕๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญํ เจตาเปตฺวาติ ยํ กิญฺจิ เจตาเปตฺวาฯ

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… ‘‘อิทํ เม, อยฺเย, อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี’’ติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๕๖. อเญฺญ อญฺญสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อเญฺญ เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อเญฺญ อนญฺญสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อนเญฺญ อญฺญสญฺญา อนญฺญํ เจตาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนเญฺญ เวมติกา อนญฺญํ เจตาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนเญฺญ อนญฺญสญฺญา อนาปตฺติฯ

๗๕๗. อนาปตฺติ ตเญฺญว [ตเญฺจว (สฺยา.)] เจตาเปติ, อญฺญญฺจ เจตาเปติ, อานิสํสํ ทเสฺสตฺวา เจตาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๗๕๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อุปาสกา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส จีวรตฺถาย ฉนฺทกํ สงฺฆริตฺวา อญฺญตรสฺส ปาวาริกสฺส ฆเร ปริกฺขารํ นิกฺขิปิตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – ‘‘อมุกสฺส, อยฺย, ปาวาริกสฺส ฆเร จีวรตฺถาย ปริกฺขาโร นิกฺขิตฺโต, ตโต จีวรํ อาหราเปตฺวา ภาเชถา’’ติฯ ภิกฺขุนิโย เตน ปริกฺขาเรน เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชิํสุฯ อุปาสกา ชานิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ อุปาสกานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ...เป.... ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี’’ติ...เป.... สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๕๙. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๗๖๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา...เป.... **ภิกฺขุนี**ติ...เป.... อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ อญฺญสฺสตฺถาย ทิเนฺนนฯ

สงฺฆิเกนาติ สงฺฆสฺส, น คณสฺส, น เอกภิกฺขุนิยาฯ

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ ยํอตฺถาย ทินฺนํ, ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ...เป.... ‘‘อิทํ เม, อยฺย, อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี’’ติฯ...เป.... ทเทยฺยาติ...เป.... ทเทยฺยุนฺติ...เป.... อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๖๑. อญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํฯ

อนญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๖๒. อนาปตฺติ เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๗๖๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อุปาสกา ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส จีวรตฺถาย ฉนฺทกํ สงฺฆริตฺวา อญฺญตรสฺส ปาวาริกสฺส ฆเร ปริกฺขารํ นิกฺขิปิตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – ‘‘อมุกสฺส, อเยฺย, ปาวาริกสฺส ฆเร จีวรตฺถาย ปริกฺขาโร นิกฺขิตฺโต, ตโต จีวรํ อาหราเปตฺวา ภาเชถา’’ติฯ ภิกฺขุนิโย เตน จ ปริกฺขาเรน สยมฺปิ ยาจิตฺวา เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ อุปาสกา ชานิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๖๔. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๗๖๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ อญฺญสฺสตฺถาย ทินฺเนนฯ

สงฺฆิเกนาติ สงฺฆสฺส, น คณสฺส, น เอกภิกฺขุนิยาฯ

สญฺญาจิเกนาติ สยํ ยาจิตฺวาฯ

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ ยํอตฺถาย ทินฺนํ ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… ‘‘อิทํ เม, อเยฺย, อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน

สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี’’ติ…เป.… ท เทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๖๖. อญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ , นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํฯ

อนญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๖๗. อนาปตฺติ เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๗๖๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปูคสฺส ปริเวณวาสิกา ภิกฺขุนิโย ยาคุยา กิลมนฺติฯ อถ โข โส ปูโค ภิกฺขุนีนํ ยาคุอตฺถาย ฉนฺทกํ สงฺฆริตฺวา อญฺญตรสฺส อาปณิกสฺส ฆเร ปริกฺขารํ นิกฺขิปิตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘อมุกสฺส, อเยฺย, อาปณิกสฺส ฆเร ยาคุอตฺถาย ปริกฺขาโร นิกฺขิโตฺต, ตโต ตณฺฑุลํ อาหราเปตฺวา ยาคุํ ปจาเปตฺวา ปริภุญฺชถา’’ติฯ ภิกฺขุนิโย เตน ปริกฺขาเรน เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชิํสุฯ โส ปูโค ชานิตฺวา อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๖๙. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๗๗๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ อญฺญสฺสตฺถาย ทิเนฺนนฯ

มหาชนิเกนาติ คณสฺส, น สงฺฆสฺส, น เอกภิกฺขุนิยาฯ

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ ยํอตฺถาย ทินฺนํ ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… ‘‘อิทํ เม, อเยฺย, อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน

มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี’’ติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๗๑. อญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํฯ

อนญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๗๒. อนาปตฺติ เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๗๗๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปูคสฺส ปริเวณวาสิกา ภิกฺขุนิโย ยาคุยา กิลมนฺติฯ อถ โข โส ปูโค ภิกฺขุนีนํ ยาคุอตฺถาย ฉนฺทกํ สงฺฆริตฺวา อญฺญตรสฺส อาปณิกสฺส ฆเร ปริกฺขารํ นิกฺขิปิตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘อมุกสฺส, อเยฺย, อาปณิกสฺส ฆเร ยาคุอตฺถาย ปริกฺขาโร นิกฺขิตฺโตฯ ตโต ตณฺฑุเล อาหราเปตฺวา ยาคุํ ปจาเปตฺวา ปริภุญฺชถา’’ติฯ ภิกฺขุนิโย เตน จ ปริกฺขาเรน สยมฺปิ ยาจิตฺวา เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุฯ โส ปูโค ชานิตฺวา อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๗๔. **‘‘ยา ปน *ภิกฺขุนี* อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๗๗๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ อญฺญสฺสตฺถาย ทินฺเนนฯ

มหาชนิเกนาติ คณสฺส, น สงฺฆสฺส, น เอกภิกฺขุนิยาฯ

สญฺญาจิเกนาติ สยํ ยาจิตฺวาฯ

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ ย๋อตฺถาย ทินฺนํ ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. ‘‘อิทํ เม, อเยฺย, อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํฯ อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี’’ติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๗๖. อญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํฯ

อนญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อนาปตฺติฯ

๗๗๗. อนาปตฺติ เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๗๗๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมิํ กถํ กาตุํฯ พหู มนุสฺสา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ ปยิรุปาสนฺติฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริเวณํ อุนฺทฺริยติ [อุทฺรียติ (สฺยา.)]ฯ มนุสฺสา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ เอตทโวจุํ – ‘‘กิสฺสิทํ เต, อเยฺย, ปริเวณํ อุนฺทฺริยตี’’ติ? ‘‘นตฺถาวุโส, ทายกา, นตฺถิ การกา’’ติฯ อถ โข เต มนุสฺสา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริเวณตฺถาย ฉนฺทกํ สงฺฆริตฺวา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริกฺขารํ อทํสุฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เตน จ ปริกฺขาเรน สยมฺปิ ยาจิตฺวา เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชิฯ มนุสฺสา ชานิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๗๙. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๗๘๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. ภิกฺขุนีติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ อญฺญสฺสตฺถาย ทิเนฺนนฯ

ปุคฺคลิเกนาติ เอกาย ภิกฺขุนิยา, น สงฺฆสฺส, น คณสฺสฯ

สญฺญาจิเกนาติ สยํ ยาจิตฺวาฯ

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ ยํ อตฺถาย ทินฺนํ ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… “อิทํ เม, อยฺเย, อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๘๑. อญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํฯ

อนญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๘๒. อนาปตฺติ เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๑. เอกาทสมสิกฺขาปทํ

๗๘๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมิํ กถํ กาตุํฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล สีตกาเล มหคฺฆํ กมฺพลํ ปารุปิตฺวา เยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ ปเสนทิํ โกสลํ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ เอตทโวจ – “วเทยฺยาสิ, อยฺเย, เยน อโตฺถ”ติ? “สเจ เม ตฺวํ, มหาราช, ทาตุกาโมสิ, อิมํ กมฺพลํ เทหี”ติฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา กมฺพลํ ทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “มหิจฺฉา อิมา ภิกฺขุนิโย อสนฺตุฏฺฐาฯ กถญฺหิ นาม ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปสฺสนฺตี”ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปตีติ [วิญฺญาเปสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๘๔. “**ครุปาวุรณํ** [ปาปุรณํ (สี. สฺยา.)] **ปน ภิกฺขุนิยา เจตาเปนฺติยา จตุกฺกํสปรมํ เจตาเปตพฺพํฯ ตโต เจ อุตฺตริ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๗๘๕. **ครุปาวุรณํ** นาม ยํ กิญฺจิ สีตกาเล ปาวุรณํฯ

เจตาเปนฺติยาติ วิญฺญาเปนฺติยาฯ

จตุกฺกํสปรมํ เจตาเปตพฺพนฺติ โสฬสกหาปณคฺฆนกํ เจตาเปตพฺพํฯ

ตโต เจ อุตฺตริ เจตาเปยฺยาติ ตตุตฺตริ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป.… “อิทํ เม, อยฺเย, ครุปาวุรณํ อติเรกจตุกฺกํสปรมํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี”ติ…เป.… ทเทยฺยาติ…เป.… ทเทยฺยุนฺติ…เป.… อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๘๖. อติเรกจตุกฺกํเส อติเรกสญฺญา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกจตุกฺกํเส เวมติกา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ ฯ อติเรกจตุกฺกํเส อูนกสญฺญา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อูนกจตุกฺกํเส อติเรกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกจตุกฺกํเส เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกจตุกฺกํเส อูนกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๗๘๗. อนาปตฺติ จตุกฺกํสปรมํ เจตาเปติ, อูนกจตุกฺกํสปรมํ เจตาเปติ, ญาตกานํ, ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, มหคฺฆํ เจตาเปตุกามสฺส อปฺปคฺฆํ เจตาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

เอกาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๒. ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ

๗๘๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฏา ธมฺมิํ กถํ กาตุํฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล อุณฺหกาเล มหคฺฆํ โขมํ ปารุปิตฺวา เยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ ปเสนทิํ โกสลํ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ เอตทโวจ – “วเทยฺยาสิ, อเยฺย, เยน อโตฺถ”ติ ฯ “สเจ เม ตฺวํ, มหาราช, ทาตุกาโมสิ, อิมํ โขมํ เทหี”ติฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา โขมํ ทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “มหิจฺฉา อิมา ภิกฺขุนิโย อสนฺตุฏฺฐาฯ กถญฺหิ นาม ราชานํ โขมํ วิญฺญาเปสฺสนฺตี”ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ราชานํ โขมํ วิญฺญาเปสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ราชานํ โขมํ วิญฺญาเปตีติ [วิญฺญาเปสีติ

(ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควาติ’’ฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ราชานํ โขมํ วิญฺญาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๘๙. **‘‘ลหุปาวุรณํ ปน ภิกฺขุนิยา เจตาเปนฺติยา อฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ เจตาเปตพฺพํฯ ตโต เจ อุตฺตริ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๗๙๐. **ลหุปาวุรณํ** นาม ยํ กิญฺจิ อุณฺหกาเล ปาวุรณํฯ

เจตาเปนฺติยาติ วิญฺญาเปนฺติยาฯ

อฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ เจตาเปตพฺพนฺติ ทสกหาปณคฺฆนกํ เจตาเปตพฺพํฯ

ตโต เจ อุตฺตริ เจตาเปยฺยาติ ตตุตฺตริ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติฯ นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิสฺสชฺชิตพฺพํ…เป…. อิทํ เม, อยฺเย, ลหุปาวุรณํ อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามีติ…เป…. ทเทยฺยาติ…เป…. ทเทยฺยุนฺติ…เป…. อยฺยาย ทมฺมีติฯ

๗๙๑. อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํเส อติเรกสญฺญา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํเส เวมติกา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํเส อูนกสญฺญา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํฯ

อูนกอฑฺฒเตยฺยกํเส อติเรกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกอฑฺฒเตยฺยกํเส เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกอฑฺฒเตยฺยกํเส อูนกสญฺญา , อนาปตฺติฯ

๗๙๒. อนาปตฺติ อฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ เจตาเปติ, อูนกอฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ เจตาเปติ, ญาตกานํ, ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, มหคฺฆํ เจตาเปตุกามสฺส อปฺปคฺฆํ เจตาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ธมฺมาฯ ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุเทฺธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ภิกฺขุนิวิภเงฺค นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. ปาจิตฺติยกณฺฑํ (ภิกฺขุนีวิภงฺค)

๑. ลสุณวคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายฺยาโย ฉสฏฺฐิสตา ปาจิตฺติยา

ธมฺมา อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๗๙๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน อุปาสเกน ภิกฺขุนิสงฺโฆ ลสุเณน ปวาริโต โหติ – ''ยาสํ อยฺยานํ ลสุเณน อโตฺถ, อหํ ลสุเณนา''ติฯ เขตฺตปาโล จ อาณโตฺต โหติ – ''สเจ ภิกฺขุนิโย อาคจฺฉนฺติ, เอกเมกาย ภิกฺขุนิยา เทฺวตโย ภณฺฑิเก เทหี''ติฯ เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อุสฺสโว โหติฯ ยถาภตํ ลสุณํ ปริกฺขยํ อคมาสิฯ ภิกฺขุนิโย ตํ อุปาสกํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ – ''ลสุเณน, อาวุโส, อโตฺถ''ติฯ ''นตฺถาเยฺยฯ ยถาภตํ ลสุณํ ปริกฺขีณํฯ เขตฺตํ คจฺฉถา''ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เขตฺตํ คนฺตฺวา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ ลสุณํ หราเปสิฯ เขตฺตปาโล อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ ลสุณํ หราเปสฺสนฺตี''ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส เขตฺตปาลสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ ลสุณํ หราเปสฺสตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ ลสุณํ หราเปตีติ [หราเปสีติ (ก.)]? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ ลสุณํ หราเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ –

''ภูตปุพฺพํ, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส ปชาปติ อโหสิฯ ติโสฺส จ ธีตโร – นนฺทา, นนฺทวตี, สุนฺทรีนนฺทาฯ อถ โข, ภิกฺขเว, โส พฺราหฺมโณ กาลงฺกตฺวา อญฺญตรํ หํสโยนิํ อุปปชฺชิฯ ตสฺส สพฺพโสวณฺณมยา ปตฺตา อเหสุํฯ โส ตาสํ เอเกกํ ปตฺตํ เทติฯ อถ โข, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ''อยํ หํโส อมฺหากํ เอเกกํ ปตฺตํ เทตี''ติ ตํ หํสราชํ คเหตฺวา นิปฺปตฺตํ อกาสิฯ ตสฺส ปุน ชายมานา ปตฺตา เสตา สมฺปชฺชิํสุฯ ตทาปิ, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อติโลเภน สุวณฺณา ปริหีนาฯ อิทานิ ลสุณา ปริหายิสฺสตี''ติฯ

> [ชา. ๑.๑.๑๓๖ สุวณฺณหํสชาตเกปิ] ''ยํ ลทฺธํ เตน ตุฎฺฐพฺพํ, อติโลโภ หิ ปาปโก;
> หํสราชํ คเหตฺวาน, สุวณฺณา ปริหายถา''ติฯ

อถ โข ภควา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๙๔. **''ยา ปน ภิกฺขุนี ลสุณํ ขาเทยฺย ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๗๙๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ลสุณํ นาม มาคธกํ วุจฺจติฯ

‘‘ขาทิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหา’’ติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๗๙๖. ลสุเณ ลสุณสญฺญา ขาทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ลสุเณ เวมติกา ขาทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ลสุเณ อลสุณสญฺญา ขาทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อลสุเณ ลสุณสญฺญา ขาทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อลสุเณ เวมติกา ขาทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อลสุเณ อลสุณสญฺญา ขาทติ, อนาปตฺติฯ

๗๙๗. อนาปตฺติ ปลณฺฑุเก, ภญฺชนเก, หรีตเก, จาปลสุเณ, สูปสมฺปาเก, มํสสมฺปาเก, เตลสมฺปาเก, สาฬเว, อุตฺตริภงฺเค, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๗๙๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปตฺวา อจิรวติยา นทิยา เวสิยาหิ สทฺธึ นคฺคา เอกติตฺเถ นหายนฺติฯ เวสิยา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตาสํ เวสิยานํ อุชฺฌายนฺตีนํ ขิยฺยนฺตีนํ วิปาเจนฺตีนํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๗๙๙. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี สมฺพาเธ โลมํ สํหราเปยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๘๐๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

สมฺพาโธ นาม อุโภ อุปกจฺฉกา, มุตฺตกรณํฯ

สํหราเปยฺยาติ เอกมฺปิ โลมํ สํหราเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ พหุเกปิ โลเม สํหราเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๐๑. อนาปตฺติ อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๘๐๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน เทฺว ภิกฺขุนิโย อนภิรติยา ปีฬิตา โอวรกํ ปวิสิตฺวา ตลฆาตกํ กโรนฺติฯ ภิกฺขุนิโย เตน สเทฺทน อุปธาวิตฺวา ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ‘‘กิสฺส ตุเมฺห, อเยฺย, ปุริเสน สทฺธึ สมฺปทุสฺสถา’’ติ? ‘‘น มยํ, อเยฺย, ปุริเสน สทฺธึ สมฺปทุสฺสามา’’ติฯ ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ตลฆาตกํ กริสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ตลฆาตกํ กโรนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ตลฆาตกํ กริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๐๓. **‘‘ตลฆาตเก ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๘๐๔. **ตลฆาตกํ** นาม สมฺผสฺสํ สาทิยนฺตี อนฺตมโส อุปฺปลปเตฺตนปิ มุตฺตกรเณ ปหารํ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๐๕. อนาปตฺติ อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๘๐๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ปุราณราโชโรธา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา [อญฺญตโร ปุราณราโชโรโธ ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิโต (สฺยา.)] โหติฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี อนภิรติยา ปีฬิตา เยน สา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – ‘‘ราชา โข, อเยฺย, ตุเมฺห จิราจิรํ คจฺฉติฯ กถํ ตุเมฺห ธาเรถา’’ติ? ‘‘ชตุมฏฺฐเกน, อเยฺย’’ติฯ ‘‘กึ เอตํ, อเยฺย, ชตุมฏฺฐก’’นฺติ? อถ โข สา ภิกฺขุนี ตสฺสา ภิกฺขุนิยา ชตุมฏฺฐกํ อาจิกฺขิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ชตุมฏฺฐกํ อาทิยิตฺวา โธวิตุํ วิสฺสริตฺวา เอกมนฺตํ ฉเฑฺฑสิฯ ภิกฺขุนิโย มกฺขิกาหิ สมฺปริกิณฺณํ ปสฺสิตฺวา เอวมาหํสุ – ‘‘กสฺสิทํ กมฺม’’นฺติ? สา เอวมาห – ‘‘มยฺหิทํ กมฺม’’นฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ชตุมฏฺฐกํ อาทิยิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ชตุมฏฺฐกํ อาทิยตีติ [อาทิยีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ชตุมฏฺฐกํ อาทิยิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๐๗. **‘‘ชตุมฏฺฐเก** [ชตุมฏฺฏเก (สี.)] **ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๘๐๘. **ชตุมฏฺฐกํ** นาม ชตุมยํ กฏฺฐมยํ ปิฏฺฐมยํ มตฺติกามยํฯ

อาทิเยยฺยาติ สมฺผสฺสํ สาทิยนฺตี อนฺตมโส อุปฺปลปตฺตมฺปิ มุตฺตกรณํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๐๙. อนาปตฺติ อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๘๑๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิโคฺรธาราเมฯ อถ โข มหาปชาปติ โคตมี เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา อโธวาเต อฏฺฐาสิ – ‘‘ทุคฺคนฺโธ, ภควา, มาตุคาโม’’ติฯ อถ โข ภควา – ‘‘อาทิยนฺตุ โข ภิกฺขุนิโย อุทกสุทฺธิก’’นฺติ, มหาปชาปตึ โคตมึ ธมฺมิยา กถาย สนฺทเสฺสสิ สมาทเปสิ สมุเตฺตเชสิ สมฺปหํเสสิฯ อถ โข มหาปชาปติ โคตมี ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุเตฺตชิตา สมฺปหํสิตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ อุทกสุทฺธิก’’นฺติฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี – ‘‘ภควตา อุทกสุทฺธิกา อนุญฺญาตา’’ติ อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยนฺตี มุตฺตกรเณ วณํ อกาสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยิสฺสตีติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยตี’’ติ [อาทิยีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๑๑. ‘‘**อุทกสุทฺธิกํ ปน ภิกฺขุนิยา อาทิยมานาย ทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ อาทาตพฺพํฯ ตํ อติกฺกาเมนฺติยา ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๘๑๒. **อุทกสุทฺธิกํ** นาม มุตฺตกรณสฺส โธวนา วุจฺจติฯ

อาทิยมานายาติ โธวนฺติยาฯ

ทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ อาทาตพฺพนฺติ ทฺวีสุ องฺคุเลสุ เทฺว ปพฺพปรมา อาทาตพฺพาฯ

ตํ อติกฺกาเมนฺติยาติ สมฺผสฺสํ สาทิยนฺตี อนฺตมโส เกสคฺคมตฺตมฺปิ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๑๓. อติเรกทฺวงฺคุลปเพฺพ อติเรกสญฺญา อาทิยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อติเรกทฺวงฺคุลปเพฺพ เวมติกา อาทิยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อติเรกทฺวงฺคุลปเพฺพ อูนกสญฺญา อาทิยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อูนกทฺวงฺคุลปเพฺพ อติเรกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺวงฺคุลปเพฺพ เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนกทฺวงฺคุลปเพฺพ อูนกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๘๑๔. อนาปตฺติ ทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ อาทิยติ, อูนกทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ อาทิยติ, อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๘๑๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อาโรหนฺโต นาม มหามตฺโต ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต โหติฯ ตสฺส ปุราณทุติยิกา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา โหติฯ เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ ตสฺสา ภิกฺขุนิยา สนฺติเก ภตฺตวิสฺสคฺคํ กโรติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ตสฺส ภิกฺขุโน ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน จ วิธูปเนน จ อุปติฏฺฐิตฺวา อจฺจาวทติฯ อถ โข โส ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุนึ อปสาเทติ – ‘‘มา, ภคินิ, เอวรูปํ อกาสิฯ เนตํ กปฺปตี’’ติฯ ‘‘ปุพฺเพ มํ ตฺวํ เอวญฺจ เอวญฺจ กโรสิ, อิทานิ เอตฺตกํ น สหสี’’ติ – ปานียถาลกํ มตฺถเก อาสุมฺภิตฺวา วิธูปเนน ปหารํ อทาสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ปหารํ ทสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ปหารํ อทาสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ปหารํ ทสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๑๖. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺเฐยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๘๑๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุสฺสาติ อุปสมฺปนฺนสฺสฯ

ภุญฺชนฺตสฺสาติ ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตรํ โภชนํ ภุญฺชนฺตสฺสฯ

ปานียํ นาม ยํ กิญฺจิ ปานียํฯ

วิธูปนํ นาม ยา กาจิ พีชนีฯ

อุปติฏฺเฐยฺยาติ หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๑๘. อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญา ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติกา ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญา ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ขาทนียํ ขาทนฺตสฺส อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนสฺส อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๑๙. อนาปตฺติ เทติ, ทาเปติ, อนุปสมฺปนฺนํ อาณาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๘๒๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย สสฺสกาเล อามกธญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา นครํ อติหรนฺติ ทฺวารฏฺฐาเน – ''เทถาเยฺย, ภาค''นฺติฯ ปลิพุเนฺธตฺวา มุญฺจึสุฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย อุปสฺสยํ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อามกธญฺญํ วิญฺญาเปสฺสนฺตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อามกธญฺญํ วิญฺญาเปนฺตีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อามกธญฺญํ วิญฺญาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๒๑. **''ยา ปน ภิกฺขุนี อามกธญฺญํ วิญฺญตฺวา วา วิญฺญาเปตฺวา วา ภชฺชิตฺวา วา ภชฺชาเปตฺวา วา โกเฏฺฏตฺวา วา โกฏฺฏาเปตฺวา วา ปจิตฺวา วา ปจาเปตฺวา วา ภุเญฺชยฺย, ปาจิตฺติย**''นฺติฯ

๘๒๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อามกธญฺญํ นาม สาลิ วีหิ ยโว โคธุโม กงฺคุ วรโก กุทฺรุสโกฯ

วิญฺญตฺวาติ สยํ วิญฺญตฺวาฯ **วิญฺญาเปตฺวา**ติ อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวาฯ

ภชฺชิตฺวาติ สยํ ภชฺชิตฺวาฯ **ภชฺชาเปตฺวา**ติ อญฺญํ ภชฺชาเปตฺวาฯ

โกเฏฺฏตฺวาติ สยํ โกเฏฺฏตฺวาฯ **โกฏฺฏาเปตฺวา**ติ อญฺญํ โกฏฺฏาเปตฺวาฯ

ปจิตฺวาติ สยํ ปจิตฺวาฯ **ปจาเปตฺวา**ติ อญฺญํ ปจาเปตฺวาฯ

''ภุญฺชิสฺสามี''ติ ปฏิคฺคณฺหาติ , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๒๓. อนาปตฺติ อาพาธปจฺจยา, อปรณฺณํ วิญฺญาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๘๒๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร พฺราหฺมโณ นิพฺพิฏฺฐราชภโฏ ''ตเญฺญว ภฏฺฏปถํ ยาจิสฺสามี''ติ สีสํ นหายิตฺวา ภิกฺขุนุปสฺสยํ นิสฺสาย ราชกุลํ คจฺฉติฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี กฏาเห วจฺจํ กตฺวา ติโรกุเฏฺฏ ฉเฑฺฑนฺตี ตสฺส พฺราหฺมณสฺส มตฺถเก อาสุมฺภิฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ''อสฺสมณิโย อิมา มุณฺฑา พนฺธกินิโยฯ กถญฺหิ นาม คูถกฏาหํ มตฺถเก อาสุมฺภิสฺสนฺติ! อิมาสํ อุปสฺสยํ ฌาเปสฺสามี''ติ! อุมฺมุกํ คเหตฺวา อุปสฺสยํ ปวิสติฯ อญฺญตโร อุปาสโก อุปสฺสยา นิกฺขมโนฺต อทฺทส ตํ พฺราหฺมณํ อุมฺมุกํ คเหตฺวา อุปสฺสยํ ปวิสนฺตํฯ ทิสฺวาน ตํ พฺราหฺมณํ เอตทโวจ – ''กิสฺส ตฺวํ, โภ, อุมฺมุกํ คเหตฺวา อุปสฺสยํ ปวิสสี''ติ? ''อิมา มํ, โภ,

มุณฺฑา พนฺธกินิโย คูถกฏาหํ มตฺถเก อาสุมฺภึสุฯ อิมาสํ อุปสฺสยํ ฌาเปสฺสามี’’ติฯ ‘‘คจฺฉ, โภ พฺราหฺมณ, มงฺคลํ เอตํฯ สหสฺสํ ลจฺฉสิ ตญฺจ ภฏฺปถ’’นฺติฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ สีสํ นหายิตฺวา ราชกุลํ คนฺตฺวา สหสฺสํ อลตฺถ ตญฺจ ภฏฺปถํฯ อถ โข โส อุปาสโก อุปสฺสยํ ปวิสิตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจตฺวา ปริภาสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อุจฺจารํ ติโรกุฏฺเฏ ฉฑฺเฑสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อุจฺจารํ ติโรกุฏฺเฏ ฉฑฺเฑนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อุจฺจารํ ติโรกุฏฺเฏ ฉฑฺเฑสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๒๕. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา ติโรกุฏฺเฏ วา ติโรปาการे วา ฉฑฺเฑยฺย วา ฉฑฺฑาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๘๒๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อุจฺจาโร นาม คูโถ วุจฺจติฯ **ปสฺสาโว** นาม มุตฺตํ วุจฺจติฯ

สงฺการํ นาม กจวรํ วุจฺจติฯ

วิฆาสํ นาม จลกานิ วา อฏฺฐิกานิ วา อุจฺฉิโฏฺฐทกํ วาฯ

กุโฏฺฏ นาม ตโย กุฏฺฏา – อิฏฺฐกากุโฏฺฏ, สิลากุโฏฺฏ, ทารุกุโฏฺฏฯ

ปาการो นาม ตโย ปาการา – อิฏฺฐกาปาการो, สิลาปาการो, ทารุปาการोฯ

ติโรกุฏฺเฏติ กุฏฺฏสฺส ปรโตฯ **ติโรปาการे**ติ ปาการสฺส ปรโตฯ

ฉฑฺเฑยฺยาติ สยํ ฉฑฺเฑติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ฉฑฺฑาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สกึ อาณตฺตา พหุกมฺปิ ฉฑฺเฑติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๒๗. อนาปตฺติ โอโลเกตฺวา ฉฑฺเฑติ, อวฬญฺเช ฉฑฺเฑติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๘๒๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส ภิกฺขุนูปสฺสยํ นิสฺสาย ยวเขตฺตํ โหติฯ ภิกฺขุนิโย อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ เขเตฺต ฉฑฺเฑนฺติฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อมฺหากํ ยวเขตฺตํ ทูเสสฺสนฺตี’’ติ! อโสสฺสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ ยา ตา ภิกฺขุนิ

โย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ หริเต ฉเฑฺฑสฺสนฺตี”ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ หริเต ฉเฑฺฑนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ หริเต ฉเฑฺฑสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๒๙. “**ยา ปน ภิกฺขุนี อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา หริเต ฉเฑฺฑยฺย วา ฉฑฺฑาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๘๓๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อุจฺจาโร นาม คูโถ วุจฺจติฯ **ปสฺสาโว** นาม มุตฺตํ วุจฺจติฯ

สงฺการํ นาม กจวรํ วุจฺจติฯ

วิฆาสํ นาม จลกานิ วา อฎฺฐิกานิ วา อุจฺฉิโฎฺฐทกํ วาฯ

หริตํ นาม ปุพฺพณฺณํ อปรณฺณํ ยํ มนุสฺสานํ อุปโภคปริโภคํ โรปิมํ ฯ

ฉเฑฺฑยฺยาติ สยํ ฉเฑฺฑติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ฉฑฺฑาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ สกิํ อาณตฺตา พหุกมฺปิ ฉเฑฺฑติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๓๑. หริเต หริตสญฺญา ฉเฑฺฑติ วา ฉฑฺฑาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ หริเต เวมติกา ฉเฑฺฑติ วา ฉฑฺฑาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ หริเต อหริตสญฺญา ฉเฑฺฑติ วา ฉฑฺฑาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อหริเต หริตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อหริเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อหริเต อหริตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๘๓๒. อนาปตฺติ โอโลเกตฺวา ฉเฑฺฑติ, เขตฺตมริยาเท [ฉฑฺฑิตเขเตฺต (?) อฎฺฐกถา โอโลเกตพฺพา] ฉเฑฺฑติ สามิเก อาปุจฺฉิตฺวา อปโลเกตฺวา ฉเฑฺฑติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๘๓๓. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ราชคเห คิรคฺคสมโชฺช โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คิรคฺคสมชฺชํ ทสฺสนาย อคมํสุฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺ

สานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๓๔. ‘‘**ยา ปน ภิกฺขุนี นจฺจํ วา คีตํ วา วาทิตํ วา ทสฺสนาย คเจฺฉยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๘๓๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

นจฺจํ นาม ยํ กิญฺจิ นจฺจํฯ **คีตํ** นาม ยํ กิญฺจิ คีตํฯ **วาทิตํ** นาม ยํ กิญฺจิ วาทิตํฯ

๘๓๖. ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เอกเมกํ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๓๗. อนาปตฺติ อาราเม ฐิตา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, ภิกฺขุนิยา ฐิโตกาสํ วา นิสินฺโนกาสํ วา นิปนฺโนกาสํ วา อาคนฺตฺวา นจฺจนฺติ วา คายนฺติ วา วาเทนฺติ วา, ปฏิปถํ คจฺฉนฺตี ปสฺสติ วา สุณาติ วา, สติ กรณีเย คนฺตฺวา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ลสุณวโคฺค ปฐโมฯ

๒. อนฺธการวโคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๘๓๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อเนฺตวาสินิยา ภิกฺขุนิยา ญาตโก ปุริโส คามกา สาวตฺถึ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี เตน ปุริเสน สทฺธึ รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๓๙. **“ยา ปน ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺย วา สลฺลเปยฺย วา, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๘๔๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

รตฺตนฺธกาเรติ โอคฺคเต สูริเยฯ อปฺปทีเปติ อนาโลเกฯ

ปุริโส นาม มนุสฺสปุริโส น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุํฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ **เอเกเนกา**ติ ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จฯ

สนฺติฏฺเฐยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สลฺลเปยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยกฺเขน วา เปเตน วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคเหน วา สทฺธึ สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๔๑. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ทุติโย [ยา กาจิ วิญฺญู ทุติยา (สฺยา.)] โหติ, อรโหเปกฺขา, อญฺญวิหิตา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๘๔๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อเนฺตวาสินิยา ภิกฺขุนิยา ญาตโก ปุริโส คามกา สาวตฺถึ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี – “ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุ”นฺติ เตเนว ปุริเสน สทฺธึ ปฏิจฺฉเนฺน โอกาเส **เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา** อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉเนฺน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉเนฺน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉเนฺน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๔๓. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉเนฺน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺย วา สลฺลเปยฺย วา, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๘๔๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปฏิจฺฉนฺโน นาม โอกาโส กุฏฺฏฺเฏน วา กวาเฏน วา กิลญฺเชน วา สาณิปากาเรน วา รุกฺเขน วา **ถมฺเภน วา โกตฺถฬิยา** วา เยน เกนจิ ปฏิจฺฉนฺโน โหติฯ

ปุริโส นาม มนุสฺสปุริโส น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุํฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ **เอเกเนกา**ติ ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จฯ

สนฺติเฏฺฐยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สลฺลเปยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยกฺเขน วา เปเตน วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคเหน วา สทฺธิํ สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๔๕. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ทุติโย โหติ, อรโหเปกฺขา, อญฺญวิหิตา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๘๔๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อเนฺตวาสินิยา ภิกฺขุนิยา ญาตโก ปุริโส คามกา สาวตฺถิํ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี – ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ ปฏิจฺฉเนฺน โอกาเส ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุ’’นฺติ เตเนว ปุริเสน สทฺธิํ อโชฺฌกาเส เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี อโชฺฌกาเส ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อโชฺฌกาเส ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อโชฺฌกาเส ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๔๗. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อโชฺฌกาเส ปุริเสน สทฺธิํ เอเกเนกา สนฺติเฏฺฐยฺย วา สลฺลเปยฺย วา, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๘๔๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อโชฺฌกาโส นาม อปฺปฏิจฺฉนฺโน โหติ กุฏฺฏฺเฏน วา กวาเฏน วา กิลญฺเชน วา สาณิปากาเรน วา รุกฺเขน วา ถมฺเภน วา โกตฺถฬิยา วา, เยน เกนจิ อปฺปฏิจฺฉนฺโน โหติฯ

ปุริโส นาม มนุสฺสปุริโส, น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต, วิญฺญู ปฏิพโล สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุํฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ **เอเกเนกา**ติ ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จฯ

สนฺติฏฺเฐยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สลฺลเปยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยกฺเขน วา เปเตน วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉาคตมนุสฺสวิคฺคเหน วา สทฺธึ สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๔๙. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ทุติโย โหติ, อรโหเปกฺขา, อญฺญวิหิตา สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๘๕๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี รถิกายปิ พฺยูเหปิ สิงฺฆาฏเกปิ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปิ นิกณฺณิกมฺปิ ชเปฺปติ ทุติยิกมฺปิ ภิกฺขุนึ อุโยฺยเชติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา รถิกายปิ พฺยูเหปิ สิงฺฆาฏเกปิ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปิ นิกณฺณิกมฺปิ ชปฺปิสฺสติ ทุติยิกมฺปิ ภิกฺขุนึ อุโยฺยเชสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี รถิกายปิ พฺยูเหปิ สิงฺฆาฏเกปิ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปิ นิกณฺณิกมฺปิ ชเปฺปติ ทุติยิกมฺปิ ภิกฺขุนึ อุโยฺยเชตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี รถิกายปิ พฺยูเหปิ สิงฺฆาฏเกปิ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปิ นิกณฺณิกมฺปิ ชปฺปิสฺสติ ทุติยิกมฺปิ ภิกฺขุนึ อุโยฺยเชสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๕๑. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี รถิกาย วา พฺยูเห วา สิงฺฆาฏเก วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺย วา สลฺลเปยฺย วา นิกณฺณิกํ วา ชเปฺปยฺย ทุติยิกํ วา ภิกฺขุนึ อุโยฺยเชยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๘๕๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

รถิกา นาม รจฺฉา วุจฺจติฯ **พฺยูหํ** นาม เยเนว ปวิสนฺติ เตเนว นิกฺขมนฺติฯ **สิงฺฆาฏโก** นาม จจฺจรํ วุจฺจติฯ

ปุริโส นาม มนุสฺสปุริโส น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุํฯ

สทฺธินฺติ เอกโตฯ **เอเกเนกา**ติ ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จฯ

สนฺติเฎฺฐยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฎฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

สลฺลเปยฺย วาติ ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นิกณฺณิกํ วา ชเปฺปยฺยาติ ปุริสสฺส อุปกณฺณเก อาโรเจติ , อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ทุติยิกํ วา *ภิกฺขุนึ* อุโยฺยเชยฺยาติ อนาจารํ อาจริตุกามา ทุติยิกมฺปิ ภิกฺขุนึ อุโยฺยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วา สวนูปจารํ วา วิชหนฺติยา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ วิชหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา สนฺติฎฺฐติ วา สลฺลปติ วา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยเกฺขน วา เปเตน วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคเหน วา สทฺธึ สนฺติฎฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๕๓. อนาปตฺติ โย โกจิ วิญฺญู ทุติโย โหติ, อรโหเปกฺขา, อญฺญวิหิตา สนฺติฎฺฐติ วา สลฺลปติ วา, น อนาจารํ อาจริตุกามา, สติ กรณีเย ทุติยิกํ ภิกฺขุนึ อุโยฺยเชติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๘๕๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี อญฺญตรสฺส กุลสฺส กุลูปิกา โหติ นิจฺจภตฺติกาฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน ตํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกามิฯ ตสฺส กุลสฺส ทาสี ฆรํ สมฺมชฺชนฺตี ตํ อาสนํ ภาชนนฺตริกาย ปกฺขิปิฯ มนุสฺสา ตํ อาสนํ อปสฺสนฺตา ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – ‘‘กหํ ตํ, อยฺเย, อาสน’’นฺติ? ‘‘นาหํ ตํ, อาวุโส, อาสนํ ปสฺสามี’’ติฯ ‘‘เทถาเยฺย, ตํ อาสน’’นฺติ ปริภาสิตฺวา นิจฺจภตฺตํ ปจฺฉินฺทึสุฯ อถ โข เต มนุสฺสา ฆรํ โสเธนฺตา ตํ อาสนํ ภาชนนฺตริกาย ปสฺสิตฺวา ตํ ภิกฺขุนึ ขมาเปตฺวา นิจฺจภตฺตํ ปฎฺฐเปสุํฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา...เป.... ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมิสฺสตี’’ติ...เป.... สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมตีติ [ปกฺกมีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว ภิกฺขุนี ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๕๕. ‘‘**ยา ปน *ภิกฺขุนี* ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกเมยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๘๕๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา...เป.... ***ภิกฺขุนี*ติ**...เป.... อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปุเรภตฺตํ นาม อรุณุคฺคมนํ อุปาทาย ยาว มชฺฌนฺหิกาฯ

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ, สุทฺทกุลํฯ **อุปสงฺกมิตฺวา**ติ ตตฺถ คนฺตฺวาฯ

อาสนํ นาม ปลฺลงฺกสฺส โอกาโส วุจฺจติฯ **นิสีทิตฺวา**ติ ตสฺมึ นิสีทิตฺวาฯ

สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกเมยฺยาติ โย ตสฺมึ กุเล มนุสฺโส วิญฺญู ตํ อนาปุจฺฉา อโนวสฺสกํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อโชฺฌกาเส อุปจารํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๕๗. อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต เวมติกา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปลฺลงฺกสฺส อโนกาเส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๘๕๘. อนาปตฺติ อาปุจฺฉา คจฺฉติ, อสํหาริเม, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๘๕๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทติปิ อภินิปชฺชติปิฯ มนุสฺสา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ หิรียมานา อาสเน เนว อภินิสีทนฺติ น อภินิปชฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทิสฺสติปิ อภินิปชฺชิสฺสติปี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทิสฺสติปิ อภินิปชฺชิสฺสติปี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทติปิ อภินิปชฺชติปีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว , ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทิสฺสติปิ อภินิปชฺชิสฺสติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๖๐. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีเทยฺย วา อภินิปเชฺชยฺย วา, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๘๖๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปจฺฉาภตฺตํ นาม มชฺฌนฺหิเก วีติวเตฺต ยาว อตฺถงฺคเต สูริเยฯ

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ, สุทฺทกุลํฯ **อุปสงฺกมิตฺวาติ** ตตฺถ คนฺตฺวาฯ

สามิเก อนาปุจฺฉาติ โย ตสฺมิํ กุเล มนุสฺโส สามิโก ทาตุํ, ตํ อนาปุจฺฉาฯ

อาสนํ นาม ปลฺลงฺกสฺส โอกาโส วุจฺจติฯ

อภินิสีเทยฺยาติ ตสฺมิํ อภินิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อภินิปเชฺชยฺยาติ ตสฺมิํ อภินิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๖๒. อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา อาสเน อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต เวมติกา อาสเน อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา อาสเน อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปลฺลงฺกสฺส อโนกาเส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๘๖๓. อนาปตฺติ อาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, ธุวปญฺญเตฺต, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๘๖๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถิํ คจฺฉนฺติโย สายํ อญฺญตรํ คามํ อุปคนฺตฺวา อญฺญตรํ พฺราหฺมณกุลํ อุปสงฺกมิตฺวา โอกาสํ ยาจิํสุฯ อถ โข สา พฺราหฺมณี ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจ – ''อาคเมถ, อยฺเย, ยาว พฺราหฺมโณ อาคจฺฉตี''ติฯ ภิกฺขุนิโย – ''ยาว พฺราหฺมโณ อาคจฺฉตี''ติ เสยฺยํ สนฺถริตฺวา เอกจฺจา นิสีทิํสุ เอกจฺจา นิปชฺชิํสุฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ รตฺติํ อาคนฺตฺวา ตํ พฺราหฺมณิํ เอตทโวจ – ''กา อิมา''ติ? ''ภิกฺขุนิโย, อยฺยา''ติฯ ''นิกฺกฑฺฒถ อิมา มุณฺฑา พนฺธกินิโย''ติ, ฆรโต นิกฺกฑฺฒาเปสิฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย สาวตฺถิํ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อภินิสีทิสฺสนฺติปิ อภินิปชฺชิสฺสนฺติปี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อภินิสีทนฺติปิ อภินิปชฺชนฺติปีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อภินิสีทิสฺสนฺติปิ อภินิปชฺชิสฺสนฺติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๖๕. **“ยา ปน ภิกฺขุนี วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีเทยฺย วา อภินิปชฺเชยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๘๖๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

วิกาโล นาม อตฺถงฺคเต สูริเย ยาว อรุณุคฺคมนาฯ

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ สุทฺทกุลํฯ **อุปสงฺกมิตฺวา**ติ ตตฺถ คนฺตฺวาฯ

สามิเก อนาปุจฺฉาติ โย ตสฺมึ กุเล มนุสฺโส สามิโก ทาตุํ, ตํ อนาปุจฺฉาฯ

เสยฺยํ นาม อนฺตมโส ปณฺณสนฺถาโรปิฯ **สนฺถริตฺวา**ติ สยํ สนฺถริตฺวาฯ **สนฺถราเปตฺวา**ติ อญฺญํ สนฺถราเปตฺวาฯ **อภินิสีเทยฺยา**ติ ตสฺมึ อภินิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ **อภินิปชฺเชยฺยา**ติ ตสฺมึ อภินิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๖๗. อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต เวมติกา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๘๖๘. อนาปตฺติ อาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฎฺฐมสิกฺขาปทํ

๘๖๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อเนฺตวาสินี ภิกฺขุนี ภทฺทํ กาปิลานึ สกฺกจฺจํ อุปฏฺฐติฯ ภทฺทา กาปิลานี ภิกฺขุนิโย เอตทโวจ – “อยํ มํ, อยฺย, ภิกฺขุนี สกฺกจฺจํ อุปฏฺฐติ, อิมิสฺสาหํ จีวรํ ทสฺสามี”ติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปสิ – “อหํ กิราเยฺย, อยฺยํ น สกฺกจฺจํ อุปฏฺฐมิ, น กิร เม อยฺยา จีวรํ ทสฺสตี”ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปตีติ [อุชฺฌาเปสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๗๐. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๘๗๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ทุคฺคหิเตนาติ อญฺญถา คหิเตน [อุคฺคหิเตน (ก.)]ฯ

ทูปธาริเตนาติ อญฺญถา อุปธาริเตนฯ

ปรนฺติ อุปสมฺปนฺนํ อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๗๒. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนํ อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๗๓. อนาปตฺติ อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๘๗๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อตฺตโน ภณฺฑกํ อปสฺสนฺติโย จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – ‘‘อปาเยฺย, อมฺหากํ, ภณฺฑกํ ปเสฺสยฺยาสี’’ติ? จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘อหเมว นูน โจรี, อหเมว นูน อลชฺชินี, ยา อยฺยาโย อตฺตโน ภณฺฑกํ อปสฺสนฺติโย ตา มํ เอว มาหํสุ – ‘อปาเยฺย, อมฺหากํ ภณฺฑกํ ปเสฺสยฺยาสี’ติ? สจาหํ, อเยฺย, ตุมฺหากํ ภณฺฑกํ คณฺหามิ, อสฺสมณี โหมิ, พฺรหฺมจริยา จวามิ, นิรยํ อุปฺปชฺชามิ; ยา ปน มํ อภูเตน เอวมาห สาปิ อสฺสมณี โหตุ, พฺรหฺมจริยา จวตุ, นิรยํ อุปฺปชฺชตู’’ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา จณฺฑกาฬี อตฺตานมฺปิ ปรมฺปิ นิรเยนปิ พฺรหฺมจริเยนปิ อภิสปิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อตฺตานมฺปิ ปรมฺปิ นิรเยนปิ พฺรหฺมจริเยนปิ อภิสปตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อตฺตานมฺปิ ปรมฺปิ นิรเยนปิ พฺรหฺมจริเยนปิ อภิสปิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๗๕. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อตฺตานํ วา ปรํ วา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสเปยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๘๗๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อตฺตานนฺติ ปจฺจตฺตํฯ **ปร**นฺติ อุปสมฺปนฺนํฯ นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๗๗. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ติรจฺฉานโยนิยา วา เปตฺติวิสเยน วา มนุสฺสโทภเคฺคน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ อภิสปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๗๘. อนาปตฺติ อตฺถปุเรกฺขาราย, ธมฺมปุเรกฺขาราย, อนุสาสนิปุเรกฺขาราย, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๘๗๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ สทฺธิํ ภณฺฑิตฺวา อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา จณฺฑกาฬี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๘๐. ‘‘**ยา ปน ภิกฺขุนี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรเทยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๘๘๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อตฺตานนฺติ ปจฺจตฺตํฯ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ วธติ น โรทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โรทติ น วธติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๘๒. อนาปตฺติ ญาติพฺยสเนน วา โภคพฺยสเนน วา โรคพฺยสเนน วา ผุฏฺฐา โรทติ น วธติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อนฺธการวโคฺค ทุติโยฯ

๓. นคฺควโคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๘๘๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา [มหาว. ๓๕๐] ภิกฺขุนิโย อจิรวติยา นทิยา เวสิยาหิ สทฺธึ นคฺคา เอกติตฺเถ นหายนฺติฯ เวสิยา ตา ภิกฺขุนิโย อุปฺปเณฺฑสุํ – ‘‘กึ นุ โข นาม ตุมฺหากํ, อยฺเย, ทหรานํ [ทหรานํ ทหรานํ (สี.)] พฺรหฺมจริยํ จิณฺเณน, นนุ นาม กามา ปริภุญฺชิตพฺพา ! ยทา ชิณฺณา ภวิสฺสถ ตทา พฺรหฺมจริยํ จริสฺสถฯ เอวํ ตุมฺหากํ อุโภ อตฺถา ปริคฺคหิตา ภวิสฺสนฺตี’’ติฯ ภิกฺขุนิโย เวสิยาหิ อุปฺปณฺฑิยมานา มงฺกู อเหสุํฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย อุปสฺสยํ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย…เป.… วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๘๔. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี นคฺคา นหาเยยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๘๘๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

นคฺคา นหาเยยฺยาติ อนิวตฺถา วา อปารุตา วา นหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ นหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๘๖. อนาปตฺติ อจฺฉินฺนจีวริกาย วา นฏฺฐจีวริกาย วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๘๘๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขุนีนํ [มหาว. ๓๕๑] อุทกสาฏิกา อนุญฺญาตา โหติ ฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย – ‘‘ภควตา อุทกสาฏิกา อนุญฺญาตา’’ติ อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ธาเรสุํ [ธาเรนฺติ (ปาจิ. ๕๓๑-๕๔๕)]ฯ ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ อากฑฺฒนฺตา อาหิณฺฑนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ธาเรสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ธาเรนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ธาเรสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๘๘. **‘‘อุทกสาฏิกํ ปน ภิกฺขุนิยา การยมานาย ปมาณิกา กาเรตพฺพาฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส จตโสฺส วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ เทฺว วิทตฺถิโยฯ ตํ อติกฺกาเมนฺติยา เฉทนกํ ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๘๘๙. **อุทกสาฏิกา** นาม ยาย นิวตฺถา [นิวตฺถาย (สฺยา.)] นหายติฯ

การยมานายาติ กโรนฺติยา วา การาเปนฺติยา วาฯ

ปมาณิกา กาเรตพฺพาฯ ตตฺริทํ ปมาณํ – ทีฆโส จตโสฺส วิทตฺถิโย, สุคตวิทตฺถิยา; ติริยํ เทฺว วิทตฺถิโยฯ ตํ อติกฺกาเมตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ฉินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํฯ

๘๙๐. อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อเญฺญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๙๑. อนาปตฺติ ปมาณิกํ กโรติ, อูนกํ กโรติ, อเญฺญน กตํ ปมาณาติกฺกนฺตํ ปฏิลภิตฺวา ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, วิตานํ วา ภูมตฺถรณํ วา สาณิปาการํ วา ภิสึ วา พิโพฺพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๘๙๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตริสฺสา ภิกฺขุนิยา มหคฺฆ จีวรทุเสฺส จีวรํ ทุกฺกฏํ โหติ ทุสฺสิพฺพิตํฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – ‘‘สุนฺทรํ โข อิทํ เต, อเยฺย, จีวรทุสฺสํ; จีวรญฺจ โข ทุกฺกฏํ ทุสฺสิพฺพิต’’นฺติฯ ‘‘วิสิเพฺพมิ, อเยฺย, สิพฺพิสฺสสี’’ติ? ‘‘อามาเยฺย, สิพฺพิสฺสามี’’ติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ วิสิเพฺพตฺวา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อทาสิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – ‘‘สิพฺพิสฺสามิ สิพฺพิสฺสามี’’ติ เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺพาเปตฺวา เนว สิพฺพิสฺสติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺพาเปตฺวา เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺพาเปตฺวา เนว สิพฺพิสฺสติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๙๓. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิเพฺพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิเพฺพยฺย น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๘๙๔. **ยา ปนาติ** ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนีติ**…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนิยาติ อญฺญาย ภิกฺขุนิยาฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํฯ

วิสิเพฺพตฺวาติ สยํ วิสิเพฺพตฺวาฯ **วิสิพฺพาเปตฺวา**ติ อญฺญํ วิสิพฺพาเปตฺวาฯ

สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินีติ อสติ อนฺตราเยฯ

เนว สิเพฺพยฺยาติ น สยํ สิเพฺพยฺยฯ **น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยา**ติ น อญฺญํ อาณาเปยฺยฯ

อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหาติ ฐเปตฺวา จตูหปญฺจาหํฯ ‘‘เนว สิพฺพิสฺสามิ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี’’ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๘๙๕. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรํ วิสิเพฺพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา จีวรํ วิสิเพฺพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรํ วิสิเพฺพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อญฺญํ ปริกฺขารํ วิสิเพฺพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุปสมฺปนฺนาย จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ วิสิเพฺพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺพติ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๘๙๖. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, กโรนฺตี จตูหปญฺจาหํ อติกฺกาเมติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๘๙๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามาฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมนฺติฯ ตานิ จีวรานิ จิรํ นิกฺขิตฺตานิ กณฺณกิตานิ โหนฺติฯ ตานิ ภิกฺขุนิโย โอตาเปนฺติฯ ภิกฺขุนิโย ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ‘‘กสฺสิมานิ , อเยฺย, จีวรานิ กณฺณกิตานี’’ติ? อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺ

สนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๘๙๘. “**ยา ปน ภิกฺขุนี ปญฺจาหิกํ สงฺฆาฏิจารํ** [สงฺฆาฏิวารํ (สฺยา.)] **อติกฺกาเมยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๘๙๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา...เป.... ***ภิกฺขุนี***ติ...เป.... อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปญฺจาหิกํ สงฺฆาฏิจารํ อติกฺกาเมยฺยาติ ปญฺจมํ ทิวสํ ปญฺจ จีวรานิ เนว นิวาเสติ น ปารุปติ น โอตาเปติ, ปญฺจมํ ทิวสํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๐๐. ปญฺจาหาติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปญฺจาหาติกฺกนฺเต เวมติกา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปญฺจาหาติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญา , อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปญฺจาหานติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปญฺจาหานติกฺกนฺเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปญฺจาหานติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๙๐๑. อนาปตฺติ ปญฺจมํ ทิวสํ ปญฺจ จีวรานิ นิวาเสติ วา ปารุปติ วา โอตาเปติ วา, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๙๐๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปิณฺฑาย จริตฺวา อลฺลจีวรํ ปตฺถริตฺวา วิหารํ ปาวิสิฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ ปารุปิตฺวา คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ สา นิกฺขมิตฺวา ภิกฺขุนิโย ปุจฺฉิ – “อปาเยฺย, มยฺหํ จีวรํ ปเสฺสยฺยาถา”ติ? ภิกฺขุนิโย ตสฺสา ภิกฺขุนิยา เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี มยฺหํ จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปิสฺสตี”ติ! อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา...เป.... ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปิสฺสตี”ติ...เป.... สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปตีติ [ปารุปีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา...เป.... กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๐๓. “**ยา ปน ภิกฺขุนี จีวรสงฺกมนียํ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๙๐๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา...เป.... ***ภิกฺขุนี***ติ...เป.... อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

จีวรสงฺกมนียํ นาม อุปสมฺปนฺนาย ปญฺจนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ ตสฺสา วา อทินฺนํ ตํ วา อนาปุจฺฉา นิวาเสติ วา ปารุปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๐๕. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรสงฺกมนียํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา จีวรสงฺกมนียํ ธาเรติ , อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรสงฺกมนียํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อนุปสมฺปนฺนาย จีวรสงฺกมนียํ ธาเรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๐๖. อนาปตฺติ สา วา เทติ, ตํ วา อาปุจฺฉา นิวาเสติ วา ปารุปติ วา, อจฺฉินฺนจีวริกาย, นฏฺฐจีวริกาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๙๐๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อุปฏฺฐากกุลํ ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – ‘‘ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส, อยฺเย, จีวรํ ทสฺสามา’’ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – ‘‘ตุมฺเห พหุกิจฺจา พหุกรณียา’’ติ อนฺตรายํ อกาสิฯ เตน โข ปน สมเยน ตสฺส กุลสฺส ฆรํ ฑยฺหติฯ เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อมฺหากํ เทยฺยธมฺมํ อนฺตรายํ กริสฺสติ! อุภเยนามฺห ปริพาหิรา [ปริหีนา (สี.)], โภเคหิ จ ปุเญฺญน จา’’ติฯ อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ ฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กริสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ อกาสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๐๘. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๙๐๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

คโณ นาม ภิกฺขุนิสโงฺฆ วุจฺจติฯ

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ วิกปฺปนุปคํ ปจฺฉิมํฯ

อนฺตรายํ กเรยฺยาติ ‘‘กถํ อิเม จีวรํ น [อิมํ จีวรํ (ก.)] ทเทยฺยุ’’นฺติ อนฺตรายํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อญฺญํ ปริกฺขารํ อนฺตรายํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สมฺพหุลานํ ภิกฺขุนีนํ วา เอกภิกฺขุนิยา วา อนุปสมฺปนฺนาย วา จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ อนฺตรายํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๑๐. อนาปตฺติ อานิสํสํ ทเสฺสตฺวา นิวาเรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๙๑๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อกาลจีวรํ อุปฺปนฺนํ โหติฯ อถ โข ภิกฺขุนิสโงฺฆ ตํ จีวรํ ภาเชตุกาโม สนฺนิปติฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อเนฺตวาสินิโย ภิกฺขุนิโย ปกฺกนฺตา โหนฺติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจ – ‘‘อเยฺย, ภิกฺขุนิโย ปกฺกนฺตา, น ตาว จีวรํ ภาชียิสฺสตี’’ติฯ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหิฯ ภิกฺขุนิโย น ตาว จีวรํ ภาชียิสฺสตีติ ปกฺกมิํสุ [วิปกฺกมิํสุ (สฺยา.)]ฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อเนฺตวาสินีสุ ภิกฺขุนีสุ อาคตาสุ ตํ จีวรํ ภาชาเปสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหตีติ [ปฏิพาหีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๑๒. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาเหยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๙๑๓. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ธมฺมิโกนาม จีวรวิภโงฺค สมโคฺค ภิกฺขุนิสโงฺฆ สนฺนิปติตฺวา ภาเชติฯ

ปฏิพาเหยฺยาติ กถํ อิมํ จีวรํ น ภาเชยฺยาติ [จีวรํ ภาเชยฺยาติ (ก.)] ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๑๔. ธมฺมิเก ธมฺมิกสญฺญา ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมิเก เวมติกา ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ธมฺมิเก อธมฺมิกสญฺญา ปฏิพาหติ, อนาปตฺติฯ อธมฺมิเก ธมฺมิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมิเก อธมฺมิกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๙๑๕. อนาปตฺติ อานิสํสํ ทเสฺสตฺวา ปฏิพาหติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๙๑๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี นฏานมฺปิ นฏกานมฺปิ ลงฺฆกานมฺปิ โสกชฺฌายิกานมฺปิ [โสกสายิกานมฺปิ (สี.)] กุมฺภถูณิกานมฺปิ [กุมฺภถุณิกานมฺปิ (ก.)] สมณจีวรํ เทติ – ‘‘มยฺหํ ปริสติ [ปริสติํ (สี.)] วณฺณํ ภาสถา’’ติฯ นฏาปิ นฏกาปิ ลงฺฆกาปิ โสกชฺฌายิกาปิ กุมฺภถูณิกาปิ ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริสติ วณฺณํ ภาสนฺติ – ‘‘อยฺยา ถุลฺลนนฺทา พหุสฺสุตา ภาณิ

กา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมึ กถํ กาตุํ; เทถ อยฺยาย, กโรถ อยฺยายา’’ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา, ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อคาริกสฺส สมณจีวรํ ทสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อคาริกสฺส สมณจีวรํ เทตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อคาริกสฺส สมณจีวรํ ทสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๑๗. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สมณจีวรํ ทเทยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๙๑๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อคาริโก นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

ปริพฺพาชโก นาม ภิกฺขุญฺจ สามเณรญฺจ ฐเปตฺวา โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปนฺโนฯ

ปริพฺพาชิกา นาม ภิกฺขุนิญฺจ สิกฺขมานญฺจ สามเณริญฺจ ฐเปตฺวา ยา กาจิ ปริพฺพาชิกสมาปนฺนาฯ

สมณจีวรํ นาม กปฺปกตํ วุจฺจติฯ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๑๙. อนาปตฺติ มาตาปิตูนํ เทติ, ตาวกาลิกํ เทติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๙๒๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อุปฏฺฐากกุลํ ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – ‘‘สเจ มยํ, อยฺเย, สโกฺกม, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส จีวรํ ทสฺสามา’’ติฯ เตน โข ปน สมเยน วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุนิโย จีวรํ ภาเชตุกามา สนฺนิปตึสุฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจ – ‘‘อาคเมถ, อเยฺย, อตฺถิ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส จีวรปจฺจาสา’’ติฯ ภิกฺขุนิโย ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – ‘‘คจฺฉาเยฺย, ตํ จีวรํ ชานาหี’’ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เยน ตํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต มนุเสฺส เอตทโวจ – ‘‘เทถาวุโส, ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส จีวร’’นฺติฯ ‘‘น มยํ, อเยฺย, สโกฺกม ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส จีวรํ ทาตุ’’นฺติ ฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมตีติ [อติกฺกาเมสีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสฺสติ ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๒๑. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๒๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ทุพฺพลจีวรปจฺจาสา นาม ‘‘สเจ มยํ สโกฺกม, ทสฺสาม กริสฺสามา’’ติ วาจา ภินฺนา โหติฯ

จีวรกาลสมโย นาม อนตฺถเต กถิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิโม มาโส, อตฺถเต กถิเน ปญฺจ มาสาฯ

จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมยฺยาติ อนตฺถเต กถิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิมํ ทิวสํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อตฺถเต กถิเน กถินุทฺธารทิวสํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๒๓. ทุพฺพลจีวเร ทุพฺพลจีวรสญฺญา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทุพฺพลจีวเร เวมติกา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ทุพฺพลจีวเร อทุพฺพลจีวรสญฺญา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมติ, อนาปตฺติฯ

อทุพฺพลจีวเร ทุพฺพลจีวรสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อทุพฺพลจีวเร เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อทุพฺพลจีวเร อทุพฺพลจีวรสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๙๒๔. อนาปตฺติ อานิสํสํ ทเสฺสตฺวา นิวาเรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๙๒๕. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน อุปาสเกน สงฺฆํ อุทฺทิสฺส วิหาโร การาปิโต โหติฯ โส ตสฺส วิหารสฺส มเห อุภโตสงฺฆสฺส อกาลจีวรํ ทาตุกาโม โหติฯ เตน โข ปน สมเยน อุภโตสงฺฆสฺส กถินํ อตฺถตํ โหติฯ อถ โข โส อุปาสโก สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา กถินุทฺธารํ ยาจิฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, กถินํ อุทฺธริตุํฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว กถินํ อุทฺธริตพฺพํฯ พฺยเตฺตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๙๒๖. ‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ กถินํ อุทฺธเรยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, ภเนฺต, สโงฺฆฯ สโงฺฆ กถินํ อุทฺธรติฯ ยสฺสายสฺมโต ขมติ กถินสฺส อุทฺธาโร, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺยฯ

‘‘อุพฺภตํ สเงฺฆน กถินํ, ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

๙๒๗. อถ โข โส อุปาสโก ภิกฺขุนิสงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา กถินุทฺธารํ ยาจิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – ‘‘จีวรํ อมฺหากํ ภวิสฺสตี’’ติ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหิฯ อถ โข โส อุปาสโก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อมฺหากํ กถินุทฺธารํ น ทสฺสนฺตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส อุปาสกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป. … ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหตีติ [ปฏิพาหีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาหิสฺสติ ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๒๘. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ กถินุทฺธารํ ปฏิพาเหยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๙๒๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ธมฺมิโก นาม กถินุทฺธาโร สมโคฺค ภิกฺขุนิสโงฺฆ สนฺนิปติตฺวา อุทฺธรติฯ

ปฏิพาเหยฺยาติ ‘‘กถํ อิทํ กถินํ น อุทฺธเรยฺยา’’ติ [กถินํ อุทฺธเรยฺยาติ (ก.)] ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๓๐. ธมฺมิเก ธมฺมิกสญฺญา ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมิเก เวมติกา ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ธมฺมิเก อธมฺมิกสญฺญา ปฏิพาหติ, อนาปตฺติฯ อธมฺมิเก ธมฺมิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมิเก อธมฺมิกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๙๓๑. อนาปตฺติ อนิสํสํ ทเสฺสตฺวา ปฏิพาหติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ ฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

นคฺควโคฺค ตติโยฯ

๔. ตุวฏฺฏวโคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๙๓๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมเญฺจ ตุวเฎฺฏนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมเญฺจ ตุวเฎฺฏสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมเญฺจ ตุวเฎฺฏสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมเญฺจ ตุวเฎฺฏนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป. … กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมเญฺจ ตุวเฎฺฏสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๓๓. **“ยา ปน ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมเญฺจ ตุวฏฺฏยฺยุํ, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๓๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนิโย**ติ อุปสมฺปนฺนาโย วุจฺจนฺติฯ

เทฺว เอกมเญฺจ ตุวฏฺฏยฺยุนฺติ เอกาย นิปนฺนาย อปรา นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุโภ วา นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุฏฺฐหิตฺวา ปุนปฺปุนํ นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๓๕. อนาปตฺติ เอกาย นิปนฺนาย อปรา นิสีทติ, อุโภ วา นิสีทนฺติ, อุมฺมตฺติกานํ, อาทิกมฺมิกานนฺติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๙๓๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺฏนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺฏิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺฏิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺฏนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ , ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺฏิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๓๗. **“ยา ปน ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺฏยฺยุํ, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๓๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนิโย**ติ อุปสมฺปนฺนาโย วุจฺจนฺติฯ

เทฺว เอกตฺถรณปาวุรณา ตุวฏฺฏยฺยุนฺติ ตเญฺญว อตฺถริตฺวา ตเญฺญว ปารุปนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๓๙. เอกตฺถรณปาวุรเณ เอกตฺถรณปาวุรณสญฺญา ตุวฏฺฏนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เอกตฺถรณปาวุรเณ เวมติกา ตุวฏฺฏนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เอกตฺถรณปาวุรเณ นานตฺถรณปาวุรณสญฺญา ตุวฏฺฏนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

เอกตฺถรเณ นานาปาวุรเณ [นานาปาวุรณสญฺญา (ก.)], อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นานตฺถรเณ เอกปาวุรเณ [เอกปาวุรณสญฺญา (ก.)], อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นานตฺถรณปาวุรเณ เอกตฺถรณปาวุรณสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นานตฺถรณปาวุรเณ เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นานตฺถรณปาวุรเณ นานตฺถรณปาวุรณสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๙๔๐. อนาปตฺติ ววตฺถานํ ทเสฺสตฺวา นิปชฺชนฺติ, อุมฺมตฺติกานํ, อาทิกมฺมิกานนฺติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๙๔๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมิํ กถํ กาตุํฯ ภทฺทาปิ กาปิลานี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมิํ กถํ กาตุํ อุฬารสมฺภาวิตาฯ มนุสฺสา – ‘‘อยฺยา ภทฺทา กาปิลานี พหุสฺสุตา ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมิํ กถํ กาตุํ อุฬารสมฺภาวิตา’’ติ ภทฺทํ กาปิลานิํ ปฐมํ ปยิรุปาสิตฺวา, ปจฺฉา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ ปยิรุปาสนฺติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อิสฺสาปกตา – ‘‘อิมา กิร อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ปวิวิตฺตา อสํสฏฺฐา ยา อิมา สญฺญตฺติพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหรนฺตี’’ติ ภทฺทาย กาปิลานิยา ปุรโต จงฺกมติปิ ติฏฺฐติปิ นิสีทติปิ เสยฺยมฺปิ กปฺเปติ อุทฺทิสติปิ อุทฺทิสาเปติปิ สชฺฌายมฺปิ กโรติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อยฺยาย ภทฺทาย กาปิลานิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กริสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภทฺทาย กาปิลานิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภทฺทาย กาปิลานิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๔๒. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๙๔๓. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนิยาติ อญฺญาย ภิกฺขุนิยาฯ

สญฺจิจฺจาติ ชานนฺตี สญฺชานนฺตี เจจฺจ อภิวิตริตฺวา วีติกฺกโมฯ

อผาสุํ กเรยฺยาติ – ‘‘อิมินา อิมิสฺสา อผาสุ ภวิสฺสตี’’ติ อนาปุจฺฉา ปุรโต จงฺกมติ วา ติฏฺฐติ วา นิสีทติ วา เสยฺยํ วา กปฺเปติ อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา สชฺฌายํ วา กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๔๔. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนาย สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๔๕. อนาปตฺติ น อผาสุํ กตฺตุกามา อาปุจฺฉา ปุรโต จงฺกมติ วา ติฏฺฐติ วา นิสีทติ วา เสยฺยํ วา กปฺเปติ อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา สชฺฌายํ วา กโรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๙๔๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐติ น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐสฺสติ น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐติ น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐสฺสติ น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๔๗. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐยฺย น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๙๔๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ทุกฺขิตา นาม คิลานา วุจฺจติฯ

สหชีวินี นาม สทฺธิวิหารินี วุจฺจติฯ

เนว อุปฏฺเฐยฺยาติ น สยํ อุปฏฺเฐยฺยฯ

น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยาติ น อญฺญํ อาณาเปยฺย ฯ

‘‘เนว อุปฏฺเฐสฺสามิ, น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี’’ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อเนฺตวาสินึ วา อนุปสมฺปนฺนํ วา เนว อุปฏฺเฐติ, น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๔๙. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๙๕๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภทฺทา กาปิลานี สาเกเต วสฺสํ อุปคตา โหติฯ สา เกนจิเทว กรณีเยน อุพฺพาฬฺหา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ – ‘‘สเจ เม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อุปสฺสยํ ทเทยฺย อาคเจฺฉยฺยามหํ สาวตฺถิ’’นฺติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เอวมาห – ‘‘อาคจฺฉตุ, ทสฺสามี’’ติฯ อถ โข ภทฺทา กาปิลานี สาเกตา สาวตฺถึ อคมาสิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภทฺทาย กาปิลานิยา อุปสฺสยํ อทาสิฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมึ กถํ กาตุํฯ ภทฺทาปิ กาปิลานี พหุสฺสุตา [พหุสฺสุตาเยว (ก.)] โหติ ภาณิ

กา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมึ กถํ กาตุํ อุฬารสมฺภาวิตาฯ มนุสฺสา – ‘‘อยฺยา ภทฺทา กาปิลานี พหุสฺสุตา ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมึ กถํ กาตุํ อุฬารสมฺภาวิตา’’ติ ภทฺทํ กาปิลานึ ปฐมํ ปยิรุปาสิตฺวา ปจฺฉา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ ปยิรุปาสนฺติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อิสฺสาปกตา – ‘‘อิมา กิร อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ปวิวิตฺตา อสํสฏฺฐา ยา อิมา สญฺญตฺติพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหรนฺตี’’ติ กุปิตา อนตฺตมนา ภทฺทํ กาปิลานึ อุปสฺสยา นิกฺกฑฺฒิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อยฺยาย ภทฺทาย กาปิลานิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภทฺทาย กาปิลานิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒตีติ [นิกฺกฑฺฒีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภทฺทาย กาปิลานิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๕๑. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺเฒยฺย วา นิกฺกฑฺฒาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๙๕๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนิยาติ อญฺญาย ภิกฺขุนิยาฯ **อุปสฺสโย** นาม กวาฏพทฺโธ วุจฺจติฯ **ทตฺวา**ติ สยํ ทตฺวาฯ **กุปิตา อนตฺตมนา**ติ อนภิรทฺธา อาหตจิตฺตา ขิลชาตาฯ

นิกฺกฑฺเฒยฺยาติ คพฺเภ คเหตฺวา ปมุขํ นิกฺกฑฺฒติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปมุเข คเหตฺวา พหิ นิกฺกฑฺฒติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เอเกน ปโยเคน พหุเกปิ ทฺวาเร อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นิกฺกฑฺฒาเปยฺยาติ อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส [เอตฺถ ‘‘อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสา’’ติ สพฺพตฺถ ทิสฺสติ, ภิกฺขุวิภงฺเค ปน อิทิเสสุ อาณตฺติสหคตสิกฺขาปเทสุ ‘‘อญฺญํ อาณาเปติ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสา’’ติ อาคตตฺตา ตมนุวตฺติตฺวา วิโสธิตมิทํ]ฯ สกึ อาณตฺตา พหุเกปิ ทฺวาเร อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๕๓. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อกวาฏพทฺธา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนํ กวาฏพทฺธา วา อกวาฏพทฺธา วา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุก

กฎสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๕๔. อนาปตฺติ อลชฺชินึ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อุมฺมตฺติกํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ภณฺฑนการิกํ กลหการิกํ วิวาทการิกํ ภสฺสการิกํ สงฺฆ อธิกรณการิกํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อเนฺตวาสินึ วา สทฺธิวิหารินึ วา น สมฺมา วตฺตนฺตึ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๙๕๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหรติ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา จณฺฑกาฬี สํสฏฺฐา วิหริสฺสติ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหรติ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปีติ ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว , จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหริสฺสติ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๕๖. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหเรยฺย คหปตินา วา คหปติปุตฺเตน วา สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา – ‘มาเยฺย, สํสฏฺฐา วิหริ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปิฯ วิวิจฺจาเยฺย; วิเวกเญฺญว ภคินิยา สโงฺฆ วเณฺณตี’ติฯ เอวญฺจ** [เอวญฺจ ปน (ก.)] **สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคเณฺหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยาวตติยเญฺจ สมนุภาสียมานา ตํ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย, อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสเชฺชยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๙๕๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

สํสฏฺฐา นาม อนนุโลมิเกน กายิกวาจสิเกน สํสฏฺฐาฯ

คหปติ นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติฯ

คหปติปุโตฺต นาม เย เกจิ [โย โกจิ (ก.)] ปุตฺตภาตโรฯ

สา *ภิกฺขุนี*ติ ยา สา สํสฏฺฐา ภิกฺขุนีฯ

ภิกฺขุนีหีติ อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิฯ ยา ปสฺสนฺติ ยา สุณนฺติ ตาหิ วตฺตพฺพา – ‘‘มาเยฺย, สํสฏฺฐา วิหริ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปิฯ วิวิจฺจาเยฺย; วิเวกเญฺญว ภคินิยา สโงฺฆ วเณฺณตี’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏิ

นิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปิ อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา – ‘‘มาเยฺย , สํสฏฺฐา วิหริ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปิฯ วิวิจฺจาเยฺย; วิเวกญฺเญว ภคินิยา สโงฺฆ วเณฺณตี’’ติฯ ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ ตติยมฺปิ วตฺตพฺพาฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิเจฺจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมนุภาสิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๙๕๘. ‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหรติ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปิฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนิํ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหรติ คหปตินาปิ คหปติปุตฺเตนปิฯ สา ตํ วตฺถุํ น ปฏินิสฺสชฺชติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนิํ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคายฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

‘‘ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.… ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ…เป.…ฯ

‘‘สมนุภฏฺฐา สเงฺฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๕๙. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติกา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา น ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๙๖๐. อนาปตฺติ อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๙๖๑. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อโนฺตรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺติฯ ธุตฺตา ทูเสนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อโนฺตรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จริสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อโนฺตรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย

อโนฺตรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๖๒. “**ยา ปน ภิกฺขุนี อโนฺตรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จเรยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๙๖๓. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อโนฺตรเฏฺฐติ ยสฺส วิชิเต วิหรติ, ตสฺส รเฏฺฐฯ

สาสงฺกํ นาม ตสฺมึ มเคฺค โจรานํ นิวิโฏฺฐกาโส ทิสฺสติ, ภุโตฺตกาโส ทิสฺสติ, ฐิโตกาโส ทิสฺสติ, นิสิโนฺนกาโส ทิสฺสติ, นิปโนฺนกาโส ทิสฺสติฯ

สปฺปฏิภยํ นาม ตสฺมึ มเคฺค โจเรหิ มนุสฺสา หตา ทิสฺสนฺติ, วิลุตฺตา ทิสฺสนฺติ, อาโกฏิตา ทิสฺสนฺติฯ

อสตฺถิกา นาม วินา สเตฺถนฯ

จาริกํ จเรยฺยาติ กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคามเก อรเญฺญ อทฺธโยชเน อทฺธโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๖๔. อนาปตฺติ สเตฺถน สห คจฺฉติ, เขเม อปฺปฏิภเย คจฺฉติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํฯ

๘. อฎฺฐมสิกฺขาปทํ

๙๖๕. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ติโรรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺติฯ ธุตฺตา ทูเสนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ติโรรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จริสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ติโรรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ติโรรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๖๖. “**ยา ปน ภิกฺขุนี ติโรรเฏฺฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จเรยฺย, ปาจตฺติย**”นฺติฯ

๙๖๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ติโรรเฏฺฐติ ยสฺส วิชิเต วิหรติ, ตํ ฐเปตฺวา อญฺญสฺส รเฏฺฐฯ

สาสงฺกํ นาม ตสฺมึ มเคฺค โจรานํ นิวิโฏฺฐกาโส ทิสฺสติ, ภุโตฺตกาโส ทิสฺสติ, ฐิโตกาโส ทิสฺสติ, นิสิโนฺนกาโส ทิสฺสติ, นิปโนฺนกาโส ทิสฺสติฯ

สปฺปฏิภยํ นาม ตสฺมึ มเคฺค โจเรหิ มนุสฺสา หตา ทิสฺสนฺติ, วิลุตฺตา ทิสฺสนฺติ, อาโกฏิตา ทิสฺสนฺติฯ

อสตฺถิกา นาม วินา สเตฺถนฯ

จาริกํ จเรยฺยาติ กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม คามนฺตเร คามนฺตเร, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคามเก อรเญฺญ อทฺธโยชเน อทฺธโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๖๘. อนาปตฺติ สเตฺถน สห คจฺฉติ, เขเม อปฺปฏิภเย คจฺฉติ , อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฎฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๙๖๙. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อโนฺตวสฺสํ จาริกํ จรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อโนฺตวสฺสํ จาริกํ จริสฺสนฺติ หริตานิ ติณานิ จ สมฺมทฺทนฺตา, เอกินฺทฺริยํ ชีวํ วิเหเฐนฺตา, พหู ขุทฺทเก ปาเณ สงฺฆาตํ อาปาเทนฺตา’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อโนฺตวสฺสํ จาริกํ จริสฺสนฺตี’’ติ… เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อโนฺตวสฺสํ จาริกํ จรนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อโนฺตวสฺสํ จาริกํ จริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๗๐. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อโนฺตวสฺสํ จาริกํ จเรยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๙๗๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อโนฺตวสฺสนฺติ ปุริมํ วา เตมาสํ ปจฺฉิมํ วา เตมาสํ อวสิตฺวาฯ

จาริกํ จเรยฺยาติ กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคามเก อรเญฺญ อทฺธโยชเน อทฺธโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๗๒. อนาปตฺติ สตฺตาหกรณีเยน คจฺฉติ, เกนจิ อุพฺพาฬฺหา คจฺฉติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๙๗๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ตเตฺถว ราชคเห วสฺสํ วสนฺติ, ตตฺถ เหมนฺตํ, ตตฺถ คิมฺหํฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘อาหุนฺทริกา ภิกฺขุนีนํ ทิสา อนฺธการา, น อิมาสํ ทิสา ปกฺขายนฺตี’’ติฯ อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘เตน หิ, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ – สงฺฆสุฏฺฐุตาย…เป.… สทฺธมฺมฏฺฐิติยา วินยานุคฺคหายฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๗๔. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี วสฺสํวุฏฺฐา จาริกํ น ปกฺกเมยฺย อนฺตมโส ฉปฺปญฺจโยชนานิปิ, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๙๗๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

วสฺสํวุฏฺฐา นาม ปุริมํ วา เตมาสํ ปจฺฉิมํ วา เตมาสํ วุฏฺฐาฯ

‘‘จาริกํ น ปกฺกมิสฺสามิ อนฺตมโส ฉปฺปญฺจโยชนานิปี’’ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมเตฺต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๗๖. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา ทุติยิกํ ภิกฺขุนิํ น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ตุวฏฺฏวโคฺค จตุโตฺถฯ

๕. จิตฺตาคารวโคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๙๗๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน รโญฺญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส อุยฺยาเน จิตฺตาคาเร ปฏิภานจิตฺตํ กตํ โหติฯ พหู มนุสฺสา จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉนฺติฯ ฉพฺพคฺคิยาปิ ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย อคมํสุฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๗๘. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ราชาคารํ วา จิตฺตาคารํ วา อารามํ วา อุยฺยานํ วา โปกฺขรณึ วา ทสฺสนาย คเจฺฉยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๗๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ราชาคารํ นาม ยตฺถ กตฺถจิ รโญฺญ กีฬิตุํ รมิตุํ กตํ โหติฯ

จิตฺตาคารํ นาม ยตฺถ กตฺถจิ มนุสฺสานํ กีฬิตุํ รมิตุํ กตํ โหติฯ

อาราโม นาม ยตฺถ กตฺถจิ มนุสฺสานํ กีฬิตุํ รมิตุํ กโต โหติฯ

อุยฺยานํ นาม ยตฺถ กตฺถจิ มนุสฺสานํ กีฬิตุํ รมิตุํ กตํ โหติฯ

โปกฺขรณี นาม ยตฺถ กตฺถจิ มนุสฺสานํ กีฬิตุํ รมิตุํ กตา โหติฯ

๙๘๐. ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ เอกเมกํ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ, อาปตฺติ ปจิตฺติยสฺสฯ ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๘๑. อนาปตฺติ อาราเม ฐิตา ปสฺสติ, คจฺฉนฺตี วา อาคจฺฉนฺตี วา ปสฺสติ, สติ กรณีเย คนฺตฺวา ปสฺสติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๙๘๒. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิมฺปิ ปลฺลงฺกมฺปิ ปริภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิมฺปิ ปลฺลงฺกมฺปิ ปริภุญฺชิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ ฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิมฺปิ ปลฺลงฺกมฺปิ ปริภุญฺชิสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิมฺปิ ปลฺลงฺกมฺปิ ปริภุญฺชนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิมฺปิ ปลฺลงฺกมฺปิ ปริภุญฺชิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๘๓. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อาสนฺทึ วา ปลฺลงฺกํ วา ปริภุเญฺชยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๙๘๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อาสนฺที นาม อติกฺกนฺตปฺปมาณา วุจฺจติฯ

ปลฺลโงฺก นาม อาหริเมหิ [“อสํหาริเมหิ” อิติ กงฺขาวิตรณิยา สเมติ] วาเฬหิ กโต โหติฯ

ปริภุเญฺชยฺยาติ ตสฺมึ อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๘๕. อนาปตฺติ อาสนฺทิยา ปาเท ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, ปลฺลงฺกสฺส วาเฬ ภินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๙๘๖. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามेฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตํ กนฺตนฺติฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย สุตฺตํ กนฺติสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย”ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา …เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตํ กนฺติสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตํ กนฺตนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตํ กนฺติสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๘๗. **“ยา ปน ภิกฺขุนี สุตฺตํ กเนฺตยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๘๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

สุตฺตํ นาม ฉ สุตฺตานิ – โขมํ, กปฺปาสิกํ, โกเสยฺยํ, กมฺพลํ, สาณํ, ภงฺคํฯ

กเนฺตยฺยาติ สยํ กนฺตติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ อุชฺชวุชฺชเว อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๘๙. อนาปตฺติ กนฺติตสุตฺตํ กนฺตติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๙๙๐. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามेฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ กโรนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ กริสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ กโรนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ กริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๙๑. **“ยา ปน ภิกฺขุนี คิหิเวยฺยาวจฺจํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๙๙๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. ***ภิกฺขุนี***ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

คิหิเวยฺยาวจฺจํ นาม อคาริกสฺส ยาคุํ วา ภตฺตํ วา ขาทนียํ วา ปจติ, สาฏกํ วา เวฐนํ วา โธวติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๙๙๓. อนาปตฺติ ยาคุปาเน, สงฺฆภเตฺต, เจติยปูชาย, อตฺตโน เวยฺยาวจฺจกรสฺส ยาคุํ วา ภตฺตํ วา ขาทนียํ วา ปจติ, สาฏกํ วา เวฐนํ วา โธวติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๙๙๔. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – ‘‘เอหาเยฺย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี’’ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ‘สาธู’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมติ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนิยา – ‘เอหาเยฺย’, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี’ติ วุจฺจมานา – ‘สาธู’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา, เนว วูปสเมสฺสติ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา – ‘‘เอหาเยฺย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี’’ติ วุจฺจมานา – ‘‘สาธู’’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา, เนว วูปสเมติ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา – ‘‘เอหาเยฺย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี’’ติ วุจฺจมานา – ‘‘สาธู’’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา, เนว วูปสเมสฺสติ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๙๙๕. **‘‘ยา ปน *ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา* – ‘เอหาเยฺย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี’ติ วุจฺจมานา – ‘สาธู’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว วูปสเมยฺย น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๙๙๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. ***ภิกฺขุนี***ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนิยาติ อญฺญาย ภิกฺขุนิยาฯ

อธิกรณํ นาม จตฺตาริ อธิกรณานิ – วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํฯ

เอหาเยฺย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหีติ เอหาเยฺย อิมํ อธิกรณํ วินิเจฺฉหิฯ

สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินีติ อสติ อนฺตราเยฯ

เนว วูปสเมยฺยาติ น สยํ วูปสเมยฺยฯ

น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยาติ น อญฺญํ อาณาเปยฺย ฯ ‘‘เนว วูปสเมสฺสามิ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี’’ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

๙๙๗. อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา อธิกรณํ เนว วูปสเมติ น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา อธิกรณํ เนว วูปสเมติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา อธิกรณํ เนว วูปสเมติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ

อนุปสมฺปนฺนาย อธิกรณํ เนว วูปสเมติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ

๙๙๘. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ ฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ ฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๙๙๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี นฏานมฺปิ นฏกานมฺปิ ลงฺฆกานมฺปิ โสกชฺฌายิกานมฺปิ กุมฺภถูณิกานมฺปิ สหตฺถา ขาทนียํ โภชนียํ เทติ – ‘‘มยฺหํ ปริสติ วณฺณํ ภาสถา’’ติ ฯ นฏาปิ นฏกาปิ ลงฺฆกาปิ โสกชฺฌายิกาปิ กุมฺภถูณิกาปิ ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริสติ วณฺณํ ภาสนฺติ – ‘‘อยฺยา ถุลฺลนนฺทา พหุสฺสุตา ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมิํ กถํ กาตุํ; เทถ อยฺยาย, กโรถ อยฺยายา’’ติ ฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อคาริกสฺส สหตฺถา ขาทนียํ โภชนียํ ทสฺสตีติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อคาริกสฺส สหตฺถา ขาทนียํ โภชนียํ เทตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติ ฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อคาริกสฺส สหตฺถา ขาทนียํ โภชนียํ ทสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๐๐. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ทเทยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติ ฯ

๑๐๐๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติ ฯ

อคาริโก นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติ ฯ

ปริพฺพาชโก นาม ภิกฺขุญฺจ สามเณรญฺจ ฐเปตฺวา โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปนฺโน ฯ

ปริพฺพาชิกา นาม ภิกฺขุนิญฺจ สิกฺขมานญฺจ สามเณริญฺจ ฐเปตฺวา ยา กาจิ ปริพฺพาชิกสมาปนฺนา ฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – อุทกทนฺตโปนํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มจฺโฉ, มํสํฯ

ทเทยฺยาติ กาเยน วา กายปฏิพทฺเธน วา นิสฺสคฺคิเยน วา เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุทกทนฺตโปนํ เทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๐๒. อนาปตฺติ ทาเปติ น เทติ, อุปนิกฺขิปิตฺวา เทติ, พาหิราเลปํ เทติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๑๐๐๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติฯ อญฺญา อุตุนิโย ภิกฺขุนิโย น ลภนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๐๔. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๐๐๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อาวสถจีวรํ นาม ‘‘อุตุนิโย ภิกฺขุนิโย ปริภุญฺชนฺตู’’ติ ทินฺนํ โหติฯ

อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺเชยฺยาติ เทฺวติโสฺส รตฺติโย ปริภุญฺชิตฺวา จตุตฺถทิวเส โธวิตฺวา ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณริยา วา อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ , อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๐๖. อนิสฺสชฺชิเต อนิสฺสชฺชิตสญฺญา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนิสฺสชฺชิเต เวมติกา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนิสฺสชฺชิเต นิสฺสชฺชิตสญฺญา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

นิสฺสชฺชิเต อนิสฺสชฺชิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสชฺชิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสชฺชิเต นิสฺสชฺชิตสญฺญา อนาปตฺติฯ

๑๐๐๗. อนาปตฺติ นิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ, ปุน ปริยาเยน ปริภุญฺชติ, อญฺญา อุตุนิโย ภิกฺขุนิโย น โหนฺติ, อจฺฉินฺนจีวริกาย, นฏฺฐจีวริกาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๑๐๐๘. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกามิฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อาวสโถ ฑยฺหติฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – ''หนฺทาเยฺย, ภณฺฑกํ นีหรามา''ติฯ เอกจฺจา เอวมาหํสุ – ''น มยํ, อเยฺย, นีหริสฺสามฯ ยํ กิญฺจิ นฏฺฐํ สพฺพํ อเมฺห อภิยุญฺชิสฺสตี''ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุนเทว ตํ อาวสถํ ปจฺจาคนฺตฺวา ภิกฺขุนิโย ปุจฺฉิ – ''อปาเยฺย, ภณฺฑกํ นีหริตฺถา''ติ? ''น มยํ, อเยฺย, นีหริมฺหา''ติ ฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อาวสเถ ฑยฺหมาเน ภณฺฑกํ น นีหริสฺสนฺตี''ติ! ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกมิสฺสตี''ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกมตีติ [ปกฺกมีติ (ก.)]? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกมิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๐๙. **''ยา ปน ภิกฺขุนี อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกเมยฺย, ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๑๐๑๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อาวสโถ นาม กวาฏพโทฺธ วุจฺจติฯ

อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกเมยฺยาติ ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณริยา วา อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริกฺขิตฺตสฺส อาวสถสฺส ปริเกฺขปํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปริกฺขิตฺตสฺส อาวสถสฺส อุปจารํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๑๑. อนิสฺสชฺชิเต อนิสฺสชฺชิตสญฺญา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนิสฺสชฺชิเต เวมติกา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนิสฺสชฺชิเต นิสฺสชฺชิตสญฺญา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อกวาฏพทฺธํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสชฺชิเต อนิสฺสชฺชิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสชฺชิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ นิสฺสชฺชิเต นิสฺสชฺชิตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๐๑๒. อนาปตฺติ นิสฺสชฺชิตฺวา ปกฺกมติ, สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๑๐๑๓. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๑๔. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุเณยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๐๑๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ติรจฺฉานวิชฺชา [ติรจฺฉานวิชฺชํ (ก.)] นาม ยํ กิญฺจิ พาหิรกํ อนตฺถสํหิตํฯ

ปริยาปุเณยฺยาติ ปเทน ปริยาปุณาติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อกฺขราย ปริยาปุณาติ, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๑๖. อนาปตฺติ เลขํ ปริยาปุณาติ, ธารณํ ปริยาปุณาติ, คุตฺตตฺถาย ปริตฺตํ ปริยาปุณาติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๑๐๑๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๑๘. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๐๑๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

ติรจฺฉานวิชฺชา [ติรจฺฉานวิชฺชํ (ก.)] นาม ยํ กิญฺจิ พาหิรกํ อนตฺถสํหิตํฯ

วาเจยฺยาติ ปเทน วาเจติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อกฺขราย วาเจติ, อกฺขรกฺข ราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๒๐. อนาปตฺติ เลขํ วาเจติ, ธารณํ วาเจติ, คุตฺตตฺถาย ปริตฺตํ วาเจติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

จิตฺตาคารวคฺโค ปญฺจโมฯ

๖. อารามวคฺโค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๑๐๒๑. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู คามกาวาเส เอกจีวรา จีวรกมฺมํ กโรนฺติ฿ ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิตฺวา เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมึสุฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๐๒๒. เตน โข ปน สมเยน เต ภิกฺขู ตมฺหา อาวาสา ปกฺกมึสุฯ ภิกฺขุนิโย – ‘‘อยฺยา ปกฺกนฺตา’’ติ, อารามํ นาคมํสุฯ อถ โข เต ภิกฺขู ปุนเทว ตํ อาวาสํ ปจฺจาคจฺฉึสุฯ ภิกฺขุนิโย – ‘‘อยฺยา อาคตา’’ติ, อาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิตฺวา เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข ตา ภิกฺขุนิโย เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ – ‘‘กิสฺส ตุเมฺห, ภคินิโย, อารามํ เนว สมฺมชฺชิตฺถ น ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาปิตฺถาติ? ภควตา, อยฺยา, สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ [ปญฺญตฺตํ โหติ (ก.)] โหติ – ‘‘น อนาปุจฺฉา อาราโม ปวิสิตโพฺพ’’ติฯ เตน มยํ น อาคมิมฺหา’’ติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สนฺตํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๐๒๓. เตน โข ปน สมเยน เต ภิกฺขู ตมฺหา อาวาสา ปกฺกมิตฺวา ปุนเทว ตํ อาวาสํ ปจฺจาคจฺฉึสุฯ ภิกฺขุนิโย – ‘‘อยฺยา ปกฺกนฺตา’’ติ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสึสุฯ ตาสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ – ‘‘ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ – ‘น สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา อาราโม ปวิสิตโพฺพ’ติฯ มยญฺจมฺหา สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิมฺหาฯ กจฺจิ นุ โข มยํ ปาจิตฺติยํ อาปตฺตึ อาปนฺนา’’ติ…

เป.... ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ...เป.... เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๒๔. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ชานํ สภิกฺขุกํ อารามํ อนาปุจฺฉา ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๒๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา...เป.... **ภิกฺขุนี**ติ...เป.... อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อเญฺญ วา ตสฺสา อาโรเจนฺติ, เต วา อาโรเจนฺติฯ

สภิกฺขุโก นาม อาราโม ยตฺถ ภิกฺขู รุกฺขมูเลปิ วสนฺติฯ

อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิเสยฺยาติ ภิกฺขุํ วา สามเณรํ วา อารามิกํ วา อนาปุจฺฉา ปริกฺขิตฺตสฺส อารามสฺส ปริเกฺขปํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปริกฺขิตฺตสฺส อารามสฺส อุปจารํ โอกฺกมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๒๖. สภิกฺขุเก สภิกฺขุกสญฺญา สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สภิกฺขุเก เวมติกา สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สภิกฺขุเก อภิกฺขุกสญฺญา สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสติ, อนาปตฺติฯ

อภิกฺขุเก สภิกฺขุกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อภิกฺขุเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อภิกฺขุเก อภิกฺขุกสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๐๒๗. อนาปตฺติ สนฺตํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉา ปวิสติ, อสนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปวิสติ, สีสานุโลกิกา คจฺฉติ, ยตฺถ ภิกฺขุนิโย สนฺนิปติตา โหนฺติ ตตฺถ คจฺฉติ, อาราเมน มโคฺค โหติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๑๐๒๘. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํฯ เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุปาลิสฺส อุปชฺฌาโย อายสฺมา กปฺปิตโก สุสาเน วิหรติฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขุนีนํ มหตฺตรา [มหนฺตตรา (สี.)] ภิกฺขุนี กาลงฺกตา โหติฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ตํ ภิกฺขุนึ นีหริตฺวา อายสฺมโต กปฺปิตกสฺส วิหารสฺส อวิทูเร ฌาเปตฺวา ถูปํ กตฺวา คนฺตฺวา ตสฺมึ ถูเป โรทนฺติฯ อถ โข อายสฺมา กปฺปิตโก เตน สเทฺทน อุพฺพาโฬฺห ตํ ถูปํ ภินฺทิตฺวา ปกิเรสิฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย – “อิมินา กปฺปิตเกน อมฺหากํ อยฺยาย ถูโป ภิโนฺน, หนฺท นํ ฆาเตมา”ติ, มเนฺตสุํ ฯ อญฺญตรา ภิกฺขุนี อายสฺมโต อุปาลิสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อายสฺมา อุปาลิ อายสฺมโต กปฺปิตกสฺส เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ อถ โข อายสฺมา กปฺปิตโก วิหารา นิกฺขมิตฺวา นิลีโน อจฺฉิฯ อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เยนายสฺมโต กปฺปิตกสฺส วิหาโร เตนุปสงฺกมิํสุ ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมโต กปฺปิตกสฺส วิหารํ ปาสาเณหิ จ เลฑฺฑูหิ จ โอตฺถราเปตฺวา, “มโต กปฺปิตโก”ติ ปกฺกมิํสุฯ

อถ โข อายสฺมา กปฺปิตโก ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวร มาทาย เวสาลิํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ อทฺทสํสุ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อายสฺมนฺตํ กปฺปิตกํ ปิณฺฑาย จรนฺตํฯ ทิสฺวาน เอวมาหํสุ – ‘‘อยํ กปฺปิตโก ชีวติ, โก นุ โข อมฺหากํ มนฺตํ สํหรี’’ติ? อโสฺสสุํ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย – ‘‘อเยฺยน กิร อุปาลินา อมฺหากํ มโนฺต สํหโฏ’’ติฯ ตา อายสฺมนฺตํ อุปาลิํ อโกฺกสิํสุ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยํ กาสาวโฎ มลมชฺชโน นิหีนชโจฺจ อมฺหากํ มนฺตํ สํหริสฺสตี’’ติ! ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อยฺยํ อุปาลิํ อโกฺกสิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุปาลิํ อโกฺกสนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุปาลิํ อโกฺกสิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๒๙. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุํ อโกฺกเสยฺย วา ปริภาเสยฺย วา, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๐๓๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนฺติ อุปสมฺปนฺนํฯ **อโกฺกเสยฺย วา**ติ ทสหิ วา อโกฺกสวตฺถูหิ อโกฺกสติ เอเตสํ วา อญฺญตเรน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริภาเสยฺย วาติ ภยํ อุปทํเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๓๑. อุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญา อโกฺกสติ วา ปริภาสติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน เวมติกา อโกฺกสติ วา ปริภาสติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญา อโกฺกสติ วา ปริภาสติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อนุปสมฺปนฺนํ อโกฺกสติ วา ปริภาสติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ อนุปสมฺปเนฺน อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฎสฺสฯ

๑๐๓๒. อนาปตฺติ อตฺถปุเรกฺขาราย, ธมฺมปุเรกฺขาราย, อนุสาสนิปุเรกฺขาราย, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฎฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๑๐๓๓. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ภณฺฑนการิกา โหติ กลหการิกา วิวาทการิกา ภสฺสการิกา สเงฺฆ อธิกรณการิกาฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตสฺสา กเมฺม กรียมาเน ปฎิโกฺกสติฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คามกํ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยนฯ อถ โข ภิกฺขุนิสโงฺฆ – ‘‘ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปกฺกนฺตา’’ติ จณฺฑกาฬิํ ภิกฺขุนิํ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คามเก ตํ กรณียํ ตีเรตฺวา ปุนเทว สาวตฺถิํ ปจฺจาคจฺฉิฯ จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อาคจฺฉนฺติยา เนว อาสนํ ปญฺญเปสิ น ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกฐลิกํ อุปนิกฺขิปิ; น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฎิคฺคเหสิ น ปานีเยน อาปุจฺฉิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี

จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – “กิสฺส ตฺวํ, อยฺเย, มยิ อาคจฺฉนฺติยา เนว อาสนํ ปญฺญเปสิ น ปาโททกํ ปาทปีฐํ ปาทกฐลิกํ อุปนิกฺขิปิ; น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิ น ปานีเยน อาปุจฺฉี”ติ? “เอวเญฺหตํ, อยฺเย, โหติ ยถา ตํ อนาถายา”ติฯ “กิสฺส ปน ตฺวํ, อยฺเย, อนาถา”ติ? “อิมา มํ, อยฺเย, ภิกฺขุนิโย – “อยํ อนาถา อปฺปญฺญาตา, นตฺถิ อิมิสฺสา กาจิ ปฏิวตฺตา”ติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปึสู”ติฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – “พาลา เอตา อพฺยตฺตา เอตา เนตา ชานนฺติ กมฺมํ วา กมฺมโทสํ วา กมฺมวิปตฺตึ วา กมฺมสมฺปตฺตึ วา”ติ, จณฺฑีกตา คณํ ปริภาสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา จณฺฑีกตา คณํ ปริภาสิสฺสตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑีกตา คณํ ปริภาสตีติ [ปริภาสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา …เป.…กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑีกตา คณํ ปริภาสิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๓๔. **“ยา ปน ภิกฺขุนี จณฺฑีกตา คณํ ปริภาเสยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๓๕. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

จณฺฑีกตา นาม โกธนา วุจฺจติฯ

คโณ นาม ภิกฺขุนิสงฺโฆ วุจฺจติฯ

ปริภาเสยฺยาติ “พาลา เอตา อพฺยตฺตา เอตา เนตา ชานนฺติ กมฺมํ วา กมฺมโทสํ วา กมฺมวิปตฺตึ วา กมฺมสมฺปตฺตึ วา”ติ ปริภาสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วา เอกํ ภิกฺขุนึ วา อนุปสมฺปนฺนํ วา ปริภาสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๓๖. อนาปตฺติ อตฺถปุเรกฺขาราย, ธมฺมปุเรกฺขาราย, อนุสาสนิปุเรกฺขาราย, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๑๐๓๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร พฺราหฺมโณ ภิกฺขุนิโย นิมนฺเตตฺวา โภเชสิ ฯ ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวี [ภุตฺตาวินี (ก.)] ปวาริตา ญาติกุลานิ คนฺตฺวา เอกจฺจา ภุญฺชึสุ เอกจฺจา ปิณฺฑปาตํ อาทาย อคมํสุฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ ปฏิวิสฺสเก เอตทโวจ – “ภิกฺขุนิโย มยา อยฺยา สนฺตปฺปิตา, เอถ ตุเมฺหปิ สนฺตเปฺปสฺสามี”ติฯ เต เอวมาหํสุ – “กึ ตฺวํ, อโยฺย, อเมฺห สนฺตเปฺปสฺสสิ! ยาปิ ตยา นิมนฺติตา ตาปิ อมฺหากํ ฆรานิ อาคนฺตฺวา เอกจฺจา ภุญฺชึสุ เอกจฺจา ปิณฺฑปาตํ อาทาย อคมํสู”ติฯ อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อมฺหากํ ฆเร ภุญฺชิตฺวา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ, น จาหํ ปฏิพโล ยาวทตฺถํ ทาตุ”นฺติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺสฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวี [ภุตฺตาวินี (ก.)] ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวี ป

วาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชนฺตีติ ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๓๘. **“ยา ปน ภิกฺขุนี นิมนฺติตา วา ปวาริตา วา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาเทยฺย วา ภุเญฺชยฺย วา, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๑๐๓๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

นิมนฺติตา นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตเรน โภชเนน นิมนฺติตาฯ

ปวาริตา นาม อสนํ ปญฺญายติ, โภชนํ ปญฺญายติ, หตฺถปาเส ฐิตา อภิหรติ, ปฏิเกฺขโป ปญฺญายติฯ

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – ยาคุํ ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นามฯ

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ – โอทโน, กุมฺมาโส, สตฺตุ, มโจฺฉ, มํสํฯ

“ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี”ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๔๐. นิมนฺติเต นิมนฺติตสญฺญา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ นิมนฺติเต เวมติกา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ นิมนฺติเต อนิมนฺติตสญฺญา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส…เป….ฯ

๑๐๔๑. อนาปตฺติ นิมนฺติตา อปฺปวาริตา, ยาคุํ ปิวติ, สามิเก อปโลเกตฺวา ภุญฺชติ, ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๑๐๔๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี สาวตฺถิยํ อญฺญตริสฺสา วิสิขาย ปิณฺฑาย จรมานา เยน อญฺญตรํ กุลํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญเตฺต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข เต มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุนึ โภเชตฺวา เอตทโวจุํ – “อญฺญาปิ, อเยฺย, ภิกฺขุนิโย อาคจฺฉนฺตู”ติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี, “กถญฺหิ นาม [กถํ อญฺญา (สฺยา.)] ภิกฺขุนิโย นาคเจฺฉยฺยุ”นฺติ, ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ – “อมุกสฺมึ, อเยฺย, โอกาเส วาฬา สุนขา จโณฺฑ พลิพโทฺท จิกฺขโลฺล โอกาโสฯ มา โข ตตฺถ อคมิตฺถา”ติฯ อญฺญตราปิ ภิกฺขุนี ตสฺสา วิสิขาย ปิณฺฑาย จรมานา เยน ตํ กุลํ

เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิฯ อถ โข เต มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุนึ โภเชตฺวา เอตทโวจุํ – ‘‘กิสฺส, อเยฺย, ภิกฺขุนิโย น อาคจฺฉนฺตี’’ติ? อถ โข สา ภิกฺขุนี เตสํ มนุสฺสานํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี กุลํ มจฺฉรายิสฺสตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี กุลํ มจฺฉรายตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี กุลํ มจฺฉรายิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๔๓. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี กุลมจฺฉรินี อสฺส, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๐๔๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ – ขตฺติยกุลํ, พฺราหฺมณกุลํ, เวสฺสกุลํ, สุทฺทกุลํฯ

มจฺฉรินี อสฺสาติ ‘‘กถํ ภิกฺขุนิโย นาคเจฺฉยฺยุ’’นฺติ ภิกฺขุนีนํ สนฺติเก กุลสฺส อวณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ กุลสฺส วา สนฺติเก ภิกฺขุนีนํ อวณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๔๕. อนาปตฺติ กุลํ น มจฺฉรายนฺตี สนฺตํเยว อาทีนวํ อาจิกฺขติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๑๐๔๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คามกาวาเส วสฺสํวุฏฺฐา สาวตฺถึ อคมํสุฯ ภิกฺขุนิโย ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ‘‘กตฺถายฺยาโย วสฺสํวุฏฺฐา? กจฺจิ โอวาโท อิโทฺธ อโหสี’’ติ? ‘‘นตฺถเยฺย, ตตฺถ ภิกฺขู; กุโต โอวาโท อิโทฺธ ภวิสฺสตี’’ติ! ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสิสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว , ภิกฺขุนิโย อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๔๗. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วเสยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๐๔๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

อภิกฺขุโก นาม อาวาโส น สกฺกา โหติ โอวาทาย วา สํวาสาย วา คนฺตุํฯ ‘‘วสฺสํ วสิสฺสามี’’ติ เสนาสนํ ปญฺญเปติ ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐเปติ ปริเวณํ สมฺมชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ สห อรุณุคฺคมนา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๔๙. อนาปตฺติ วสฺสุปคตา ภิกฺขู ปกฺกนฺตา วา โหนฺติ วิพฺภนฺตา วา กาลงฺกตา วา ปกฺขสงฺกนฺตา วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๑๐๕๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามเมฯ เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คามกาวาเส วสฺสํวุฏฺฐา สาวตฺถึ อคมํสุฯ ภิกฺขุนิโย ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ‘‘กตฺถายฺยาโย วสฺสํวุฏฺฐา; กตฺถ [กจฺจิ (สฺยา.)] ภิกฺขุสโงฺฆ ปวาริโต’’ติ ? ‘‘น มยํ, อเยฺย, ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาเรมา’’ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุสงฺฆํ น ปวาเรสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุสงฺฆํ น ปวาเรนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย วสฺสํวุฏฺฐา ภิกฺขุสงฺฆํ น ปวาเรสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๕๑. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี วสฺสํวุฏฺฐา อุภโตสเงฺฆ ตีหิ ฐาเนหิ น ปวาเรยฺย ทิเฏฺฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วา, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๐๕๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

วสฺสํวุฏฺฐา นาม ปุริมํ วา เตมาสํ ปจฺฉิมํ วา เตมาสํ วุฏฺฐาฯ อุภโตสเงฺฆ ตีหิ ฐาเนหิ น ปวาเรสฺสามิ ทิเฏฺฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วา’’ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมเตฺต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๕๓. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๑๐๕๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สเกฺกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิโคฺรธาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺติฯ ภิกฺขุนิโย ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ‘‘เอถาเยฺย โอวาทํ คมิสฺสามา’’ติฯ ‘‘ยมฺปิ มยํ, อเยฺย, คเจฺฉยฺยาม โอวาทสฺส การณา, อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา อิเธว อาคนฺตฺวา อเมฺห โอวทนฺตี’’ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๕๕. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี โอวาทาย วา สํวาสาย วา น คเจฺฉยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๐๕๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

โอวาโท นาม อฏฺฐ ครุธมฺมาฯ

สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุเทฺทโส สมสิกฺขตาฯ โอวาทาย วา สํวาสาย วา น คจฺฉิสฺสามีติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๕๗. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา ทุติยิกํ ภิกฺขุนึ น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๑๐๕๘. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉนฺติ โอวาทมฺปิ น ยาจนฺติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉิสฺสนฺติ โอวาทมฺปิ น ยาจิสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ‘‘อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉนฺติ โอวาทมฺปิ น ยาจนฺตี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉิสฺสนฺติ โอวาทมฺปิ น ยาจิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๕๙. ‘‘**อนฺวทฺธมาสํ ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุสงฺฆโต เทฺว ธมฺมา ปจฺจาสีสิตพฺพา – อุโปสถปุจฺฉกญฺจ โอวาทูปสงฺกมนญฺจฯ ตํ อติกฺกาเมนฺติยา ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๐๖๐. **อนฺวทฺธมาส**นฺติ อนุโปสถิกํฯ **อุโปสโถ** นาม เทฺว อุโปสถา – จาตุทฺทสิโก จ ปนฺนรสิโก จฯ

โอวาโท นาม อฏฺฐ ครุธมฺมาฯ ‘‘อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉิสฺสามิ โอวาทมฺปิ น ยาจิสฺสามี’’ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๖๑. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา ทุติยิกํ ภิกฺขุนึ น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๑๐๖๒. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา เภทาเปสิฯ อถ โข โส ปุริโส ตํ ภิกฺขุนึ ทูเสตุํ อุปกฺกมิฯ สา วิสฺสรมกาสิฯ ภิกฺขุนิโย อุปธาวิตฺวา ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ – ‘‘กิสฺส ตฺวํ, อเยฺย, วิสฺสรมกาสี’’ติ? อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา เภทาเปสฺสตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร,

ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา เภทาเปตีติ [เภทาเปสีติ (ก.)]? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา เภทาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๖๓. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ วา รุธิตํ วา อนปโลเกตฺวา สงฺฆํ วา คณํ วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา เภทาเปยฺย วา ผาลาเปยฺย วา โธวาเปยฺย วา อาลิมฺปาเปยฺย วา พนฺธาเปยฺย วา โมจาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๐๖๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปสาขํ นาม อโธนาภิ อุพฺภชาณุมณฺฑลํฯ **ชาต**นฺติ ตตฺถ ชาตํฯ **คโณฺฑ** นาม โย โกจิ คโณฺฑฯ **รุธิตํ** นาม ยํ กิญฺจิ วณํฯ **อนปโลเกตฺวา**ติ อนาปุจฺฉาฯ **สโงฺฆ** นาม ภิกฺขุนิสโงฺฆ วุจฺจติฯ **คโณ** นาม สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วุจฺจนฺติฯ **ปุริโส** นาม มนุสฺสปุริโส, น ยโกฺข, น เปโต, น ติรจฺฉานคโต, วิญฺญู ปฏิพโล ทูเสตุํฯ **สทฺธิ**นฺติ เอกโตฯ **เอเกเนกา**ติ ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จฯ

๑๐๖๕. “ภินฺทา”ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ภิเนฺน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ “ผาเลหี”ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ผาลิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ “โธวา”ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ โธวิเต [โธเต (สฺยา.)] อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ “อาลิมฺปา”ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ลิเตฺต [อาลิเตฺต (สฺยา.)] อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ “พนฺธาหี”ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ พเทฺธ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ “โมเจหี”ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ มุเตฺต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๐๖๖. อนาปตฺติ อปโลเกตฺวา เภทาเปติ วา ผาลาเปติ วา โธวาเปติ วา อาลิมฺปาเปติ วา พนฺธาเปติ วา โมจาเปติ วา, ยา กาจิ วิญฺญู ทุติยิกา [ยา กาจิ วิญฺญู ทุติยา (สฺยา.), โย โกจิ วิญฺญู ทุติโย (ก.)] โหติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อารามวโคฺค ฉโฏฺฐฯ

๗. คพฺภินีวโคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๑๐๖๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปนฺติฯ สา ปิณฺฑาย จรติฯ มนุสฺสา เอวมาหํสุ – “เทถายฺยาย ภิกฺขํ , ครุภารา [ครุคพฺภา (สฺยา.)] อยฺยา”ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี”ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? “สจฺจํ, ภควา”ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…

เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๖๘. **“ยา ปน ภิกฺขุนี คพฺภินึ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๑๐๖๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

คพฺภินี นาม อาปนฺนสตฺตา วุจฺจติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๗๐. คพฺภินิยา คพฺภินิสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คพฺภินิยา เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คพฺภินิยา อคพฺภินิสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติฯ อคพฺภินิยา คพฺภินิสญฺญา , อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อคพฺภินิยา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อคพฺภินิยา อคพฺภินิสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๐๗๑. อนาปตฺติ คพฺภินึ อคพฺภินิสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อคพฺภินึ อคพฺภินิสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๑๐๗๒. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปนฺติฯ สา ปิณฺฑาย จรติฯ มนุสฺสา เอวมาหํสุ – ‘‘เทถายฺยาย ภิกฺขํ, สทุติยิกา อยฺยา’’ติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๗๓. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย**”นฺติฯ

๑๐๗๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปายนฺตี นาม มาตา วา โหติ [โหตุ (ก.)] ธาติ [ธาตี (สี. สฺยา.)] วาฯ

วุฏฺฐาเปยฺยาติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๗๕. ปายนฺติยา ปายนฺติสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ปายนฺติยา เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปายนฺติยา อปายนฺติสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติฯ อปายนฺติยา ปายนฺติสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปายนฺติยา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อปายนฺติยา อปายนฺติสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๐๗๖. อนาปตฺติ ปายนฺตึ อปายนฺติสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อปายนฺตึ อปายนฺติสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๑๐๗๗. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ , ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, สิกฺขมานาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ ตาย สิกฺขมานาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – อหํ, อเยฺย, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย สิกฺขมานาฯ สงฺฆํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ยาจามี’’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๑๐๗๘. ‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย สิกฺขมานา สงฺฆํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามาย สิกฺขมานาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย สิกฺขมานา สงฺฆํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ ยาจติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามาย สิกฺขมานาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุตึ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย สิกฺขมานาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

‘‘ทินฺนา สเงฺฆน อิตฺถนฺนามาย สิกฺขมานาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

๑๐๗๙. สา สิกฺขมานา ‘‘เอวํ วเทหี’’ติ วตฺตพฺพา – ‘‘ปาณาติปาตา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิฯ อทินฺนาทานา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิฯ อพฺรหฺมจริยา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิฯ มุสาวาทา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิฯ สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิฯ วิกาลโภชนา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามี’’ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๘๐. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๐๘๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติฯ

เทฺว วสฺสานีติ เทฺว สํวจฺฉรานิฯ **อสิกฺขิตสิกฺขา** นาม สิกฺขา วา น ทินฺนา โหติ, ทินฺนา วา สิกฺขา กุปิตาฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๘๒. ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๘๓. อนาปตฺติ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๑๐๘๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – ‘‘เอถ, สิกฺขมานา, อิมํ ชานาถ, อิมํ เทถ, อิมํ อาหรถ, อิมินา อตฺโถ, อิมํ กปฺปิยํ กโรถา’’ติฯ ตา เอวมาหํสุ – ‘‘น มยํ, อยฺเย, สิกฺขมานาฯ ภิกฺขุนิโย มย’’นฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ

สเงฺฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สเงฺฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมุติํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ ตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘‘อหํ , อเยฺย, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สิกฺขมานา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุติํ ยาจามี’’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๑๐๘๕. ‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สิกฺขมานา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุติํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิตฺถนฺนามาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมุติํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม , อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สิกฺขมานา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุติํ ยาจติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมุติํ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

‘‘ทินฺนา สเงฺฆน อิตฺถนฺนามาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมุติ; ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๘๖. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สเงฺฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๐๘๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

เทฺว วสฺสานีติ เทฺว สํวจฺฉรานิฯ **สิกฺขิตสิกฺขา** นาม ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ **อสมฺมตา** นาม ญตฺติทุติเยน กเมฺมน วุฏฺฐานสมฺมุติ น ทินฺนาโหติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินิํ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๘๘. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ

ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๘๙. อนาปตฺติ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สเงฺฆน สมฺมตํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๑๐๙๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ตา อกฺขมา โหนฺติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสรีสปสมฺผสฺสานํ ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํฯ อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติกา โหนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! อูนทฺวาทสวสฺสา [อูนทฺวาทสวสฺสาหิ (ก.)], ภิกฺขเว, คิหิคตา อกฺขมา โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสรีสปสมฺผสฺสานํ ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํฯ อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติกา โหติฯ ทฺวาทสวสฺสาว [ทฺวาทสวสฺสา จ (สฺยา. ก.)] โข, ภิกฺขเว, คิหิคตา ขมา โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสรีสปสมฺผสฺสานํ ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํฯ อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อธิวาสกชาติกา โหติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๙๑. ‘‘**ยา ปน ภิกฺขุนี อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๐๙๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อูนทฺวาทสวสฺสา นาม อปฺปตฺตทฺวาทสวสฺสาฯ **คิหิคตา** นาม ปุริสนฺตรคตา วุจฺจติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๙๓. อูนทฺวาทสวสฺสาย อูนทฺวาทสวสฺสสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อูนทฺวาทสวสฺสาย เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนทฺวาทสวสฺสาย ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย อูนทฺวาทสวสฺสสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ปริปุณฺณสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๐๙๔. อนาปตฺติ อูนทฺวาทสวสฺสํ ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๑๐๙๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ ตาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – อหํ, อเยฺย, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา สงฺฆํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติํ ยาจามี’’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๑๐๙๖. ‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา สงฺฆํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา สงฺฆํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติํ ยาจติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติํ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

‘‘ทินฺนา สเงฺฆน อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

สา ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา เอวํ วเทหีติ วตฺตพฺพา – ‘‘ปาณาติปาตา เวรมณิํ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิ…เป.… วิกาลโภชนา เวรมณิํ เทฺว วสฺสานิ อวี

ติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามี’’ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๐๙๗. “**ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๐๙๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา นาม ปตฺตทฺวาทสวสฺสาฯ **คิหิคตา** นาม ปุริสนฺตรคตา วุจฺจติฯ **เทฺว วสฺสานี**ติ เทฺว สํวจฺฉรานิฯ **อสิกฺขิตสิกฺขา** นาม สิกฺขา วา น ทินฺนา โหติ, ทินฺนา วา สิกฺขา กุปิตาฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินิํ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๐๙๙. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๐๐. อนาปตฺติ ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๑๑๐๑. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเงฺฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – ‘‘เอถ สิกฺขมานา, อิมํ ชานาถ, อิมํ เทถ, อิมํ อาหรถ, อิมินา อโตฺถ, อิมํ กปฺปิยํ กโรถา’’ติฯ ตา เอวมาหํสุ – ‘‘น มยํ, อเยฺย, สิกฺขมานา, ภิกฺขุนิโย มย’’นฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเงฺฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเงฺฆน อสมฺมตตํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเงฺฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ,

ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ ตาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – อหํ, อเยฺย, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา, สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุติํ ยาจามี’’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สโงฺฆ ญาเปตโพฺพฯ

๑๑๐๒. ‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุติํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุติํ ยาจติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติํ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

‘‘ทินฺนา สเงฺฆน อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๐๓. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเงฺฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๑๐๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา นาม ปตฺตทฺวาทสวสฺสาฯ **คิหิคตา** นาม ปุริสนฺตรคตา วุจฺจติฯ **เทฺว วสฺสานี**ติ เทฺว สํวจฺฉรานิฯ **สิกฺขิตสิกฺขา** นาม ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ **อสมฺมตา** นาม ญตฺติทุติเยน กเมฺมน วุฏฺฐานสมฺมุติ น ทินฺนา โหติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินิํ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๐๕. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๐๖. อนาปตฺติ ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเงฺฆน สมฺมตํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๑๑๐๗. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินิํ วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหาติ น อนุคฺคณฺหาเปติฯ ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา; น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สหชีวินิํ วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหิสฺสติ น อนุคฺคณฺหาเปสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินิํ วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหาติ น อนุคฺคณฺหาเปตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินิํ วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหิสฺสติ น อนุคฺคณฺหาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๐๘. ‘‘**ยา ปน ภิกฺขุนี สหชีวินิํ วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคเณฺหยฺย น อนุคฺคณฺหาเปยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๑๐๙. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

สหชีวินี นาม สทฺธิวิหารินี วุจฺจติฯ **วุฏฺฐาเปตฺวา**ติ อุปสมฺปาเทตฺวาฯ **เทฺว วสฺสานี**ติ เทฺว สํวจฺฉรานิฯ

เนว อนุคฺคเณฺหยฺยาติ น สยํ อนุคฺคเณฺหยฺย อุเทฺทเสน ปริปุจฺฉาย โอวาเทน อนุสาสนิยาฯ

น อนุคฺคณฺหาเปยฺยาติ น อญฺญํ อาณาเปยฺย ‘‘เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหิสฺสามิ น อนุคฺคณฺหาเปสฺสามี’’ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมเตฺต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๑๐. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๑๑๑๑. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินิํ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธนฺติฯ ตา พาลา โหนฺติ

อพฺยตฺตา; น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๑๒. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพเนฺธยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๑๑๓. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

วุฏฺฐาปิตนฺติ อุปสมฺปาทิตํฯ **ปวตฺตินี** นาม อุปชฺฌายา วุจฺจติฯ **เทฺว วสฺสานี**ติ เทฺว สํวจฺฉรานิฯ **นานุพเนฺธยฺยา**ติ น สยํ อุปฏฺฐเหยฺยฯ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธิสฺสามีติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมเตฺต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๑๔. อนาปตฺติ อุปชฺฌายา พาลา วา โหติ อลชฺชินี วา, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๑๑๑๕. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสติ น วูปกาสาเปติฯ สามิโก อคฺคเหสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสสฺสติ น วูปกาสาเปสฺสติ, สามิโก อคฺคเหสิ ! สจายํ ภิกฺขุนี ปกฺกนฺตา อสฺส, น จ สามิโก คเณฺหยฺยา’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสติ น วูปกาสาเปติ […สิ (ก.)], สามิโก อคฺคเหสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสสฺสติ น วูปกาสาเปสฺสติ, สามิโก อคฺคเหสิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๑๖. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสยฺย น วูปกาสาเปยฺย อนฺตมโส ฉปฺปญฺจโยชนานิปิ, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๑๑๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

สหชีวินี นาม สทฺธิวิหารินี วุจฺจติฯ **วุฏฺฐาเปตฺวา**ติ อุปสมฺปาเทตฺวาฯ **เนว วูปกาเสยฺยา**ติ น สยํ วูปกาเสยฺยฯ **น วูปกาสาเปยฺยา**ติ น อญฺญํ อาณาเปยฺยฯ ‘‘เนว วูปกาเสสฺสามิ น วูปกาสาเปสฺสามิ อนฺตมโส ฉปฺปญฺจโยชนานิปี’’ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมเตฺต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๑๘. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา ทุติยิกํ ภิกฺขุนึ น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

คพฺภินิวโคฺค สตฺตโมฯ

๘. กุมารีภูตวโคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๑๑๑๙. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ตา อกฺขมา โหนฺติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสรีสปสมฺผสฺสานํ ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํฯ อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฎุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติกา โหนฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! อูนวีสติวสฺสา, ภิกฺขเว, กุมาริภูตา อกฺขมา โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส…เป.… ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติกา โหติฯ วีสติวสฺสาว โข, ภิกฺขเว, กุมาริภูตา ขมา โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส…เป.… ปาณหรานํ อธิวาสกชาติกา โหติฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๒๐. ‘‘**ยา ปน ภิกฺขุนี อูนวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๑๒๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อูนวีสติวสฺสา นาม อปฺปตฺตวีสติวสฺสาฯ **กุมาริภูตา** นาม สามเณรี วุจฺจติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฎํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๒๒. อูนวีสติวสฺสาย อูนวีสติวสฺสสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อูนวีสติวสฺสาย เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อูนวีสติวสฺสาย ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติฯ ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย อูนวีสติวสฺสสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย ปริปุณฺณสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๑๒๓. อนาปตฺติ อูนวีสติวสฺสํ ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๑๑๒๔. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา; น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อฎฺฐารสวสฺสาย กุมาริภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขาสมฺมุติํ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ทาตพฺพาฯ ตาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมาริภูตาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – อหํ, อเยฺย , อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อฏฺฐารสวสฺสา กุมาริภูตา สงฺฆํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขาสมฺมุติํ ยาจามี’’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๑๑๒๕. ‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อฏฺฐารสวสฺสา กุมาริภูตา สงฺฆํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขาสมฺมุติํ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโงฺฆ อิตฺถนฺนามาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมาริภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขาสมฺมุติํ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อฏฺฐารสวสฺสา กุมาริภูตา สงฺฆํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขาสมฺมุติํ ยาจติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมาริภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขาสมฺมุติํ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมาริภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขาสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

‘‘ทินฺนา สเงฺฆน อิตฺถนฺนามาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมาริภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขาสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

สา อฏฺฐารสวสฺสา กุมาริภูตา เอวํ วเทหีติ วตฺตพฺพา – ‘‘ปาณาติปาตา เวรมณิํ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามิ…เป.… วิกาลโภชนา เวรมณิํ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมฺม สมาทานํ สมาทิยามี’’ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๒๖. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๑๒๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปริปุณฺณวีสติวสฺสา นาม ปตฺตวีสติวสฺสาฯ **กุมาริภูตา** นาม สามเณรี วุจฺจติฯ **เทฺว วสฺสานี**ติ เทฺว สํวจฺฉรานิฯ **อสิกฺขิตสิกฺขา** นาม สิกฺขา วา น ทินฺนา โหติ, ทินฺนา วา สิกฺขา กุปิตาฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๒๘. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ ธมฺมกเมฺม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๒๙. อนาปตฺติ ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๑๑๓๐. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเงฺฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติฯ ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ – ‘‘เอถ สิกฺขมานา, อิมํ ชานาถ, อิมํ เทถ, อิมํ อาหรถ, อิมินา อโตฺถ, อิมํ กปฺปิยํ กโรถา’’ติฯ ตา เอวมาหํสุ – ‘‘น มยํ, อเยฺย, สิกฺขมานา; ภิกฺขุนิโย มย’’นฺติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเงฺฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเงฺฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเงฺฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว , อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมาริภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุตึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ ตาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมาริภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – อหํ, อเยฺย, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสา กุมาริภูตา เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุตึ ยาจามี’’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สโงฺฆ ญาเปตโพฺพ –

๑๑๓๑. ‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสา กุมาริภูตา เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุตึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมาริภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

‘‘สุณาตุ เม, อเยฺย, สโงฺฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสา กุมาริภูตา เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมุตึ ยาจติฯ สโงฺฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมาริภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุตึ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมาริภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

‘‘ทินฺนา สเงฺฆน อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมาริภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี’’ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๓๒. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเงฺฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๑๓๓. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปริปุณฺณวีสติวสฺสา นาม ปตฺตวีสติวสฺสาฯ **กุมาริภูตา** นาม สามเณรี วุจฺจติฯ **เทฺว วสฺสานี**ติ เทฺว สํวจฺฉรานิฯ **สิกฺขิตสิกฺขา** นาม ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขา ฯ **อสมฺมตา** นาม ญตฺติทุติเยน กเมฺมน วุฏฺฐานสมฺมุติ น ทินฺนา โหติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๓๔. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๓๕. อนาปตฺติ ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเงฺฆน สมฺมตํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๑๑๓๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปนฺติฯ ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ สทฺธิวิหารินิโยปิ พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา; น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๓๗. ‘‘**ยา ปน ภิกฺขุนี อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๑๓๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อูนทฺวาทสวสฺสา นาม อปฺปตฺตทฺวาทสวสฺสาฯ

วุฏฺฐาเปยฺยาติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๓๙. อนาปตฺติ ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๑๑๔๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปนฺติฯ ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา; น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ สทฺธิวิหารินิโยปิ พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา; น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วาฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ – ‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ ทาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ ตาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – อหํ, อเยฺย, อิตฺถนฺนามา ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา ภิกฺขุนี สงฺฆํ วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ ยาจามี’’ติฯ ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพาฯ สา ภิกฺขุนี สงฺเฆน ปริจฺฉินฺทิตพฺพา – ‘‘พฺยตฺตายํ ภิกฺขุนี ลชฺชินี’’ติฯ สเจ พาลา จ โหติ อลชฺชินี จ, น ทาตพฺพาฯ สเจ พาลา โหติ ลชฺชินี, น ทาตพฺพาฯ สเจ พฺยตฺตา โหติ อลชฺชินี, น ทาตพฺพาฯ สเจ พฺยตฺตา จ โหติ

ลชฺชินี จ, ทาตพฺพาฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ทาตพฺพาฯ พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตโพฺพ –

๑๑๔๑. ''สุณาตุ เม, อเยฺย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา ภิกฺขุนี สงฺฆํ วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ ยาจติฯ ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ ทเทยฺยฯ เอสา ญตฺติฯ

''สุณาตุ เม, อเยฺย, สงฺโฆฯ อยํ อิตฺถนฺนามา ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา ภิกฺขุนี สงฺฆํ วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ ยาจติฯ สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ เทติฯ ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมุติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺยฯ

''ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมุติฯ ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามี''ติฯ

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๔๒. **''ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย**''นฺติ ฯ

๑๑๔๓. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา นาม ปตฺตทฺวาทสวสฺสาฯ

อสมฺมตา นาม ญตฺติทุติเยน กเมฺมน วุฏฺฐาปนสมฺมุติ น ทินฺนา โหติฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

''วุฏฺฐาเปสฺสามี''ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๔๔. ธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ ธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อธมฺมกเมฺม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อธมฺมกเมฺม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๔๕. อนาปตฺติ ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน สมฺมตา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๑๑๔๖. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิสงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ ยาจติฯ อถ โข ภิกฺขุนิสโงฺฆ จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ ปริจฺฉินฺทิตฺวา – ‘‘อลํ ตาว เต, อเยฺย, วุฏฺฐาปิเตนา’’ติ, วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ น อทาสิฯ จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี ‘สาธู’ติ ปฏิสฺสุณิฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิสโงฺฆ อญฺญาสํ ภิกฺขุนีนํ วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ เทติฯ จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ – ‘‘อหเมว นูน พาลา, อหเมว นูน อลชฺชินี; ยํ สโงฺฆ อญฺญาสํ ภิกฺขุนีนํ วุฏฺฐาปนสมฺมุตึ เทติ, มยฺหเมว น เทตี’’ติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา จณฺฑกาฬี – ‘อลํ ตาว เต, อเยฺย, วุฏฺฐาปิเตนา’ติ วุจฺจมานา ‘สาธู’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ‘จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี อลํ ตาว เต อเยฺย วุฏฺฐาปิเตนา’ติ วุจฺจมานา ‘‘สาธู’’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชตีติ [อาปชฺชีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, จณฺฑกาฬี ภิกฺขุนี – ‘‘อลํ ตาว เต, อเยฺย, วุฏฺฐาปิเตนา’’ติ วุจฺจมานา ‘สาธู’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๔๗. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี – ‘อลํ ตาว เต, อเยฺย, วุฏฺฐาปิเตนา’ติ วุจฺจมานา ‘สาธู’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปเชฺชยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๑๔๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… ***ภิกฺขุนี***ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อลํ ตาว เต อเยฺย วุฏฺฐาปิเตนาติ อลํ ตาว เต, อเยฺย, อุปสมฺปาทิเตนฯ ‘สาธู’ติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๔๙. อนาปตฺติ ปกติยา ฉนฺทา โทสา โมหา ภยา กโรนฺตํ ขิยฺยติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๑๑๕๐. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา สิกฺขมานา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อุปสงฺกมิตฺวา อุปสมฺปทํ ยาจิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ สิกฺขมานํ – ‘‘สเจ เม ตฺวํ, อเยฺย, จีวรํ ทสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติฯ อถ โข สา สิกฺขมานา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สิกฺขมานํ – ‘สเจ เม ตฺวํ, อเยฺย, จีวรํ ทสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปสฺสติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – ‘‘สเจ เม ตฺวํ, อเยฺย , จีวรํ ทสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – ‘‘สเจ เม

ตฺวํ, อเยฺย, จีวรํ ทสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปสฺสติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๕๑. **“ยา ปน ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – ‘สเจ เม ตฺวํ, อเยฺย, จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’ติ วตฺวา, สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว วุฏฺฐาเปยฺย น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๕๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

สิกฺขมานา นาม เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ

สเจ เม ตฺวํ อเยฺย จีวรํ ทสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ เอวาหํ ตํ อุปสมฺปาเทสฺสามิฯ

สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินีติ อสติ อนฺตราเยฯ

เนว วุฏฺฐาเปยฺยาติ น สยํ วุฏฺฐาเปยฺยฯ

น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยาติ น อญฺญํ อาณาเปยฺยฯ ‘‘เนว วุฏฺฐาเปสฺสามิ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี’’ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมเตฺต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๕๓. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปทํ

๑๑๕๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา สิกฺขมานา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิํ อุปสงฺกมิตฺวา อุปสมฺปทํ ยาจิฯ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ สิกฺขมานํ ‘‘สเจ มํ ตฺวํ, อเยฺย, เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติฯ อถ โข สา สิกฺขมานา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สิกฺขมานํ – สเจ มํ ตฺวํ, อเยฺย, เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปสฺสติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – ‘‘สเจ มํ ตฺวํ อเยฺย เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – ‘‘สเจ มํ ตฺวํ, อเยฺย, เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ วตฺวา, เนว วุฏฺฐาเปสฺสติ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๕๕. **“ยา ปน ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ – ‘สเจ มํ ตฺวํ อเยฺย เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’ติ วตฺวา, สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว วุฏฺฐาเปยฺย น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๕๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

สิกฺขมานา นาม เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ

สเจ มํ ตฺวํ อเยฺย เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสีติ เทฺว สํวจฺฉรานิ อุปฏฺฐหิสฺสสิฯ

เอวาหํ ตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ เอวาหํ ตํ อุปสมฺปาเทสฺสามิฯ

สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินีติ อสติ อนฺตราเยฯ

เนว วุฏฺฐาเปยฺยาติ น สยํ วุฏฺฐาเปยฺยฯ

น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยาติ น อญฺญํ อาณาเปยฺยฯ ‘‘เนว วุฏฺฐาเปสฺสามิ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี’’ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๕๗. อนาปตฺติ สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๙. นวมสิกฺขาปทํ

๑๑๕๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑิํ โสกาวาสํ [โสกวสฺสํ (สี.) โสกาวสฺสํ (สฺยา.)] จณฺฑิกาฬิํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปติฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑิํ โสกาวาสํ [โสกวสฺสํ (สี.) โสกาวสฺสํ (สฺยา.)] จณฺฑิกาฬิํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑิํ โสกาวาสํ [โสกวสฺสํ (สี.) โสกาวสฺสํ (สฺยา.)] จณฺฑิกาฬิํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปตีติ [วุฏฺฐาเปสีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑิํ โสกาวาสํ จณฺฑิกาฬิํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๕๙. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑิํ โสกาวาสํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๖๐. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปุริโส นาม ปตฺตวีสติวโสฺสฯ **กุมารโก** นาม อปฺปตฺตวีสติวโสฺสฯ **สํสฏฺฐา** นาม อนนุโลมิเกน กายิกวาจสิเกน สํสฏฺฐาฯ **จณฺฑี** นาม โกธนา วุจฺจติฯ

โสกาวาสา นาม ปเรสํ ทุกฺขํ อุปฺปาเทติ, โสกํ อาวิสติฯ **สิกฺขมานา** นาม เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส; คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๖๑. อนาปตฺติ อชานนฺตี วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๐. ทสมสิกฺขาปทํ

๑๑๖๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มาตาปิตูหิปิ สามิเกนปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปติฯ มาตาปิตโรปิ สามิโกปิ อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อเมฺหหิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย มาตาปิตูนมฺปิ สามิกสฺสปิ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา มาตาปิตูหิปิ สามิเกนปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี, มาตาปิตูหิปิ สามิเกนปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มาตาปิตูหิปิ สามิเกนปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๖๓. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี มาตาปิตูหิ วา สามิเกน วา อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๑๖๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

มาตาปิตโร นาม ชนกา วุจฺจนฺติฯ **สามิโก** นาม เยน ปริคฺคหิตา โหติฯ **อนนุญฺญาตา**ติ อนาปุจฺฉาฯ **สิกฺขมานา** นาม เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

วุฏฺฐาเปสฺสามีติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๖๕. อนาปตฺติ อชานนฺตี วุฏฺฐาเปติ, อปโลเกตฺวา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๑. เอกาทสมสิกฺขาปทํ

๑๑๖๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเปฯ เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี – ‘‘สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ เถเร ภิกฺขู สนฺนิปาเตตฺวา ปหูตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปสฺสิตฺวา – ‘‘น ตาวาหํ, อยฺยา, สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ เถเร ภิกฺขู อุโยฺยเชตฺวา เทวทตฺตํ โกกาลิกํ กฏโมทกติสฺสกํ ขณฺฑเทวิยา ปุตฺตํ สมุทฺททตฺตํ สนฺนิปาเตตฺวา สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปตีติ [วุฏฺฐาเปสีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๖๗. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ปาริวาสิกฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๑๖๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ปาริวาสิกฉนฺททาเนนาติ วุฏฺฐิตาย ปริสายฯ **สิกฺขมานา** นาม เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินิํ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๖๙. อนาปตฺติ อวุฏฺฐิตาย ปริสาย วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

เอกาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๒. ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ

๑๑๗๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปนฺติ, อุปสฺสโย น สมฺมติฯ มนุสฺสา [มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา (สี.)] อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ, อุปสฺสโย น สมฺมตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๗๑. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๗๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. ***ภิกฺขุนี***ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อนุวสฺสนฺติ อนุสํวจฺฉรํฯ **วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๗๓. อนาปตฺติ เอกนฺตริกํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๓. เตรสมสิกฺขาปทํ

๑๑๗๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปนฺติฯ อุปสฺสโย ตเถว น สมฺมติฯ มนุสฺสา [มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา (สี.)] ตเถว อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! อุปสฺสโย ตเถว น สมฺมตี’’ติ! อโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี’’ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๗๕. **“ยา ปน ภิกฺขุนี เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๑๗๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. ***ภิกฺขุนี***ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

เอกํ วสฺสนฺติ เอกํ สํวจฺฉรํฯ **เทฺว วุฏฺฐาเปยฺยา**ติ เทฺว อุปสมฺปาเทยฺยฯ

‘‘เทฺว วุฏฺฐาเปสฺสามี’’ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ ญตฺติยา ทุกฺกฏํฯ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏาฯ กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

๑๑๗๗. อนาปตฺติ เอกนฺตริกํ เอกํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

เตรสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

กุมารีภูตวคฺโค อฏฺฐโมฯ

๙. ฉตฺตุปาหนวโคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปทํ

๑๑๗๘. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ฉตฺตุปาหนํ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๑๗๙. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี คิลานา โหติฯ ตสฺสา วินา ฉตฺตุปาหนํ น ผาสุ โหติ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานาย ภิกฺขุนิยา ฉตฺตุปาหนํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๘๐. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา ฉตฺตุปาหนํ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๑๘๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อคิลานา นาม ยสฺสา วินา ฉตฺตุปาหนํ ผาสุ โหติฯ

คิลานา นาม ยสฺสา วินา ฉตฺตุปาหนํ น ผาสุ โหติฯ

ฉตฺตํ นาม ตีณิ ฉตฺตานิ – เสตจฺฉตฺตํ, กิลญฺชจฺฉตฺตํ, ปณฺณจฺฉตฺตํ มณฺฑลพทฺธํ สลากพทฺธํฯ **ธาเรยฺยา**ติ สกิมฺปิ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๘๒. อคิลานา อคิลานสญฺญา ฉตฺตุปาหนํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลานา เวมติกา ฉตฺตุปาหนํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลานา คิลานสญฺญา ฉตฺตุปาหนํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ฉตฺตํ ธาเรติ น อุปาหนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อุปาหนํ ธาเรติ น ฉตฺตํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา คิลานสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๑๘๓. อนาปตฺติ คิลานาย, อาราเม อารามูปจาเร ธาเรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยสิกฺขาปทํ

๑๑๘๔. เตน สมเยน พุทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป. … ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ยาเนน ยาเยยฺย, ปาจิตฺติย’’นฺติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๑๘๕. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี คิลานา โหติ, น สโกฺกติ ปทสา คนฺตุํ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานาย ภิกฺขุนิยา ยานํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๘๖. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา ยาเนน ยาเยยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๑๘๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อคิลานา นาม สโกฺกติ ปทสา คนฺตุํฯ

คิลานา นาม น สโกฺกติ ปทสา คนฺตุํฯ

ยานํ นาม วยฺหํ รโถ สกฏํ สนฺทมานิกา สิวิกา ปาฏงฺกีฯ

ยาเยยฺยาติ สกิมฺปิ ยาเนน ยายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๘๘. อคิลานา อคิลานสญฺญา ยาเนน ยายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อคิลานา เวมติกา ยาเนน ยายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อคิลานา คิลานสญฺญา ยาเนน ยายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา คิลานสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๑๘๙. อนาปตฺติ คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. ตติยสิกฺขาปทํ

๑๑๙๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี อญฺญตริสฺสา อิตฺถิยา กุลูปิกา โหติฯ อถ โข สา อิตฺถี ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ – ‘‘หนฺทาเยฺย, อิมํ สงฺฆาณึ อมุกาย นาม อิตฺถิยา เทหี’’ติฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี – ‘‘สจาหํ ปเตฺตน อาทาย คจฺฉามิ วิสฺสโร เม ภวิสฺสตี’’ติ ปฏิมุญฺจิตฺวา อคมาสิฯ ตสฺสา รถิกาย สุตฺตเก ฉิเนฺน วิปฺปกิริยึสุฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย สงฺฆาณึ ธาเรสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี สงฺฆาณึ ธาเรสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี สงฺฆาณึ ธาเรตี’’ติ [ธาเรสีติ (ก.)]? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี สงฺฆาณึ ธาเรสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๙๑. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี สงฺฆาณึ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๑๙๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

สงฺฆาณิ นาม ยา กาจิ กฎูปคาฯ

ธาเรยฺยาติ สกิมฺปิ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๙๓. อนาปตฺติ อาพาธปฺปจฺจยา, กฎิสุตฺตกํ ธาเรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๔. จตุตฺถสิกฺขาปทํ

๑๑๙๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรสฺสนฺตี’’ติ …เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๙๕. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อิตฺถาลงฺการํ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติย**’’นฺติฯ

๑๑๙๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อิตฺถาลงฺกาโร นาม สีสูปโค คีวูปโค หตฺถูปโค ปาทูปโค กฏูปโคฯ **ธาเรยฺยาติ** สกิมฺปิ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๑๙๗. อนาปตฺติ อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปญฺจมสิกฺขาปทํ

๑๑๙๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๑๙๙. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี คนฺธวณฺณเกน นหาเยยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๒๐๐. **ยา ปนาติ** ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนีติ**…เป.… อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

คโนฺธ นาม โย โกจิ คโนฺธฯ **วณฺณกํ** นาม ยํ กิญฺจิ วณฺณกํฯ **นหาเยยฺยาติ** นหายติฯ ปโยเค ทุกฺกฏํ, นหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๐๑. อนาปตฺติ อาพาธปฺปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ

๑๒๐๒. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญากเน นหายนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญากเน นหายิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญากเน นหายิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญากเน นหายนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญากเน นหายิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๐๓. **“ยา ปน ภิกฺขุนี วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหาเยยฺย, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๒๐๔. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

วาสิตกํ นาม ยํ กิญฺจิ คนฺธวาสิตกํฯ **ปิญฺญากํ** นาม ติลปิฏฺฐํ วุจฺจติฯ **นหาเยยฺยา**ติ น หายติฯ ปโยเค ทุกฺกฏํ, นหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๐๕. อนาปตฺติ อาพาธปฺปจฺจยา, ปกติปิญฺญาเกน นหายติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. สตฺตมสิกฺขาปทํ

๑๒๐๖. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปิฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปิ เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๐๗. **“ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปยฺย วา ปริมทฺทาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย”**นฺติฯ

๑๒๐๘. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุนิยาติ อญฺญาย ภิกฺขุนิยาฯ **อุมฺมทฺทาเปยฺย วา**ติ อุมฺมทฺทาเปติ [อุพฺพฏฺฏาเปติ (สี.)], อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ **ปริมทฺทาเปยฺย วา**ติ สมฺพาหาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๐๙. อนาปตฺติ คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๘-๙-๑๐. อฏฺฐม-นวม-ทสมสิกฺขาปทํ

๑๒๑๐. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย สิกฺขมานาย อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปิ…เป.… สามเณริยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปิ…เป.… คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปิฯ มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ

นาม ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปิ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กาม โภคินิโย''ติ! อโสฺสสฺสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป…. ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปีติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปิ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๑๑. **''ยา ปน ภิกฺขุนี (สิกฺขมานาย…เป…. สามเณริยา…เป….) คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปยฺย วา ปริมทฺทาเปยฺย วา, ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๑๒๑๒. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

สิกฺขมานา นาม เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธเมฺมสุ สิกฺขิตสิกฺขาฯ

สามเณรี นาม ทสสิกฺขาปทิกาฯ

คิหินี นาม อคารินี วุจฺจติฯ

อุมฺมทฺทาเปยฺย วาติ อุมฺมทฺทาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

ปริมทฺทาเปยฺย วาติ สมฺพาหาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๑๓. อนาปตฺติ คิลานาย [อาพาธปฺปจฺจยา (ก.)], อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฎฺฐมํ นวมํ ทสมสิกฺขาปทานิ นิฎฺฐิตานิฯ

๑๑. เอกาทสมสิกฺขาปทํ

๑๒๑๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ''กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทิสฺสนฺตี''ติ…เป…. สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺตีติ? ''สจฺจํ, ภควา''ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๑๕. **''ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีเทยฺย, ปาจิตฺติย''**นฺติฯ

๑๒๑๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. **ภิกฺขุนี**ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

ภิกฺขุสฺส ปุรโตติ อุปสมฺปนฺนสฺส ปุรโตฯ **อนาปุจฺฉา**ติ อนปโลเกตฺวาฯ **อาสเน นิสีเทยฺยา**ติ อนฺตมโส ฉมายปิ นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๑๗. อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา อาสเน นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต เวมติกา อาสเน นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส ฯ อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา อาสเน นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๒๑๘. อนาปตฺติ อาปุจฺฉา อาสเน นิสีทติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

เอกาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๒. ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ

๑๒๑๙. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉนฺติฯ ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺฉิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๒๐. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อโนกาสกตํ ภิกฺขุํ ปญฺหํ ปุจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๒๒๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อโนกาสกตนฺติ อนาปุจฺฉาฯ **ภิกฺขุ**นฺติ อุปสมฺปนฺนํฯ **ปญฺหํ ปุจฺเฉยฺยา**ติ สุตฺตเนฺต โอกาสํ การาเปตฺวา วินยํ วา อภิธมฺมํ วา ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ วินเย โอกาสํ การาเปตฺวา สุตฺตนฺตํ วา อภิธมฺมํ วา ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อภิธเมฺม โอกาสํ การาเปตฺวา สุตฺตนฺตํ วา วินยํ วา ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๒๒. อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา ปญฺหํ ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต เวมติกา ปญฺหํ ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา ปญฺหํ ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๒๒๓. อนาปตฺติ โอกาสํ การาเปตฺวา ปุจฺฉติ, อโนทิสฺส โอกาสํ การาเปตฺวา ยตฺถ กตฺถจิ ปุจฺฉติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๑๓. เตรสมสิกฺขาปทํ

๑๒๒๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี อสงฺกจฺจิกา [อสงฺกจฺฉิกา (สฺยา.)] คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิฯ ตสฺสา รถิกาย วาตมณฺฑลิกา สงฺฆาฏิโย อุกฺขิปึสุฯ มนุสฺสา อุกฺกุฏฺฐึ อกํสุ – ‘‘สุนฺทรา อยฺยาย ถนุทรา’’ติฯ สา ภิกฺขุนี เตหิ มนุสฺเสหิ อุปฺปณฺฑิยมานา มงฺกุ อโหสิฯ อถ โข สา ภิกฺขุนี อุปสฺสยํ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี อสงฺกจฺจิกา คามํ ปวิสิสฺสตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อสงฺกจฺจิกา คามํ ปาวิสีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนี อสงฺกจฺจิกา คามํ ปวิสิสฺสติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๒๕. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อสงฺกจฺจิกา** [อสงฺกจฺฉิกา (สฺยา.)] **คามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติย’’**นฺติฯ

๑๒๒๖. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อสงฺกจฺจิกาติ วินา สงฺกจฺจิกํฯ

สงฺกจฺจิกํ นาม อธกฺขกํ อุพฺภนาภิ, ตสฺส ปฏิจฺฉาทนตฺถายฯ

คามํ ปวิเสยฺยาติ ปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส ปริเกฺขปํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ อปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส อุปจารํ โอกฺกมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺสฯ

๑๒๒๗. อนาปตฺติ อจฺฉินฺนจีวริกาย, นฏฺฐจีวริกาย, คิลานาย, อสฺสติยา, อชานนฺติยา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

เตรสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ฉตฺตุปาหนวโคฺค นวโมฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, ฉสฏฺฐิสตา ปาจิตฺติยา ธมฺมาฯ ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุเทฺธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ขุทฺทกํ สมตฺตํฯ

ภิกฺขุนิวิภเงฺค ปาจิตฺติยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ (ภิกฺขุนีวิภงฺค)

๑. ปฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ

อิเม โข ปนายฺยาโย อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา

ธมฺมา อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๑๒๒๘. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ, กสฺส สาทุํ น รุจฺจตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา, ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺเชยฺย, ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา – ‘คารยฺหํ, อเยฺย, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี’’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๒๒๙. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉิกา ภิกฺขุนิโย คิลานา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ‘‘กจฺจิ, อเยฺย, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย’’นฺติ? ‘‘ปุพฺเพ มยํ, อเยฺย, สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชาม, เตน โน ผาสุ โหติ; อิทานิ ปน ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิญฺญาเปม, เตน โน น ผาสุ โหตี’’ติ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานาย ภิกฺขุนิยา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตุํ ฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๓๐. **‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺเชยฺย, ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา – ‘คารยฺหํ, อเยฺย, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ ตํ ปฏิเทเสมี’’’**ติฯ

๑๒๓๑. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป.… **ภิกฺขุนี**ติ…เป.… อยํ อิมสฺมิํ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อคิลานา นาม ยสฺสา วินา สปฺปินา ผาสุ โหติฯ

คิลานา นาม ยสฺสา วินา สปฺปินา น ผาสุ โหติฯ

สปฺปิ นาม โคสปฺปิ วา อชิกาสปฺปิ วา มหิํสสปฺปิ วาฯ เยสํ มํสํ กปฺปติ เตสํ สปฺปิฯ

อคิลานา อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ‘‘ภุญฺชิสฺสามี’’ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

๑๒๓๒. อคิลานา อคิลานสญฺญา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อคิลานา เวมติกา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อคิลานา คิลานสญฺญา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา คิลานสญฺญา, อนาปตฺติฯ

๑๒๓๓. อนาปตฺติ คิลานาย, คิลานา หุตฺวา วิญฺญาเปตฺวา อคิลานา ภุญฺชติ, คิลานาย เสสกํ ภุญฺชติ, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. ทุติยาทิปาฏิเทสนียสิกฺขาปทานิ

๑๒๓๔. เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เตลํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… มธุํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… ผาณิตํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… มจฺฉํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… มํสํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… ขีรํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ…เป.… ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ, กสฺส สาทุํ น รุจฺจตี’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

‘‘ยา ปน ภิกฺขุนี ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุเญฺชยฺย, ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา – ‘คารยฺหํ, อเยฺย, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี’’’ติฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

๑๒๓๕. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คิลานา โหนฺติฯ คิลานปุจฺฉิกา ภิกฺขุนิโย คิลานา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ – ‘‘กจฺจิ, อเยฺย, ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนีย’’นฺติ? ‘‘ปุเพฺพ มยํ, อเยฺย, ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิมฺหา, เตน โน ผาสุ โหติ, อิทานิ ปน ‘‘ภควตา ปฏิกฺขิตฺต’’นฺติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิญฺญาเปม, เตน โน น ผาสุ โหตี’’ติ…เป.… ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป.… อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานาย ภิกฺขุนิยา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

๑๒๓๖. **“ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา (เตลํ…เป…. มธุํ…เป…. ผาณิตํ…เป…. มจฺฉํ…เป…. มํสํ…เป…. ขีรํ…เป….) ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุเญฺชยฺย , ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา – ‘คารยฺหํ, อเยฺย, ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ, ตํ ปฏิเทเสมี’”**ติฯ

๑๒๓๗. **ยา ปนา**ติ ยา ยาทิสา…เป…. ***ภิกฺขุนี***ติ…เป…. อยํ อิมสฺมึ อเตฺถ อธิเปฺปตา ภิกฺขุนีติฯ

อคิลานา นาม ยสฺสา วินา ทธินา ผาสุ โหติฯ

คิลานา นาม ยสฺสา วินา ทธินา น ผาสุ โหติฯ

เตลํ นาม ติลเตลํ สาสปเตลํ มธุกเตลํ เอรณฺฑเตลํ วสาเตลํฯ

มธุ นาม มกฺขิกามธุฯ **ผาณิตํ** นาม อุจฺฉุมฺหา นิพฺพตฺตํฯ **มโจฺฉ** นาม โอทโก วุจฺจติฯ **มํสํ** นาม เยสํ มํสํ กปฺปติ เตสํ มํสํฯ **ขีรํ** นาม โคขีรํ วา อชิกาขีรํ วา มหิํสขีรํ วา เยสํ มํสํ กปฺปติ เตสํ ขีรํฯ **ทธิ** นาม เตสเญฺญว ทธิฯ

อคิลานา อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํฯ ปฏิลาเภน ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อโชฺฌหาเร อโชฺฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

๑๒๓๘. อคิลานา อคิลานสญฺญา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส ฯ อคิลานา เวมติกา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ อคิลานา คิลานสญฺญา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺสฯ

คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ คิลานา คิลานสญฺญา อนาปตฺติฯ

๑๒๓๙. อนาปตฺติ คิลานาย, คิลานา หุตฺวา วิญฺญาเปตฺวา อคิลานา ภุญฺชติ, คิลานาย เสสกํ ภุญฺชติ, ญาตกานํ ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

อฏฺฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา ธมฺมาฯ ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุเทฺธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

ภิกฺขุนิวิภเงฺค ปาฏิเทสนียกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๖. เสขิยกณฺฑํ (ภิกฺขุนีวิภงฺค)

๑. ปริมณฺฑลวโคฺค

อิเม โข ปนายฺยาโย เสขิยา

ธมฺมา อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๑๒๔๐. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลเมฺพนฺตี นิวาเสนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลเมฺพนฺตี นิวาเสสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา…เป.… ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลเมฺพนฺตี นิวาเสสฺสนฺตี’’ติ…เป.… สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลเมฺพนฺตี นิวาเสนฺตีติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลเมฺพนฺตี นิวาเสสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

‘‘ปริมณฺฑลํ นิวาเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติฯ

ปริมณฺฑลํ นิวาเสตพฺพํ นาภิมณฺฑลํ ชาณุมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทนฺติยาฯ ยา อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลเมฺพนฺตี นิวาเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺติยา, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ…เป.… (สํขิตฺตํ)ฯ

๗. ปาทุกวโคฺค

๑๒๔๑. เตน สมเยน พุโทฺธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กโรนฺติฯ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กริสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย’’ติ! อโสฺสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํฯ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา, ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กริสฺสนฺตี’’ติ! อถ โข ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ภิกฺขู [เย เต ภิกฺขู…เป.… (?)] ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ อถ โข ภควา…เป.… ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กโรนฺตี’’ติ? ‘‘สจฺจํ, ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กริสฺสนฺติ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

‘‘น อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา’’ติ ฯ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติฯ

เตน โข ปน สมเยน คิลานา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กาตุํ กุกฺกุจฺจายนฺติฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. อนุชานามิ, ภิกฺขเว, คิลานาย ภิกฺขุนิยา อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ กาตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ –

“น อุทเก อคิลานา อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา”ติฯ

น อุทเก อคิลานาย อุจฺจาโร วา ปสฺสาโว วา เขโฬ วา กาตโพฺพฯ ยา อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อคิลานา อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

อนาปตฺติ อสญฺจิจฺจ, อสฺสติยา, อชานนฺติยา, คิลานาย, ถเล กโต อุทกํ โอตฺถรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, ขิตฺตจิตฺตาย, เวทนาฏฺฏาย, อาทิกมฺมิกายาติฯ

ปนฺนรสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํฯ

ปาทุกวโคฺค สตฺตโมฯ

อุทฺทิฏฺฐา โข, อยฺยาโย, เสขิยา ธมฺมาฯ ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุเทฺธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

เสขิยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๗. อธิกรณสมถา (ภิกฺขุนีวิภโงฺค)

อิเม โข ปนายฺยาโย สตฺต อธิกรณสมถา

ธมฺมา อุเทฺทสํ อาคจฺฉนฺติฯ

๑๒๔๒. อุปฺปนฺนุปฺปนฺนานํ อธิกรณานํ สมถาย วูปสมาย สมฺมุขาวินโย ทาตโพฺพ, สติวินโย ทาตโพฺพ, อมูฬฺหวินโย ทาตโพฺพ, ปฏิญฺญาย กาเรตพฺพํ, เยภุยฺยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโกติฯ

อุทฺทิฎฺฐา โข, อยฺยาโย, สตฺต อธิกรณสมถา ธมฺมาฯ ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ – ‘‘กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา’’? ปริสุเทฺธตฺถายฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติฯ

อธิกรณสมถา นิฎฺฐิตาฯ

อุทฺทิฎฺฐํ โข, อยฺยาโย, นิทานํฯ อุทฺทิฎฺฐา อฎฺฐ ปาราชิกา ธมฺมาฯ อุทฺทิฎฺฐา สตฺตรส สงฺฆาทิเสสา ธมฺมาฯ อุทฺทิฎฺฐา ติํส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ธมฺมาฯ อุทฺทิฎฺฐา ฉสฎฺฐิสตา ปาจิตฺติยา ธมฺมาฯ อุทฺทิฎฺฐา อฎฺฐ ปาฏิเทสนียา ธมฺมาฯ อุทฺทิฎฺฐา เสขิยา ธมฺมาฯ อุทฺทิฎฺฐา สตฺต อธิกรณสมถา ธมฺมาฯ เอตฺตกํ ตสฺส ภควโต สุตฺตาคตํ สุตฺตปริยาปนฺนํ อนฺวฑฺฒมาสํ อุเทฺทสํ อาคจฺฉติฯ ตตฺถ สพฺพาเหว สมคฺคาหิ สโมฺมทมานาหิ อวิวทมานาหิ สิกฺขิตพฺพนฺติฯ

ภิกฺขุนิวิภโงฺค นิฎฺฐิโตฯ

ปาจิตฺติยปาฬิ นิฎฺฐิตาฯ